

Ole Nydahl és felesége Hannah, Koppenhágában nőttek fel, kiváló családi környezetben. Minden érdekelte őket, ami a tudat megismeréséhez kapcsolódott, Ole egyetemi szakdolgozatát is erről írta.

Az izgalmas 60-as évek végén Nepálban találkozott a 16. Karmapával, a tibeti buddhizmus Karma Kagyü vonártartójával, századunk egyik legnagyobb meditációs mesterével. Ő felismerte őket, mint előző életükben volt nagy lámákat. Első nyugati tanítványaiként Buddha tanításait világi irányzattá formálhatták a Gyémánt Út Buddhizmus (*Vadszrajána*) módszereivel.

E könyv annak története, hogy hogyan válhat bárki a szabadság és a szabad választás szakértőjévé.

A független, önmaguk erejében bízó emberek számára egy leltárások, önmaguk nélküli örömteli lehetőség.

A Gyémánt Út.

Belépés a Gyémánt Útra

Láma Ole Nydahl
BELÉPÉS A GYÉMÁNT ÚTRA

Készült az alábbi kiadás alapján:
Láma Ole Nydahl: Entering the Diamond Way
1985 Blue Dolphin Publishing, Inc.
ISBN: 0 931892 03 01
Fordította: Lahucky Péter

Kiadja a Karma Decsen Ózel Ling Budapest, Tibeti-buddhista Közösség
MIND Könyvkiadó
1024 Budapest, Buday László u. 7. tel/fax: 274 1006
Felelős kiadó: Gruber István
ISBN: 963 85526 5 4
1999.

16. Karmapa Randzsung Rigpe Dordze

Előszó

Minden Bölcsesség Buddhája egy közeli – rám nagy hatást gyakorló – barátom, Carol Aronoff alakjában jött el hozzám. Kaliforniából érkezett, átvágott vízen és szárazföldön, hogy segítsen befejezni ezt a könyvet.

Hónapokig úton volt velem Európában, és az ő szívósságának és minden pillanatot kihasználó munkájának köszönhető, hogy kezünkben tarthatunk egy mindannyiunknak tetsző kéziratot.

A német, angol, dán és lengyel kiadások már nagyon sok ember érdeklődését felkeltették a tibeti buddhizmus iránt.

Túl hosszú lenne felsorolni az összes barátunkat, akik – e könyv elkészítése során – rengeteg érdemet szereztek, és nagy türelmet fejlesztettek ki az évek során; Karin Stolley és königsteini csoportja Németországból, Rainar Horbe Bécsből valamint Crystal Goellner és Julie McCullogh Kaliforniából csak néhányan közülük. Köszönettel tartozom Kim és Bo Wunsch-nak a Silver Solariumtól folyamatos és önzetlen segítségükért, Paul Clemensnek és csapatának a Bleu Dolphinnál végzett kemény munkájukért és elkötelezettségükért.

Nagyon örülünk, hogy most köszönetet mondhatunk mindenkinek, akivel kapcsolatba kerültünk.

Végül, Hannah-val meg vagyunk győződve arról, hogy Karmapa egyedülálló ereje, bölcsessége, együttérzése és áldása mindenkit kísér majd, aki találkozik ezzel az anyaggal. Szívünk mélyéből ajánljuk ezt a könyvet, hogy ösztönzőleg hasson, és váljon minden lény javára.

Mindannyiatoknak a legjobbakat kívánjuk, KARMAPA CSENNO:

Ole Nydahl

A Védelvező Mahakála Napján, 1985. augusztus. 16.

első fejezet

Nászút

Nem volt rossz ötlet, hogy 1968 nyarán Nepált választottuk nászutunk céljául. Ez volt az első alkalom a történelemben, amikor Európa korai, de még idealista hippie nemzedéke találkozhatott a tibeti buddhizmus iskoláival, mely irányt adott az új nemzedéknek, a buddhista hagyomány pedig lehetőséget kapott, hogy ne múzeumban végezze, hanem élő átadásként maradjon fenn. Ezután többévtizednyi utazás következett Észak-Európa zöld mélyföldje és a Himalája jeges csúcsai között. Ebből bontakozott ki a Gyémánt Út mai világi és jogi arculata. Először a történelemben a nyugati idealizmus és az intelligens ázsiai materializmus kombinációja a tudat potencialitásának ki nem próbált aspektusait tárta fel.

Kedves feleségemmel, Hannah-val és sok nagyszerű barátunkkal ráébredtünk, hogy amit találtunk, eszköz életünk tökéletesítésére. A Gyémánt Út szakértő módon alakítja át a zavart tudatállapotokat a legelvezetesebb tisztasággá és gyönyörre. Egyértelmű és gyakorlatias módon az élet minden oldalát hasznossá teszi a megszabadulás és megvilágosodás céljával. Csempésztársaink és kalandvágyó barátaink izgalmas társaságával lehetőségessé vált, hogy együtt lehessünk a tibeti és bhutáni lámákkal. Példájuk és rendkívül hatékony tanításaik ösztönöztek minket, majd alapos vizsgálat után társnak választottak, hogy erőteljes átadásukat és meditációs módszereiket áthozzuk a nyugati világba.

Ennek a könyvnek az a fő célja, hogy elmondja, mi történt, amikor a két különböző, de hasznos kultúra legjobbjai találkoztak. A Határtalanul című könyv – ennek a könyvnek a folytatása – leírja az ezt követő munka kibontakozását a nyugati világban. Talán ez volt az egyetlen eset a történelemben, amikor tapasztalt emberek két fejlett civilizációból a lehető legtöbbet próbálták megtanulni egymástól. Az elmúlt évek tragikus vesztesége után, amikor jó néhány öreg láma halt meg, akik rendelkeztek a teljes belső és titkos átadással, jó érzés kiadni ezt a könyvet, mely az első találkozás hangulatát idézi fel.

Hannah huszonkettő, én huszonhét éves voltam, amikor először találkoztunk az élő Gyémánt Út buddhizmussal. Szüleink tanárok voltak a Koppenhágától északra fekvő városok egyetemlein. Rendkívüli emberek voltak, az alapvető emberi jóságba vetett bizalom világában nőttünk fel. Annak ellenére, hogy emberközponitú, békés környezetben éltünk, volt egy izgalmas visszatérő álmom, melyben olyan hegyvidékes területen harcoltam, amit nem ismertem.

Sokszor kerültem összeütközésbe a környezetemmel, mivel semmilyen szabályt sem tudtam komolyan venni. Hannah hasonlóképp független beállítottságú volt, de ő finomabb és inkább befelé forduló alkat, így a dolgokat magában rendezte el ahelyett, hogy a külvilágon hagyott volna nyomokat.

1961 őszén, amikor leszereltem a kötelező katonai szolgálatból (a hadsereg már hamarabb szeretett volna megszabadulni tőlem), a legelső dánok között voltam, akik marihuánát szívtak. Mi így hívtuk, de azóta a fűtől kezdve a nevetőgazig mindennek elnevezték már ezt a növényt. Ekkor vizsgáztam le filozófiából, a legjobb eredménnyel, és minden, ami a tudat megismeréséhez kapcsolódott, erős, szinte égető érdeklődést keltett bennem. A felismerések új szintjeit vártam ettől, később a tudatmódosító szerektől, és hagytam, hogy irányítsák életem elkövetkezendő éveit. Mivel azt gondoltam, hogy ezek az érző lények javát szolgálják, úgy döntöttem, hogy szakdolgozatomat Aldous Huxley *Az érzékelés kapui* című művéből írom.

A következő néhány évben Dániában és Németországban tanultam, agyamat pedig bokszolással és motorbalesetekkel tűzdelt kémiai bombákkal romboltam, miközben Hannah befejezte a középiskola utolsó éveit.

Oly sok történés színterén, az egyetemi menzán, az úgynevezett „Kan-nibálban” találkoztunk újra. Amikor én tíz-, Hannah pedig öt éves volt, Észak-Koppenhága erdeiben megmutattam neki, hogyan lehet faágakból kunyhót építeni. A lányok nem jeleskedtek a fára mászásban, ezért én nem is értékeltem őket nagyra, őt mégis hazakísértem. Életemben először szerelmes lettem. Nem sokkal ezután azonban a szülei északabbra költöztek, és kapcsolatunk megszakadt. Majdnem tizenöt évvel később ismét előttem állt, hihetetlenül szép volt, és teljesen elfeledtette velem az oldalamon álló izgalmas, vörös hajú hölgyet. Bár már négy éve menyasszony volt Hannah, hamarosan összeköltöztünk.

1966 márciusában, huszonötödik születésnapomon volt az első találkozásom az LSD-vel. A középkori Koppenhága mára már teljesen megváltozott utcáin a házibulinkra vezető úton erős vonzást éreztem egy szűk kapu mögötti félhomályos udvar felé. Tudtam, hogy valami nagyon speciális élmény vár ott. Megálltam egy mély ablaküregekkel teli ház előtt, és hallottam magam, amint azt mondom: „Mutass meg mindent!” A házak falai hevesen lélegezni kezdtek körülöttem, az udvaron tűzkerekek forogtak – majd hirtelen eltűnt a világ, és csak egy fény maradt, ragyogó földöntúli fény, határtalan energiát sugározva. Visszatérve a házibuliba csak ennyit tudtam mondani: „Nem tudom, mi volt ez, de minden rendben van.”

Nem sokkal ezután Hannah is velem tartott a tudat szintjeinek feltérképezésében. Az ő élményei mindig nagyon mélyek és melegek voltak. Húsz-harminc barátunkkal együtt – az első igazán összeforrott észak-európai csapattal – minden akkoriban újonnan megjelenő tudatmódosító szert kipróbáltunk. Képesek voltunk hinni hasznában és megvilágosító erejében, miközben legjobb barátaink szellemileg és fizikailag is tönkrementek a használatuktól. Bármit megadnék, ha ma újra köztünk lehetnének, de legtöbbjük meghalt – általában elég szörnyű módon –, míg a többiek annyira elvesztek saját világukban, hogy nem maradt lehetőség a velük való kapcsolatteremtésre ebben az életben. A kábítószeres kirabolják a tudatalattit, kiüresedett embereket hagynak maguk után. Az a kár, ami nem jelenik meg azonnal, később majd jelentkezik, és akkor már nehéz helyrehozni. A megvilágosodás eléréséhez semmi másra nincs szükségünk, csak a tudatunkra, ahogy az van itt és most, és a

megfelelő módszerekre. Akkortájt angolt tanítottam egy esti egyetemen. Közben rövid utazásokat tettünk Észak-Afrikába, Libanonba és Afganisztánba, hogy hasist hozzunk barátainknak. 1967-ben Észak-Bombay felett az Indonéziába tartó repülőn (sárgaságtól még émelyegve, harmincnégy kiló aranyat cipelve egy túl szoros mellényben) ragyogó felhőformákat láttam jönni a Himalája felől. Olyan gyönyörűek voltak, és olyan mélyen megérintettek, hogy hirtelen úgy éreztem, el kell men-

Kabuli kereskedelem 1968

nünk oda, ahonnan ezek a felhők jönnek. Valami várt minket ott, valami fontos.

1968 májusában Hannah és én összeházasodtunk, ez volt a legbőlcsebb dolog, amit tehettünk. Ő huszonkét éves volt, én pedig huszonhét, amikor nászútra mentünk Nepálba. 1966-ban már jártam ott átutazóban. De az India és Pakisztán közötti háború háromhetes meg-

állásra kényszerített mindenkit Afganisztánban, és ez elég hosszú idő volt ahhoz, hogy összeszedjem a legszörnyűbb vérhast Ázsiában. Huszonhárom kilót fogytam, de izgalmas volt, ahogy hol stoppal, hol gyalog mentünk hazafelé pénz nélkül.

Ezúttal sehol nem akartunk megállni útközben. Még aznap, miután tanítványaim levizsgáztak, beültünk egy öreg Volkswagen buszba, és a Hamburgban ránk váró használt VW bogárral együtt Keletre indultunk. Claes-Christian – aki az első „cigit” adta – és a felesége is velünk jöttek. Christian ekkor már tolókokcsiban volt. Egy „utazás” közben kiugrott az ablakon, és megsérült a háta. Ő, Hannah és én felváltva vezettük az autókat. Christiannak hamar elege lett az 55 fokos hőségből Iránban, a porból és a burkolat nélküli hepehupákból, melyek a sivatagban az út szerepét töltötték be. A lehető leggyorsabban akartunk eljutni Nepálba, hatnapos és hatéjszakás rekordidő alatt elértük Afganisztánt. Christian és a felesége itt akartak maradni a helyi „gyilkos” hasis társaságában, így kitettük őket, és gyorsan eladtuk a kocsikat annyiért, amennyiből kijött az egész utunk. Alig történt meg mindez, mikor Hannah megismételte

az én két évvel azelőtti kalandomat. Ágynak esett egy szörnyű vérhassal, szerencsére egy olyan hotelben, aminek volt WC-je. Tele volt antibiotikumokkal a következő napon; a karomban vittem fel a buszra, ami a Haibár-hágón vitt át minket az észak-pakisztáni és indiai síksághoz. Kabulban találkoztunk néhány dánnal, akik a világ legnagyobb Buddha-szobrát állították helyre. A szobor ötvenhárom méter magas; egynapi buszútra van Észak-Kabultól, Bámiján. Egyike azoknak a kulturális kincseknek, amit 1996-ban a muzulmán tálibok le akartak rombolni, mondván, hogy az nem iszlám. Ez meg is történhet, ha meghódítják Afganisztán északi részét. A dánok megmutatták a terület egykor gazdag buddhista kultúrájának maradványait. Bár sok minden megsérült már ezer

India a vonatból

évvel ezelőtt, amikor a muzulmánok leverték a szobrok orrát, elvéve ezzel erejüket; a hatvanas évek vége felé még mindig sok látnivaló akadt. Időszámításunk előtt 300-ban, Nagy Sándor uralkodása alatt a gandhárakultúra virágzott itt. Művészete könnyen felismerhető a bajuszos Buddhákról, ami a görög és indiai elemek keveredését mutatja, mely az ő hódítása után jelent meg ezen a területen. A pakisztáni Pesavar Múzeum lenyűgöző gyűjteményében furcsa volt látni az angolok idejéből származó, büszkén bemutatott indiai puskák kiállítását a különben jól elrendezett gyűjtemény kellős közepén.

Jó volt Indiába megérkezni, már a határnál éreztük a különbséget. Magunk mögött hagytuk a muzulmán országok feszült, szexuálisan frusztrált légkörét, ahol folyamatosan el kellett lökdösnöm az embereket Hannah-tól. Azonnal megkönnyebbültünk. Ferozepurban kellett legközelebb átszállnunk Új-Delhi felé. Akkoriban a nepáli vízumot ott lehetett beszerezni, míg ma ezt egy hétre adják a határnál. Új-Delhi olyan város, ahol sokan várnak valamire, és senki sem marad tovább a szükségesnél. Ó-Delhi mellett viszont van egy hely – a festői benyomások manapság egy kicsit zajos indiai tengere –, ahol néhány nyugati jól érzi

magát, legalábbis addig, amíg elég pénze és így szabadsága is van arra, hogy idővel továbbálljon. Aki maradni kényszerül, az őt bámuló tömegben kénytelen óriási türelmet kifejleszteni.

Delhiben találkoztunk először hindu gurukkal, akik elgondolkodtattak minket, hogy visszakérjük a tandíjunkt, de maradandó hatást soha nem tettek ránk. Sohasem éreztük magunkat igazán közel hozzájuk, igaz, nem is igazán akartuk ezt. Valahogy túl személyesek, túl édeskések voltak. Ennek ellenére részt vettünk egy hatásos előadáson, ami olyan erőt mutatott be, melyet az ő módszereik eredményeznek. A Connaught téren történt, azon a téren, melyet búcsúajándékként az angolok hagytak itt az indiaiaknak, állítólag azért, hogy még jobban összezavarják őket.

Erről a központi helyről, ahol az éttermek és a „turistaboltok” vannak, futnak szét az utcák sugárirányban a követségekig és a villákig. Ha valami történik Új-Delhiben, az itt történik. Miközben az árkádok alatt sétáltunk, egy öreg, turbános indiai lépett hozzánk. Motyogott valamit a „szerencsés homlok”-ról, és három papírtekercset nyomott a kezembe. Az arcom előtt hadonászott, ami a kezeire irányította figyelmemet. Ugyanakkor egyenesen a szemembe nézett, és azt kérte, hogy nevezek meg egy gyümölcsöt. Egy egész sor gyümölcsre gondoltam, valószínűleg néhányról ezek közül még csak nem is hallott, de amíg azon gondolkodtam, hogy illik-e viccelődni egy ilyen öregemberrel, mint ő, már ki is mondtam: alma. Boldognak látszott, és az egyik darab papírt kivette a kezemből, kinyitotta, és pont ez volt ráírva. Tovább erőltette: Most nevez meg egy virágot! Megint többé-kevésbé ugyanaz történt: miközben hibiszkuszra és más egzotikus növényekre gondoltam, a hipnotikus hatás félig transzszerű, félig tudatos állapotában egy rózsza gondolata és képe jelent meg bennem, és hogy ne zavarjam meg az események érdekes menetét, azt mondtam: rózsza.

Természetesen a második darab papírra rózsza volt írva, amitől még izgatottabb lett az indiai. A harmadik próbánál, amikor egy számot kellett volna mondanom egy és tíz között, a büszkeségem nem engedte, hogy az egyesén kívül másra gondoljak, és minden külső hatást kizárva erre koncentráltam. A szerencséje azonban folytatódott: az utolsó cetlire írt hetes, melyet próbált belém szuggérálni, nagyon hasonlított az egyesre, ezért meg tudta menteni a helyzetet, folytathattuk a játékot. A sarokig

köveztük, ahol a rendőrök már nem láthatták, és miközben kinyitott egy könyvet, melyet sok jövendőmondó magával hordoz, azt mondta: „Tegyetek bele pénzt, és megmondom a jövőtöket!”

Észak-Európában az egyházakat az adókból támogatják, ezért nem szeretjük, ha a szellemiség és a pénz ennyire nyíltan jár együtt. Mivel azonban a nepáli nagykövetség zárva volt, és az öregember iránti együttérzésből is, hogy ilyen keményen dolgozott, ajándékuul betettünk két dollárnak megfelelő összeget a könyvébe. Hannah többször is elismételte,

hogy mennünk kell, mire az indiai elvesztette magabiztosságát, és érezte, nem tarthat tovább vissza minket. Búcsúzóul megmutatta, többre is képes, mint gondolatot szuggerálni másokba.

Azt mondta, hogy otthon egy Jensen nevű lány beszélt rólunk a rendőrségnek. Abban az időben ez semmit sem jelentett, mivel csak kevés barátunknak tudtuk a vezetéknevét, de később meg-

tudtuk, hogy egy ilyen nevű nő feladott minket a rendőrségen. Az öregembernek mégis volt valamiféle tisztánlátása. Mikor otthagytuk, azt mondta, amit sok bölcs ember mond, vagyis hogy maradjak Hannah-val.

Amióta elhagytuk Koppenhágát, állandó kísérőnk volt egy zöld könyv, borítóján egy atlétatermetű Buddhával. Minden szabad percünkben ezt bújtuk. *Tibeti jóga és titkos tanok* volt a címe, Láma Kazi Dava Szamdup fordította, és az angol tudós, Evans-Wentz szerkesztette. A tibeti buddhizmus kagyü iskolájának nagyon erőteljes és hatékony gyakorlatait tartalmazza, melyeket Buddha csak a legközelebbi tanítványainak adott át. Amikor kinyitottuk a könyvet, olvasása erős hatással volt ránk, és olyan állapotot hozott létre, melyet azelőtt alig ismertünk. Különleges melegséget, boldogságot és mély vágyódást éreztünk. Miközben félig-meddig kellemes, de egyben fájdalmas, bizsergető energia mozgott felfelé testem középpontjában, egy belső hang egyre erőteljesebben ismételte: Megérkezünk, most már tényleg megérkezünk! Egészen Hamburgtól

Először Nepálban, tipikus házak

kezdve hallottam ezt a hangot, és most, hogy olyan közel voltunk célunkhoz, majd felrobbantunk a türelmetlenségtől. Amint a zsebünkben volt a vízum, már szálltunk is fel a nepáli vonatra.

A Delhi és Raxaul közötti út volt az első élményünk az északkelet-indiai vonatokról. Raxaul határváros, a másik oldala a nepáli Birgandzs; innen busszal mentünk tovább Kathmanduba. Aki még nem próbálta, el sem tudja képzelni, hogy milyen ez. Több száz kiabáló, fehér ruhás embertársunk nyomakodott be a vonatba minden állomáson: az emberek már majdnem az ablakon potyogtak ki, sőt a vagonok teteje is teljesen megtelt. Igazán meglepő, hogy a fizikai erőszak nagyon ritka az állandó lökdösődésben és a nagy hőségben. Először mindenki üvöltözik és kiabál – ez része a szertartásnak –, de amikor a vonat újra elindul, a következő állomásig – ahol majd az emberi faj újabb hulláma tódul be – nincs több harag.

India összes állama közül Bihart érintik a legsúlyosabban a különböző természeti katasztrófák. Évről évre vagy árvíz, vagy szárazság pusztítja el a termést, ezenkívül a közhangulat is elég kemény. A helyiek azt gondolják, hogy halott anyjuk szelleme felelős az őket ért károért, ezért speciális védelmezőket használnak ellenük.

A megérkezés Nepál gyönyörű hegyeinek lábához így több szinten változást hozott. Egy „másik” világba értünk, a hegyi emberek közé. Már Patnában, amikor áthajóztunk a Gangeszen, észrevettük az első alacsony és izmos nepáliakat, gyakran Gurka katonákat, amint hazafelé tartottak. A béke szigetei voltak a zavar és a zaj tengerében. Vonzó teljeséget éreztünk bennük. Ahogy India síkságait és zavaros embertömegeit magunk mögött hagytuk, egyszerre zöld hegyek vettek minket körbe, és a béke érzése addig nőtt, mígnem teljesen áthatott minket. Itt végre fellélegeztünk, jó volt, hogy itt egy nő is szabadon és természetesen mozoghat anélkül, hogy veszélybe kerülne. A nők az emberek arcába néztek, nevettek és tréfálkoztak. A muzulmán országok kendőkkel lefátyolozott arcai és sétáló sátrai, vagy az indiai nők – akik szakértők abban, hogy mindenfajta kapcsolatot elkerüljenek – után a nyitottság régóta várt érzését nyújtották. Először még azt sem vettük észre – bár sokan mondták –, hogy minden helyzetben becsapnak minket. Végül is csak néhány pennyről volt szó. Kezdetben különben sem tudja senki felbecsülni az

apró rézpénzek és alumíniumérmék értékét, mivel mindkét oldalukon számok helyett jószerencse-szimbólumok voltak. De a felfedezés, hogy még a gyufásdobozt is átkötözik, hogy el ne tűnjön a tartalma, míg elér a vevőhöz – segített, hogy alkalmazkodjunk a szokásokhoz. Azonkívül, hogy vásárlásaink hatékonyabbá váltak, sokkal közelebb kerültünk az emberekhez. Végre komolyan vettek minket.

Akkor kezdődött a monszun, amikor megérkeztünk Indiába, és az utat, mely Birgandzsból a hegyek lábánál Kathmanduba vezet, már több helyen elmosta az eső. A helyi emberek számára a Himalájában az évenként ismétlődő útváltás az egyetlen munkalehetőség, és ez jó ok arra, hogy ezeket a foltozgatásokat ne végezzék túl jól. Azért, hogy ez duplán is biztosítva legyen, óriási köveket hagynak a hegyoldalak stratégiai pontjain. A megfelelő időben történő enyhe lökéssel földcsuszamlást tudnak okozni, így biztosítva maguknak még több jövedelmet. Legtöbbször napi fél dollárt keresnek, ezért a hosszú luxusszabadságok gondolata nem túl kedves számukra.

Teraszos rizsföldek
a Kathmandu felé vezető úton

Egy ősrégi, zajos, rázóbuszon, ami dugig tele volt – mint minden szállítóeszköz a világnak ezen a részén –, lassan dőcögtünk fel a hegyre, és vittünk magunkkal mindent, amit csak lehetett. Nagyon tetszett és hamar megszoktuk, hogy az út során gyakran előforduló veszélyes helyzetekben sokszor megtörtént az, hogy a vezető és az utasok elmosolyodtak, vagy kitört a nevetés. Megértettük, ez egy időtlen módszer arra, hogy méltósággal előzzék meg a félelem hatásának megszilárdulását, és ennek gyakorlati bölcsessége jó benyomást tett ránk. Az ország, melyet sok Buddha megáldott, most fogadott minket.

Kathmanduban még a régi szép idők jártak. Az országot csak néhány éve nyitották meg a külföldiek előtt, és alig voltak turisták. Még a hippihullám sem érkezett meg. Aki elütött egy tehenet hindu területen, az a fejével játszott. Ha nem tudta bebizonyítani – gyakran a megfelelő helyeken való adakozásokkal –, hogy az állat, a hinduk istene döntött

úgy, hogy pont az ő kocsija előtt akart öngyilkos lenni, nagy bajba kerülhetett. Két-három izmos régi taxi – köztük egy régi Volvo, amit sosem kellett javítani – volt az előfutára a számtalan horpadt mai Datsunnak és Toyotának.

Ahogy folyamatosan dudálva és a benzinmegtakarítás miatt a motort állandóan magas fordulatszámon tartva kígyóztak Kathmandu szűk utcáin, segítettek átlátni a kultúrák közötti különbségeket. Míg a bennszülött

Nepáli felvonulás Kathmanduban

munkások, targoncák, biciklisták és gyalogosok angyali türelemmel adtak utat, a turisták hátán állt a szőr a hatalmas ricsajtól. Arrafelé még ma is csak forralt folyadékokat szabad inni, és csak saját hámozású gyümölcsöt enni, ha az ember el akarja kerülni a számtalan egzotikus baktérium megvendéglését. Esténként a kultúrateremtő Nevari törzs emberei számtalan templomuk egyikében összegyűltek, hogy gyönyörű, régi buddhista meditációs szövegeket énekeljenek. A

kézi orgonával és az éles hangú dobokkal kísért zene mélyen megérintett minket, erős hatást gyakorolt ránk. A szűk utcákon sétálgatva az ember megnyugszik, és a dolgok nem sokkal azután megtörténtek, hogy rá gondoltunk. Például amikor elindultunk, hogy meglátogassuk barátainkat, általában már félúton találkoztunk, és így üdvözlöttük egymást: Helló, éppen hozzád indultam! Gyakran, még mielőtt időnk lett volna tisztán megfogalmazni a kívánságunkat, az áhított tárgyat tartottuk a kezünkben. A több száz éves buddhista templomok és a buddhista jógik töretlen vonalai miatt történt így. Egy erőmezőt hoztak létre Kathmandu völgye fölött. Az erőmező sokat lazít az emberek szellemi és anyagi dolgok között lévő megrögzött elválasztásán. A vegykonyha sem hiányzott. Abban az időben a világ legerősebb és legtisztább fajtájú hasisát legálisan lehetett megvásárolni az állami kereskedőktől. Kényelmesen, kellemes csevegés közben ellenőrizhette az ember a minőséget az emeleten, miközben a kereskedő lánya teát szolgált fel. Azóta az áru gyakran gyenge minőségű, és más anyagokkal van keverve, ráadásul amióta az erkölcsös

amerikaiak fizetik a nepáli kormány adósságait, tiltott is, legalábbis hivatalosan.

A hatvanas évek vége olyan érdekes egyéniségek ideje is volt, mint például az örmény „Nyolcujjú Eddie”-é, aki a Kabin nevű teázóban foglalkozott mindenféle mágiával. Sok hosszú hajú reménykedőre volt nagy hatással Kathmanduban, és csodabogarakkal teli iskolája hamar beindult. Tanítványait könnyen fel lehetett ismerni bajuszukról és speciális jelbeszédükről. Aztán ott volt a „nagybácsi”, egy kiugrott indiai, aki a hajnalka (egy speciális hallucinációt okozó növény) kivonatával feljavított hasistortákat árult. Élvezete után a sok édesszájú napokon keresztül képtelen volt újra megtalálni a testét. És persze mindig elérhető volt a „jó doktor”, aki boldogan segített egy gyors lökettel. Miközben még használható vénát keresett, eszközei abszolút sterilitását dicsérte, majd azt javasolta, hogy ezután a kínai heroin után legközelebb a nagyon jó minőségű burmai kokaint kellene kipróbálni. Soha senkinek sem adott napi egy lövésnél többet, és azt állította, hogy az embereket a függőség szintje alatt tartja. Ám amikor kora reggel az éppen hozzá tartó vásárlóival találkozunk, úgy tűnt, hogy túlságosan siettek. Amikor pedig beszélgetni próbáltunk velük, csak tipródtak, igyekeztek gyorsan lelépni. Le sem tagadhatták volna, hogy kemény narkósok. Talán a „jó doktor” azt gondolta, hogy csak egy kis mindennapi élvezetet ad nekik, valójában azonban függővé tette őket. Vagy nem volt egyedül a piacon, vagy az emberek voltak gyengébbek, mint ahogy ő gondolta.

Abban az időben Peter Sellers filmjei be voltak tiltva, mert nagyon hasonlított a nepáli királyra. Egymást követték a vallási ünnepek és körmenetek. Egy taxisofőr meggyilkolása miatt egyszer az egész város sztrájkolni kezdett. Az emberek már hozzászoktak a mindennapos csalásokhoz, még a politikai gyilkosságok sem hatottak újdonságként, de a fegyveres rablás (pénzért való gyilkosság!) eddig ismeretlen volt számukra. Szinte mindennap volt új ok az ünneplésre. Az ember mindig találkozott olyanokkal, akik virágfüzéreket viseltek, és zenélve vonultak fel, közben elhaladt olyan csoportok mellett, akik a folyó melletti égetőhelyre vitték halottaikat hordágyakon. A vágóhíd mellett volt az égetőhely, itt főleg muzulmánok dolgoztak. Ázsia legnagyobb részén ők végzik a méz-szárosmunkát, mert vallásuk szerint az állatok megölése nem helytelen.

Kathmanduban kicsik a házak, és az átlagos méretű észak-európaiak, mint Hannah vagy én, óriásnak számítanak. Az óváros legtöbb szobájában nem tudunk kiegyenesedni vagy nyújtózkodni. Az ablakok üveg nélküliek, de gyönyörű farafaragásokkal díszítettek, a falakat és a plafont gyakran a nyitott tűzhely korma feketíti. Csak az agyagpadló tiszta és új mindig. Abban a pillanatban, ahogy megreped vagy piszkos lesz, egy vékony új réteget kennek fel rá.

Kathmandu régi részében mindenhol ugyanúgy, mint Pátán és Bhatgún városaiban, sok szépség és a történelem vett minket körül, úgy éreztük magunkat, mintha egy csodálatos művészeti kiállításon vennénk részt. Igazán egyedülálló, hogy mindenütt sztupák voltak. Ezek a speciális arányú, buddhista ereklyéket tartalmazó szentélyek és a templomok festményei úgy készültek, hogy pusztá jelenlétükkel aktivizálják a bennünk lévő Buddha-lényegiséget. Ha az utcán lévő beteg emberek, koldusok és a szagok nem ijesztenek el, a sztupák olyan hatást gyakorolnak a tudatunkra, melyek tisztánlátáshoz és örömhöz vezetnek a jövőben.

Nagyon sok dán telepedett le Kathmanduban, és az akkoriban történt sok mulatságos és „emberi” esemény mostanában kedvelt témája a doktori disszertációknak. Itt csak egy esetet említek meg, hogy valamennyire megmutassam, milyen volt az általános hangulat. Egyik ügyes kereskedő barátunk, Niels felvette egy hindu szaddhu vallását, és egy nap világosbarna szerzetesi ruhában jelent meg egy hatalmas háromágú villával a kezében. Egy napon Pasupatinatban, Nepál legszentebb hindu helyén részt vett egy szertartáson egészen addig, amíg kollégái fel nem fedezték a dán importot. Amerikai! – kiabálták, aztán megverték és kidobták. Másnap a kathmandui piacon egy teljes szaddhu öltözetet lehetett vásárolni a háromágú villával és a csészével együtt, igen olcsón. Niels pedig tornacipőben és farmernadrágban úton volt következő kalandja felé.

A *Tibeti jóga és titkos tanok* című könyv olvasása után természetesen nagyon szerettünk volna egy tibeti lámával találkozni. Bár az első „láma”, akivel Kathmanduban találkoztunk, eléggé elképesztett minket. Csinni, vagyis „Kínai” Láma volt a neve, és egy rózsaszín házban lakott, melynek terasza a Bodnáth-sztupa főbejáratával nézett szembe. A barátaink azt

tanácsolták, hogy nála váltsunk dollárt, mivel az árfolyama kétszer jobb volt, mint a banké. Észrevettük, hogy néhány igen szép Mercedes áll a háza előtt, de akkor még nem tulajdonítottunk ennek túlzottan nagy jelentőséget. Legalábbis addig, amíg ki nem derült, hogy ő a láma címet örökölte, és feladata a Bodnát-hsztupa gondnoksága volt. Ezt a munkát láthatóan jól végezte, anyagi veszteség nélkül.

Csinni Láma idősebb, étellel teli, erős felépítésű ember volt, kopasz, kínai fejjel. Mikor beléptünk hozzá, úgy tűnt, éppen ébredezik. Lassan felült, és csodálkozva láttuk, hogy mindkét karján – a csuklójától a könyökéig – legalább öt-öt különböző óra van. Mókásan nézett ki, de a titulusa miatt azt gondoltuk, hogy biztos nagyon komplikált légzőgyakorlatokra használja őket. Egyből megkérdezte, hogy van-e eladó fegyverünk. Meghatottan gondoltuk, hogy ez az együttérző ember bizonyára a

Buddhista művészet – Kathmandu

tibeti ellenálló harcosokat, a kampákat segíti. Az ő igaz ügyüket mi is támogattuk. Sajnálkozva mondtuk, hogy nincsenek fegyvereink, csak néhány késünk van. Azután tudni akarta, van-e nálunk magnó. Volt nálunk egy első generációs Philips készülék. A magnók csak ekkoriban jelentek meg a piacon, és közöltük vele, ha már egyet működésképesen elhoztunk Kathmanduig, először tibeti templomi zenét szeretnénk felvenni. Biztosak voltunk benne, hogy a buddhizmus iránti érdeklődésünknek örülni fog, de ha így is volt, jól titkolta.

Mikor látta, hogy nem tud semmit venni, ópiumot akart eladni nekünk. Eléggé elcsodálkoztunk e „szent ember” ártatlanságán. Elmagyaráztuk neki, hogy az ópium függőséget alakít ki, és egészségtelen. Senkinek sem szabadna árulnia, és elmeséltük, hogy az ópium nagyon sok barátunkat ölte már meg. Ugyanakkor szavai megerősítették bennünk azt az illúziót, amit csak évekkel később adtunk fel, nevezetesen, hogy Keleten

minden szent ember valamilyen kábítószert szed. Végül aztán Csinni Láma ránk tukmált egy kis drága hasist, a dollárjainkat azonban fantasztikusan váltotta.

Később, amikor este az árut ellenőriztük, majd megszakadtunk a nevetéstől. Kiderült a háromdolláros öklömnyi hasisdarabról, hogy feketeszen cipőpasztával volt bekenve. Jó lecke volt, hogy még a legjobb társaságban is ellenőrizni kell a terméket.

Az Örömlálapot Buddhája
a Szvajambunál

Kathmanduban jól el lehetett tölteni az időt, sok volt a látnivaló. Leginkább azonban az a külvárosi domb vonzott minket, melynek tetején a Szvajambu templom állt. Az odavezető legrövidebb útvonal a vágóhídon nemrég leölt állatok kupacokba rakott koponyái mellett vezetett el, majd jól táplált, de kellemetlen kutyafalkák között a völgyben. Odafelé menet kivételesen nem álltunk meg barátainkkal egy kellemes teázóban. A hely rossz benyomást keltett, ráadásul koszos is volt. Arra sem volt garancia, hogy a teázó a vizet nem a közeli folyóból szerezte be. De a legrosszabb az volt, ahogy indiai gumicsizmaink fölverték az ösvény sarát kínai esőkabátunk hátára, amiben igencsak megizzadtunk. Ám ezek a kellemetlen tényezők, de még a város varázsa sem tudott visszatartani minket. Később is újra és újra visszajöttünk, mintha egy láthatatlan mágnes vonzott volna minket ehhez a külvárosi dombhoz.

Kathmanduból már látni lehet a piramisszerű domb tetején álló Szvajambu templomot, a nagy Buddha-szobrok és a számtalan sztupa között tekergőző három ösvénnyel. Ezeknek a sztupáknak szimbolikus formája azt az öt bölcsességet képviseli, mely a Buddhák tudatában van jelen, és mely minden érző lény igaz természetét is alkotja. A dombtetőn lévő

központi kupola Osung Buddha idejéből való, ő annak a történelmi Sakjamuni Buddhának az elődje volt, aki a mi világunkban tevékenykedett, s akinek tanításai most velünk vannak. Ez az épület több mint háromezer éves, és a számunkra később nagyon fontossá vált tibeti jógi, Gyalva Karmapa fő székhelye Nepálban.

A kupola körül udvar van, ahol a gyakorlók meditációban az óramutató járásával megegyező irányban járnak körbe, és kezükkel az imamalmokat forgatják. Van itt egy tibeti kolostor is. A

„szvajambu” szó annyit jelent, hogy „önmagától keletkezett hely”, és az itt élő buddhistáknak annyira szent, mint Indiában Bodhgájja, ahol Sakjamuni Buddha elérte a teljes megvilágosodást. Itt a Buddhák energiáját ugyanolyan erősen lehet érezni, mint ott, és a területnek olyan erőmezeje van, hogy hat a meditációra, és minden kívánságot hamar beteljesít. Számtalan história szól arról, milyen dolgok történtek meg ezen a helyen, és mi magunk is tapasztaltunk néhányat.

Első látásra a hely elég szegényes benyomást keltett. Nem tetszett sem a piszok, ami miatt még leülni is nehéz Nepálban, sem a szerzetesi ruhába öltözött emberek, akik különböző dolgokat akartak nekünk eladni. Igaz, látszott, hogy egyikük sem gazdag. A majmok haragos rikoltozása visszhangzott mindenfelől. Állandóan verekedtek, és rossz volt látni, ahogy a nagyok és erősek megharapják a kicsiket és gyengéket, és elveszik tőlük az ételt. Öreg és beteg kutyák jöttek ide a völgy különböző részeiből meghalni: a hely rezgése vonzotta a szerencsétlen párákat. Mindezek ellenére Svajambu erősen hívott minket. Úgy éreztük, hogy ismerjük ezt a helyet, és fel-felbukkanó élményeink ott tartottak minket. Este soha nem mentünk el innen sötétedés előtt, bár Kathmandu tele volt izgalmas

Bodhnat Sztupa

dolgokkal, melyeket barátainkkal együtt fedezhettünk volna fel. Majdnem minden nap ott találtuk magunkat, órákig időzve a templomban lévő óriási Öröm-Buddha szobra előtt. Olyan energiával ragyogott, hogy szinte látni lehetett, amint lélegzik. Elmerültünk a vörös köntösű lámák zenéjében is, akik a zenével aktivizálják a buddha-energiákat minden lény javára. Csak sokkal később értettük meg ennek valódi jelentését, de e nélkül is éreztük erejét.

A Szvajambuhoz vezető lépcsők

Amikor először látogattunk Szvajambuba, két szerzetes nagy hatással volt ránk. Egyikük a nagy Szabcsu Rinpoce volt. A 70-es években halt meg, és egy héttel klinikai halála után még mindig teljes meditációs testtartásban ült, a benne és körülötte lévő energiák pedig színes gyöngyök és drágakövek formájában szilárdultak meg. Akkor még nem tudtuk, hogy milyen nagy erővel bír, de amint megláttuk, felvil-

lanyozódtunk és boldogság töltött el minket. Egyszer önkéntelenül utána-szaladtam a sztupa körül, mire hirtelen megfordult, és a szemembe nézett. Közben valamit mondott tibetiül, amit természetesen nem értettem. Éreztem, hogy jó energia áramlik belém. Közben hangosan felnevettem, közelről ugyanis tökéletes mása volt az egyik szórakoztató, híres dán sportriporternek.

Szoros kapcsolatba kerültünk egy Pünco nevű fiatal szerzetessel is, aki teljesen nyitott és tiszta volt. Az egyik kolostorbeli látogatásunk alkalmával felvitt minket a tetőteraszra, és egy malát adott nekünk – száznyolc fel-fűzött gyöngyöt, mely a tudat megvilágosodás előtti nyolc szintjét, majd a bennünk ezután megjelenő száz buddha-aspektust szimbolizálja. Ezután egy erős testalkatú embert ábrázoló kis képre mutatott, aki fekete koronát tartott a feje fölött. Újra és újra ezt ismételte: „Karmapa, Karmapa”, mintha valami nagyon fontosra szeretne volna felhívni a figyelmünket. Kathmandutól nyugatra a második legnagyobb városba, Pokharába vezető

út egyetlen szállítóeszköze egy öreg bombázórepülő volt, reptérként pedig egy füves mezőt használtak. A helyi közlekedési lehetőség bérelt lovakból állt, amelyeket végül nekünk kellett vonszolnunk. Semmiképpen nem ütöttük volna meg őket, ahogy azt megszokták, és e nélkül meg sem mozdultak.

Öröm volt ott látni a nemrég alapított nagy tibeti menekülttábort. Egy svájci szervezet nagyon jó munkát végzett. Senki sem próbálta a nyugati kultúrát vagy a kereszténységet eladni ezeknek az embereknek. Olyan segítséget kaptak inkább, aminek köszönhetően meg tudták őrizni azokat a gyakorlati szakmákat, mint például a szövés, melynek segítségével képesek a családjukat és önmagukat is fenntartani. Sajnos a svájciaknak a kínai nyomás miatt hamar el kellett menniük, így a pokharai tibeti menekülttábor ismét nagy szegénységben, segítség nélkül maradt, mint majdnem minden tábor.

Az országban töltött néhány hét után különböző típusú embereket, sőt különböző egyéniségeket ismertünk fel. Az első tapasztalat alapján a szélesen mosolygó arcok közül természetesen vonzódtunk azokhoz, akik a hegyek mögötti országból, Tibetből jöttek. Megvettük azokat a dolgokat, melyeket árultak, és gesztikulálva kommunikáltunk. Gyakran spontán megértettük egymást.

A tibetiek vidám emberek, de országuk szervezetsége nem volt sem előrehaladott, sem hatékony. Politikai berendezkedésük a huszadik század közepéig hasonló volt a középkori Európáéhoz. Ez azonban nem túl fontos, ha valaki először találkozik a tibetiekkel, mivel magasan fejlett, emberközpontú kultúrával rendelkeznek, ráadásul meglepően udvariasak. Mind a kerek arcú nyugat- vagy közép-tibetieken, mind a magasabb, csontosabb, európaias hosszú arcú keleti kampákon érezhető, hogy jó modoruk a világegyetemről alkotott értelmes szemléletükből ered. Anyagi szinten azonban a világ legszegényebb menekültjei közé tartoznak. Mivel nem hirdetik, hogy ők faji megkülönböztetés áldozatai – forradalmat vagy háborút sem akarnak –, nem keltenek nagy nemzetközi figyelmet, és csak kevés segítséget kapnak. Sok gyermekük hal meg vérhasban, és számtalan felnőtt szenved tbc-től. Mindezek ellenére vállalkozásaik vannak, és még a nagyon szegény emberek is megosztják vendégeikkel azt a keveset, amijük van. Elég furcsa érzés egy rakás aján-

dékkal elhagyni szegény kunyhóik valamelyikét, és hogy folyamatosan olyan ételekkel kínálják bennünket, amiket maguknak sem engedhetnek meg. A nyelvi korlátok ellenére nagyon közel kerültünk hozzájuk; ez az érzés a mai napig tart.

A város központjában lévő napi ötvencentes hotelunkban barátságos házigazdánk, Sharma jól beszélt angolul, így az egész völgyről informált minket. Tejberizst és óriási mennyiségű édes teát is biztosított számunkra, a hasisfogyasztók kedvenceit. A mellettünk lévő szobában egy tipikus kasmíri úr lakott. El volt bűvölve attól, hogy néha, amikor elmentünk a szobája előtt, karamellt adtunk a kutyájának – ez szokatlan gesztus olyan országban, ahol a legtöbb szülő még azt sem engedheti meg magának, hogy a gyermekeinek édességet vegyen. Christian, aki Kabulig jött velünk együtt a kocsival, nagyon jóban volt vele. Ő néhány hét késéssel érkezett, mivel először is hosszabb időbe került, amíg eladta az autóját; azután meg a Pakisztánon átvezető úton egy őrült a buszon leharapta fél fülét. Kénytelen volt egy helyi kórházba menni, és ez majdnem az életébe került. Eltartott egy ideig, míg össze tudta szedni magát.

Lehet, hogy a kasmíri ember Christiantól hallotta, hogy mennyire szeretem a szüleimet és a bátyámat. Az egyik nap nagyon erős LSD hatása alatt álltunk, és ezért, amikor bejött a szobánkba, nagyon nyitottak és könnyen befolyásolhatók voltunk. Teljesen megnyerte a bizalmamat azzal, hogy csodálatos dolgokat mesélt az apámról, arról, hogy milyen nagyszerű ember. Ezután a Tibetből jött lámák erejéről beszélt. A történetei csodálatosak voltak. Majdnem leszédültünk a székről az izgalomtól és a feltétlen bizalomtól, első kézből hallva a fantasztikus jelenségekről, melyek akkor nagyon fontosaknak tűntek számunkra. Azt mondta, hogy a következő napon egy hölgy látogatja meg, akinek a lámákhoz hasonló ereje van. Ha volna egy kis pénzünk a hölgy számára, vajlámpákat égetne értünk a szent helyeken és a hegyekben, így megvédene minket a veszélyektől és elhárítaná az akadályokat. Azt is javasolta, hogy viseljünk ezüst karkötőket, mert ezek jó hatással vannak a májunkra. Ebben az időben estem át a második sárgasági rohamon, Hannah az elsőt, úgyhogy ezzel megint célba talált. Semmiképpen sem akartunk még egy ilyen ember-telen betegséget.

Ahogy azt elterveztük, a következő este repültünk vissza Európába.

Hosszabb, de olcsóbb utat választottunk Kelet- és Nyugat-Pakisztánon át azért, hogy az indiaiak ne vizsgáljanak át minket. A repülőtéri vámosság Nepált belföldként kezelik, így adódhatott volna egy kis baj a vásárolt dolgaink miatt. Akkor azt képeztük magunkról, hogy néhány értékes tibeti festmény és szobor tulajdonosai vagyunk, valójában elkövettük a kezdők hibáját, hogy inkább a tárgyak patináját figyeltük (ami gyakran annak volt köszönhető, hogy néhány napig a kéményben, vagy a földre beásva voltak) kidolgozásuk és pontoságuk vagy minőségük helyett. Ma már a hasisszívástól vörös szemekkel választott tárgyak közül szinte egy sem lóg meditációs központjainkban. Mivel az ábrázolásuk nem pontos, ezért nem tudják megadni a megvilágosodást elősegítő hatást. Ahhoz, hogy teljesen tudatunk hasznára váljanak, bizonyos árnyokkal és színekkel kell rendelkezniük; évekig tartó hosszú képzés és gyakorlás szükséges helyes elkészítésükhöz.

Bodnath – Kathmandu

Minden úgy történt, ahogy kívántuk, az út vége is jól sikerült. A nő, akiről a kasmíri beszélt, még elindulásunk előtt eljött a szállodánkba. Csak futólag találkoztunk, néhány szót váltottunk vele, de nagyon közel éreztük magunkhoz. A kasmírinak adtunk egy borítékot húsz dollárral, hogy adja oda neki. Christian, akinek az apját nem dicsérték, szúrósabb szemmel figyelte a kasmírit, azt gondolta, hogy őrült vagyok. Szerinte jobb lett volna, ha inkább egy kilóval többet vettünk volna abból a hasisból, ami Afganisztánban várt ránk, ráadásul a nepáli ár feléért. Az utolsó pillanatban vetődött fel az ezüst karkötők vásárlásának lehetősége is. Sikertelenül kutattuk át Kathmandu kis üzleteit, míg végül valaki azt mondta, hogy próbálkozzunk a tibeti táborban. Bár nagyon kevés időnk volt, megkockáztattunk oda egy gyors taxiutat, és tíz percen belül egy méltóságteljes hölgy jelent meg két gyönyörűen kidolgozott nagy ezüst karkötővel, melyeknek darabja tíz dollárba került. Abban a pillanatban, hogy megérintettük őket, úgy éreztük, mintha valami finoman pulzálna a karkötőkben: élet volt bennük. Azóta csak egyetlenségyszer találkoztunk

ezekhez hasonlóval.

Szó se róla, Nepált a legjobb hangulatban hagytuk el. Az afganisztáni Kandahárban egy gyors leszállás alatt magunkhoz vettük a hasist, ami Ali hoteljában várt minket. Teheránon keresztül Rómába repültünk, ahonnan kölcsönzött autóval tértünk vissza Dániába. Hús óra múlva már a dán határon voltunk, ahol próbaképpen először a szállítmány nélkül mentünk át, és utánaérdeklődtünk, hogy van-e a számunkra valamilyen üzenet. Annak ellenére, hogy a lány beszélt rólunk, örömmel hallottuk, hogy nincs bonyodalom. Így újra átmentünk a határon, és megérkeztünk a hasissal Dániába. Az első nepáli tartózkodásunk alig egy hónapig tartott, de hatása azóta sem szűnt meg. A történetek mély nyomokat hagytak bennünk, és ez életünk minden területére kihatott. Külső megnyilvánulásaink nem változtak, de belül úgy éreztük, hogy valami tényleg történt.

Visszaérkezésünk után néhány nappal Tom, az egyik közeli jó barátunk komolyan megbetegedett. Velünk és több más barátunkkal élt együtt a Christianshavn rakparton egy öreg házban Koppenhága festői szépségű óvárosában. Egyik nap elájult a lépcsőn. Szörnyen nézett ki: arca sötétsárga, szemei pedig vörösesbarnák voltak. Fertőző májgyulladás volt. Felvittem a lakásába, és amikor pisilés közben tartottam, láttam, hogy a vizelete sűrű volt és barna. Súlyos betegségének ez már a második rohama volt, tényleg sajnáltam őt. Egy döntetlennel végződő ökölharc folytán ismerkedtünk meg néhány évvel korábban, és hamarosan nagyon közeli barátságba kerültünk. Közös volt az érdeklődésünk a motorok és a kábítószerek iránt, és ő is bokszolt, mint én. Több energiára volt szüksége, mint azoknak, akik szívnek, így gyakran segítette ki magát egy kis amfetaminnal, amit néha morfiummal kevert, hogy elvegye ellenfelei ütésének az élet. Aztán egy tűt használt valakivel, aki beteg volt, és az eredmény itt állt előttem. Emlékeztem a kasmíri szavaira a karkötőkről, vagyis hogy ezek jók a májbetegségre, és a csuklómról áttettem az övére. Mielőtt visszaértünk a lakásunkba, egy pillanatra megálltam az ajtón lévő borotválkozótükör előtt, és szórakozottan belepillantottam. Hirtelen óriási energia vágott át rajtam, mintha magasfeszültséget vezettek volna belém. Meredten álltam, azt sem tudtam, ki vagyok és hol vagyok. Borzongtam, aztán egy ragyogó fény magába szívott minden gondolatot és élményt.

Nem tudom, mennyi ideig álltam a szűk folyosón, de amikor feleszméltem, kiégettnek és szétszórtnak éreztem magam. Ez mindenféle kémiai anyag nélkül történt, ennek ellenére erősebb volt azoknál az élményeknél, amiket az óriási acid-adagok hatására éltem át. Csak a hátsó udvaron tett első „utazáson” volt hasonló élményem. Leszaladtam a sarki nyilvános fürdőbe, s miközben hosszú ideig a zuhany alatt álltam, azt gondoltam: Hát ez meg mi volt? Honnan jött ez a fény?

Másnap Hannah-val átmentünk Tomhoz. Arca és szeme visszanyerte eredeti színét, a vizelete kristálytisztá lett, és egész éjszaka erőteljes álmiai voltak, melyekben azt mondták neki, hogy többet ne játsszon a tűkkel. Ez igazi, hamisítatlan csoda volt. Egy fertőző májgyulladás esetében – ami általában több hónapos kezelést igényel – nem szokott ilyesmi előfordulni. Kimondhatatlanul boldogok voltunk, de fogalmunk sem volt arról, hogy mi történt. Csak egyetlen magyarázat létezett: a karkötőknek tényleg gyógyító erejük van.

Otthon még mindig valamiféle zavart öröm állapotában voltunk, amikor kopogtak az ajtón. Jenny állt kint, ő volt valószínűleg a legboldogtalanabb ember, akit ismertünk. Egyike volt azoknak, akiknek az élete állandóan holtvágányra terelődik, és hihetetlen pontossággal mindig olyan emberekkel találkozott, akik csak növelték a bajt. Ennyit mondott: Májgyulladásom van.

Leesett az állunk. Már hónapok óta nem láttuk Jennyt. Fogalma sem lehetett róla, mi történt, láthatóan mégis valami hozzánk vonzotta. Bár nagyon rossz bőrben volt, az, hogy Hannah karkötőjét viselte, egy hét alatt meggyógyította. Később azt mondta, hogy a „kegyelem fényét” látta, legalábbis ő így nevezte. Dánia nyugati partjánál, Jütlandban nevelkedett, ami erősen keresztény hely, ott használnak ilyen kifejezéseket.

Úsztunk a boldogságban Hannah-val. Hihetetlen öröm volt másoknak ily módon segíteni, és a gyógyítás folytatódott. 1968 őszén egy egész járvány szűnt meg Koppenhágában, több mint húsz kábítószerélvező barátunk gyógyult meg teljesen. A koppenhágai orvosok észrevették, hogy egy hepatitisfertőzésből már majdnem járvány alakult ki, amikor hirtelen eltűnt. Ez orvosi jegyzeteikben is megtalálható. Hannah-val gyakran éreztük, hogy erős energiák aktivizálódtak, és néha furcsa, szokatlanak tűnő gondolataink is voltak; ezeket valószínűleg azoknak

a tudatáramából szedtük fel, akik a karkötőket viselték. Semmi sem ért fel ezeknek az eseményeknek az intenzitásával, és még rendszeres libanoni vakációink is másodrendűekké váltak. Ezeket inkább megszokásból folytattuk, és azért, mert a barátaink ezt várták el tőlünk. Hamarosan azonban mindent előkészítettünk a Nepálba való mielőbbi visszatérésünkhöz, és a téli szünet első napján, amikor a tanítványaim egy hónapra elmentek, mi ismét Keletre indultunk.

második fejezet

Az áttetsző láma

Annak érdekében, hogy megzavarjuk a nyomokat, Oroszországon keresztül mentünk, ami időigényesebb és drágább volt. Koppenhágából Kelet-Berlinen át vonaton Moszkvába utaztunk, majd onnan Taszkenten és Kabulon át Delhibe repültünk.

Kelet-Németország és Oroszország a hadseregbeli emlékeimet idézte. Az öntelt tiszteket már akkor elég nevetségesnek találtam, és itt megint bőven volt min nevetnem. Az itt élő szerencsétlen emberek iránt érzett együttérzésünk azonban erősebb volt. Nem tudtak megszabadulni a súlyos elnyomás alól, életük sivár volt. Észrevétlenül sikerült szétosztani a tartalék nejloningeket, borotvapengéket és cigarettákat. Ez volt a legtöbb, amit ilyen rövid idő alatt tehettünk.

Breszt-Litovszkban, a Lengyel- és Oroszország közötti volt háborús határnál – a vámvizsgálat megint több órán át tartott – furcsa élményünk volt. Egy csapat menetelő katonát bámultam, valószínűleg kozákok voltak, és mind úgy néztek ki, mint én. Néhányan magasabbak, de a legtöbb alacsony volt, és mindannyiuknak hasonló volt az arca. Mintha egy tükörteremben lettem volna. Ha az egyikük sűrke katonai kabátját viseltem volna a saját fehér svéd kabátom helyett, észrevétlenül elmehettem volna velük. Ez az álomszerű élmény ráébresztett arra, hogy mennyire kicsi az alapja egy különálló egóhoz való ragaszkodásnak.

A moszkvai repülőtéren néhány katona megkérdezte tőlünk, hogy mi

is történt valójában Csehszlovákiában. Éppen onnan jöttek vissza, nyugati támadókra számítottak, és teljesen zavartnak és boldogtalannak látszottak. Elmondtuk, amit tudtunk, mivel fél évvel korábban ott voltunk egy rövid ideig, szabadságon, de hamarosan néhány civil ruhás rendőr jelent meg, és szó szerint elrángigálták őket mellőlünk. Arra próbálták kényszeríteni őket, hogy visszaadják a tőlünk kapott „Senior Service” cigarettákat, de mi nem voltunk hajlandók visszavenni. Végül a rendőr is elfogadott párat, aztán gyorsan eldugta őket. Micsoda cirkusz volt!

Két amerikai ekkor lépett első emberként a Holdra. A ránk vigyázó rendőrök elég jól iskolázottak voltak ahhoz, hogy mindent a „kelet” és „nyugat” kategóriái szerint nézzenek. „Hát, most ti nyertetek – a változatosság kedvéért!” – mondták keserűen. Lazán válaszoltunk: „Nincs ebben semmi különös. Tavaly is ott voltak, de akkor titokban tartották.” Ez egy kicsit sem javított népszerűségünkön.

Öt napot Taskentben kellett maradnunk, így fogalmat alkothattunk arról, hogy milyen a Tibetbe vezető északi út, milyenek az ott élő muzulmán törzsek és milyen a Csangtangba, Tibet északi részébe átnyúló nagy sivatag. Képet kaptunk arról az Oroszországról is, ahol a hosszú fehér arcok a Balsoj színházba mennek, míg a sárga kerek fejek házakat építenek. A mély frusztráció érzetét kelti, hogy főleg nők dolgoznak az államparátusban, és erősen kívántunk nekik egy kis fényt a mindennapi taposómalomban. Tettük ezt 1988-ig, amikor is megalapítottuk az első buddhista centrumokat Leningrádban és Tallinnban.

Afganisztán ragyogóan tisztának látszott a közép-ázsiai télben. Az állandó mínusz tízfokos hidegben az ég hihetetlenül kék, a levegő pedig olyan száraz volt, hogy minden a saját fényében ragyogott. Szikrázott minden, de az ott élő emberek sokat szenvednek ezeken a teleken.

Az oltási igazolást, amire Indiában volt szükségünk, a kabuli repülőtéren vettük meg egy úrtól. Semmiképpen sem engedtük volna, hogy hozzánk érjenek a rozsdás, vastag tűikkel, amilyeneket a gyógyszertárban láttunk. Pár dollárért megkaptuk a szükséges papírokat, és továbbrepültünk Delhi felé. Ott kaptunk egy kéthetes vízumot Nepálba, és immár másodszor mentünk vonattal északra. Elrepülhettünk volna Kathmanduba a diákigazolványunkkal, nem lett volna drága, de úgy éreztük, hogy a szárazföldi utazás élménye a kalandhoz tartozik. Nem akartunk álmaink és reménye-

ink országába egy repülőnyi turistával együtt megérkezni. Ráadásul a felfelé vezető buszút télen káprázatos. Tisztán láthattuk a Himaláját, ez alkalommal felhők és eső nélkül.

Egész úton arra vártunk, hogy találkozassunk azzal a nővel, akit a fantasztikus gyógyulások forrásának tekintettünk. Csak azért választottuk az unalmas és hosszú utat Oroszországon keresztül, mert rendőrségi aktáink kétségkívül gyarapodtak. Tulajdonképpen jobb lett volna meg-

húzni magunkat egy ideig, de a józan ész ellenére hazafelé Libanonban fel akartunk szedni néhány kiló hasist. Ezért más úton jöttünk és mentünk. A busz este ért Kathmanduba. A megálló helyett a postahivatalnál ugrottunk le, hogy elkerüljük a zajos gyerekek raját, akik az érkezőket ebbe vagy abba a hotelbe akar-

Hannah Buddha Laximivel

ták elcsábítani. Ez az elmúlt hat hónapban vált szokássá, olyan változás volt, ami egyáltalán nem tetszett nekünk. A Kathmandu szívében lévő hotelünkhöz vezető úton kiéhezve merültünk bele a város hangulatába. A hangok, a szagok számtalan kalandra emlékeztettek, és boldogok voltunk, hogy ismét itt lehetünk. A hotelhez érve láttuk, hogy Sharma – rengeteg információ forrása – egy új panziót vezet az óratorony mellett. Egész utazás alatt azt reméltük, hogy ismeri Buddha Laximit, a csodálatos asszonyt, és hogy a néhány perces kontaktusból igazi kapcsolatot tudunk kialakítani vele.

Sharma ismerte a nőt. Nevetett a történeteinken és az állhatatosságunkon, de megígérte, hogy másnap reggel elkísér minket az asszonyhoz, aki a városon kívül, Maharadzsgandzsban lakott, a nagykövetségek mellett. Az

út a kínai cipőgyár mellett halad, és a Nagi Gompa nevű kolostor ösvényébe torkollik egy dombon a völgy végében.

A nő férjének családjával és annak második feleségével élt együtt egy nepáli téglaházban. A ház mögött gondozott zöldségeskert volt. Megtudtuk, hogy Láma Buddha Laximinak hívják, és azt gondoltuk, ez annak a jele, hogy magas hivatalos státusza van. Nem tudtuk még, hogy a Tibettel határos területeken a „láma” családnévvé vált, elveszítve azt az eredeti jelentését, hogy: „együttérző tanító”. A család fogadott minket, és a ház egyik alacsony szobájában vártunk rá. Az asszony belépett. Kis termetű volt, békés és rendíthetetlen nyugalom áradt belőle, „meditáló szemeit” soha nem tudtunk elfelejteni. Leültünk elé, és a bátyja, T. B. Láma (így használják a neveket Nepálban) fordított. Rengeteg mondanivalónk volt. Megköszöntük neki a sok jót, ami velünk történt: a gyógyításokat, a csempészés alatti és a száguldozások közbeni szerencsénket. Évente jó néhány motort és autót törtünk össze, de élőlényt soha nem ütöttünk el. Külön megköszöntük neki azt a védelmet, amely a barátainkhoz is elért. Egy aranyórát, egy láncot és még néhány otthonról hozott ajándékot adtunk neki.

Buddha Laximi nevetett a történetünkön, de a bátyja még jobban. Persze soha nem kapta meg a húsz dollárt, amit a kasmírra bízunk, akinek a hotel folyosóján történt rövid találkozó után eszébe sem jutottunk többet. „Én teljesen hétköznapi nő vagyok, adok és veszek. – mondta – Nekem nincsenek speciális képességeim, de mivel ilyen nagy bizalmatok van, találkozhattok a lámámmal, akinek határtalan ereje van. Most éppen elutazott, de amint megérkezik, szervezek nektek egy találkozót vele.” Addig is, mivel úgy gondolta, hogy túl veszélyesen élünk, csináltatott nekünk „védelmezőket” egy jógival, aki a dzsalszai Mt. Everest melletti tibeti menekülttáborban él. Ezek a talizmánok – vagy ahogy tibetiül nevezik, a sungdük – olyan tárgyak, melyek védelmező energiával vannak feltöltve. Ez az energiamező kiterjed a viselőjére, távol tartja a negativitást és hasznára válik. A tantrikus tibeti buddhizmusban gyakran használnak speciálisan hajtogatott, színes cérnával megkötött ábrákat az öt bölcsesség színeiben, vagy bonyolult csomózású zsinórokat. Ezek nagyon hatékonyak. A jógí, aki a miénket készítette, időről időre megjelent Kathmanduban, amikor nem volt pénz a menekülttáborban. Esőt csinált a

földműveseknek, és éppen akkor is a környéken volt. Buddha Laximi azt is mondta, hogy nagyon jó minőségű hasist és jó tibeti szertartási tárgyakat tudna szerezni nekünk. Mivel nyitottak voltunk az áldásuk felé, és nem kereskedni akartunk velük, olcsón adta volna. Elbizonytalanodva láttuk, hogy hosszú ideig dédelgetett elképzeléseink szertefoszlanak, és elköszöntünk tőle, de legalább ő és a családja a barátaink lettek, jót nevettek a történeteinken. Örültek, hogy milyen jó, ha az ilyen vad európai emberek be tudnak lépni Buddha tanításainak mezejére.

Amíg a láma visszaérkezésére vártunk, régi és új barátainkkal Kathmanduban folytattuk korábbi életstílusunkat. Körülöttünk – annak ellenére, hogy ezzel nem néztünk szembe, mivel a tisztánlátásunkat elhomályosította a naponta elszívott anyag óriási mennyisége – egyre több barátunk dőlt ki a sorból. Sokan meghaltak már azok közül, akik a hatvanas években velünk együtt kezdték az idealista drogutat abban a reményben, hogy jobb világot hozunk létre, és akikkel sok emlékezetes és fantasztikus kalandot éltünk át.

Egyre nehezebb volt az illúziókat fenntartani. Az egység érzése, amit ebben a kis elfelejtett országban való első látogatásunkkor éreztünk, kívülről is fenyegetetté vált. Az embereket riasztotta Peking Nepálra gyakorolt állandó politikai nyomása, és a „stratégiaileg fontos” utak építéséhez való ragaszkodása. Senki sem volt kibékülve azzal a gondolattal, hogy egy reggel Kína óriási hadserege használja majd ezeket az utakat, és egyszer csak ott állnak a küszöbük előtt. Barátunk, K. S. Láma, akitől olcsó, de kiváló képeket és ez alkalommal szobrokat is vettünk, továbbadott néhány történetet azoktól a kereskedőktől, akik még szabadon utazhattak Tibetben. Ezek hátborzongató leírások voltak az ott élő szabadságszerető emberek teljes elnyomásáról.

A Kathmandu kis üzleteiben árult tárgyak is sok mindent elárultak. Egyik nap a piacot szép női karkötők árasztották el. Ez annak a jele volt, hogy Tibetben a nomádok nem viselhették már ezeket. Egy nő sem mond le szabad akaratából a díszeiről, melyeket gyakran generációkon át örökölnek egymástól. Nem volt nehéz elképzelni, hogy milyen helyzetbe kerültek.

Amikor a postadzsippel a lhászai úton felmentünk a tibeti határnál lévő melegvízű forrásokhoz, úgy éreztük, hogy az ország egy óriási sebzett

állatként terül el előttünk. Csak itt láttunk nem mosolygó tibetieket: árpával teli zsákokkal a hátukon mentek a határhídon át, a zsákokat letették a nepáli oldalon, és fordultak is vissza anélkül, hogy felnéztek volna. Megrázó volt. Ezek már nem azok a tibetiek voltak, akiket ismertünk, akik akkor is vicceltek és nevettek, amikor vért köhögtek fel nem sokkal haláluk előtt.

Egy nő épp akkor menekült át a folyón, és azt mesélte, hogy a másik oldalon gyorsan kellett eldugni a szent könyveket és képeket, amikor arra jöttek a kínaiak. Az emberek ismerték még azokat a helyeket, ahol fontos tanításokat rejtettek el, de senki sem mert odamenni, hogy összeszedje őket. A nő nagyon örült, hogy Nepálban lehetett, de mint minden menekült, szenvedett azok miatt, akiket maga mögött hagyott. Sokat beszéltek a határnál történt kisebb incidensekről is (gyakran elég viccesek voltak, persze ha az ember nem vett részt bennük személyesen). Ilyen volt például a négy francia esete. Óriási volt a köd, így véletlenül átmentek egy jelöletlen határhídon, ahol a kínaiak letartóztatták és három hétig fogva tartották őket, míg többé-kevésbé kívülről nem tudták a főtitkár, Mao kis vörös könyvét. Furcsa volt látni a kínaiakat, akik mindig csak csapatban és egyenruhában voltak. Csodálattal bámulták a töltőtollakat és a boltokban lévő többi propagandaárut. Nyilvánvalóan a saját országukban gyártották ezeket, ám ott nem lehetett kapni. A hidakkal és az utakkal kapcsolatban a kormányok megegyeztek, hogy ne bírjanak el többet egy teljesen megrakott teherautónál, a kínaiak mégis mindig úgy építették őket, hogy egyszerre több tank is átmehessen rajtuk.

A déli részen az indiai politika közvetlenül hatott az emberekre. A határral kapcsolatban buta, apró érvekkel utasították el a nepáliakat, és amikor elégedetlenek voltak, felfüggesztették az olajszállítást.

Aztán végre megérkezett a láma. Útja során meglátogatta az irányítása alatt álló kolostorokat és meditációs helyeket. Bár bhutáni születésű, sokan mondták, hogy az ő aktivitásának köszönhető a buddhista tanítások érintetlensége Nepálban. Ez nem mindennapi teljesítmény, ha figyelembe vesszük azt is, hogy a társadalmi rendszer szétesőben van. A neve, Lopön Csecsu, széles körben ismert és igen nagyrabecsült. Mivel mestere egy speciális meditációs légzési technikának, mely által óriási energiát képes a testében összegyűjteni, nagyon gyorsan tud a hegyi ösvényeken haladni.

Annak ellenére, hogy már akkor ötvenéves volt, egy délután alatt akkora távolságot tudott megtenni, amihez egy helyi serpa vagy tamang hor-dárnak két napra lett volna szüksége, egy gyakorlatlan embernek pedig négyre. Most került sor a bemutatkozásra. Buddha Laximi szervezte a találkozót.

Megegyeztünk, hogy Buddha Laximi házába megyünk először, ahol egyből nagyon csípős nepáli ételt kaptunk. Lassan kezdtük már megszokni. Ázsia legtöbb részéhez hasonlóan itt is ugyanazt az ételt eszik egy nap kétszer egész életükön át. Az étel általában főtt fehér rizsből, tört babból vagy lencséből és krumplidarabokból áll, talán egy kis darab hús is van hozzá, de mindig sok chilivel. Az étkezés után Buddha Laximi Csecsu Lámához vitt minket, a bátyja pedig eljött fordítani. Sötétben, keskeny utcákon, rizsföldek és suhogó nyárfák közötti ösvényeken mentünk. A ház egy nepáli stílusú, hosszú, kétemeletes téglapépület volt, két részre osztva. Az ajtó nyitva állt, hosszú bambuszoszlopok mellett mentünk el, melyeken imazászlók lobogtak. Végül beértünk a házba. Kívül és belül minden nagyon egyszerű volt. Itt-ott egy gyenge vilanykörte adott sárgásbarna fényt, de a ház nagyobb része sötétben maradt. Néhány mosolygó, szerzetesi ruhában lévő nő és férfi (nyilván egy kolostorban voltunk) felvezetett minket egy lépcsőn, és egy hosszú folyosón át a láma szobájába érkeztünk. Cipők sorakoztak kint, így mi is levettük, és kinn hagytuk őket. Először Buddha Laximi lépett be, mi csak utána.

Végre az előtt a személy előtt álltunk, kinek ereje oly sok különböző módon volt velünk. Egymaga megszemélyesítette az összes jó dolgot, ami valaha is történt velünk. Intett, hogy üljünk elé, és mély, barátságos

Az áttetsző láma, Csecsu Rinpoce

hangján megkérdezte, honnan jöttünk és mit csinálunk. Mint általában, én beszéltem. (Hannah az, aki látja és megérti a dolgokat.) Barátságos tekintetétől azonnal felengedtünk, és otthonosan éreztük magunkat.

Utazásainkról és gyorsan változó, izgalmas életünkről beszéltem neki. Nem volt nehéz észrevenni, hogy azt gondoltam, nagyon eredetiek vagyunk. Ennek ellenére egyszerűen végighallgatott. Néha úgy tűnt, mintha magába mélyedne, a szemhéja néha lecsukódott, vagy félig eltakarta a szemét – úgy látszott, mintha elaludna. Miközben így ültünk, valami lélegzetelállító dolog történt. A láma a szemünk láttára kezdett eltűnni. A formája egyre átlátszóbbá vált, és tisztán láttuk rajta keresztül a tapéta mintáját. Mikor a jobbomon ülő fordító felé néztünk és a lámát csak a szemünk sarkából láttuk, megint szilárddá vált, de ahogy egyenesen ránéztünk, ismét áttetsző lett.

Azok után, ami Delhiben történt az öregemberrel, elegem volt a hipnotikus befolyásból. Hirtelen eszembe jutott egy trükk, amit a Tibeti jóga és titkos tanok című könyvben olvastam. Elővettem egy gyufásdobozt, és a látószögembe tartottam, közvetlenül a láma felé. Hipnózis alatt a gyufásdoboznak is átlátszónak kellett volna lennie, de teljesen szilárd maradt, miközben a tapétát még mindig láttam a lámán keresztül. Hirtelen elsöprő boldogságot éreztem, és mély bizalom ébredt bennem. Elmondhatatlan öröm járt át, hogy a láma a tudat határtalan lehetőségét ilyen közvetlen módon mutatja be. El tudta tüntetni a testét egy olyan módszerrel, amivel szabadon rendelkezett. Lecsatoltam kedvenc csempészórámát a csuklómról, a kezére tettem, és vele együtt a szívemet is odaadtam neki. Hannah – aki gyakran ugyanazt tapasztalja, amit én – ugyanazt a teljes nyitottságot érezte. Ekkor a láma előrehajolt, és a fejünkre tette a kezét. Áldást adott nekünk átadva a kagyüpa vonal erejét. Minden ragyogott, és mi remegtünk az energiától. A tapasztaló és a tapasztalás eggyé vált, minden tökéletes volt. Ez az állapot leírhatatlan. Valahogy ismét a láma háza előtt találtuk magunkat – teli fénnel, gondolatok nélkül és nagyon-nagyon hálásan. Nem nagyon tudtuk, hogy hol vagyunk és mi történik, valószínűleg Buddha Laximi segítségével szereztünk egy riksát, és visszatértünk Sharma hoteljába.

Aznap éjjel nem sokat aludtunk. A rendszeresen hasist szívók általában nem korán kelők, de aznap reggel már hajnali háromkor teljesen ébren

voltunk. Valahogy azonban minden öröm és boldogság eltűnt. Döbbenet néztünk egymásra: „Te is azt álmodtad, amit én?” És tényleg, mindketten ugyanazt álmodtuk. Szégyenbe ejtő, kicsinyes emlékek merültek fel. Buta hazugságok, jelentéktelen lopások, olyan helyzetek, amikor másokat kevertünk bajba. Ezeket nem lehetett hősiek történetekké átalakítani, így erős és felejtethetetlen álmok formájában jöttek elő. A legkínosabb az volt, hogy úgy éreztük, a láma átsétált a tudatunkon, megmérte minket, és sok hibát talált.

Az elkövetkezendő napok fájdalmasak voltak. Durva és agresszív voltam, ami négy év bokszolás után tényleges veszélynek számíthatott, de szerencsére gyors öklömmel nem került semmi az útjába. Nyugtalanul kóboroltunk Kathmanduban, és az egyik napon, amikor K. S. Láma üzletében voltunk, egy indiai jós lépett be. Megnézte a tenyerünket, majd azt mondta, hogy hamarosan egy csomó pénzt fogunk elveszíteni, és egy hónapon belül egy három-négy hónapig tartó nagyon nehéz periódus következik majd az életünkben. Alig figyeltünk rá, és udvariasan elküldtük.

Hamarosan egy táviratot kaptunk, amiben az állt, hogy egy baleset után néhány barátunkat elkapták Libanonban egy bőrönd hasissal. Most aztán igazán szükség volt a segítségünkre, ezért gyorsan vissza kellett térnünk Dániába. Indulásunk előtt sikerült mindent úgy csinálnunk, hogy az indiai baljós jóvendőlése valóra váljon. Minden óvatosságot elfelejtettünk, minden jó érzést félretettünk, teljesen leblokkoltuk az erőt, ami addig védelmet minket. Ami ezután következett, elkerülhetetlen volt.

Addig mindig mellényben vagy a testünkhöz tapasztva szállítottuk a hasist, de folyamatos sikereink miatt ellustultunk. Azt terveztük, hogy nagy Buddha-fejeket töltünk meg, és így küldjük el őket Dániába. Mivel a rendőrség egyre több utazó társunkat kapta el és zárta börtönbe, a legjobb hasisból tíz kilót szeretnénk volna teríteni ötgrammos kiszerezésben (segédeszközökkel és használati utasítással együtt) Koppenhága központjában. Azt reméltük, hogy így felgyorsítjuk az engedélyeztetést – ami mindig küszöbönállónak tűnt. Ez a cselekedet mindannyiunkat legalíssá tett volna, barátainkat pedig kihozta volna a börtönből.

A hasist Nepál egyik legkellemetlenebb emberétől szereztük. Tipikus bűnöző volt, de ő volt az egyetlen, aki a legjobb minőséget ilyen mennyi-

ségben be tudta szerezni. Csak a sarki hentesnél volt mérleg, amin lemérhettük az árut. A bolt szobájának ablakain és a padlóján a legyek még az utolsókat rúgták egy adag DDT (gyomirtó) után. Mérgesek és bosszúvágyóak voltunk, bajban lévő barátainkra gondoltunk, miközben a fejekbe tömködtük az árut. A csomag kiváló energiáját erősítve olyan gurka-késeket is betettünk, amelyeket csak harcra használtak, és az utolsó pillanatban azt találtuk ki, hogy tegyünk még bele füstölőket is. Tudtuk, hogy erre a vámosok ugrani fognak, és ezt jól megjegyeztem, ennek ellenére nem vettük figyelembe a nehezen megszerzett tapasztalatokat és a kereskedelem trükkjeit. Nyilvánvaló volt, hogy az életünk egyik szakasza a végéhez közeledett, és valami új volt kezdődőben.

Miközben készülődtünk a visszaútra, egy pillanatra sem felejtettük el a lámát. Nem azt tanultuk, hogy csak úgy elszaladjunk, úgyhogy újra meg akartuk látogatni. Ez elég nehezen ment, mert mindig nagyon elfoglalt volt, de Buddha Laximi elintézett egy találkozót utazásunk estéjén. Így legalább elbúcsúzhattunk tőle. Mivel most nem voltunk beképzelvek, el tudtuk neki mesélni az álmainkat és azt is, hogy mit tanultunk belőlük. Ő csak nevetett, és mindkettőnknek adott egy kis lapos, összehajtott papírcsomagot, amely ötszínű cérnával volt körbetekerve. Ezek védelmezők voltak, olyanok, amelyeket Buddha Laximi is szerzett nekünk az esőcsináló lámától. Csecsu Rinpoce azt mondta, egy éven belül visszatérünk, sok dolog fog velünk történni, és hogy az imáiba foglal minket, ne legyenek kétségeink efelől. Utolsó szavai – amit akkor nem értettünk, de később igen – ezek voltak: „Bármi is történjen veletek, úgy jó, ahogy van.” Az utolsó dolog, amit a kezembe adott, kis csomag speciálisan megáldott gyógyszer volt. A lámák meditáció közben nagyon erős energiával töltik fel ezeket a kis szabálytalan alakú gyógynövénygolyókat. Akkor jöttem rá, hogy mennyire erősek, amikor egyszer szórakozottságomban sokat ettem belőlük. Egész nap képtelen voltam behajlítani a hátamat, olyan erőssé váltak a belső energiák. Úgy éreztem, mintha acélrúd lett volna a testem központjában.

A Láma még egyszer megáldott minket, nagyon hálásan és meghatottan mentünk el. Buddha Laximi búcsúajándéka egy mantra volt, szótagok sorozata, amit azért kellett ismételnünk, hogy kapcsolatban maradjunk a lámával. Buzgón tanultuk őket a repülőtérré vezető úton.

harmadik fejezet

Szabadság a börtönben

A tervezett libanoni látogatás nem látszott tanácsosnak. A rendőrség már biztosan nyilvántartott bennünket, és a lehető leghamarabb haza akartunk érni, hogy megnyugtassuk szüleinket, és segítsünk a barátainknak. Az utolsó átszállásnál, Frankfurtban felhívtuk a barátainkat, és megtudtuk, hogy a Buddha-fejek első csomagja már megérkezett. A kérdés most már csak az volt, hogy vajon mi hogyan kerülünk vissza Dániába.

Mivel siettünk, egyenesen Koppenhágába repültünk abban bízva, hogy szerencsénk továbbra is kitart. A repülőtéren elkezdtük ismételni a mantráinkat, és beálltunk két rendőr mögé, akik két letartóztatott grönlandit vezettek át az útlevél-ellenőrzésen és a vámon. Az útlevéllenőrök azt hitték, hogy mi is rendőrök vagyunk, így ellenőrzés nélkül átengedtek minket.

Drága szüleink egyáltalán nem örültek. Ők nem osztották azt a meggyőződésünket, hogy a belső szabadság nemes ügyéért harcolunk, és ezzel segítünk az embereknek, hogy megszabaduljanak az agressziótól és az alkoholtól. Csak azt látták, hogy a gyerekeik bajban vannak.

Érkezésünk után nem sokkal megérkezett a Buddha-fejek második, rossz vibrációjú küldeménye, amit a vámosok lefoglaltak. A füstölőt érezve gyanakodni kezdtek, kinyitották a fejeket, és megtalálták a hasist, amit szét akartunk teríteni egész Koppenhágában. A csomag nem nekünk

lett címezve, nem is mi szerepeltünk feladóként, úgyhogy tiszták maradtunk, de egyre forrószodott a helyzet, és éreztük, ahogyan a körülöttünk lévő védelmező fal repedezni kezd.

Ugyanekkor úgy tűnt, mintha védelmezőink eltűntek volna a föld színéről. Sehol sem találtuk őket. További figyelmeztetést kaptunk, amikor a havas úton a svéd erdőben lévő házunkhoz igyekeztünk. Megbüntettek minket gyorsajtásért. Eddig ez még sosem történt meg. Alig volt időnk elrejtetni legnagyobb értékeinket barátaink házában a rendőrség érkezése előtt.

Eltűnhettünk volna valahol Dél-Európában, amíg a vihar elül. Mi azonban furcsa bizalmat kezdtünk érezni, hogy a dolgok rendben vannak. Hát nem szóltak nekünk előre? Hát nem ígérte meg a láma, hogy védelmezni fog minket, bármi is történjen? Tudtuk, hogy akármi történik, ő tud róla, úgyhogy Skandináviában maradtunk, így végül begyűjtöttek minket.

A rendőrség jó munkát végzett. Sok apró információt szedtek össze rólunk, és ez elég is volt ahhoz, hogy benntartsanak minket. Dániában éppen akkoriban akarták a csempészt jelentéktelen szabálysértésből bűncselekménnyé minősíteni, és ehhez próbaperekre és nyilvánosságra volt szükségük. Egy olyan kicsi országban, mint a miénk, ahol magas a vám és hosszú a tengerpart, a csempészet hagyomány volt, mi pedig úgy gondoltuk, hogy tevékenységünk izgalmas úri sport. Ugyanakkor egyre több külföldi kapcsolódott a kereskedelembe olyan módszerekkel, amelyek nem voltak túl úriaskak. Továbbá a keményebb drogok – például az ópiumszármazékok – egyre nagyobb mennyiségben érkeztek, és ezeket a társadalom olyan hátrányos helyzetű emberei használták, akiknek nem volt más választásuk. Nyilván a kormány véget akart vetni ennek.

Bár mi Hannah-val mindig nagyon szerényen éltünk – a takarékoság tette lehetővé a szabadságot –, a rendőrség mégis be tudta bizonyítani, hogy többet költöttünk kocsikra és utazásra, mint amennyit a tanári állással kereshettem. A kérdés csak az volt, hogy mennyit valljunk be? Bizonyos mértékig együtt kellett működnünk, különben az állapotos nőnek, akinek a második csomag Buddha-fejet küldtük, a börtönben kellett volna szülnie. Hannah-t is a lehető leggyorsabban ki akartam hozni – egy kis szoba, belső kilincs nélkül, nem egészen illett az ő ízléséhez.

Úgy döntöttem tehát, hogy bevallom azt, amit már amúgy is bizonyítani tudtak. Tartottam magam ahhoz, hogy Hannah keveset, vagy semmit sem tudott az üzleteimről. A kapcsolataimról pedig annyit mondtam, hogy csak egy Joe nevezetű arabot ismertem. Minden kihallgatásnál ezt a történetet ismételtem el, és megmondtam a rendőröknek, hogy nem fogom feladni a barátaimat. A két rendőrnek ez nem nagyon tetszett, de mivel a második világháború alatt az ellenálláshoz tartoztak, megértették az álláspontomat. Mindezek ellenére tudtam, hogy az ügyet a lehető leggyorsabban bíróság elé kell vitetnem, még mielőtt megkapnák a várt információt a Közel-Keletről.

Így aztán egy szép reggel kést szúrtam a mellkasomba. Lassan és tudatosan vezettem a bordám mentén, úgy, hogy ne okozzak nagy károsodást. A fájdalom nem volt túl nagy, a legkellemetlenebb az a hang volt, amikor az izmok elszakadtak a bordáktól. A mellkasomban lévő, markolatig benyomott kés elég drámaian festett, és a hatóságok tényleg azt hitték, hogy öngyilkosságot próbáltam elkövetni. Börtönkórházba vittek, és az eljárás felgyorsult.

Bár ez idő alatt csak egyszer láttuk egymást, Hannah és én állandó kapcsolatban voltunk. Naponta leveleztünk, és meg tudtuk mondani, melyik órában gondoltunk vagy éreztünk dolgokat, és ez mindig egyezett mindkettőnknél. A rendőrök, akik olvasták a leveleinket, hamar feladták, hogy kijátsszanak minket egymás ellen, és egy híres pszichológus, akinek később odaadtuk a leveleinket, azt mondta, hogy sosem látott még ilyet. Amikor felfedeztem (paradox módon a börtönben) a legerőteljesebb módszert a tudat felszabadítására, Hannah egyből megérezte. A kórházcéllában lévő társam, egy szerencsétlen flótás, aki bár rossz bőrben volt, ahelyett, hogy az állam széles szárnyai alá került volna, szabadúszó betető lett – nem rossz hatékonysággal. A története nem volt túl világos, úgy tűnt, hogy számára sem volt sok értelme, de nem tudtam nem együtt érezni ezzel a frusztrált és kalandozó észjárású emberrel.

Egy napon hallottam magamat, amint azt mondtam neki: „Neked meditációra van szükséged”. Csak annyit tudtam erről, amennyit a tibeti könyvben olvastam, de hogy legalább megmutassam neki, hogyan néz ki, felültem olyan egyenes tartással, amelyet a képeken és a Buddha-szobrokon láttam. Alig helyezkedtem ebbe a pozícióba, amikor valami

csodálatos dolog történt: minden ragyogóvá vált és olyan volt, mintha a levegőben lebegnék – nem éreztem a testemet többé. A homlokom mögött egy kellemes nyomás alakult ki, mintha finom szél lengedezne a koponyámban. A láma, Hannah, a szüleim és a barátaim – vagyis minden jó – jelen volt, és óriási örömet éreztem. Hannah is átélte ezt a hatalmas nyitottságot és örömet, és a következő levelében megkérdezte: „Mit csináltál akkor? Biztos valami nagyon jó lehetett!” Attól kezdve mindketten napi több órát meditáltunk.

Kijöttem a börtönkórházból, visszamentem a magánzárkamba, és mindkettőnknek volt elég ideje a meditációra. Gyakori kísérője volt a fejemben lévő nyomás, ami néha erősebben jelentkezett, és a homlokomról a fejem tetejére terjedt át. Egy ideig arra gyanakodtam, hogy Nepálban agyhártyagyulladás kaptam, de az érzés annyira helyénvalónak tűnt, hogy senkinek sem akartam beszélni róla. Valahogy ez is a lámánktól jött, és mit is mondhatna az ember az orvosnak az ilyen belső megtapasztalásokról? Inkább vállaltam egy komoly betegség kockázatát, mint hogy elveszítsem a teljes egység csodálatos érzését.

Eközben az egyik rendőr visszahozta védelmezőinket, és egy este igazán átéreztem ezeknek az ábrázolásoknak az erejét.

Mindig vad és izgalmas életre törekedtem, amit meg is kaptam. Gyerekként a legmagasabb fák nem voltak elég magasak, később a leggyorsabb motorok sem voltak elég gyorsak, az aggodás és a félelem pedig olyan érzések, amelyeket sohasem ismertem igazán. Ahol mások hagyják, hogy a veszélyes helyzetek uralkodjanak fölöttük, ami lehetővé teszi a félelem és az elválasztás érzésének megjelenését, ott én fejest ugrok, nagyon sok örömet és izgalmat tapasztalok. Ennek ellenére az egyik este a cellámban olyan nyomással ébredtem a szívemben, ami nem lehetett semmi más, csak félelem, valódi félelem. Úgy éreztem, hogy ez valamiképpen a nyakam körül lévő védelmezővel van kapcsolatban, így levettem, és föltettem a piccsem fölötti polcra. A szívem körül lévő érzés eltűnt, és újra el tudtam aludni. Éjjel a cellák teljesen sötétek voltak. Még a legegyszerűbb tevékenységeket is képzett személyzet végezte, például a lámpa fel- és lekapcsolását, de a következő reggel láttam, mi történt. Az ábrázolás körül lévő egyik cérna kicsomózódott, és az ábra formája megváltozott. Visszaállítottam a formáját, és azóta mindig nagyon figyelek védelmezőim

fizikai állapotára. Bölcs dolog az ilyen védelmezőt tasakban tartani. A *Tibeti jóga és titkos tanok* című könyvet – mely velünk volt elmúlt utazásaink alkalmával – szintén behozták, és most igazán volt időnk, hogy elmélyedjünk benne. Folyamatosan közvetlen kapcsolatban, lapról lapra mentünk át a meditációs tanításokon, és fantasztikus tapasztalatokat osztottunk meg egymással. Inkább több szerencsével, mint bölcsességgel több magas szintű gyakorlatot is sikeresen használtunk mindenféle ártalom nélkül, és hamar olyan gyakorlatokat csináltunk, melyek egyébként hosszú felkészülést és beavatást igényelnek egy felhatalmazott tanítótól. Előző életeinkben folytatott gyakorlataink még védelmeztek minket.

Megjártzott öngyilkosságom után a rendőrség gyorsan dolgozott, és az esetünk két hét alatt bíróság elé került. A bíró neve „Fehér” volt, amit jó jelnek vettünk. Úgy tettem vallomást, mintha transzban lettem volna: hallottam a hangomat, de mintha nem is én beszéltem volna. Elmondtam, hogy mennyire bízunk a tudatosság növelésében, és hogy a hasis segített minket megszabadulni az agressziótól és nyitottnak lenni mások felé. Beszéltem nekik a gyógyításokról és a lámáról Nepálban. Kábítószer, gyógyítás, a tudat megszabadulása! Akkoriban összekapcsoltuk az egészet, és azt gondoltuk, hogy mivel a gyümölcs jó volt, a fáknek is annak kell lenniük. Nem láttuk, hogy ebben a játékban nagyon különböző gyümölcsök és nagyon különböző fák szerepeltek. A két nyomozó a mi oldalunkon állt már. A tárgyalóteremben karácsonyi hangulat volt, a végén még az ügyész is minket védett. A legenyhébb büntetést szabták ki, ami ebben az esetben lehetséges volt: én négy hónapot kaptam, Hannah pedig szabad lett. A letartóztatással együtt a nyár közepére szabad lehetek.

A rendőrség azért tudta, hogy a dolgokat jó néhány évre megnehezítettük számukra. Mi magunk, vagy a barátainkkal együtt mindent megtettünk azért, hogy zavarjuk a munkájukat, és segítsük azokat, akik bajban vannak. A tárgyalásokon fedeztük az embereket, segítettük a társainkat és az árut biztonságba helyezni, és bosszút álltunk azokon a rendőrökön, akik túl durván bántak a barátainkkal. Nagy volt a felháborodás az enyhe büntetés miatt, azonnal fellebbeztek. Tudtuk, hogy vért akarnak, és ezúttal már több új vádló bizonyítékuk lett volna a Közel-Keletről. Kutyszerítőban voltunk. Ráadásul a legfelsőbb bíróságon rengeteg volt az előjegyzés, az

újrátárgyalás szeptemberig nem történhetett volna meg. Ekkor április eleje volt, és bent akartak tartani egészen addig.

Hannah a hírek hallatán megbetegedett, én pedig forrtam a dühtől. Most két lehetőségre összpontosítottunk: vagy a láma segít ki minket, ahogy ezt korábban is tette (bár el sem tudtuk képzelni, hogy hogyan), vagy megpróbáljuk az utolsó meditációt a könyvben, az úgynevezett tudatátvitelt, amin keresztül a gyakorló tudata tudatosan elhagyhatja a testét.

Ez a fajta gyakorlat létezett a tibeti buddhizmusban, de azóta sokan játékból is használták, így hagyták, hogy kihaljon. A könyvben lévő gyakorlat leírásának előszöri áttekintése alkalmával nem fogtuk fel igazi célját. Gondoltuk, hogy képesek leszünk a hibernáció állapotában tartani a testünket a börtönben töltött idő alatt, míg a tudatunk együtt szabadon mozoghat. Ez a tanítás azonban sokkal fontosabb dolgokkal foglalkozik: a tudat átvitelével a fizikai halálkor. A haldokló tudata átkerül a Buddhák tudatának tiszta szintjére. Ez a Phowa, melyet Nyugaton én és a kollégáim tanítunk.

Sok olvasóban felmerülhet a kérdés, hogyan hihettünk ilyen dolgokban, miután sok időt töltöttünk tanulással egyetemeken, és olyan gyakorlati tárgyakat is tanítottunk, mint a filozófia és az idegen nyelvek. Már akkor meg voltunk győződve arról, hogy a tudatot csak a nemtudás és a merev elképzelések szorítják korlátok közé; igaz természete azonban határtalan. Ez a megértés bizonyossággá vált számunkra, és számos barátunk számára is az elkövetkező évek alatt. Az eddig átélt dolgok csupán a jéghegy csúcsát jelentették ahhoz képest, ami ezután következett.

Amikor kényszerhelyzetbe kerültünk, gyakran írtunk Csecsu Lámának, elmeséltük mi történt, és a segítségét kértük. A bírósági ügy után három héttel valami olyan történt, ami valószínűleg egyedülálló a dán igazságszolgáltatás történetében. A fellebbezést minden ok nélkül elutasították. Senki sem tudja pontosan, mi történt.

Csak annyit tudtunk, hogy az ügyész és a kábítószercsoport emberei nagyon mérgesek voltak, és azt mondták, hogy valaki biztosan elvesztette a józan eszét az igazságügyi minisztériumban, és véletlenül vonta vissza a fellebbezést. Azt is tudjuk, hogy ekkor Csecsu Láma Nepálban öt napra bezárkózott a szobájába. Egy olyan álommeditációt csinált, melyben a tudat egy bizonyos Buddha-aspektus formájában elhagyja a

testet és bárhová képes utazni. Hát csoda, hogy annyira szeretjük?

A magánzárka három hónapja után az utolsó hetet társakkal töltöttem el. Nem volt túl eseménydús, az idő inkább azzal telt, hogy a többiek „világát” figyeltem – főképp bunyósok, szélhámósok és részegek életét. Lehetetlen volt nem érezni erős együttérzést. Amikor ezt a világot valósként fogjuk fel és kötődünk hozzá, akkor a szenvedés is valódi lesz, és akkor tényleg bajban vagyunk.

Nagy ünnepet rendeztünk a szabadulásom napján, a nyári napfordulón. Hannah-val nagyon örültünk, hogy ismét együtt lehetünk, szintúgy a barátaink, de főképp a szüleink, akik felettébb megértők és nagyon rendesek voltak. Úgy döntöttünk, hogy többé nem csinálunk semmit, ami szétválaszthat minket. Tudtuk, ez a csempészés végét jelenti.

Ez idő tájt lehetőségem nyílt, hogy következtetéseket vonjak le azokból a tapasztalatokból, amelyeket újra és újra átéltem a börtönben. Látogató barátaim gyakran juttattak egy kis hasishoz. Megdöbbenésemre, amikor később elszívtam ezeket a cellámban, azt tapasztaltam, nemcsak hogy nem voltak hasznára a meditációnak, de gyengítették és felületessé tették azt. Ahol korábban időtlen teret, koncentrációs örömet találtam, egyből eltűnt az első slukkal, és zavarodott gondolatok zsúfolódtak be, mintha minden jó energia hirtelen elhagyott volna. A szabadulásom utáni hosszú ünneplések alatt azonban ennek a megértésnek nyoma veszett a hasisfüstfelhőben. Ismét a kábítószer régi színterén találtuk magunkat.

Szerencsére kapcsolatunk Csecsu Lámával semmilyen tudatállapotban nem veszett el. A finom meditációs nyomás állandóan jelen volt, megnyílást ígérve bármikor egy másik dimenzió felé. Minden többszintű, kiterjedt jelentést hordozott. A világunk teljes volt és nagyon boldog. Néhány hónap múlva megjött a segítség, amire vártunk. Egy régi barátunk, Alan Északról Dániába jött. Helyre akartak állítani egy régi VW buszt Bill-lel, az amerikai barátjával, hogy Nepálba mehessenek. Bepakoltunk a hátizsákjainkba, és velük mentünk.

negyedik fejezet

A fekete korona

A meleg éghajlatú országokban kevés dolog változik. A törökök szokás szerint elképesztően viselkedtek és vezettek. Este kivilágítás nélkül parkoltak, lehetőleg az út közepén. Mi is hasonló stílusban vezettünk, sőt néhány dolgot még meg is tanítottunk nekik. A török étel nagyszerű volt és proteindús. Minél keletebbre utaztunk, annál több erőszak és agresszivitás jelentkezett a felnőttek között, és egyre több tar fejű gyereket kellett elkergetni, hogy ne dobálják kövekkel a kocsinkat. Irán gazdagabb lett. Korábban, amikor átutaztunk ezen az országon, kocsijaink alig élték túl a főútvonal hepehupáit. Mostanra azonban az északi út már majdnem elkészült. Csodálatos volt aszfalton vezetni, de ezen kívül más nem érdekelt minket ebben az országban. Mint mindig, Afganisztán volt az oázis az úton. Itt jól éreztük magunkat az elégedett és kiegyensúlyozott emberek között, akik megtalálták a helyüket a világban anélkül, hogy szerepet játszottak volna. Úgy éreztük, hogy megint egy saját elvekkkel és értékekkel rendelkező, ép kultúrára bukkantunk, olyanra, amely nem siet, hogy ezeket a mi világunk bizonytalan szabadságára cserélje. Érezni lehetett még a sivatag békéjét. Igaz, már több kamasz üzletelgetett, és egyre gyakrabban lehetett hallani a rettegett „Hé, Mister!”-t. Gyakran eszembe jutott a hatvanas évek eleji Marokkó, ahol végignézttem, ahogyan egy másik, korábban büszke kultúra évről évre gyengül, és ahogy egyre inkább hatalmába keríti az „üzlet”. Afganisztán

még nem jutott el idáig, az emberek itt még tisztességesek voltak. Még vendégnek számítottál, nem pedig zsákmánynak. Nem eredtek a sarkadba, mint Törökországban és Iránban, és nem bámulták állandóan a nyugati lányokat, akik európai ruháikban teljesen kilógtak az ő „lesátorozott”, mumifikált nők sorából.

Herátban, az Afganisztánon keresztül vezető utunk első igazi városában, sok furcsa élményt éltünk át. Itt kezdődött számunkra a „Kelet”. 1966-

Egy „sétáló sátor” Afganisztánban

ban „Haralddal, a prófétával” és Andersszel felmáshztunk a régi és az új város között lévő romos kastély külső falára, mire a katonák olyan puskával fenyegettek minket, amik a világ legrégebbi ágyúinak tűntek. Harald ma egy hindu tanítót követ, Anders pedig nem hagyta abba a kábítószerezést, és nemrégén Karacsiban egy trágyadombon halt meg, senki sem tudja, mitől. Paranoiás volt, a kábítószerek teljesen kikészítették.

Nepálban nagyon kevés dolog változott első látogatásunk óta, amikor még a törött hátú Christiannal jöttünk. Christian már járt Afganisztánban a hatvanas évek elején, és mivel rendszerint örömmel vállalta a hasisszívás feladatát a halottért (törzsi szokás), gyakran lehetett látni esténként, ahogy az utcán meztelenül ugrál. A rendőrség ezt egyáltalán nem értékelte, ezért Heráttól Kabulig az összes börtönrel bensőséges viszonyba került. A karacsi börtönben is járt, ahol naponta verték az őrk, ráadásul sárgaságot is kapott. A legutolsó ugrása, amely megnyomorította, egy ablakból történt, amikor acidot vett be, s egyszer csak azt érezte, hogy szétrobban a mája, és azonnal végezni akart magával. Kabultól Kandaharig a rendőrök régi ismerősei voltak, többször is meglátogatták, és megkérdezték: „Helló, Mister Christian, most min töröd a fejed?”

Herátban megint megtaláltuk a kis hoteleket rengeteg bolhával, akik – jó ízlésben osztozva – főleg Hannah-t kedvelték, és a csapokat, amikből még sosem folyt víz. Az afgán kólaüzem még mindig a hátsó szobában volt. Az afgán kóla méregzöld vagy lilás főzet, amit használt coca-

colás üvegekbe öntenek. Ebből néhány korty elég, hogy egy európai tíz percen belül WC-re vigyen csak azért, hogy ott egy már türelmetlen, hosszú sort találjon. Aztán következik a legközelebbi gyógyszertár az antibiotikumokért. A gyógyszertárakban remek dolgokat lehetett kapni azon kívül, ami a hasmenésre kellett. Recept nélkül lehetett venni jó német morfiumampullákat; a gyógyszertárosok csodálkozva nézték, hogy milyen sok fiatal külföldi betegszik meg, és hogy mindenkinek pont erre a gyógyszerre van szüksége. Ekkor még mindenhol hozzá lehetett jutni a helyi „gyilkos” hasishoz is. Utána alig tudtunk megmozdulni. Az északi megművelt területekről származott, az orosz határ mellől. A földművesek a betakarítás idején nagy szarvasbőr kabátokban rohangáltak fel-alá a földeken, és a ragadós gyanta – amit lekapartak róla – volt a kapható legkiválóbb minőség.

Afganisztánban mindenhol lehet finom kenyeret kapni, mellé olyan kicsi tojásokat, amilyeneket sehol máshol nem láttunk. A joghurt sem volt túl rossz, miután leöntöttek róla a vizet. Azt mondják, hogy a joghurt-kultúra megöli a tuberkulózist, amitől a legtöbb helyi tehén elpusztul. Aki azonban a biztonságot választja, főleg kenyeret egyen, igya az Iránból és a Pakisztánból alkalmanként érkező kólát és fantát – hamar megtanulod észrevenni, ha a kupakot egyszer már felnyitották –, és persze a mindenütt kapható teát. A teát olyan agyagtálakban adják, melyet addig foltozgatnak, míg olyaná nem válnak, mint egy mozaik. Alig két cent egy csésze, és az egyik helyről a másikra gyorsítja az embert, még a nap legmelegebb szakában is.

A Herátból délnek menő utat az oroszok építették, alig használta valaki. Néha láttunk egy öreg iskolabuszt, ami az amerikaiak adománya volt, és annyira tele volt emberekkel és állatokkal, hogy majdnem kiestek az ablakokon. Nagy ritkán autót is láttunk, ezek olyan indiai vagy pakisztáni emberekéi voltak, akik valószínűleg Angliában meggazdagodtak, és most hazajöttek. Csak néha kellett megállni, mikor egy tevecsorda keresztezte az utat, egyébként az ember egyedül volt a sivataggal, annak sokszínűségével.

Kandahárban, Ali hoteljében ismét találkoztunk néhány dán barátunkkal. Gyakran naphosszat ünnepeltünk; a hotel még mindig a kalandvagyók találkahelye volt ezen az útvonalon. Közben Ali egy új hotelt is szerzett

magának; a bátyja azonban boldogtalan volt, egész álló nap csak lézengett. Körülbelül ezer dollárért vett magának egy feleséget, aki most nem akart vele szeretkezni. Alinál azokkal a barátainkkal is találkoztunk, akik nemrég látták Eik maradványait. Ő volt az egyik legjobb énekes és zenész, akit valaha ismertünk. Egy évvel ezelőtt együtt voltunk itt. 1967 októberében ő vezette be a hidrobromid használatát Dániában, gyógyászati nevén a romilart. Ezzel varázslatossá tette nekünk azt az ősz, mind azt éreztük, ahogy akkor ott mindenki ugyanazt mondta és tette. Bár a bromidok a hátgerinc idegpályáira nagyon veszélyesek, a barátainkkal ellentétben mi károsodás nélkül úsztuk meg. Eik az India és Pakisztán közötti határnál túladagolással megölte magát. Egy cédulát hagyott maga után, melyen ez állt: „Ezt mind egymagam csináltam, senki sem hibás, csak a bennem levő negatív energia.”

Pakisztán felé a déli utat akartuk választani, mivel korábbi utazásaink alkalmával a Haibár-hágón és Kabulon átvezető északi utat már többször megtettük. Ahogy a pakisztáni határhoz közeledtünk, azt találtuk ki, hogy megünnepeljük Eik emlékét úgy, ahogy utoljára találkoztunk vele: osztoztunk egy adag morfiumon. A gondolat nem igazán hozott lázba. A két sárgaság után – amit Marokkóban és Londonban szedtem össze a hatvanas évek elején és közepén – elég vegyes érzelmeim voltak ezzel kapcsolatban. Amikor utoljára ajánlott fel egy adagot a barátom Dániában, egy földrengések nélküli országban, egy könyvespolc leszakadt a falról, és a természet minden törvénye ellenére egy könyv keresztülrepült a szobán, és élével pont a fejemen landolt. Az volt az érzésem, hogy valami most is történni fog, de lehetetlen volt nemet mondani, nem akartam elrontani a bulit. Nem volt flashe, mint régen, csak a nehézség érzése jött. Éreztem, hogy valami olyat csináltam, amiért a védelmezőim még elővesznek, így próbáltam óvatos lenni.

Nem sokkal a pakisztáni határ előtt furcsa alakú hegyek vannak, Bill és Alan meg akarták mászni őket. Életemben először nem próbáltam elsőnek megérkezni a legnehezebb útvonalon, hanem inkább hátul maradtam, valami kellemetlen dologra számítva, ami meg is történt. Bill, aki előttem mászott, meglazított egy nagy követ a lábával. Úgy láttam a követ felém zuhanni, mintha lassított felvétel lett volna. A hegy oldalához lapultam, hogy elkerüljem, de nagy erővel a vádlimra zuhant. Egészen Delhiig

alig tudtam ráállni, a fájdalom és a vér jó tanítók voltak. Ez volt életem utolsó lövése.

A Pakisztánon átvezető út kemény volt. Az utcák mintha állandó javítás alatt álltak volna. A világnak ezen a részén gyakran csak oválissá teszik a kerek kátyút, aztán úgy hagyják. Ugyanúgy, mint Törökországban, a nagy teherautók és buszok megpróbálnak leszorítani az útról, minden ügyeségedet ki kell használnod, hogy célhoz érhesz. A magas, európai típusú emberek úgy néznek ki, mint a sétáló erődök: hosszú, saját készítésű puskák, pisztolyok és töltények lógnak rajtuk mindenhol. A fegyverekre az volt ráírva, hogy „Made in Germany”, gyakran a „G” az ellenkező irányba mutatott vagy fejjel lefelé áll. Valószínűleg a fegyverek mögött állni sem volt sokkal veszélytelenebb, mint velük szemben lenni.

Lahorban néhány órán belül megkaptuk az India felé vezető út utolsó részére szóló engedélyt. Elég viccesen néztek ki a hivatalnokok, ahogy megfordított, aszaltszilva formájú sapkájukban rohangálnak. Mint mindenütt a gyarmatokon, az angolok itt is biztos jól mulattak, amikor a helyieket „operakosztümökbe” bújttatták, ha pedig nem viccnek szánták, akkor gonoszság volt ezekben a furcsa ruhákba öltöztetni őket. A határ indiai oldalán a vámosok alkalmaztak egy tisztánlátó erővel rendelkező nőt. Mindenki félt tőle: nyájas kedvességgel leplezte le az illegális rúpiákat és a csempészarut. Mi, nyers férfiak, akik fogékonyak voltunk bája iránt, hagytuk, hogy egy kis darab hasist találjon. Hagyhattuk volna, hogy Hannah foglalkozzon vele, de reméltük, hogy az érdeklődése nem terjed ki az illegális rúpiáinkra.

Indiában semmi sem változott. A paranoia, ami a szükségállapotot követte, még nem jelentkezett, az emberek rendkívül kíváncsiak, de barátságosak voltak. Ez jó érzés volt a muzulmán országok után, ahol minden pihenőnél félre kellett lökdösnöni az embereket, és ahol a frusztrált tömegek gyakran tönkretették autónkat az izgalom hevében. Senkinek sem tanácsolom, hogy autóval menjen Indiába, kivéve, ha ez elkerülhetetlen.

A benzin drága, ráadásul az ember látványossággá válik és ugyanakkor elkülönül a népességtől. Ha azonban a hétköznapi rozoga, túlszűfolt, mindig késő buszokat és vonatokat használjuk, sok „emberi” dolgot láthatunk, melyek az európai intézményekben rejtve maradnak. Egy kicsit érettebbé és együttérzőbbé teszi az embert, ha nem is rögtön boldogabbá.

Ha valaki olyan helyen hagyja a kocsiját, ahol az emberek hozzáférhetnek szerszámokhoz, visszatérve gyakran már csak a karosszériát találja. A pakisztáni határ különösen híres erről. S miközben azt bámuljuk, ami megmaradt, barátságos emberek – gyakran rendőrök – jelennek meg csendesen, és azt mondják: „Véletlenül van egy motorunk, néhány kere-
künk és lámpánk. Talán az autódba való.” Így szépen visszavásárolhatod autód eltűnt felét.

Delhiben gyorsan megkaptuk a nepáli vízumot, de Billnek valami dolga volt, ezért maradtunk még néhány napig. Ezt az időt arra használtuk, hogy meglátogassuk régi barátainkat, akik a koppenhágai drogszínről időben leléptek, és most egy hindu szvámi tanítványaiként éltek itt. Mint már említettem, mi soha nem vonzódtunk a hindukhoz. Valahogy túl édeskések, túl szűk látókörűek, szemléletük túl személyes számunkra. Ez a guru kifejezetten furcsának tűnt. Azt állította, hogy a cölibátus az egyedüli út a megszabaduláshoz. Ez számunkra felfoghatatlan volt. Hogyan lehet rossz olyasvalami, mint a szeretkezés, ami páratlan örömhöz és a határtalanság érzéséhez vezet. Azt is tudtuk, hogy a tibetieknek vannak olyan módszereik, melyek a szexuális egyesülés intenzitását használják fel a megvilágosodás gyors elérésére, így ez iránt a téma iránt egyáltalán nem voltunk fogékonyak.

Amikor a szvámi belépett a szobába, és a férfiak és nők elkülönített csoportjainak tanítani kezdett, nem beszélt a cölibátusról. A gyógyításról beszélt, ami nagyon fontos volt számunkra. Még mindig rendkívül boldogok voltunk a gyógyulások sorozata miatt, nagy büszkeséggel és örömmel emlékeztünk rájuk. Azt állította, hogy beleőrülnénk, ha másokat kellene gyógyítanunk, és hagyni kellene, hogy az emberek viseljék a saját karmájukat.

Mivel a karma kifejezés sokszor felbukkan ebben a könyvben, és Nyugaton is gyakran félreértik, most gyorsan elmagyarázom a jelentését. Röviden: ez az ok és okozat láncolata, mely a nemtudásból jelenik meg, és amely irányítja a feltételekhez kötött világot. Egy lény karmája a mostani és előző életek tudatalatti benyomásainak halmaza. Ha ezeket a benyomásokat nem tisztítjuk meg vagy alakítjuk át, akkor saját erejük által beérnek külső és belső körülményeket teremtve. Így hozzák létre azokat a dolgokat, melyeket most, a halálunkkor és a jövőbeli életeinkben

átélünk. Mint egy erős álom, mely egyben személyes és közös, a karma törvénye szorosan megkötöz, amikor negatív dolgokat teszünk, és gyengít a szorításán, amikor a másokkal való egység érzéséből cselekszünk. Addig azonban nem enged el teljesen, amíg meg nem látjuk a tudat üres, tiszta, határtalan természetét, és el nem érjük a megszabadulást – ekkor már soha nem ragad el minket. A mahájána buddhizmus megmutatja, hogy a nagy együttérzéssel rendelkező lények hogyan olvaszthatják magukba és változtathatják meg más lények karmáját, nemcsak az eredményt, a szenvedést eltávolítva, de a legvégső okot, a nemtudást is, ami miatt egység helyett elválasztást látunk. Ezt akkor még nem tudtuk, ezért amit a szvámi mondott, mély fájdalmat okozott nekünk. Tudtuk, hogy megértő ember, ezért felugrottam, és azt mondtam: „Ha mások karmája az, hogy betegek legyenek, akkor az én karmám, hogy segítek rajtuk. Érzéketlen vagy.” A szvámi csak nevetett, és azt mondta: „Ülj le meditációhoz!” Mindezt egy egyórás koncentráció követte. Később jó légkörben is találkoztunk vele, de elkerültük a további vitákat. Mivel még mindig többet akartunk tudni a gyógyításról, később megkérdeztük a lámánkat. Ő ezt válaszolta: „Tegyetek meg mindent, amivel mások hasznára válhattok, és ne gondolatok magatokra!” Ez olyan tanítás volt, amit meg tudtunk érteni, és ami illeti is hozzánk.

Buddha
Bodhgájában

Meglepetésünkre Bill, akit a csoportban a legkevésbé érdekelt a vallás és a spirituális dolgok, ragaszkodott hozzá, hogy Bodhgájába menjünk. Nem voltunk oda az ötletért. A térképen Bodhgája messze esett a közvetlenül Nepálba vezető úttól, és mi minél hamarabb találkozni akartunk Csecsu Lámával. Az autó azonban Billé volt, s mivel a barátunk volt, vele mentünk. Nem nagyon hallottunk még erről a helyről, de megérkezésünk után okosabbak lettünk.

Bodhgája Gája szomszédságában, Bihar államban van, ez az a hely, ahol a történelmi Buddha megvilágosodott. Valójában rendkívül erős energiákkal feltöltött hely, ahová minden Buddha eljön, hogy a buddhista tanítások új korszakát kezdje el, megmutatva megvilágosodását. A történelmi, Sakjamuni Buddhát megelőzően – ő 2500 évvel ezelőtt

tanított – már három Buddha jelent meg ezen a földön, és összesen 1000 Buddha lesz, akik számtalan lényt fognak megszabadítani ennek a világrendszernek a végéig.

A buddhizmus összes iskolája meditációs helyeket és templomokat épített itt, és bár gondolatban sosem hagytuk el Csecsu Lámát és Nepált, teljes képet tudtunk alkotni a helyről. Természetesen Bodhgájában is a tibetiekhez vonzódtunk. Az a szerencse ért minket, hogy találkoztunk

A nagy sztupa
Bodhgájában

Dukpa Láma új inkarnációjával. Ő előző életében Csecsu Láma tanítója volt, erős áldást kaptunk tőle. Találkoztunk két másik lámával is: Thubten Jese és Thubten Zopa Rinpocsével. Ők később széles körben ismertté váltak Nyugaton. Amikor a tibeti kolostorhoz értünk, Ling Rinpocse – a 14. Dalai Láma két fő tanítója közül az egyik – beavatást adott. Éppen időben érkeztünk. A beavatás alatt mindenki kapott egy rúpiát. Meghatódtunk, de egyben zavarba is jöttünk azért, mert a pénzt szegény emberektől kaptuk. Egy kis húst is adtak; de mivel évek óta vegetáriánusok voltunk, ez egy kicsit letört minket. Nemtudásunk miatt a rúpiát egy kol-dusnak, a húst pedig egy kutyának adtuk. Ma már tudjuk, legalább egy kicsit enni kell a kapott ételből, és szellemileg el kell fogadni azt, amit a beavatáson adnak. En-

nek ellenére biztos, hogy megkaptuk az áldást, mivel Buddha senkit sem zár ki. Miután három napon keresztül számoltuk az órákat, végre elindultunk Nepálba.

1969. december 22-én érkeztünk Kathmanduba. A sztupa melletti úton több régi barátunkkal találkoztunk, akik azt kiabálták: „Itt van Karmapa! Itt van Karmapa!” Röviddel Karmapa után érkeztünk Nepálba. Ő a legnagyobb meditációs mester. Tizenhárom év után először jött olyan helyre, ahol nyugatiak is találkozhattak vele.

Karmapa Tibet első tudatosan újraszülető lámája. A tibeti buddhizmus mind a négy hagyományában ő találja meg a hiányzó inkarnációkat. Az 1959-es menekülés óta, miután a Himalája legmagasabban fekvő hágóin veszteségek nélkül vitte át emberek százait Tibetből a kínai harcvonalakon, meditációs központokat épített Szikkimben és Bhutánban, azokban

az országokban, melyek a kínaiakkal való problémák miatt akkor zárva voltak a külföldiek előtt. Most hosszú évek után először nyílt lehetőség a vele való találkozásra. Csak később jöttünk rá, hogy ez a találkozó mennyire beleillett a dolgok menetébe, és az események egybeesése a Karmapával való erős kapcsolatunkat jelezte. Akkoriban azonban a Karmapa csak egy név volt számunkra.

Csak Csecsu Lámát kerestük, semmi más nem érdekelt minket. Naponta többször is elmentünk a házához Maharadzsgunzsba, de minden alkalommal azt a választ kaptuk, hogy Karmapával van. Sok mondanivalónk volt számára, és nagyon sok mindent meg akartunk köszönni neki; de mivel nem tudtunk vele ily módon találkozni, úgy döntöttünk, hogy a Szvajambu sztupához megyünk, ahol Karmapa volt.

Ahogy a hegy lábához értünk, nyilvánvalóvá vált, hogy valami különleges dolog történik ott fenn. Egyszerre ennyi tibetit még nem láttunk egy helyen. Felfelé néztek, boldogok és izgatottak voltak. Kezüket összetették mellkasuk előtt hálát és odaadást kifejezve. A hegyoldalon szétáradt a tibeti kürtök mély dörmögése, vibrációjuk az egész területet betöltötte. Mindenki fel akart jutni a templomépülethez a frissen festett Buddhaszobrok melletti meredek lépcsőkön. Éreztük, hogy minket is vonz oda valami. Kézen fogtam Hannah-t, és felrohantunk a lépcsőkön magunk mögött hagyva a lassabban mászó tibetieket. Ahogy a sztupához és a lépcsők tetején lévő dordzshez – a megvilágosodás gyémántszerű kifejeződéséhez – értünk, a kürtök oboaszerű sívításra váltottak. Az udvar jobb oldalán tibetiek sűrű tömege állt, mindannyian a kolostor belseje felé néztek. Az ajtón belül, a félhomályban, vörös és sárga ruhában egy erőteljes ember ült egy trónszerű ülésen, és valami feketét tartott a feje fölött. Először a naptól elvakulva nem igazán láttuk, hogy mi az. Néhány perc múlva leemelte és egy dobozba tette, eközben a vaskaput gyorsan bezárták a nyílás előtt. Egy pillanatra mindenki úgy állt ott, mintha villám csapott volna belé, majd a tömeg nekiindult. Mindenki nyomakodni kezdett egy kis oldalsó ajtó felé a bal oldali fülkénél, nyilvánvalóan a trónon levő emberhez akartak jutni. Hihetetlen tolakodás volt. A gyerekek visítani kezdtek, és hirtelen egy olyan szerepben találtam magam, ami később is megmaradt a tibetiek között: visszatartottam az erőseket és fiatalokat azért, hogy az öregek és a gyerekek mehessenek először,

folyamatosan védve azokat, akiket eltaposnának. Sok erőre van szükség ehhez a munkához, ezért ez a legtöbb tibetinek nem könnyű.

Körülbelül egy óra múlva átjutott az emberek többsége, az utolsók között mi is besodródunk. Az áramlat egy rövid, sötét folyóson nyomott át minket –, és hirtelen Karmapa előtt állunk. Ő a kezét a fejünkre tette, felnéztünk rá. Hatalmasabb lett, mint az ég, hihetetlenül nagy, aranyszínű és ragyogó. Az emberek tovább nyomtak és húztak minket. Az átáramló

Az első szemkontaktus Karmapával a Szvajambuban

energiától az egész testünk remegett, félig transzban sétáltunk el a vörös ruhás lámák mellett, akik zsinórt kötöttek a nyakunkba. Kívül az udvaron a vas kapuba kapaszkodva minden gondolon túli állapotban csak az óriási arany Buddhát láttuk magunk előtt, amint áldja a tömeget, és tudtuk, hogy azt a tökéletességet mutatta meg, amit sohasem

lehet elfelejteni. Karmapa ereje belépett az életünkbe.

Karmapa kíséretéből egy bhutáni orvos, Dzsigmé Cérang beszélt legjobban angolul. Örömteli, húsosabb figura, akinek a szája örökké vörös volt az állandó bételdiórágástól. Segített nekünk, ahol csak tudott, és a Karmapával való kapcsolatunk fő összekötőjévé vált. Buddha Laximi is sokat segített. Különösen egyre fogyó pénzünk miatt aggódott, ezért szerzett nekünk az óvárosban egy olcsó miniszobát a barátainál.

Szinte ki sem csomagoltunk, mivel a Szvajambunál voltunk kora reggeltől késő estig. Mindenképpen Karmapa közelében akartunk lenni, olyan sokszor és olyan közel, amennyire csak lehetett. Ő látta ezt, és tudatta velünk, hogy rendben van. Tetszik vagy nem, mi voltunk az első nyugati tanítványai. Amikor a doktor megszervezte az első magánbeszélgetésünket

vele, odaadásunk jeleként egy Dániából való vörös patkó-mágneszt adtunk Karmapának, és ezer mikrogramm LSD-t, addig ez volt az általunk ismert legmagasabb szintű igazság és gyönyör. Karmapa elismételtette velünk az öt Buddha-bölcsesség tibeti nevét. Édességet adott, ránk mosolygott, és azt mondta, hogy bármikor szeretettel vár minket. Végtelen boldogsággal a szívünkben távoztunk.

Késő este, a telihold fényében odajött hozzánk a doktor, és egy kis összehajtogatott papírcsomagot adott. „Minden Karmapa megtestesülésének egy-egy hajszála van benne – mondta –, Karmapa nektek küldi.” Hálával vettük el a kis csomagot, és a hazafelé vezető úton katonai ingem bal zsebembe tettem. Menetközben a bal felső zsebem alatt a bőröm melegedni kezdett, és egy szúró érzés keletkezett a mellkasomban. A fájdalom egyre növekedett, szinte égetett. Kivettem a csomagot, és a jobb felső zsebembe tettem. Ott is égetett, de nem olyan erősen.

Házigazdáinkkal minden este ugyanaz a színdarab zajlott le. A ház ajtaját azelőtt építették, hogy a záruk megjelentek volna Nepálban, és estére, mire visszaértünk, belülről elbarikádozták. Félig benyomtam, mire valaki jött kinyitni. Úgy tűnt, a család egyáltalán nem bánja, ez teljesen normális számukra, így végül mi is megszoktuk. Aznap éjjel azonban kétszer is fel lettek ébresztve, másodszor akkor, amikor levettem az ingemet és hangosan felkiáltottam. A Karmapák haját tartalmazó csomag eltávolítása hihetetlenül fájdalmas volt.

Következő reggel Karmapa beavatást adott a Bodnáth-sztupánál. Ebből a típusból ez a sztupa a legnagyobb a világon. A korábbi látogatásunkkor csak a jól ismert Csinni Lámával találkoztunk ott. Most néhány magas szintű, tudatosan újrászületett láma is eljött erre az alkalomra, mi pedig mindegyikükkel meg akartunk ismerkedni.

Nem hirdették ki, hogy Karmapa hol lesz aznap, soha nem is tették. De hamar megtanultuk, hogy a tibetiek célirányosan mozgó tömegét kell követni. Arra lehetett a Karmapát megtalálni, amerre ők mentek.

A szertartás nagyszerű volt. Karmapa a fekete koronát a fejére helyezve háromszor megjelenítette minden Buddha megvilágosodásának mély állapotát. A koronában – az a fekete dolog, amelyet Karmapa a feje felett tartott, amikor először láttuk – volt valami különleges.

Azokban a napokban Karmapa gyakran adott koronaszertartásokat,

minden jelenlevőt a tisztaság és az egyhegyű belső felismerés rendkívül magas szintjére emelve. Teljesen elvegyítette tudatát a miénkkel, és olyan magokat ültetett el, melyek ebben és a jövőbeli életekben növekednek majd, egészen a megvilágosodásig.

Minden koronaszertartásnak különböző hatása van, nincs „meghatározott reakció”, melyet elvárhatnánk. Nekem teljes és drámai élményeim vannak a tudattal kapcsolatban csakúgy, mint szeretkezéskor vagy a kábítószerek használatakor, de lehet, hogy mások finomabb dolgokat éreznek. A sokszerű reakció semmivel sem jobb, mint a harmonikusabb, ahogy ezt legtöbben tapasztalják, bár természetesen az előbbi nagyon meggyőző. Sose legyenek merev elvárásaid energiaátadáskor. Ez hathatósan gátolja a tudatot. Inkább értsd meg, hogy bármilyen módon is jelenik meg, az úgy jó. Még az is rendben van, ha nincs közvetlen tapasztalatunk. A benyomások így is elültetődnek, és előbb vagy utóbb meglesz az eredménye. Ahhoz, hogy egy olyan szilárd ego, mint az enyém, széttörjön, kalapácsra volt szükség, és Karmapa ezt használta. Így jelenléte ma is állandóan velünk van, mint folyamatosan növekvő jelentőség és gyönyör. Néha a szertartások közben minden aransárga fénné olvadt, és csak a korona maradt tisztán látható. Máskor egy energia ment fel a testem középpontjában, ami olyan erős volt, hogy majdnem elájultam és órákig kábult voltam. Ahogy már korábban említettem, Buddha megjósolta, hogy a koronának csupán a látványa nagyon erős megvilágosodott energiát ad át, melyet nem lehet elveszíteni, és amely a fizikai halálkor vagy röviddel utána felébred. Abban az állapotban, amikor a tudatot már nem kötik meg a test érzékszervi benyomásai, elválaszthatatlanul egybeolvadunk ezzel a megvilágosodott energiamezővel. Ezzel a tiszta formával való egyesüléskor a tudat felismeri igazi lényegét, ekkor a tér és idő minden dimenzióján túl elérjük a megszabadulást. Szüleim – akik közelálltak Karmapához – halálos ágyánál és sok más haldokló embernél, akik szintén látták a Fekete Koronát, láttam, hogy az élet utolsó perceiben hogyan aktivizálódnak ezek az energiák. Mindnyájan gyönyörűen, tengernyi fényben haltak meg.

A koronaszertartások után a tibetiek mindig siettek, hogy elérjék Karmapát. Rosszabb volt ez, mint a csúcsgorgalomban vagy a leértékeléseknél való tolakodás, de sem féltékenykedés, sem ellenségeskedés nem volt.

Míg az elöl állók próbálták hátradőlni, hogy ne tapossák el őket, a hátul levő tömegek nyomultak előre. Mindenki olyan gyorsan akarja megkapni az áldást, amilyen gyorsan csak lehet, gyakran azt gondolják, hogy az első áldások a legjobbak, és amikor több száz vagy néha több ezer ember van jelen, a helyzet elég komollyá válhat.

A bodnáthi szertartások után ez különösen kemény volt. Vissza kellett tartani a tömeget, mert az emberek már annak a határán voltak, hogy mindent széttaposnak, még egymást is. Egy pillanatra úgy tűnt, mintha Karmapa a haragvó aspektusát mutatná felvéve az egyik dühösnek látszó, védelmező formát, melyet a Buddhák gyakorlatias módszerként használnak a negativitás eltávolítására, és amit a kívülállók oly gyakran kevernek össze démonokkal. Ekkor hirtelen egy hosszú bambuszrudat kaptam fel, és visszanyomtam a tömeget egy eddig ismeretlen erővel; úgy éreztem, hogy az erő Karmapától jön. Vissza tudtam tartani a tolokodó embereket, és szép sorban Karmapa székéhez irányítottam őket. Másnap reggelre az erős szándalom szétszakadt, és úgy éreztem magam, mintha a testemen egész éjjel áruszállító vonatok mentek volna keresztül. Minden porcikám fáj. Amikor azonban visszatértünk Bodnáthba, felfedeztük, hogy valami megváltozott.

A felső emeletre, a templom erkélyére vittek fel minket, ahol a lámák elkezdtek kérdezgetni rólunk, de főleg az erőmről. Befogadtak minket a Karmapa körül levő belső körbe, és ettől kezdve elvárták, hogy a testőreként működjek, vagyis hogy lecsendesítsem a hullámokat körülöttem. Néhány nappal később Karmapa Nági Gompába, a kathmandui völgy melletti hegyoldalra ment helikopterrel. Ez volt az a kolostor, ahol Láma Urgyen Tulku élt a feleségével – aki szintén láma volt (vagy nepáliul lámini) – és két fiával, akik híres tibeti tanítók reinkarnációi voltak. A fiúkat maga Karmapa nevelte fel a híres rumteki kolostorban, Szikkimben, a Kagyüpa meditációs iskola székhelyén. Ezt 1961-65-ig Karmapa építtette az Észak-Himalájában egy speciális helyen, miután áthozta az embereit Tibetből.

Hannah és én természetesen Karmapával akartunk lenni Nági Gompánál is. Miután megtudtuk, merre kell menni, elbusoztunk a kínai cipőgyárig, átsétáltunk a bambuszligeten a völgy végénél levő Shivpuri nevű hegy lábáig, és elindultunk a felfelé vezető keskeny ösvényen. Hannah-nak

azonnal magas láza lett, ami a tisztulás jó jele, így én cipeltem mind a két hátizsákot, és majdnem őt is, mert olyan nagyon legyengült.

Amikor megérkeztünk a kolostorhoz, Karmapa éppen beavatást adott. Szerencsések voltunk, közvetlenül előtte ülhattünk, így megfigyelhettük azt a hihetetlen koncentrációt, amivel azokat a megszabadító energiákat hozta létre, melyeket átadni készült. Nagyobbnak látszott, mint általában, és mindketten úgy éreztük, hogy más volt, mint azelőtt. Karmapa egy

A Nági Gompánál üldögélünk a doktorral

újabb aspektusa megint. Megkérdeztük dr. Dzsigmét, hogy amit láttunk, az egy emanciója volt, vagy az igazi Karmapa. A doktor úgy gondolta, hogy ez az igazi, de hozzátette, hogy Karmapa esetében ennek nincs jelentősége. Szemléltetésként elmesélte, mi történt azelőtt, hogy Nepálba jöttek.

A bombayi átszálláskor a politikusok nagyon kíváncsiak voltak arra, hogy Karmának ez a megtestesülése mennyi ideig tart,

ezért ragaszkodtak egy orvosi vizsgálathoz. A motiváció nem volt önzetlen, inkább abból a tényből fakadt, hogy az indiai kormány legjobb kommandósai és ejtőernyősei a tibetiek közül kerültek ki, és a magas rangú lámák nagy hatással voltak rájuk.

Karmapa nem igazán akarta, hogy megvizsgálják, de mivel vendég volt az országban, ahová oly sok tibetinek kellett menekülnie, nem mondhatott nemet. A vizsgálat eredményei megdöbbentőek voltak. A röntgen riasztóan nagy tüdőt és diónyi szívet mutatott. A vizeletében cukrot, a nyálában tífuszt találtak. Az indiaiak nem akarták elhinni, ezért amikor néhány nappal később Kalkuttában landolt, újra megvizsgálták őt. Ekkor a képek futball-labda nagyságú szívet mutattak, és nagyon vékony tüdőt körülötte. Tífusz helyett kolerát találtak, a cukor pedig eltűnt.

Pár nappal a Nági Gompa-i beavatás előtt Karmapa megengedte, hogy egy Fischer nevű német doktor megvizsgálja. Az orvos nagyon jó munkát végzett a kathmandui szegény emberek között, és a vizsgálatot egy igazi felajánlásnak szánta. Ekkor Karmapa szíve, vizelete és nyálkahártyája teljesen normális volt.

Miközben kint ültünk a doktorral, fiatal lányok sora indult fel a lépcsőn lehajtott fejjel, fehér kendővel a kezükben az épület felső része felé. Ezeket a fehér kendőket a tiszta motiváció jelképeként adják felajánlásként a tanítónak. Nyilvánvalóan Karmapa ismét áldást adott, így gyorsan mi is beálltunk a sorba, és besurrantunk mögöttük a szobába. Amikor Karmapa meglátott minket, szívből nevetni kezdett. Ezeket a lányokat néhány szál haj levágásával apácává avatta; belőlem valószínűleg nagyon rossz apáca lett volna. Egy kézmozdulattal odahívott és maga mellé ültetett minket; ez volt az első alkalom, hogy hosszabb ideig beszélhettünk vele.

Az országunkról kérdezett. Beszéltem Karmapának a dánokról; a népesség tipikus példajaként barátaimat, bátyámat és magamat hoztam fel. Ez úgy hangzott, mintha még mindig bátor vikingek lennénk – nem „milliméterdemokraták”, amilyenekké oly sokan váltak. Karmapa nevetett. Azt mondta: ő is erős, régen khampa volt, Kelet-Tibet harcos törzséhez tartozott. Miközben beszélt, néhányszor belevágott a vállamba. Anélkül, hogy arra gondoltam volna, ki is ő, visszaütöttem. Úgy rázkódott a nevetéstől, hogy majdnem leesett a székéről. Amikor ráébredtem, mit tettem, eléggé elszégyelltem magam.

Hirtelen megkérdezte: „Mit akartok tőlem?” Hallottam magam, amint olyan szavakkal válaszolok, amit alig értettünk, és nem is használtuk őket azelőtt. „Bodhiszattvák szeretnénk lenni, minden lény javára.”

A könyveinkben azt olvastuk, hogy a Bodhiszattvák a mahájána buddhizmus legmagasabb ideáit képviselik. Megvilágosodottak, különböző szinteken nyilvánulnak meg, és megígérték, hogy aktívak maradnak, míg minden lénynek nem segítettek a szenvedéstől a megvilágosodásig fejlődni. A döntés, hogy minden lény javára dolgozunk, teljesen megfelelt nekünk. Mindenén túl ezt akartuk a leginkább.

Úgy tűnt, a válaszom kielégítette. Mindkettőnknek egy-egy fémdarabba nyomott Buddha-figurát adott, melynek másik oldalán dordzse volt, a soha nem változó megvilágosodás jelképe. Miközben a nyakunkba akasztotta, ezt mondta: „Ez semmi különös, de tőlem van.”

Néhány évvel ezelőttig viseltük ezeket a medálokat, amíg szét nem estek. Az egyik most abban a dobozkában van, amit arra használok, hogy Karmapa áldását átadjam másoknak.

A következő reggel Csecsu Láma egy katonai helikopteren érkezett. Azért

jött, hogy a Karmapát továbbvigye – végre megint találkozhattunk vele. Nagyon közel éreztük magunkat hozzá, és köszönetet mondtunk neki mindenért, ami történt. Ritkán láttuk, mert sokat utazott. Volt egy kis lelkiismeret-furdalásunk is, mert úgy gondoltuk, hogy hűtlenek lettünk hozzá, mivel a Karmapát követtük mindenhová. Még mindig nyugati módon, vagyis a dolgokat túlzottan személyesen véve gondolkodtunk, és olyan különlegesen tehetséges tanítványoknak tartottuk magunkat, akikért az egyik láma irigykedhet a másakra. Hannah már akkor is kivétel volt, de én önhittén és mint egy gőzmozdony fégyelmezetlen energiája, úgy álltam hozzá a dolgokhoz.

Csecsu Láma látta dilemmánkat, ezért folyamatosan bátorított minket, hogy a Karmapát lássuk saját tanítónkként. Így az ezzel kapcsolatos kellemtelen érzésünk fokozatosan eltűnt. Azért még sok zavarón és fájdalmon kellett átmennünk, míg először a tanítóinkat, majd minden lényt a mindenhol jelen lévő Buddha-tudat kifejeződéseként, Karmapa aktivitásaiként tudtunk látni.

Lehetetlen volt Karmapát követni arra az elvonulási helyre, amit aznap szándékozott megáldani. Így ismét lementünk a hegyről a többiekkel együtt. A Karmapa környezetében volt négy tizenéves ifjú, akiket azonnal megkedveltünk. Sok mindent kérdeztek tőlünk, de gyakran úgy tűnt, hogy már tudták a választ, mielőtt kimondtuk volna. Kőről kőre ugráltunk le velük a dombon, és az ő néhány angol szavukkal, meg a mi felszedett nepáli kifejezéseinkkel egészen jól sikerült megértenünk egymást.

Éreztük, hogy ezek a fiatal emberek valamilyen módon különlegesek voltak, mégis meglepődtünk a hegyi emberek reakcióin, amikor találkoztak velük. Gyorsan levették a kalapjukat, meghajoltak, a fiatal fiúk pedig menet közben megérintették a fejüket. Amikor süt a nap, nem látjuk a holdat és a csillagokat. Annyira el voltunk foglalva a Karmapával, hogy észre sem vettük a kagyü meditációs vonal mellettünk ugráló négy drágakövet. Ezek a gyerekek a legmagasabb tanítók inkarnációi, mindannyian születésüktől fogva magukban hordozzák egy nagy tanítóban rejlő képességeket. Ez a négy fiatalember Shamar Rinpoce, Szitu Rinpoce, Dzsamgön Kongtrul Rinpoce és Gyalcap Rinpoce volt.

Abban az időben sok régi barátunk látogatott meg minket, ők is képesek

voltak megnyílni Karmapa felé, és képesek voltak befogadni erőteljes áldását. Igaz, legtöbbjük nem tudott belemerülni a meditációs gyakorlatokba, vagy megváltoztatni a mélyen elültetett szokásokat, de egyértelműen hasznukra vált az áldás, látható védelmet jelentett, és a belső fejlődés folyamatosan növekvő magjait hordozta.

A Szvajambut körülölelő völgy lázban égett. Az emberek folyamatosan érkeztek a világ minden részéből, Karmapa pedig meghallgatta, tanította, megáldotta és meggyógyította őket; éjjel-nappal segített nekik. Mindig voltak olyan helyek, ahová el kellett mennie, vagy olyan dolgok, melyeket az emberek akartak tőle, és ő sosem gondolt magára, sosem mondott nemet.

A sok szertartás közül a pudzsák (melyben zenei kísérettel segítik elő a meditációt) voltak a legnépszerűbbek. A hangszerek néha annyira hangosak, hogy az egész környezet hullámszik és vibrál az erejüktől. A nagy dobok ritmusa és a kántálás először a szívverésre hat, azután pedig a tudatosságot viszi magával. A lámák két sorban ülnek egymással szemben, kürtökkel, trombitákkal, oboaszerű hangszerekkel, kis és nagy dobokkal és különböző csengőkkel. Az előttük levő kis asztalra helyezett szövegeket recitálták zenei kísérettel, közben az összhangra koncentráltak. A halk recitációk sorát gyakran hangos dobok, csengők és kürtök szakították félbe. A szerzetesek és a lámák hangja mintha egy másik világból szólt volna. Nagyon mély vibrációk keveredtek egymással, teljes összhangot képezve. Az egész gyakran csak úgy lebegett, még azt sem lehetett érezni, hogy a hangok honnan jönnek.

A sor végén Karmapa és a különböző inkarnációk ültek dobozszerű trónjaikon, mind vörös és sárga szerzetesi ruhában. Nagy meglepetésünkre egyáltalán nem voltak merevek vagy szertartásosak. Egész idő alatt beszélgettek, viccelődtek és nevettek, nézelődtek, ásítoztak mindaddig, amíg el nem jött az erős koncentráció ideje. Utána megint minden lazább lett.

Amikor csak lehetett, a barátainkkal a templomszobába mentünk, és átadtuk magunkat a pudzsák vibrációjának. Elmerültünk a hangokban, a tudatunkban levő görcsök maguktól oldódtak. Távoli emlékek bukkantak fel, érzelmek jelentek meg, majd elhalványultak a hosszú kürtök morajlásával. Bár nem tudtuk, mit jelent az áldás, beavatás, recitáció, mégis

vonzott a teljességük és az energiájuk, ami tényleg érezhető volt. Már ismertünk néhány mantrát, mely nagy erőt adott a recitációnak. Ezek közül a KARMAPA CSENNO mantrát használtuk a legtöbbször, amit maga a Karmapa adott nekünk, és ami azt jelenti: „Minden Buddha aktivitása hasson általam.” Tisztán éreztük, hogy ez összekapcsolt minket vele, és kívánságainkat spontán beteljesítette. Azt a mantrát is használtuk, melyet Buddha Laximi közvetített az első lámánktól, amit azután folyamatosan ismételtünk a börtönben, na és persze a híres OM MANI PEME HUNG-ot. Ezt minden tibeti használja, főleg más lények javára. Ez a „mantrák királya”, amely külső szinten Csenrézi, minden Buddha egyesült együttérzésének felébresztése, míg belső szinten a szótagok rezgése a hat zavaró érzelmet nyugtatja le és alakítja bölcsességgé:

OM – az egoizmust és a büszkeséget,

MA – a féltékenységet és az irigységet,

NI – a kötődést és az egoista vágyakat,

PE – a nemtudást és a zavarodottságot,

ME – a mohóságot és a kapzsiságot,

HUNG – a gyűlöletet és a haragot alakítja át.

Most még gyakrabban használtuk a mantrákat, és éreztük, hogy ismétlésüknek jó hatása van.

Volt egy dolog azonban, amit nem tudtam megemléstenni: a sokat megidézett Mahakála. Mindig akkor énekelték a nevét, amikor az energia a legerősebb volt, és tudtam, hogy ez annak a kékesfekete erőnek a neve, melyet a tibeti képeken és szobrokon lehetett látni lángokkal körülveve, koponyacsészével és vágókéssel a kezében, levágott fejkéből álló lánccal a nyakában. Általában egy fekvő lényen tapos.

Ha ilyen formák energiáját éreztem, mindig ökölbe szorult a kezem, mivel azt gondoltam, hogy az abszolút negativitást jelképezik. Szerettem volna elkapni ezeket a szörnyűségeket és végezni velük. Noha így gondoltam Mahakálára, olyan gyakran találkoztam az energiájával, hogy ellenérzésem egyre csökkent, és fokozatosan speciális kapcsolatot kezdtem érezni vele. Végül kezdett unalmassá válni nélküle.

A tibeti újévet februárban vagy márciusban, újholdkor ünneplik, Karmapa ekkor készült megáldani a Bodnáth és a Szvajambu sztupát. Az utóbbi a hagyományos láma-táncok színhelye lesz, Bodnáthban kosztümöket és

maszkokat viselő helyi táncosok ünnepelnek majd.

Szvajambu temploma előtt egy óriási Mahakála-fej állt, fölé négyzeteket és rombuszokat alkotó sokszínű zsinórok bonyolult hálója volt felkötve. A szabadtéri szertartás közben az elmúlt év összes ártó energiáját csomózták a hálóba, és a Mahakálát, miután mindezt magába szívta, körmenetben vitték arra a helyre, ahol minden évben elégetik. A nagy ünnepések közepette a tűz erején keresztül visszaolvastt a térbe minden rosszat, így adja meg a szükséges tiszta kezdetet az új évnek. A csoportunkból néhányunkat megkértek, hogy mi vigyük oda a fejet. Ritkán erőlködünk annyit, mint amikor a sztupától vezető lépcsőn lefelé vittük. Hihetetlenül nehéz volt. Amikor a szobrot megfordították és meggyújtották, győzelmet éreztünk minden ártó dolog felett, és egy kicsit jobban megértettem, hogy mi is Mahakála. Megértettem, hogy ő nem negatív, hanem inkább az az erő, ami legyőzi a negativitást. Ő tulajdonképpen határtalan energia, ami elpusztítja mind a belső, ártó érzelmeket, mind a fejlődésünket gátló külső akadályokat. Az ő lényege minden Buddha együttérzése. Ma ő világ körüli munkánk mozgatóereje.

Nepál buddhista szent helyei mind ugyanabban a stílusban épültek, és nyitott, „felébredett” hangulat uralkodott az emberek között. Amilyen gyakran csak lehetett, Karmapa szobájában meditáltunk, sőt engedte, hogy órákig ott maradjunk élvezve jelenlétét. Mindig mosolygott, és azt mondta: „Nagyon jó.”

Jelenlétünket még azok az emberek sem bánták vagy vették észre, akik nagyon fontos dolgokat akartak megbeszélni Karmapával. Amikor érezhetően nem volt megfelelő a helyzet ahhoz, hogy a szobában maradjunk, addig sétáltunk körbe a templom lapos tetején, amíg meg nem éreztük Karmapa felfelé áramló energiáját. Aztán közvetlenül behelyeztük magunkat, az elmélyülés automatikus volt.

Amikor nem a Karmapával voltunk, a környező hegyekben barangoltunk a barátainkkal: Futtal, a tábornokkal, Nils Ebbével és másokkal. Körbesétáltunk a nagy sztupák körül, beindítottuk az imamalmokat olyan természetesen, mint a tibetiek; otthon éreztük magunkat. Néha Csecsu Lámával is tölthettünk egy kis időt, áldást kaptuk tőle, és érezhettük azt a békét, ami mindig árad belőle. Egy jó ezüstkovács készített egy csőszerű tokot Karmapa hajának, és ezt Hannah-val váltogatva viseltük. Mikor a

nyakunkban volt, állandóan égő érzést éreztünk ott, ahol a bőrünkhöz ért, és azok az emberek, akiket megérintettünk vele, szintén megkapták Karmapa élő energiáját.

Egy gyönyörű tavaszi napon a Karmapának hirtelen mennie kellett. Mivel sok embernek volt rá szüksége, újra és újra elhalasztotta utazását. Aznap különösen korán keltünk fel, átsétáltunk a régi városon Szvajambu felé a reggeli ködben, mely betakarta a völgy alját és félig a hegyet is. Mikor megérkeztünk Karmapa szobájához, az épület mögötti teraszon keresztül

Meditáció a Karmapa feje fölötti tetőn

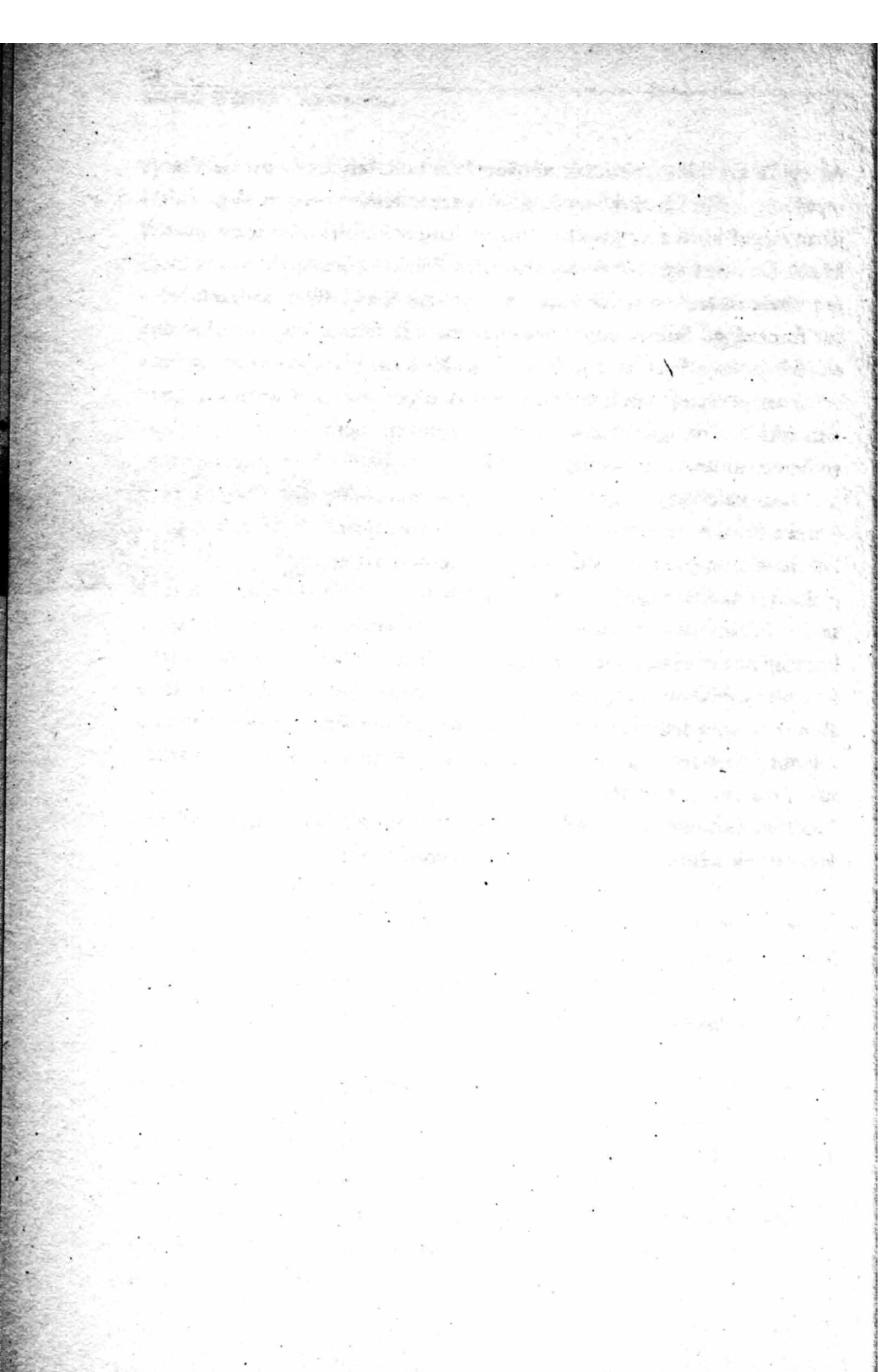
csodálkozva láttuk, hogy Csinni Láma ül ott. Teljesen kábának látszott, és egy fehér „megbánó” kabátot viselt, amit akkor adott neki Karmapa. Már másnap elkezdődött Csinni Láma tisztulási folyamata. Nemsokára egész Nepál tudta, hogy a fiait szoborlopás közben tetten érték.

Amikor Karmapa elindult a repülőtérre, több száz ember zsúfolódott be a traktortól kezdve a riksáig minden létező járműbe. Mindenki követte őt. Mindannyian nagyon szomorúak voltunk a távozása miatt. Míg a fájdalom a legtöbbek számára egy csendes „belső” érzés volt, engem agresszívvá tett. Minden ok nélkül, hiszen terveink úgy teljesültek, ahogy kívántuk. Karmapa azt mondta, hogy először maradjunk Csecsu Lámával, és saját magunk túlértékeléséből adódóan ezt méltányosnak találtuk. Végül is mindenki Karmapa tanítványa volt, míg Csecsu Láma tanítványai közül csak nagyon keveset láttunk. Nepált is szerettük, így most tovább maradhattunk, Karmapa pedig azt mondta, hogy hamarosan ismét találkozunk. Még így is fizikai megrázkódtatással járt az elválás. Olyan volt, mintha megcsönkítettak volna minket.

A repülőtéren megfigyelhettük a tudatosan újrászülető lámák, az ún. tulkuk öröklődő erejét. Nepálban töltött hónapjaink alatt Karmapára összpontosítottunk, nem vettük a fáradságot, hogy megfigyeljük azokat a gyerekeket, akik speciális helyet foglalnak el, és akikkel a tibetiek olyan nagy tisztelettel bánnak. Bár láttuk a Karmapát, amikor magas szintű lámák újrászületését megtalálta, szemünkben a gyerekek mégiscsak gyerekek maradtak.

Az egyik kis tulkut, aki csak néhány éves volt, feltették egy asztalra. A repülőtéren csarnokának közepén állva a szerzetesek vörös és sárga ruhájában eléggé kiritt a rongyokba öltözött, hangosan rohangáló többi gyerek közül. Karmapa egy hátsó szobába ment néhány kormányhivatalnokkal, és a várakozás közben vettük észre ezt a gyereket és a körülötte kialakult helyzet furcsaságát. Sok tibeti és nepáli ment oda hozzá, felajánlásokat tett elé, lehajtotta a fejét, és a gyerek megáldotta őket. Úgy látszott, az emberek elégedettek azzal, amit kaptak. A többi gyereket azonban észre sem vették, nem is kaptak semmit, és ez nekem nem tetszett. Egy alapvetően demokratikus érzelemtől indítva és persze hogy megnézzem, mi olyan különleges a gyerekekben, odasétáltam hozzá. Külső formámmal – ami a tibeti normák szerint elég nagy – és ötnapos szakállal az arcomon felé hajoltam, grimaszt vágtam, és hangosan azt mondtam: „Búú!” A reakcióját akartam látni, de nem volt. Félelemnek nyoma sem látszott az arcán. Pillantásunk találkozott, tiszta kapcsolatot teremtettünk. Mély benyomást tett rám, hiszen ez a gyerek belefért volna a zsebembe. Hannah-t is odahívtam, hogy mindketten megkapjuk az áldását. Amikor előtte álltunk, nem a fejünkre tette a kezét, hanem a homlokát odanyomta a miénkhez. Ez az elfogadás és az elismerés jele, mint azt később megtudtuk. Erős energiát éreztünk.

Erőtéljes és váratlan fénnel a fejünkben leültünk, hogy átrendezzük a gyermekek képességeiről kialakított elképzeléseinket.

ötödik fejezet

Az elfelejtett völgy

Karmapa elutazott, Csescu Lámának egyik rendszeres körútjára kellett mennie, így hát nekünk sem volt maradásunk Kathmanduban, ahol különben sem történt semmi érdekes. Elfogadtuk egy régi barátunk, Terry Beck meghívását, aki egy távoli völgyet akart felderíteni Trisuli mellett, Észak-Nepál központjában. Terry a Békehadtestnél dolgozott. A szervezet születésszabályozással foglalkozó csoportja fedezte fel egy nap a völgyet. Terry egyik barátja volt az első fehér ember, aki betette ide a lábát; már mi is nagyon kíváncsiak voltunk.

Valószínűleg abban az időben mindenkinél jobban ismerte Nepált, ő volt az egyetlen nyugati, aki éveken át keresztül-kasul járta az országot. Elsősorban a helyi zene gyűjtésével foglalkozott. Az országot teljes hosszában, keletről nyugatra háromszor járta be, mindig telepakolva; nem kímélte magát. Szerette a hegymászást, több csúcson is ő volt az első a tibeti határnál. Jól fotózott, nepáli tartózkodása alatt egyszerre több könyvhöz is gyűjtött anyagot. Bár szerette volna, nem sikerült kiadatnia őket. Hegymászás előtt soha sem helyezte letétbe a kormánynál a csúcsonként fizetendő hatszáz dolláros „veszélypénzt”, mert tisztában volt vele, hogy az úgysis nyom nélkül eltűnne. Nepálban kb. tizenhárom különálló törzs él, akik mindannyian különböző dialektust beszélnek. Néhány közülük a szanszkritből, a többi a tibetiből ered. Terry, aki egyben kiváló szervező is volt, ismert párat a fő dialektusok közül. Terryvel és

barátjával, Richarddal, aki szintén jó hegymászó volt, elhatároztuk, hogy megmászunk néhány „kétes esetet”: olyan hegyeket, amelyeket a nepáliak a magukénak vallottak, a kínaiak ugyanakkor azt állították, hogy az már Tibet, s ezért szigorúan tiltott területnek számítottak.

Járműveinket a ranzasoktól szereztük, azoktól a gazdag hinduktól, akik régen Nepált kormányozták. Több száz évvel ezelőtt, amikor a muzulmánok elfoglalták Észak-Indiát, kincseikkel együtt Nepálba me-

Az 1928-as Fordunk

nekültek, és hamarosan ural-
kodó osztállyá váltak. Egy nap
– valamikor a két háború kö-
zött – kitalálták, hogy autókra
van szükségük, és persze mi-
nél drágábbak, annál jobbak.
Ez akkor történt, amikor Ne-
pálban még nem volt gázolaj,
és nem voltak olyan utak, a-
hol vezetni lehetett volna. So-
kan a lehető legjobb autót
vették meg, amit hajóval ho-
zattak Kalkuttába, a hordárok
pedig a hátukon vitték a Hi-

malája lábához. Most is rozsdamentesen álltak a birtokok csüreiben, gyak-
ran nyolc mérföldnél is kevesebb volt bennük. Nagyon olcsón adták
őket, mivel a belföldi szállítást átvették az elpusztíthatatlan VW buszok
vagy a legdurvább utakat is kibíró Mercedesek és a Japánból importált
sokat futott autók. A régi modelleknek nem nagyon vették hasznát ebben
az országban, ahol egy liter üzemanyag egy munkás napi bére. Néhányan
Terry barátai közül óriási, klasszikus Rolls-Royce-okat vettek, amiket
Amerikába vittek, majd ott hatalmas profittal eladtak. Mi egy teljesen új
1928-as Forddal utaztunk, amit Terry és barátai éppen akkor szereztek
be.

Miután hozzászoktunk olyan dolgokhoz, mint pl. a kézi gázadás, nehézség
nélkül autóztunk a burkolat nélküli úton a Kathmandutól nyugatra fekvő
Trisuli nevezetű falucskáig, ahol az útnak egyszerre csak vége szakadt.
Innen kezdve cipeltük hátizsákjainkat. Hannah és én a minimumon él-

tünk, a pénzt inkább a Dharmára költöttük. Mi a hegyre kenyéren és babon élve mentünk volna fel, de a barátainknak jobb stílusuk volt, sokféle dolgot hoztak, amit mind magunkkal kellett vinnünk. A ruháinkon, bakancsainkon, a kerozinon és a hálósákon kívül mindenféle luxuscikk volt velünk, többek között egy nagy üveg mogyoróvaj, speciális kenyér, rengeteg csokoládé, és egy csomó olyan dolog, amiket a PX-ekben (amerikai állami üzlet) lehetett beszerezni. A férfiak több mint harminc kilót cipeltek, Hannah-nál ennek a fele volt.

Az út első része egy gyors folyó mentén, egy oroszok által épített vízerőmű mellett vezetett el. Azon a helyen, ahol át kellett kelniünk a folyón, leszakadt a híd, és egy egyszerű eszköz volt hivatott az utazókat átszállítani a szakadék felett. Egy gyanús kinézetű kötél feszült magasan a habzó folyó felett, alatta egy dobogóval. A szerkezet úgy működött, mint egy drótkötélpálya. Egyszerre csak egy ember tudott átmenni a másik oldalra. Örültünk, hogy egy hátizsák sem zuhant le, és hogy mindnyájan biztonságban átértünk.

Ekkor kezdődött el a hegymászás, és ez tényleg igazi mászás volt. Kezdtük megérteni, miért látogatott el olyan kevés ember ebbe a völgybe. Egy sziklafal meredt előttünk, igazi kihívásnak látszott. Később megtudtuk, hogy ezen a helyen a bennszülött nők nem viszik tovább csomagjaikat, és még a férfiak is egymást segítve, a terheket megosztva, többször fordulnak a hegyoldalon. Erről mit sem sejtve kezdtünk el súlyos csomagjainkkal mászni felfele. A másik oldalon levő hegygerinc egyre szebb látványt nyújtott, ahogy egy ötvenméteres töréssel egyenesen a folyóba esett.

Hátizsákjaink magasan a fejünk fölött tornyosultak, hogy a lábunkat szabadon tudjuk mozgatni, és hogy nagyobbak legyünk, mint a medvék, amikkel esetleg összetalálkozhatnánk. Elkövettem a kezdők azon hibáját, hogy túl szorosra húztam a derekamon az övet, így amikor a hátizsák teteje a felfüggesztés fölé ért, alig tudtam a falon kézzel és lábbal egyszerre megkapaszkodni. Igazi alkalom volt ez, hogy tudatomat szélsőséges állapotban figyeljem meg. Miután Hannah-t magam előtt felsegítettem és

Utat vágok a bozótban keresztül

utolsóinak megérkeztem, még profi mászóink is azt mondták, hogy kötél nélkül nem csinálnák meg még egyszer.

Estefelé a völgyben egy elágazáshoz értünk. Távolabb néhány jól megépített szép faház állt. Az ott lakók megengedték, hogy az eresz alatt aludjunk. Mivel hinduk voltak, a házukba nem léphettünk be. Kiderült, nekik van a legjobb hasisuk, minden eddigit felülmúló, még a nepálit is, így arra gondoltunk, hogy összehozzuk őket egy Kathmanduban élő

Átkelés a folyón

barátunkkal. Nem tudták, milyen különleges minőségű áll rendelkezésükre, és mivel barátságos emberek voltak és szegényesen éltek, úgy gondoltuk, kereshetnének egy kis pénzt. Másnap a völgy elágazásánál balra indultunk el egy szűk ösvényen, mely aztán a hegyoldalban folytatódott. Órákon át csak másztunk és másztunk. Gyakran kisebb bambuszligeteken mentünk keresztül, ahol a növények embermagasságúak voltak, és könnyen el lehetett tévedni bennük. Barnán és halottan álltak. Az emberek azt mondják, hogy ez a bambusz minden tizenegyedik évben elpusztul, akkor, amikor sok a napfolt. Az óriási boróka fák közül is sok elhalt. Szárazon föntről a tövükig baltával szét lehet hasítani őket; kiválóan alkalmasak zsindegynek és sok minden egybenn. Hogy mindig legyen rendelkezésre álló készlet, a

fákról alul lefejtik a kérget, de sok csak úgy áll ott felhasználatlanul.

Nepálban sok helyen már tisztán jelentkeznek a talajerózió jelei, India folyói és a környező terület évről évre egyre barnább lesz, ami rossz jel az emberek jövőjére nézve.

Késő délután egy kiugró szikla mellett haladtunk el, ahol a keskeny völgy kissé balra fordult, majd egyenesen néhány szalmakunyhóba torkollott. A házikókat egy néhány négyzetméteres teraszos részre építették, ami nem lejtett közvetlenül a folyó felé. Szerintünk ugyan lehetetlen volt látni azt az ösvényt, amin végigjöttünk, ám az ott élő emberek már készítették nekünk az ételt. Legtöbbjük sosem hagyta el ezt a völgyet, itt nőttek fel, és annyira egyek voltak a vidékkel, hogy az szinte az érzékszerveik részévé vált. Egyszerűen csak tudták, hogy jövünk.

A férfiak felajánlották, hogy napi hat rupiáért – kb. fél dollár – viszik

csomagjainkat. Abban az időben ez drágának számított, ám nagylelkűek akartunk lenni, így elfogadtuk az ajánlatot. Mielőtt elhagytuk Kathmandut, jó néhány vadonatúj egyrúpiás bankjegyet szereztünk be; ezeket jobban szerettük, mint a használtakat, mert értékesebbnek tartották őket. Legalább valami szépet adhattunk. Ezeknek az embereknek – csakúgy, mint a nepáliaknak – nyolcvan százaléka hindu volt, s megint kinn kellett aludnunk az eresz alatt. Tulajdonképpen ez jobb is volt, mint bent lenni: nem voltak rovarok, ezenkívül képet alkothattunk arról, hogyan élnek.

A főnök kétségkívül a nagymama volt: éles nyelvvel és hajthatatlan elszántsággal irányította a völgyet. Ahhoz, hogy valaki ezen a területen ezt a kort megérje, igazán szívósnak kellett lennie; úgy tűnt, hogy ő semmit sem veszített erejéből. Mindig első

A nagymama faluja

kézből akartam tapasztalatot szerezni arról, hogy az emberek min élnek, ezért megízleltem egy slukkot a nagymama vízpipájából, amit állandóan szívott. Köhögnöm kellett, majdnem hánytam. Nyers dohánylevelet szívott, szintiszta mérget.

A hordárok alacsonyok voltak és szívósak. Lassan, gyakorlottan és fáradhatatlanul cipekedtek. Mezítelen talpuk majdnem négyzet alakú volt, és minden egyenetlen helybe beleillett, mint a tevéé, lágyan, jól osztva el a súlyt a talajon. Az alkalmanként felhangzó, kellemes aláfestést adó hosszú, mély füttyszó annak a jele a Himalájában, hogy valaki nagy súllyal közlekedik. Hihetetlen, hogy ezek az emberek – még a legvékonyabbak is – mit el nem bírnak; mindezt csupán légzésük megfelelő szabályozásával, nem pedig izomerővel. A lejtő szögének, a súlynak és a magasságnak megfelelően változtatják lépéseik és légzésük ritmusát, és gyakran azt a

benyomást keltik, hogy tudatosan váltanak sebességet. Gyakran olyan nehéz a csomagjuk, hogy segítség nélkül nem is tudják a hátukra venni. Ha viszont már fönt van (a csomagot egy pánt tartja a homlokukon), csak mennek és mennek. Még egy nagydarab európaiat is el tudnak vinni, ha mondjuk hegyibetegséget kapott – de természetesen csak napi pár mérföldre és lehetőleg lefelé. Sokan közülük harmincévesen hatvannak néznek ki.

A pihenés előtti utolsó hágo

A hordárok vitték a három nehéz hátizsákot, de hogy minél inkább megedződjek, és azért, mert sosem éreztem magam jól, ha mások végzik a munkát, átvettem Hannah hátizsákját. Sok mindent tanultunk ezektől az emberektől. Nemcsak hordártechni-

kájuk tette őket érdekessé, hanem olyan dolgokat is láttunk, amit azelőtt csak könyvekben olvastunk. Amikor délben megálltunk, száraz fűvet gyűjtöttek, kihúztak néhány laza gyapjúszálát a serpa stílusú ingkabátjukból, ami mellesleg ágyékkötőjüket leszámítva az egyetlen ruházatuk volt. Aztán kivettek a zsebükből egy acéldarabot, aminek az egyik oldala le volt csiszolva. Ezt egy olyan áttetsző kőhöz ütögették, ami a környéken mindenfelé előfordul. A szikrák a kő fölé tartott gyapjúszálba kaptak, az izzani kezdett, hamarosan égett is a kis tűz, és melegítették a kukoricakását.

Estefelé egy elhagyatott, ágakból készült kunyhóhoz értünk, ahonnan gyönyörű kilátás nyílt a völgyre. Úgy döntöttünk, hogy ott maradunk. A hordárok először meg sem merték közelíteni a helyet. Egy nagy mágus élt ott, a hely veszélyes volt, de mivel nem lett semmi bajunk mikor beléptünk, és arra is emlékeztek, hogy mindig használtuk meditációs olvasóinkat mantrákat mondva, védelmet kérve tőlünk úgy döntöttek, hogy

ők is bejönnek. Nem volt náluk matrac vagy takaró, ezért az ott levő szalmán aludtak, éjszaka az egyik oldalról a másikra fordulva melengették testüket a tűznél. Nem volt könnyű életük, de nem panaszkodtak.

Másnap reggel egy frissen behavazott területre értünk, és bár a hordárok általában mezítláb jártak, nagyon szeretnék volna kipróbálni edzőcipőinket, amiket mi most katonai bakancsra cseréltünk le. Nem akartuk megfosztani őket ettől az élménytől, így hát hagytuk, hadd viseljék őket. Azt gondoltuk, úgyis megunják, vagy legalábbis valamennyire immúnisak lesznek a cipőviselők világára, mely lassan, de biztosan behatol életükbe, veszélyezteti értékeiket és egyszerű életstílusukat.

A második nap délutánján egy gyönyörű fennsíkon, ahol a növényzet megváltozott, és óriási fák nőttek, zöld növények kis csoportjára bukkantunk. Valamelyest a pitypangra hasonlítottak, de sokkal vastagabb, elágazó levelek voltak. A hordárok izgatottak lettek, ugrálni kezdtek örömben, és nem akartak továbbmenni. Arra tudtak csak gondolni, hogy hazavigyék a növényeket. Ez a datura (maszlag) volt, a gyökere erősen hallucinogén hatású. A középkori Európában a boszorkányok használták varázsláshoz, pl. álmok előidézésére oly módon, hogy a test érzékeny részeire kenték. Akkoriban néhány hippi barátunk körében voltak ezek a gyökerek fölöttébb népszerűek. Éjjel lopták a botanikus kertekből, így jutva „ingyen utazáshoz”, de ez gyakran brutálisabb volt, mint szeretnék volna. A hosszan tartó hatás olyan, mint a bromidoké, és az egyáltalán nem kellemes. A hordárok elmondták, hogy ha elégetik ezeket a növényeket, a rossz szellemek eltűnnek, és azonmód indulni is akartak vissza, hogy megtisztítsák otthonaikat. Mindnyájuknak odaadtuk a tizenkét rúpiát, és szélnek eresztettük őket. Ha elég gyorsak, még a sötétség beállta előtt hazaérkeznek. Azután már nagyon veszélyes neki-vágni az útnak. Megígérték, hogy lerakják a cipőket az utolsó pihenőhelyen, ahonnan szükségünk lesz rá a lefelé vezető úton.

Ismét a hátunkon volt az összes csomag. Mivel már négyezer méter magasán jártunk, nehezebbnek tűnt, mint korábban. Azonban hamar új ritmust találtunk: még a meredek emelkedőkön is rövideket lépve és sarkunkkal is mindig érintve a földet folyamatosan haladtunk. Útközben csak a gyakori pisilésekre álltunk meg, amire a növekvő magasság kényszerített minket. Röviddel sötétedés előtt, kb. négy és fél ezer méter

magasan egy olyan fennsíkra értünk, ahonnan fantasztikus látvány tárult elénk. Jobb oldalon a Langtang, Hímal és Gosinkund látszott, a balon Tibet hegyei. Találtunk néhány sztupát, amit a tibetiek csináltak, és egy kőházikót, amiben megszálltunk. Másnap Terry és Richard fel akarták térképezni a környéket, és szerencsére az egész felszerelésüket magukkal vitték. Hannah-val örültünk, hogy egy teljes napot tölthetünk egyedül, meditációval. Felmásztunk a hegygerince, ahonnan Tibetet és a házikót is láttuk, ahol csomagjainkat hagytuk. Keleten az ember hamar megtanulja, hogy a legelhagyatottabb helyeken is szemmel tartsa a dolgait.

Leültem egy megmunkálatlan kőszupa mellé. A sztupa olyan építmény, amely a Buddhák öt bölcsességét szimbolizálja. Hamarosan elmerültem egy könyvben, ami a belső hő fejlesztésének erőteljes meditációjáról szól. Ez a változat különbözött attól, amit a börtönben használtam, de a kagyü meditációs vonalétól is. Alig kezdtem el a vizualizációt és a mély légzést, amikor a tudat rejtett energiái, mint egy óriási hullám, felébredtek bennem. Ebben az életemben sosem kaptam teljes tanítást vagy bármi más, ami szükséges lett volna ehhez a gyakorlathoz, és ez tulajdonképpen veszélyes is a kezdők számára. Ahogy azonban minden gát szétrobbant bennem, hihetetlen fény, energia és öröm jelent meg tudatom nyitottságában; nem volt helye kérdéseknek és kételyeknek.

A Hímalájának pont ezen a helyén érte el a megvilágosodás tökéletes állapotát a belső hő gyakorlatán keresztül a hatalmas és szent jógi, Milarepa, akinek ereje most a Karmapában van. Ezek az ő megvilágosodási energiái voltak, melyeket idő és tér nem határol, és ami most közvetlenül érintett minket.

Nem messze, a völgyön túl, Tibetben van Tyirong kolostora, melynek fő lámája első tanítónk, Csecsu Rinpoce volt. Néhány kilométerre onnan tanítójával, Dukpa Lámával több évet töltött el egy barlangban, ahol hosszú ideig nem vett magához más táplálékot, mint napi három kanál vizet. Ezen a területen mindenfelé a kagyü meditációs vonal megvilágosodott tanítói megvilágosodott energiamezőket hoztak létre, melyek most, meditáció közben feléledtek. Először éreztem, ahogy az energia kiáramlik a kezeimen: magamhoz húztam Hannah-t, hogy átadjam az erőt.

Este visszatértünk a házikóba, Terryt és Richardot azonban sehol sem

találtuk. Havazni kezdett, és mire reggel felébredtünk, több mint fél méter hó borított mindent. Bár barátaink már előző este vissza akartak jönni, mi úgy éreztük, rendben vannak. A legjobb felszerelést hozták magukkal, ezenkívül a területen olyan erősek voltak a védelmező energiák, hogy semmi rossz nem történhetett velük. Amint újra leszállt az éj a magas fennsík felett, a havon át botorkálva barátaink is megérkeztek.

Örültek a tűznek, az ételnek, s bár átéltek néhány hűzós helyzetet, összességében mégis minden jól ment. Mindketten speciális hegyi öltözetüket és matracukat dicsérték, segítségükkel kényelmesen tudtak aludni a hóban. Richard egyszer hóvakság miatt majdnem belezuhant egy szakadékba. Másnap reggel elindultunk visszafelé. Nagyon szórakoztató volt lefelé menni, hátton csúszva nagy távolságokat tudtunk megtenni. Azt is vártuk már, hogy minél hamarabb levehessük nehéz bakancsunkat, és felvegyük cipőnket, amiket a hordároknál hagytunk. Amikor azonban arra a helyre értünk, ahol a cipőknek lenniük kellett volna, nem találtunk semmit. Egy kissé elégedetlenkedve mentünk tovább a kunyhókhoz, ahol a nagymama és csapata élt.

A nagymama azt mondta, hogy az emberek a cipőinkkel a völgy másik oldalán vannak, és nem tudja, mikor jönnek vissza. Ez eléggé felbosszantott minket, mert nyilvánvaló volt, hogy meg akarják tartani a cipőket. Közöltük, hogy még várunk egy órát, eszünk, és ha a cipők addig sem érkeznek meg, felégetjük házaikat. Amikor egy óra múlva kezdtük elővenni a gyufát (persze soha nem gyújtottuk volna fel ilyen szegény emberek kunyhóit), hirtelen a legbátrabb és legöregebb hordár megjelent azzal, hogy éppen most találta meg valaki a cipőket. Újra tiszteletnek örvendtünk. Úgy gondolták, becsaptak minket, amikor túl magas bért kértek, és azzal, hogy kifizettük, elveszítettük tekintélyünket. Ezt mostanra teljesen elfelejtették, és Trisuliba is velünk akartak jönni, sőt még a csomagjainkat is ingyen vitték volna. Néha átadtunk nekik egy-egy hátizsákot, de közben megtanultuk, hogyan lélegezzünk, és már szinte élveztük a cipekedést. Igaz, könnyebbek is lettek a zsákok.

Elértük azt a helyet, ahol tető nélküli Fordunk várt, és kifizettük az öregembert, aki vigyázott rá. A három hordárral a nyitott csomagtartóban áthaladtunk azon a két kanyaron, aminek a szélein hullámlemez kunyhók álltak Trisuli bátor nevét viselve. Kísérőink ekkor láttak először várost;

büszkék voltak, hogy autóval jelentek meg, és mindenáron azt akarták, hogy folyamatosan nyomjuk a dudát, mivel így mindenki láthatja őket. Szinte megszégyenítő volt, de segítettünk egy dicsőséges fejezetet beírni a törzs történelmébe.

hatodik fejezet

A serpák földjén

Mire visszaértünk Kathmanduba, már Csecsu Láma is megérkezett. Nagyszerű volt újra látni. Ismét utazni készült – ezúttal Bhutánba, így kevés dolog volt, ami a városban tudott volna tartani minket. Megint a Himalájába akartunk menni, de most nem csak a hegymászás miatt. Vonzott minket „Sarpaország”, ahol a tibeti kultúra még nagyrészt érintetlen. Gyorsan kellett cselekednünk, ha még abban az évben oda akartunk érní, nehogy Kathmanduban ragadjunk a hónapokig tartó monszunesők miatt.

Csecsu Láma védelmét adta, és elmondta, melyik kolostorokat látogassuk meg; kik azok a lámák, akiket ott keressünk. Elmúlt utunk során sok jól használható tapasztalatra tettünk szert, Terry és Richard jó tanítóink voltak. Mindezek birtokában egyedül indultunk útnak. Szokolumbuba – „Sarpaországba” – a legjobb a Kathmanduból a Tibet határáig közlekedő postadszippel menni Lamsangóig vagy Barbesiig, onnan pedig gyalog tovább.

Délután érkeztünk meg. Nem akartunk a folyó melletti hullámlemez kunyhókban megszállni, amik kínai építőmunkásokkal voltak tele, ezért az égető napsütésben elkezdtünk felfelé mászni a végtelennek tűnő hegyen, mindössze egy kis vízzel a kulacsunkban. Röviddel sötétedés előtt – ami azonnal beáll, ahogy a nap eltűnik a hegyek mögött – találtunk egy helyet, ahol a szálláson kívül még egy kis rizs és tea is jutott nekünk.

Másnap kora reggel folytattuk utunkat. A dél egy szép hűvös hegygerincen talált minket, ahonnan ösvény vezetett lefelé a völgybe. Ez volt az elkövetkező hét programja: fel a hágóig, le a völgybe, fel a következő hágóra. Ezen az útvonalon sok érdekes utazóval akadhat össze az ember, mint pl. az áruikkal Kathmanduba igyekvő tibetiekkel és serpákkal. Időnként találkoztunk egy-egy hindu szadhuval vagy fiatal európaival. Az európai arcok akkor még nem voltak olyan gyakoriak ezen a vidéken, mint most. A nagy létszámú, jól szervezett expedíciókon kívül nemigen lehetett őket fellelni. Amikor házak mellett mentünk el, mindig bekiabáltunk, hogy „tej?“, „tojás?“, ha ezek nem voltak, akkor „bab?“, „lencse?“, de az embereknek általában csak fényezett, élvezhetetlen rizsük volt, na és persze rengeteg chilijük. Nem volt szerencsés, ha éppen előttem haladt el egy másik expedíció, mert gyakran minden elfogyott. Fokozatosan egyre tanácstalanabbak lettünk, hogy kérjünk-e ételt, hiszen a pénzt, amit cserébe adtunk, nem ehatték meg. Mivel itt csak néhány négyzetméternyi teraszos föld alkalmas művelésre, nem kellene erőltetni, hogy mindenüket eladják. Ez persze nem jelenti azt, hogy nem szeretnének pénzt kapni, amit aztán elkölthetnek mindig kialvó és drága elemet igénylő zseblámpákra vagy golyóstollakra, amiknek végképp nem veszik hasznát.

Ha a Himalájában utazol, meg kell jegyezned, hogy a városokon kívül élő emberek jobban szeretik az új bankjegyeket, és nagyobb címletekből – tíz rúpiától felfelé – nem tudnak visszaadni. A legjobb, ha indulás előtt megtömjük magunkat egy csomó új bankjeggyel. Ezenkívül néhány völgyben az emberek nem bíznak bizonyos pénzermékekben, különösen nem a félrúpiásban. Ha egy pihenőhelyen sok ilyet kaptunk vissza, majdnem biztos volt, hogy rajtunk marad.

A helyiek segítőkészek voltak, mindig megmutatták, melyik jelöletlen ösvény jó. Mi is örültünk, mert tehattünk értük valamit: az út menti házakból a golyva és az influenza szörnyű eseteivel, fertőzött sebekkel vagy fejfájással jöttek hozzánk, és gyakran néhány csepp jód vagy egy kis kötszer nagyon hasznosnak bizonyult. Ha meg tudnánk tanítani nekik, hogy elég vizet adjanak gyermekeiknek, amikor azoknak hasmenésük van, lehetséges, hogy jó néhány életet mentenénk meg különösebb erőfeszítés nélkül. Ebben az országban a gyermekek nagy százaléka sosem

éri meg az ötéves kort (akkor ez az arány kb. hatvanöt százalék volt). Egy orvos barátunk mondta, hogy a gyerekek egyszerűen kiszáradnak, mert szüleik úgy gondolják, hogy semmit sem szabad inniuk, mikor rájuk jön a szapora.

Az ösvényen gyakran haladtak el mellettünk „sétáló bokrok” kicsi lábakon: nők, akik hihetetlen nagyságú levélkötegeket cipeltek. A leveleket a férfiak vágták le az ún. gyepfákról, és télire vagy éhínség esetére raktározták el, hogy a teheneket és a kecskéket etetni tudják. A fák, annak ellenére, hogy göcsörtös törzsüket teljesen lehántolják, minden évben új termést hoznak. Mindez a Goya-képek hangulatát idézi. Érdekes volt megfigyelni, hogy mennyire más az egyes völgyek hangulata, mennyire különbözőek a szokások. Az egyikben nagyon barátságosak voltak, a másikban agresszívek, némelyikben büszkék, és akadt kereskedő hajlamú. Az ösvényen állva megéreztem, mi történik majd, a következő völgyben milyen „játszmát játszanak”. Néha egy völgyben mindenkinek egyforma arca volt – bizonyára egy ideig egy erős férfi aktív volt ott, és most mindnyájan egy családhoz tartoztak.

A második napon egy ideig a Tibetből Kathmanduba vezető ösvényen haladtunk, nagyon élveztük az út menti sztupákat, Buddha-szobrokat és a palakóból készült domborműveket. Miután azonban elhagytuk ezt az ösvényt, a vidék ismét unalmassá vált, és az első napok egészen Giriig mindenféle kaland és izgalom nélkül teltek.

Giriben a svájciak építettek egy farmot, ahol helyi és európai teheneket kereszteznek. Sok finom sajt kerül innen Kathmanduba. Svájciasan teltek napjaink – nem olcsón, de civilizáltan; és túránk legutóbbi étlen-szomjan megtett szakasza után jólesett egyszerű kenyerük.

Giri után valahogy megváltozott a vidék kisugárzása. Egy ősrégi buddhista területre értünk, és itt történni kezdett valami, amit inkább éreztünk, mint észleltünk. Nem sokkal a város után – mögöttünk még a völgy látványával – hirtelen egy bika jelent meg, a szűk sziklaszirten lefelé rontott, mintha az egész ösvényt magának akarná. Hannah-t a mögöttem levő sziklához szorítottam, és minden eshetőségre felkészülve előrán-tottam nepáli vágókésemet. Az állat fújtatva rohant felénk, minket vett célba, de elvettette az irányt, szarvai éppen hogy elkerültek minket. Szerencsére nem kellett megsebesítenem. Az esemény fokozta érzékeny-

ségünket, most már tényleg ki tudtunk nyílni a gyönyörű táj, az erdők és a fák felé, főleg, hogy az elmúlt napokban csak agyagos, barna földet láttunk. Dél körül, egy hágón felfelé ragyogóan fehér, négykarú, ember formájú jelenést láttam magam előtt; áttetszően lebegett az ösvény felett. Megdörzsöltem a szemem és újra felnéztem, de ott maradt a levegőben, úgy tűnt, szinte órákon át. Rendkívül tiszta, ragyogó és leírhatatlanul gyönyörű volt. Ma már ezt a formát Szerető Szemek (szanszkritül Avalokitesvara, tibetiül Csenrézi – minden Buddha egyesült együttérése) fő aspektusaként ismerném fel, aki Karmapa egyik megtestesülése. Akkor azonban nem tudtam, mit gondoljak a jelenségről, mivel még nem voltam elég éber, hogy felismerjem mibenlétét.

Sötétedéskor néhány nagy serpa faházba ütköztünk. A fekhelyért és a kosztért a szokásos ár dupláját kérték, kettőnkől ötven centnek megfelelő összeget. Mivel már kezdett sötétedni, bementünk. Elhatároztuk, hogy a szokásos alkudozás helyett inkább előhalásszuk saját ennivalóinkat. Házigazdáink és a házuk is valahogy nagyon tisztának tüntek, nem akaródzott a pénzen való huzavona. Amikor később rájöttek, hogy Karmapa tanítványai vagyunk, automatikusan csökkentették az ára-

kat, és mi is szívesen adtunk nekik az ételünkből. Meghitt esténk volt, mindent tudni akartak Kathmanduban élő lámáinkról. Majd Hannah-nak adták egy valamikor a környéken élt szent jógini meditációs olvasóját. Ahogy Hannah a csuklója köré tekerte, érezte, ahogy a hó végigáramlik a karján át a szívébe, ahonnan szétterjedt az egész testébe. Később, mikor megszokásból a már egyébként is jó estét

Szerető Szemek (tib. Csenrézi)

szívással próbáltam tökéletesíteni, életemben először vadul zakatolni kezdett a szívem. Most valóban elértünk a Buddhák országába, és ahogy több korábbi alkalommal is gyanítottam már – de mindig gyorsan elfelejtettem, mivel ez nem illett a filozófiámhoz – a Buddhák egyértelműen nem szerették ezt a fajta füstöt.

Másnap megint átkeltünk néhány hágón. Az időjárás viharos és kemény volt, gyakran még jégeső is esett, de azért minden rendben ment. A serpák, akik otthonaikban menedéket nyújtottak nekünk, barátságosak és nyitottak voltak. Öröm volt látni a Buddhák oly sok aspektusának békés, haragos vagy egyesülésben lévő formáit a tankákon és szobrokon, melyek áldást hoznak a házakra és az utakra. Itt nem kezeltük az embereket gyerekként, hanem tényleg kommunikáltunk. Még ha nem is volt miről beszélni vagy mit csinálni, egyszerűen jó volt ott lenni. Ha teázni mentünk, és észrevették azokat a dolgokat, amiket Karmapa adott nekünk, nem fogadtak el pénzt. Megtanultunk azonban egy trükköt: felajánlásként néhány rúpiát mindig a ház oltárán hagyunk. Ez megmentett minket egy csomó magyarázkodástól, és erre nemet sem mondhattak.

Aznap nem jutottunk valami messzire. Túl sok teát ittunk, és túl sokat vendégeskedtünk, de jó volt, hogy ott maradtunk: másnap reggel elhoztak hozzánk egy haldokló gyereket, aki szinte csak csont és bőr volt. Amikor a fejére tettem a Karmapa hajszálaival teli dobozt, kinyitotta a szemét és felnevetett. Végül, bárhogy is történt, az energiái most megfordultak, valami jó kerekedett ki a dologból.

Csak másnap reggel tízre értük el Bandert. Ez egy sátozó tábor, ami két folyó találkozásánál, csupán hatszáz méteres magasságban áll. Ez az a pont, ahonnan a serpák igazi otthona kezdődik. Innen két kilométert kell mászni egy hegyerincig, amin néhány órás út vezet keresztül, utána mohával borított fák sűrűjén át enyhén lefelé vezet az út, míg ismét emberlakta terület következik.

A hágót már hó borította, és bár későn indultunk el, sötétedés előtt akartunk megérkezni. A helyiek azt tanácsolták, hogy inkább maradjunk másnap reggelig, de mint mindig, most sem volt időnk várakozásra, és végül a Buddhák védelme alatt elindultunk. Érintetlen vidéken jártunk. Az állandó madárcsiripelés csak akkor csendesedett el, amikor óriási sasok jelentek meg a magasban. Minden kanyarulattal egyre szebb látvány tárult

elénk, sűrített-tej konzerveink pedig elég „gyorsulást” biztosítottak a pihenés nélküli haladáshoz.

Félúton állt egy kolostor, ami mellett nem lehetett csak úgy elmenni. Egy hatalmas, mérges tibeti masztiff őrizte, de a láma igazán kedves volt. Örült, hogy megmutathatja nekünk az épületet. Sokat kérdezősködtünk a szépen kidolgozott Buddha-szobrokról és -képekről, ő pedig készségesen válaszolt mindenre. Ha még aznap el akartunk jutni valahová, tovább kellett mennünk, ezért nem tudtunk sokáig időzni ott. Nem messze a hágó tetejétől – ekkor már hóban jártunk – összetalálkoztunk egy kis lovaskaravánnal. Az emberek hívtak minket, hogy tartsunk velük. Ismertek egy szálláshelyet a gerinc túloldalán, és azt mondták, hogy Dzsumbeszit, a serpa fővárost lehetetlen sötétedés előtt elérnünk. A hágótól az még három óra járás olyan terepen, ahol az ember nagyon könnyen kitörheti a lábát.

Tetszett az ötlet, hogy velük menjünk. Először utaztunk karavánnal. Az emberek jól bántak az állataikkal, ami ritka dolog Keleten. Jó kisugárzásuk volt, éreztük belső békéjüket. Kísérőink természetesnek vették, amit akkor én még nem, hogy az emberek, akikkel a hágón találkoztunk, áldást kértek, mert felfedezni vélték bennem azt. Most először történt, hogy a Karmapa képét és hajszálait tartalmazó dobozt a fejükre tettem, és éreztem a vonal erejének átáramlását. Miután felértünk a hágóra, órákig mentünk fantasztikus rododendronok között. A bokrokon túl több völgyre is ráláttunk: egyik lélegzetelállítóbb volt, mint a másik. Mire a nap a látóhatár mögött eltűnt, megérkeztünk a „serpák völgyébe” térdig vizesen, de boldogan.

Több mint tizenhárom törzs él Nepálban békében, egymással nem keveredve. Néhányan szalmakunyhókban laknak, mások a Kathmandu völgyében lévő régi épületekhez hasonlatos, minden kétséget kizáróan gyönyörű házakban. A serpák erős, aktív emberek, akik olyan házakat építenek, melyek bárhol jól mutatnának. Ezek a nagy faházak még akkoriban épültek, amikor Tibetbe az országukon keresztül vezetett az út, ők pedig kereskedtek és karavánokat vezettek. Mikor a kínai megszállás miatt ezek a munkalehetőségek megszűntek, energiájukat más területeken hasznosították. Himalájai expedíciók vezetőivé váltak, vagy kereskedőnek mentek Kathmanduba. Rendelkeznek azzal a tulajdon-

sággal, hogy képesek élni a lehetőségekkel, így képesek hegyi vezetőként is dolgozni. A hegyekben sok ember meghal, folyamatosan elvesztik a fiataljaikat, és ez könnyen észrevehető, mert a tibetiekhez és a bhutániakhoz hasonlóan a családok létszámát alacsonyan tartják. Különböznek az indiaiaktól és a hindu nepáliaktól, akik állandóan terhesen és betegen tartják feleségeiket, elég férfiivadékot remélve így egy biztonságos öregkorhoz.

Amikor már túl sötét volt ahhoz, hogy utunkat folytatni tudjuk, csapatunkat szeretettel fogadták be az első útba eső farmon. A főépület mögött egy bekerített, háromszög alakú területen magas pózna állt egy győzelmi zászlóval. A friss szénán – a lovak és a lobogó imazászló hangjával fülünkben – erős, jó álmaink voltak.

Másnap reggel a serpa család a meditációs szobába vezetett minket, szerettek volna megmutatni valamit. Amint kinyitották a nyeregtáskákat, amik előző este érkeztek, láttuk, hogy tucatnyi gyönyörű, régi Buddha-aspektus és tekintélyes lámák szobrait tartalmazzák, melyeknek arcát a kínaiak szétverték. Sosem láttunk ennél gyönyörűbben kidolgozott alkotásokat. Sértetlen alsó részük mutatta, hogy még mindig tartalmazzák azokat az áldást hordozó elemeket, melyekkel azelőtt töltik fel őket, mielőtt meditációs segédeszközökké válnának. „Most új arcot kapnak – mondták a serpák –, utána olyan helyre visszük, ahol az emberek megértik őket.” Nagyszerűnek tartottuk, hogy Tibetből szent szobrokat csempésznek ki azért, hogy eredeti céljuknak megfelelően használhassák őket. Ugyanakkor azt is tudtuk, hogy nem maradnak sokáig jó helyen. Gátlástalan kereskedők mindenütt bandákkal lopatnak szobrokat az országban, hogy azokat később Nyugaton eladják. Azután egzotikus díszként olyan emberek házában állnak „befektetésként”, akik semmit sem tudnak a tudattal kapcsolatos értékükről. A lények így alakítják a karmát; a jövő szenvedéseinek vagy boldogságának magvait ültetve el. Az eredmény azonban nemcsak az elkövetkező életekben jelenhet meg. Kis segítséggel a karma sokkal gyorsabban is beérhet.

Akkoriban egész Kathmandu Csinni Láma fiainak tárgyalásáról beszélt, akiket pont egy hasonló fegyveres rablásért kaptak el. Az eset éppen azután történt, hogy Karmapa egy fehér „megbánóruhát” adott Csinni Lámának. Tárgyalás közben nyilvánvalóvá vált, amit már az egész város

régen tudott: a család számos hasonló ügyletben vett részt.

Egy jól kitaposott ösvényen meneteltünk, melyre valamiért az emberek a földjeikről odadobálták a köveket. Az út idillikus fakunyhók és számtalan sztupa mellett vezetett Dzsumbeszi felé. A sztupákról nemrég tudtuk meg, hogy szertartási tárgyakat és ereklyéket tartalmaznak, melyek feltöltik az egész környéket. Azt is megtanultuk, hogy jobb vállunk nézzen a sztupa felé, miközben, mint a nap, az óramutató járásával megegyező irányban járjuk körbe.

A sztupák még mindig meghatározó részei a buddhista kultúrának. A világegyetemet jelképesen külső, belső és titkos szinten mutatják, és ha jelentésük felé megnyílunk, állandóan növekvő befolyással lesznek tudatunkra. Segítenek a világról való jelenlegi „tisztátalan” tapasztalatunkat egy tiszta Buddha-földdé átalakítani, hogy a dolgokat úgy lássuk, ahogyan valójában vannak, ne pedig olyanak, amilyenek mi szeretnénk, vagy amilyentől félünk. Olyan tudathoz segítenek, amikor minden dolog önmagában igaz és tökéletes. A sztupák magokat ültetnek el annak érdekében, hogy a tudat felismerje eredeti örömét és szabadságát, és eljusson a feltételekhez kötött állapotból a feltételek nélkülibe. Ezáltal a tudat gazdagsága kibontakozhat.

A sztupa négyzet alakú, „szögletes” alapja a világegyetem szilárd, „föld” aspektusát fejezi ki, színe sárga. A büszkeség zavaró érzelméhez kapcsolódik. A megvilágosodás állapotában ez az érzés olyan bölcsességgé alakul át, mely minden dolog alapvető azonosságát fejezi ki: minden a tudat potencialitásából jelenik meg. Az e fölött lévő kerek, csepp alakú forma a víz elemet jelképezi, a világegyetem „áramló” aspektusát. A színe kék, és a harag érzéséhez kapcsolódik. A harag tükörszerű bölcsességgé alakul át tisztán megmutatva a dolgokat, ahogyan azok vannak, anélkül, hogy hozzátenne vagy elvenne belőlük. A következő szint a „hő”, a tűz elem. A színe vörös, és az egoisztikus vágyat képviseli, ami a megvilágosodáskor megkülönböztető bölcsességgé válik. A megkülönböztető bölcsesség látja az összes dolgot, amint különállóan megjelennek, de egyben a teljesség részeként is. Tibetben és Nepálban ez a négyzet alakú rész (mint pl. a Bodnath és a Szvajambu sztupáknál) bölcsességszemeket kap, melyek a négy égtáj felé néznek. A gyűrűkből álló, csúcsban végződő felső rész a levegő vagy „mozgás” elemet szimbolizálja, amihez a zöld szín és a

féltékenység, illetve az irigység érzései tartoznak. A buddhista gyakorlat ezeket az érzéseket az aktív tapasztalat Buddha-bölcsességévé alakítja át, amit mindent beteljesítő bölcsességnek is neveznek. A sztupa legfelső része egy Újholdon levő Nap-szimbólumból és a tér elem cseppjéből áll. A színe fehér, és tisztátalan állapota a nemtudást és a tompaságot jelképezi, mely mindent átható bölcsességgé alakul, megvilágosodássá, mely teljesen határok nélküli időben és térben. Ez az öt bölcsesség nem más, mint a Buddha-tudat öt aspektusa, mely a gyémántszerű megvilágosodás tartója Dordzse Csang formájában, Karmapa megtestesülésén keresztül fejezi ki önmagát. Az öt bölcsesség megvalósítása az ún. Buddha-lényeg vagy Mahamudra, mely téren és időn túl mindannyiunk igazi természete. Az ebben való időzés bármely időben és helyen maga a megvilágosodás.

Mivel általában nem tapasztaljuk a bennünk rejlő tisztaságot és megvilágosodást, a sztupák formáikon keresztül emlékeztetnek rá minket. Látványuk hasznára válik tudatalatti szinten még azoknak az embereknek is, akik semmit sem tudnak jelképes jelentésükről. Ugyanígy az ösvények mellett heverő óriási sziklák is. Az OM MANI PEME HUNG és más mantrák feliratai láthatóak rajtuk öt színben. A faragott kövekből álló, hosszú „Mani” falak, amelyeket a helyiek készítettek ajándékként az utazóknak, a leghetlenebb helyeken állnak az utak közepén. A legismertebb Buddha-aspektusok mantráival és domborműveivel még a mellettük való elhaladást is a tudat megnyitásának gyakorlatává alakítják. Az egész országot áthatotta a buddhista légkör. Itt minden a teljesség része volt. A tudat különböző jelentőségteli szintjeihez vezető út nagyon meggyőzően jelent meg, és éreztük, hogy körbevesznek, megtöltenek minket olyan benyomásokkal, amiket szerettünk és amikben bízunk. Felvillanyozva noszogattuk egyre gyorsabb iramra barátainkat és a lovakat. Miután elhagytunk egy óriási sziklát, amin egy hatalmas, friss mantra állt, hirtelen egy hosszú völgy tárult elénk. Az a kb. húsz ház, amely kis csoportot alkotott a völgyben, volt „Serpaország” fővárosa, Dzsumbeszi. Balra, a várostól nem messze állt egy kolostor, magányos ház egy tisztás közepén. Kapujában egy fiatal olasz jelent meg. Tanka-festészetet tanult itt, és érdeklődött, kikkel talákoztunk útközben. Magányosnak és elveszettnek tűnt, nem tudott tibetiül, és valószínűleg csak kíváncsi volt,

él-e még. Néhány kilométerre a várostól balra egy hegy mögött félig elbújva egy másik kolostort is megpillantottunk. Erősen vonzott minket. Megegyeztünk, hogy mielőtt további terveket szőnénk, megkeressük dán barátainkat a városban. A két vendéglő közül egyikben sem voltak, de felfedeztük, hogy rendkívül ismertté tették magukat mindenfelé. Éppen néhány napos túrán voltak a közelben. Azt is megtudtuk, hogy Tucs Rinpocse él abban a kolostorban, amit annyira vágytunk meglátogatni. Betartottuk ígéretünket, és csomagjainkat és egy üzenetet hátrahagyva gyorsan elindultunk a dombon felfelé. Nagyon szerettük volna látni már a lámát, akit Csecsu Rinpocse is kifejezetten figyelmünkbe ajánlott.

Idillikus kirándulást tettünk a hegyek között: az idő gyönyörű volt, a táj mint egy angol park. A kolostor tipikus tibeti stílusban épült. A főépület hátsó része a hegynek támaszkodott, elől pedig egy fallal körülvett központi udvar volt. A mögé és köré épített kis sorházakban szerzetesek és apácák laktak. Jobbra, messze fenn a hegyen kis meditációs kunyhók álltak, amikben a jógik hónapokat, néha éveket töltöttek elvonulással. Ezek a kunyhók gyakran annyira kicsik, hogy csak ülni lehet bennük, lefeküdni nem. Egy kívülálló számára kinszenvedés színhelyének tűnhetnek, de nem azok a jógiknak. Számukra ezek a körülmények minden külső zavar elvágásának lehetőségét nyújtják: a tudat befelé fordulását és igazi természetének felismerését. Ily módon elérhető a beteljesülés és a spontán öröm, ami valójában igazi lényegünk.

Ezt a kolostort is egy óriási ugatós kutya őrizte, állandóan vicsorgott. Hollók károgtak mindenfelé, jó ideig kellett kopognunk az ajtón, míg valaki beengedett minket.

A szerzetes, miután elmondtuk neki, hogy a Karmapa tanítványai vagyunk, és Csecsu Láma küldött minket, kitarta az ajtót, és egyenest a konyhába vitt bennünket, ahol éppen elkészült a friss tea. A tibeti kolostorokban a konyha az a hely, ahol a legtöbb „külső” tevékenység folyik, és eltekintve a tűzhely füstjétől – ami gyakran annyira csípős, hogy a nyugati szemek el sem tudják viselni – igazán jó hely. A minket kísérő szerzetesnek fantasztikus egyénisége volt. Arca spontán vette fel a leghihetlenebb grimaszokat. Olyan tökéletesen tudta utánozni a kathamandui vízumintéző hivatalnokokat (minden látogató rémálmát), hogy gurultunk a nevetéstől. Élmény volt találkozni valakivel, akinek ilyen

humora és arcjátéka volt itt a világ végén, ahol az emberek olyanok, mintha szürke kőből faragták volna őket.

Emberünk elmesélte, hogy a Rinpocséval és még néhány szerzetessel a Mt. Everestől északra fekvő területekről menekültek át. Megmutatta a kolostor egyik falfestményét; első alkalommal láttunk olyan képet a Karmapáról, ami a legnagyobb áldás adásának testtartásában ábrázolja. Talpai és tenyerei teljesen ki voltak nyújtva felénk.

Örültünk, hogy maradt még néhány aszpirinünk, kötszerünk, jóduink és még egy-két hasznos dolog, amiket nekiadhattunk. A szerzetes egy gazdagon díszített szobában szállásolt el minket. Azt mondta, hogy „a Rinpocse épp most vonult vissza hat hónapos meditációra, az épület legfelső emeletén van, ahol senki sem látogathatja. De örömmel látunk titeket, éreztétek magatokat teljesen otthon”.

Röviddel utunk előtt kaptuk meg angolul először egy Buddha-aspektus meditációját. Egy kínai jógi küldte el Kalimpongból. Ez egy észak-himalájai város, ahol először kerültünk igazán mély kapcsolatba a Vadzsrajána, a megvilágosodáshoz vezető Gyémánt Út módszereivel. Kicsit meglepődtünk, hogy a jógi milyen könyveket kért Dániából. Olyanokat, amik északi asszonyaink meztelen bájjaival vannak tele, és az egész világon híressé tették országunk örömeit. Kíváncsiak voltunk, vajon mire használhatta ezeket a képeket. Bárhogy is van, az ajándék, amit küldött – meditáció a zöld Dölmán (Tarán), minden Buddha egyesült együttérzésének női formáján – csodálatos volt. Akkoriban még minden csak tibetiül volt, úgyhogy igazi kincs lapult a hátizsákomban.

Jóllehet, mi nem tudtuk, de hivatalosan még nem voltunk buddhisták. Két hónapon keresztül, a Karmapa látogatása alatt, egyik koronaszer-tartásról és beavatásról a másikra sodródtunk; az átadások ereje teljesen magával ragadott minket. Mindemellett nem volt tudomásunk az út első lépéséről. Annak ellenére, hogy formálisan nem voltunk buddhisták (bár úgy éreztük, azok vagyunk), a Zöld Tara tökéletes formáján meditáltunk, belső vibrációján, az OM TARE TUTARE TURE SZOHA-n, és zavarodott tudatunknak az ő Buddha-lényegével való azonosulásán. Igazán jó volt hozzánk – mint ahogy minden lényhez az –, a szeretet és az áldás rendkívüli hullámaival ajándékozott meg minket.

Mivel másnapra még nem világosodtunk meg, arra gondoltam, miért

ne tegyük még jobbra kellemes élményeinket a magunkkal hozott LSD-vel. Mint sokszor azelőtt, Hannah a normális adag kétszeresét, én pedig a többszörösét vettem be. Felmásztunk a csupasz hegyoldal egy, a kolostor felett néhány százméternyire lévő kis teraszára. Ideális helynek tűnt a meditációra. Nagyon gyorsan, már a felfelé vezető úton hatni kezdett az anyag. A meredek, homokos ösvény és az egész táj életre kelt, mozogni, lélegezni kezdett, és mi ott voltunk, ültünk a kolostor felett a tiszta napfényben, fantasztikus kilátással a serpák országára. Újra és újra magunkba olvastottuk a völgyet, a hegyeket, a kolostort, majd újra kilélegeztük őket. Éreztük, hogy a hegy belsejéből a vörös- és sárgaréz erős elemi energiái áramlanak belénk. Erőteljes élményeink egymásba folytak, miközben önfeledt játékban jelentek meg és tűntek el a világok. Hirtelen észrevettem, hogy bögölylegyek találtak meg minket, de az is lehet, hogy végig ott voltak. Engedtem, hogy az első légy teleszívja magát. Úgy gondoltam, jó móka, ha ő is „utazhat” kiszívott vérem segítségével, és tényleg furcsa köröket írt le a levegőben, amikor elrepült. Mikor azonban a következő légy leült ebédjéhez, gondolkodás nélkül, megszokásból ütöttem és szétnyomtam. Ott ültem egy lapos, kicsit még kapálódzó bögöllyel a karomon, és hirtelen már nem éreztem magam olyan jól. Óriási erővel voltam képes világokat megjeleníteni és eltüntetni, de nem volt semmi együttérzésem egy kis állat iránt. Nagyon kiábrándító volt. Amikor este lementünk a kolostorhoz, az acid még dolgozott bennünk. A bögöllyel történt kaland után nem igazán éreztem magam nyugodtnak. Olyan volt, mintha belül valami, ami gúzsba van kötve, ki akarna törni. Ahogy lefelé ereszkedtünk, elmentünk egy hely mellett, ahol néhány serpa egy kis házat épített. Az embereket rondának és törpeszerűnek láttam. Tudtam, hogy amit kívül látunk, tudatunk belső állapotának kivetülése, és ez egyáltalán nem volt jó jel. Megkérdeztem magamtól, hogyan jöhetnék ki ebből az „utazásból”, hogyan térhetnék vissza normális tudatosságomhoz úgy, hogy állandó motivációm még több pozitív benyomás szerzése legyen. Ebben a kutató állapotban – nem messze a kolostortól – megláttunk egy fát, amire szent szövegeket kötöttek fel. Régi, elhasznált darabok voltak, amiket már nem lehetett a szertartások alatt olvasni, ezért kirakták őket oda, hogy jó energiáik minden lényhez eljuthassanak. Ahogy felismertem az e mögött rejlő

együttérzést, minden belső merevségem szertefoszlott. Könnyekkel a szememben újra és újra mély fogadalmat tettem, hogy igazán dolgozni fogok ezekért a nagyszerű tanításokért, melyek nemcsak olyan erőt adnak, ami túlmutat mindenben, amit eddig megtapasztaltam, hanem a legnagyobb szeretetet is magukban foglalják.

A kolostorba visszaérve ez a mély kívánság rendíthetetlenül bennem élt, a kérés minden Buddhához, de elsősorban a Karmapához: hatalmazzon fel minket arra, hogy ebben és minden elkövetkező életünkben a Dharmaért dolgozhassunk – ez az érzés azóta sem változott.

Dzsumbeszibe visszaérve találkoztunk koppenhágai barátainkkal. Éppen az egyik rendszeres körútjukat tették, vagyis a völgyben házról házra jártak, és felitták az összes házilag készített sört, amit csak találtak. Teljesen beépültek a falu életébe, a helybeliek elfogadták viking szokásaikat; szinte nem volt távolság közöttük és a helyiek között. Egyikük utánanézett a serpák történetének, és a következőket mesélte el:

A XIV. századtól kezdődően a serpák három hullámban, néhány száz évnyi eltéréssel érkeztek arra a területre, ahol most élnek. Tibet keleti részéből, Kham tartományából jöttek, ahonnan az oda újonnan érkezett, valószínűleg kozák törzsek zavarták el őket. Az ott maradt, „új” kampák kemény fickók, akik még ma is ellenállnak a kínaiaknak, és akiket félig rablóknak, félig szenteknek tartanak. Itt a Himalájában a serpák életben tartották azokat a sokszínű természeti szokásokat, amiket Tibetben már alig használnak, például a népszerű, hetekig tartó vallásos ünnepeket, ahol éjjel-nappal folyik az ivászat, a zene, a vallásos tánc.

Az ünnepek közben az elválasztottság és az agresszió érzése eltűnik. Az ezeket vezető lámák rendelkeznek azzal az erővel, hogy irányítsák és kordában tartásák a felébresztett energiákat. Eredménye, hogy a serpák megtapasztalják alapvető egységüket, és ez ezeket az élénk embereket békéssé teszi, összetartja társadalmukat. A lámák a tibeti buddhizmus „régis” iskolájából és Karmapa iskolájából valók, sokan közülük házások. Egyáltalán nem tartanak a világi örömöktől. Az ünnepeket irányítva képesek minden energiát átalakítani és az összes helyzetet felhasználni; igen erőteljes tanítók.

Dzsumbesziben a serpák mind tudták, hogy Tucszi Rinpoce újabb fél évre visszavonult, és meditációs energiáit arra használja, hogy átalakítsa

a negativitást. Mindannyiuk biztos hátere a Menedék: a bizonyosság, hogy van egy abszolút cél: a teljes megvilágosodás (a Buddháság), egy odavezető út: a tanítások (a Dharma), és hogy vannak lények, akik az úton segítik őket: a gyakorlók (a Szangha). Az abszolút menedék ezen bizonyossága – nemcsak a jómódú serpáknak, hanem a legszegényebb tibeti menekülteknek, sőt a napjainkban egyre növekvő létszámú nyugati gyakorlóknak is – megadja azt a megingathatatlanságot, ami az egészséges tudatból ered. Ez egy olyan fajta melegség, ami önmagától megjelenik, amikor a tudat már nem kötődik az elvárás vagy a félelem érzéseihez, és amikor spontán energiája már nincs beszorítva a merev „vagy ez, vagy az” szembenállásába, képes az „is-is” szemszögéből nézni a világot.

A „serpavárost” szürke, durván faragott kövekből és szálfá palánkokból építették, a házak impozánsak voltak, egyszerű bejárattal. Minden házban a legjobb szobát a Buddháknak tartották fenn, közülük jó néhányat csak gyakorlásra használtak, egyébként pedig üresen álltak. A házakhoz gyakran tartozó nagy udvar az ünnepi szertartások és táncok színhelye volt. Mind-ezt egy durva fakerítés vette körbe. Az oltárokon álló több száz éves szobrokon félreismerhetetlenül látszott, hogy vidéken, nem pedig városban készítették őket. A hagyományos utasítások ellenére a kezek és a szemek aránytalanul nagyok voltak az egyéb részekhez képest.

A város bejáratánál álló sztupák jó energiával töltötték fel a területet, és távol tartották a negativitást. Ezenkívül volt valami, amit mindenhol tisztán lehetett érezni: Guru Rinpoce erejét, a jógiét, aki a buddhizmust Tibetbe hozta. Ez a felbecsülhetetlen értékű tanító, akit Padmasambhának vagy Lótuszban Születettnak is hívnak, a legmagasabb tantrikus beavatások hordozója volt. A nyolcadik században jött át Indiából, az abszolút és egón túli megvilágosodás tapasztalatát hozta el a tibeti sámánoknak. A tibeti tekerceken (a tankákon), Buddhához hasonlóan őt is gyakran közepén ábrázolják, és szobra Karmapa szobrával együtt Buddha mellett áll a templomokban. Mind a „régí” vonalat, mind Marpa új vonalat Karmapa adja tovább.

Néhány nap múlva hét vagy nyolc barátunkkal egy túrára indultunk a serpa földön. Átlagosan háromezer méteres magasságban haladtunk, nagy ívben körbejártuk a völgyet, minden fontos helyet és kolostort meglátogattunk. Két települést hagytunk csak ki, a híres Tangbocsét és Pang-

bocsét, a Mt. Everesten próbálkozóok táborhelyét. Két nagyobb expedíció (egy japán és egy ausztrál) mindent felevett az úton, megfizethetetlen árakat hagyott maga után.

Elhagytuk a város legnagyobb sztupája mellett elvezető kis utat, aztán egy deszkapallón átkeltünk a patakon, majd nekiindultunk a bal oldalon emelkedő hegyoldalnak. Az ösvény érintetlen erdőkön és lélegzetelállító tájakon vitt keresztül, minden kanyarral új, megkapó kép tárult elénk. Akár közelre, akár távolra néztünk, mindig volt elég látnivalónk.

Az út mentén az emberek behívtak a házukba, és megetettek minket. Kérdezősködtek, közben mindenünket megfogdosták és kitárgyalták. Speciális matracainkat ötször, minden egyebet legalább egyszer eladhattunk volna bármelyik állomásunkon. Amikor megmutattuk azokat a dolgokat, amiket a Karmapától kaptunk, egyből a fejükre tették, hogy megkapják az energiáját. Megkérdezték, hogy hol van most, és büszkén mesélték, hogy ez vagy az a nagybácsi vagy nagynéni látta a Fekete Koronát és áldást kapott tőle.

A serpák nincsenek túlságosan elkényeztetve ingyencségekkal. Főleg burgonyát esznek, a tűzhely paraszába dobják, kézzel veszik ki, és teljesen átsülve fogyasztják. Vagy árpalisztet kevernek össze teával, ebből egyfajta pépet készítenek – ezt nevezik campának. Manapság sok esetben be kell érniük búzával, kukoricával vagy esetleg szójababbal. A campa a tibetiek hagyományos tápláléka, életük legismertebb kísérője. Azt mondják, hogy ahol bíznak a lámákban és campát esznek, az Tibet. Néha joghurt is előkerül, sőt, ha élnek muzulmánok a szomszédságban, akik levágják az állatot, vagy ha azok maguktól elpusztulnak, akkor húst is esznek. A zöldségekkel ki lehet őket kergetni a világból. Sok tibeti nem is találkozott velük a száműzetéséig, és még ma is úgy gondolják, hogy a zöldség csak tehéneknek való.

A campának többféle elkészítési módja is ismert. A leggyakoribb, amikor a magvakat egy forró homokkal teli üstbe szórják, és az elegyet körbe-körbe kevergetik egészen addig, amíg az pattogni kezd. Ezután kiszítálják belőle a homokot, a szemeket egy zsákba teszik, amin aztán addig táncolnak, míg a magvak héja le nem válik. Végül feldobálgják a szélbe, és ami megmarad, azt finom liszté őrlik. A hatalmas mennyiségben fogyasztott tibeti „teának” rossz híre van, főleg azért, mert a mi tea-

fogalmunkkal társítjuk. Nekik ez tejeves, sóval, vajjal, és hogy mégis legyen valami íze, hozzátesznek némi gyenge minőségű tealevelet is. A „tea” fontos szerepe, hogy a magas vidékeken élők mellkasán lerakódást, védelmező zsírréteget képez a csípős szél és hideg ellen. Ötórai teának horror, de levesnek nem annyira rossz. Sok útikönyv állítja, hogy a vajnak avasnak kell lennie, de ez nem igaz. A serpák kifejezetten előnyben részesítik a friss vajat, de a létminimumon élőknek azt kell enniük, ami van. Néhány nappal később szerencsénk volt a főzethez, és megértettük, hogy aki kipróbálja, egykönnyen nem felejt el.

Nagyon népszerűek lehettünk volna bárhol egy egyszerű szerkezettel, nevezetesen a kéménnyel. Akármelyik házba mentünk is be, pár perc múlva majd kifolyt a szemünk, miközben próbáltunk minél távolabb kerülni a nyitott tűzhelytől. A füstnek egy lyukon kellene kiszállnia a tetőn, amit a helyiek egy zszindely félretolásával hoznak létre. A lyuk helyét a szél iránya és erőssége szerint változtatják. A rendszer egyértelműen nem működik. Ráadásul mintha az elégetett fában lecsapódott sav is lett volna, mert még akkor is folyt a könnyünk, amikor a füst már nem is látszott.

Míg mi, nyugatiak szemünket dörzsölve üldögéltünk, úgy látszott, hogy a serpákat nem zavarja a füst. Amúgy sem voltak kényesek: pusztá kézzel szedtek ki izzó széndarabokat a tűzből, forró vízzel teli rézüstöket vettek fogantyú nélkül. Mind életstílusukban, mind fizikai felépítésükben, arcberendezésükben megdöbbenettek minket azzal, hogy mennyire nem egyediek. Bár érzelmi reakcióik tárháza valószínűleg gazdagabb volt, mint a modern emberé a védettebb „fogyasztói” helyzetekben, mégis úgy tűnt, mintha a serpák a kövek közül nőttek volna ki. Az a kevés „modern” típus látványosan kilógott a sorból, mint amilyen például szerzetes barátunk volt, aki imitálni tudta a vízumhivatalnokokat.

Itt is, mint mindenhol Nepálban, az emberek folyton próbálták megvenni gurkakésemet, ami mindig az övemem lógott, alig győztem másfelé terelni a beszélgetést. Nem az az olcsó, turistáknak való utáztat volt, amit Nepálban árulnak és csak falidísznek jó, hanem egy tiszt nagy erejű és pontosan kidolgozott vágószerszáma. Akár egy kisebb fát is ki tudott vágni. Az eredeti kések vágóélén számtalan kalapácsütés és kemény edzés terelte ugyanabba az irányba az acélmolekulákat. Akkor ütik meg a mércét, ha

a kés éle nem sérül meg, mikor egy másik pengének az élezetlen feléből kiszednek vele egy darabot. A hagyomány szerint ezeknek a késeknek vért kell ízlelniük minden alkalommal, amikor kikerülnek a tokból. Emiatt a gurka katonáknak mindig friss seb van az egyik ujjukon. Ma a bátyámnál van dél-svédországi, saját kezűleg épített házában.

Az út első részén lassan haladtunk, mivel az egyik társunk, John, aki egy hindu szvámi tanítványa volt, ragaszkodott az esetlen szerzetesi ruha viseléséhez. Ráadásul a többi bennszülöttnél is bennszülöttebb akart lenni: mezítláb járt még az olyan durva talajon is, ahol azok örömmel viseltek volna cipőt. Miután egy darabig köröztünk körülötte, és a környező növényzet tanulmányozásával szórakoztattuk magunkat, előre mentünk és megegyeztünk, hogy később találkozunk. Egyáltalán nem voltunk lehangolódva kényelmes sportcipőink és kevés csomagunk miatt.

A tájat Tibet leghíresebb jógija, Milarepa ereje hatotta át. Ő ezer évvel ezelőtt élt ezen a területen; áldása sosem hagyott el a belső hő fejlesztésének gyakorlata óta, amit még az „elfelejtett” völgyben tanulgattam. Újra és újra olyan barlangok mellett haladtunk el, ahol ő meditált. Teljes megvilágosodása és az ezt kifejező énekei erejének spontán gyönyörűsége által már abban az időben számtalan lény hasznára vált. Körégyűltek, hogy részesedjenek tapasztalatából, és ő segített nekik, hogy jobban tudjanak élni és meghalni; hogy meglássák az igazságtermészetet kívül és belül. A róla szóló különböző könyvek a tibeti buddhizmus lenyűgöző darabjai (*Milarepa élete és tanításai, Inni a hegyi forrásból és a Milarepa százezer dala*). Az út, ahogy a fekete mágia gyakorlójából Tibet egyik legnagyobb szentjévé vált, sokakat ösztönzött, hogy a legtöbbet hozzák ki életükből. Élettörténete többet mond a buddhizmus céljáról és útjáról, mint többtucatnyi elméleti tanulmány; gyönyörű énekei rendkívül megindítóak.

A táj azóta változatlan, csakúgy, mint az emberek élete, leszámítva egy kis műanyagot és néhány technikai újítást. Ahogy a magasan a völgy felett fekvő, régi nagy kolostori településhez, Csuanghoz közelítettünk, két felvezető utat láttunk: az egyik rövid volt és meredek, mászóknak való; a másik inkább gyalogosoknak és lovaknak szolgált. A közvetlen, rövidebb utat választottuk, hamar felértünk a csúcsra.

A kolostor főépületei körül kis meditációs kunyhók álltak. A környező

fennsíkokon aratás idején speciális képességű jógik gyűltek össze, hogy meditálva és kagylókürtjeiket fújva eloszlassák a rettegett jégesőket. Ott fönt a jégeső nem tréfádolog. A jégdarabok gyakran tojásnagyságúak, képek megölni az embereket, elpusztítani az állatállományt és a termést. Az elhagyatott kolostor épülete elég lerobbant volt, csak néhány apáca és szerzetes lakott benne, a termekben levő gyönyörű alkotások pedig elhanyagoltak voltak. A klíma itt elég nedves (Ladakkal és Tibettel el-

Hannah dordzséja és harangja

lentétben, ahol a száraz, magaslati levegő évszázadokig tartósítja az épületeket, mindaddig, amíg az idegen hódítók vagy a kulturális forradalmak be nem avatkoznak). Amint a tető szivárog, egyből megjelenik a gomba, és ami nincs külön védve, egyszerűen elrohad. A kolostor körüli egész területnek szomorú hangulata volt. Mivel nem éltek már itt inkarnálódott lámák, akik erejükkel összetarthatták volna az embereket, még a parasztok is mozgalmasabb helyekre költöztek.

Richard, egy amerikai srác, egy ideig a Tyuang kolostorban maradt tanulni. Megpróbált meditatív életet élni, de túl gyakran voltak látogatói a mi szomjas dánjaink közül, akik könnyedén kikököcsölték. Amikor megérkeztünk, éppen Jan, a „tábornok” vendégeskedett nála, akinek kristálytisza látomásai voltak arról,

hogy a völgy melyik házában főztek éppen sört; és a kanyargós, hosszú úton bármikor képes volt végtelen szorgalommal két, erjesztett árpalevessel színültig töltött vödört hazacipelni. Ha ezeket a képességeit meditálásra használta volna, ma lenne egy nagy tanítónk.

Csak egy éjszakát maradtunk Csuangban, de még mielőtt továbbálltunk

volna, Hannah megvette egy elhunyt apáca kis dordzsáját és meditációs csengőjét. Hét dollárt fizettünk, ami túl sok volt. Akkor még nem jöttünk rá, hogy sokan a szerzetesi ruha ellenére, a legtöbb ázsiaihoz hasonlóan, gyakorlott kereskedők. A szokásokkal ellentétben nem alkudtunk, hanem fizettünk, amennyit kértek, sőt még hálásak is voltunk az áldásért, hogy ezt tehetjük. Még most is, hogy jobban megismertük a szerzeteseket, nehéz velük hétköznapi módon kereskednünk, valahogy ez nem megy nekünk. Nekik is szükségük van a pénzre. A sok, gyakran finom, eredeti, meditációt segítő és megáldott tárgy, amit akkoriban gyűjtöttünk, most azokban a világ szinte minden részén megtalálható meditációs központokban vannak, melyek létrehozásában segítjük barátainkat.

Még sokáig láttuk a távolban a völgyet, ahogy utunk a Taxindu-kolostorhoz vezetett. A szél és a Mount Everest ködje mindent beborított. Amikor valamennyire azért látni lehetett, a bal oldalon egy óriási hegy jégfala jelent meg. A kolostorhoz vezető hosszú emelkedőn megálltunk az út mentén egy kis fakunyhónál. Egy meglepően öreg jógini élt itt, elrongyolódott vörös szerzetesi ruhát viselt.

Arról volt híres, hogy mindig lehetett nála tej és joghurtot kapni. Nem tudtam levenni róla a szemem. Az a fajta kifinomult, enyhén ideges női energia áradt belőle, ami gyerekkorom óta nagyon erősen vonzott, és ami mindig beindította védelmezői ösztöneimet.

Megint itt volt egy teljesen modern típus a Mount Everest mellett; egy asszony, aki Koppenhágában akár hölgyegyletet vezethetett volna, vagy bármilyen művészeti ágban maradandót alkothatott volna. A honvágy ritka érzése fogott el. Ránéztem, és anyámra gondoltam, a karma működésére és arra, hogy milyen feltételeknek köszönhetően születünk meg itt vagy ott. Taxindu a Namcse Bazárhoz és a hegymászók táborához vezető út utolsó hegyormán van. A jeges csúcsok – már amikor meg lehetett őket pillantani az állandóan növekvő felhők között – karnyújtásnyi távolságra látszottak, míg a tájkép percről percre változott. Azóta él bennünk a vágy, hogy egy nap hosszabb időre elvonulhassunk ezen a helyen. A kolostort vezető láma örömteli, fiatal inkarnáció volt, aki vagy nem tett többé különbséget a feltételekhez kötött és a feltételek nélküli világok között, vagy nem volt túlzottan érdekelt abban, hogy a buddhizmusról tanítson nekünk. Közvetlenül egy vallási szertartás után különböző dol-

gokat kezdett eladásra kínálni, és nagy lelkesedéssel fogott a kereskedésbe. Még mindig a régi, dualisztikus látásmódunk fogságában voltunk, ami a másik hibáinak keresésében nyilvánult meg. Ahelyett, hogy rájöttünk volna, pénzre van szüksége a kolostora számára, és örültünk volna a felkínált kincseknek, egyből „pénzlámának” bélyegeztük, és zártak maradtunk kisugárzó légysága és nyitottsága előtt. Végül vettünk tőle egy első osztályú Dordze Szempa mandalát. Ez egy energiamező, ami minden Buddhák tisztító erejét veszi körül. Ezen kívül vásároltunk még néhány gyönyörű réztárgyat az oltárookra.

Utolsó állomásunk „Serpaországban” Dzsalsa tibeti menekülttábora volt. Az úton egy kis templom állt, azé a lámáé, aki eljött Kathmanduba esőt csinálni, és akitől Buddha Laximi az első védelmezőinket szerezte. Ő nem volt otthon, de a családja igen; hátrahagyott felajánlással köszöntük meg, hogy sok bajtól távol tartott minket. A külső szegénység ellenére a táborban nagyon jó volt a hangulat – ahogy ezt kezdtük is elvárni a tibetiek között –, mely általában addig szokott tartani, amíg el nem kezdenek politizálni. Minden házban volt oltár Buddha-aspektusok és a legnagyobb lámák képeivel, a fákön és az oszlopokon pedig áldással teli imazászlók lobogtak mindenféle színben. A nyitott ajtókon át láttuk, hogy vidám, csevegő hölgyek színes tibeti szőnyeget szöttek. Most különösen jól érzik magukat – mesélte Richard –, mert az Amerikai Családtervező Szolgálat óvszert osztogatott, és így a teherbe esés veszélye nélkül szeretkezhetnek. Összefutottunk jónéhány régi barátunkkal, akikkel legutóbb Kathmanduban találkoztunk a Karmapa látogatásának alkalmával.

Együtt üldögéltünk a menekülttábor étkezőjében, amikor az ajtóból a lemenő napba néztem, és a lángolóan vörös esti ég kontrasztjában három magas khampa harcos körvonalát láttam nagyon tisztán, és tudtam, hogy ezt már láttam azelőtt. Ez csak Tibetben történhetett.

Dzsalsából a legrövidebb ösvényt választottuk vissza Dzsumbeszibe, ahol a csomagjaink nagy részét hagytuk. Hallottuk, hogy a monszun már úton van, azonnal vissza kellett térnünk Kathmanduba. Négy napig mentünk erőltetett menetben, Hannah hosszú lábai fűgén táncoltak, az anyémek a nehéz csomagok alatt csak vánszorogtak. Éppen a busz indulása előtt elértük Lamsangót, és még aznap este az élmények városában, Kathmanduban voltunk. A minket körbevevő hegyekben szunnyadó lehetőségek kezdtek kibontakozni és formát ölteni.

hetedik fejezet

Az utolsó utazás

Rossz hírek vártak ránk Kathmanduban. Egy hónappal Karmapa távozása előtt vízumot kérvényeztünk Szikkimbe, mivel minél hamarabb szerettünk volna újra vele lenni. Most két hónapra rá a válasz egy szimpla „nem” volt. Ez egyértelműen akadályt jelentett. Kiborított a gondolat, hogy a Karmapatól néhány bürokrata választ el. Ezenkívül néhány gyakorlatias dolgot is szem előtt kellett tartanunk: annak ellenére, hogy a mindig segítőkész Buddha Laximi talált nekünk egy szobát Csecsu Láma háza mellett, a helyzetünkhöz képest a legjobbat, nemcsak a pénzünk kezdett elfogyni, de figyelembe kellett vennünk azt is, hogy nepáli vízumunk hamarosan lejár. Európába semmiképpen sem akartunk visszatérni, mivel úgy éreztük, hogy még nem tanultunk eleget.

A börtönben hagytam hosszú idő után először a hajam megnőni. A csempészés évei alatt jó oka volt a rövid frizúrának, az anonimitásnak. Kellemes érzés volt, ahogy a vállamat csiklandozta, mikor hátrahajtottam a fejem. Így aztán egy ideig hosszú maradt. Egy hátránya volt, könnyen összekócolódott. Egy nap, hajmosás közben elegendő lettem, és leborotváltattam. Éppen kifelé jöttem a borbélytól, mikor Terry arra biciklizett. „Figyelj – mondta –, ugye te tanár vagy? Nem szeretnél nyelvet tanítani az amerikai nagykövetségen?” Az egyenesség kifizetődő. Itt a lehetőség, hogy maradjunk. Egy ilyen állás vízumot és egy kis pénzt is jelentene. Természetesen igent mondtam.

Így lettünk fél évre nepáli lakosok, az emberek azon kivételes csoportjához tartozva, akik ebben a paradicsomban élhettek, és még pénzt is kerestek. Többé nem voltak hatással ránk a külföldieket egyre inkább korlátozó intézkedések, az egyre szigorúbb vízumtörvények és a havonta kötelezően, banki áron beváltandó pénz mennyisége. Az iskola a New Roadon levő amerikai könyvtár legfelső emeletén, a nyelvlaborban volt. A hétnek csak néhány napján mentem oda pár órára, azokon a napokon, amelyek nem számítottak vallási vagy nemzeti ünnepnek. A tanítványaim, akiknek azért kellett az angol nyelv, hogy a világ különböző egyetemein mezőgazdaságtant tanulhassanak, kíváncsiak, intelligensek voltak és meseteri a sumákolásnak.

Havi jövedelmünk 800 rúpia (kb. 40 dollár) volt. Elég volt a megélhetésre, az adakozásra és arra, hogy tibeti tárgyakat vegyünk, sőt még maradt is valamennyi. Csak az nyugtalanított minket, hogy Hannah valami furcsa gyomorbetegséget szedett össze. Az orosz kórház nem tudott rájönni, hogy mit. Egyébként jól tartottuk magunkat, még a monszun sem volt ránk hatással, pedig sok barátunkat döntötte le a lábáról. Aztán egy idő múlva az orosz követség is felvett nyelvtanárnak az egyik fejes mellé. Érdekes szituáció volt. Az oroszok jobban fizettek, és mindig éppen az amerikai nagykövetség előtt vettek fel az egyik ZIL limuzinjukkal. Tanítványom mindig feszült és boldogtalan volt, munkám fele az ő felvidítéséből állt.

Hétvégenként gyakran felmentünk a tibeti határhoz, meditáltunk, és a meleg vízű forrásokban fürödtünk. Fokozatosan a kathmandui és a körülötte levő különböző világok találkozási pontjává váltunk. Minden szintről és területről voltak barátaink.

Rubi különösen jó társunkká vált. Annak az igazán intelligens családnak volt a fekete, tibeti minikutyája, akiknél laktunk. Egyik este Rubinak sűrített tejet adtunk, amibe kis hasisdarabok hullottak. Teljesen odavolt, kis fejét oldalra hajtva állandóan minket nézett, úgy érezte, mi vagyunk az egyetlenek, akik tudják, hogy mi történik vele. Egész éjjel fennmaradtunk, és végigvittük őt az élményen. Sem félelem, sem zavar nem jelent meg a tudatában. Onnan kezdve végtelen bizalommal volt irántunk, és úgy döntött, hogy velünk tart, bárhová is megyünk, megadva ezzel nekem azt a lehetőséget, hogy tartsam távol a féltékeny, utcai kutyák

hordáit, akik meg akarták őt harapni. Sokat tanultam a kutyákról és magamról is ez idő alatt – vajon együttérzésből vagy haragból rugdostam félre őket?

Mindennap Karmapa képe előtt álltunk, és mély kívánságokat tettünk, amíg azt nem éreztük, hogy beteljesednek. Nem voltunk hajlandóak elfogadni a tényt, hogy elutasították szikkimi vízumkérelmünket, így újra és újra azt kértük, történjen már valami. Aztán egy nap Csecsu Láva azt tanácsolta, próbáljuk meg újra. Meg is tettük, most csak néhány napot kérvényeztünk, de nem voltunk elragadtatva, hogy még egy hónapot kell várunk. Kifelé jól tartottuk magunkat, de belül elégedetlenek voltunk. Estéknként gyakran mentünk Csecsu Lámához, áldást kaptunk, ami legtöbbször füsttel teli, vörösszemű fejekbe áramlott. Ennél többet azonban nem adott.

Egyik este hívatott minket. „Ez az! – gondoltuk izgatottan – Végre ad egy beavatást, olyat, mint amilyen a Milarepa-könyvekben van.” A láma azonban csak néhány fapoharat akart eladni, amit egy bhutáni szerzetes hozott, akinek szüksége volt pénzre. Hazafelé ballagva üresnek és becsapottnak éreztük magunkat.

Egy levelünk késve érkezett. Az állt benne, hogy márciusban, a születésnapomon egy német hippi felgyújtotta koppenhágai lakásunkat. Ez sok „külső” és „belső” utazás kiindulópontja volt. Ám Csecsu Láva csak mosolygott, és azt mondta: „Jó, a tűz tisztít.” Nem sokkal ezután nepáli oltárunk égett le, mialatt mi vendégségben voltunk. Minden hamuvá vált rajta, kivéve Karmapa képét és egy kis LSD-t, amit ajándékba kaptunk, és nem lehetett tudni, hogy milyen erős.

Teljes szellemi vákuumban éreztük magunkat, így egyik este bevettük az acidot. Legalább történik valami. A tényt, hogy az acid nem égett el, annak jeléül tekintettük, hogy be kell vennünk. Arra számítottunk, hogy a homlokunk mögött lévő meditációs nyomás így a tisztaság dimenziójává fog átalakulni. Az acid igen erős volt, még nekünk is, és nagyon hamar hatott. Elhagytuk testünket, járkáltunk a környéken, visszatértünk, majd ismét körbejártunk. Reggel felé, miközben szeretkeztünk, egyszer csak rombusz formájú energiamezőt láttam fémesszínűben, és úgy éreztem, mintha teherbe akarná ejteni Hannah-t. Mentálisan távol tartottam, de az érzés nem múlt el. Néhány órával később a nyelvviskolóban még

mindig érzékeltem a rombusz alakú fényes formák jelenlétét. Eléggé berekedtem, így miközben a nemrég Norvégia partjainál talált olaj fontosságáról tartottam előadást, azt találtam ki, hogy tanítás után iszom egy kis ginzengkivonatot a kathmandui kínai boltok valamelyikében.

Megittam egyszerre egy egész üveggel. Ebből normálisan csak néhány cseppet szabadna bevenni. Furcsa energia áramlott a torkomba, és a rombusz forma eltűnt. Olyan volt, mintha több évvel ezelőtre kerültem volna vissza, a mindennapos verekedések és agresszió idejébe. Megint azon kaptam magam, hogy provokálok. A következő hét végén olyan botrányos dolog történt a tibeti határ melletti meleg vizű forrásoknál, amit pár nappal azelőtt el sem tudtam volna képzelni.

Visszafelé egy teljesen új Tata buszon jöttünk, amit egy Mercedes-modell licence alapján gyártottak Indiában. A Keleten eltöltött igen hosszú idő után igazán élveztem ezt a gyönyörű példányt. Az azonban nagyon nem tetszett, hogy egy nagy, erősnek látszó volt Gurka katona minden tőle telhetőt megtett annak érdekében, hogy tönkretegye a motort. Indiában a sofőrök, így ő is, pluszpénzt kerestek, ha az összes embert felvették az út mentén. Így a busz teljesen megtelt állatokkal és emberekkel, még a tetőre is jutott belőlük. Többször elmagyaráztam neki, ha túlterheli a buszt, a vadonatúj motor tönkremegy. Tökéletesen megértett, de nem érdekelte.

Minden pont úgy történt, ahogy gondoltam. A dugattyú besült, és a vezetőnek éppen csak sikerült üresjáratban levinnie a buszt a lejtőn a falu széléig. Kimászott, hogy megnézze a kárt, én pedig eléálltam, és azt mondtam: „A te hibád, hogy lerobbantunk. Át kell szállnunk egy másik buszra, add vissza a pénzünket!” A vezető feldühödött, olajos kezével megragadta ingemet, mire én bedobtam az árokba. Kijött, újra támadott, és én megint az árokba segítettem. Amikor harmadszor támadt, már egy hosszú vasrúd volt a kezében, de az emberek a buszról visszatartották. Elengedtem hátizsákomat, ami elhárította volna az ütést, és szerencsére az egésznek vége lett. Ha fegyverrel támad, arra kényszerültem volna, hogy szétszedjem egy kicsit.

Kijózanító pillanat volt. Kopaszra borotvált fejjel, meditációs számlálóval a nyakamban és Karmapa-kitűzővel az ingemen pár cent miatt csaknem nyilvánosan megruháztam egy embert. Minden tekintet rám szegeződött;

a meditációs számlálót és Karmapa képét, akinek nem sok megbecsülést szereztem, gyorsan eltüntettem zsebeimben, és minél kisebbé és láthatatlanabbá próbáltam válni. Behátráltam a helyi teázóba, de a rossz vibrációk körülöttem maradtak. Mindenki visszarettent az egyébként vidám fehér embertől, úgy tűnt, mintha a kuttyák is féltek volna megenni, amit nekik adtam. Este, ahogy visszaértünk Kathmanduba, egyenesen a lámához mentünk, és elmeséltük neki a történeteket. Amikor a rombusz alakú, fényes formákhoz értem, azt mondta: „Ó, igen! Azt a szellemet ismerem. Mindig bajt csinál. Majd én gondoskodom róla.” Késő estig hallottuk a csengőjét és a dobót, a védelmező energiákat mozgósító énekét. Következő reggel örömkönnnyekkel szememben ébredtem, a „dolog” eltűnt. Éreztem, hogy nehéz tehertől szabadultam meg.

1970-ben, néhány nappal a szeptemberi újhold előtt a karmánk megérett, és egyszerre minden mintha Szikkim felé tolt volna minket. Az egyik kemény vízumhivatalnok (Nepálban a hivatalokon kívül csak kellemes emberekkel lehet találkozni), akivel néhány évvel korábban találkoztunk, nem felejtett el minket, és mostanra előléptették. A felsőbb hivatalnokok rendszerint egy idő után elveszítik állásukat, akkorra már túl nyilvánvalóvá válik, hogy vagyoniuk sokkal nagyobb ütemben gyarapodik, mint ahogy azt nevenségesen alacsony bérük megengedné, más szóval: árulják a vízumokat. A lényeg, hogy ez az ember most olyan pozícióban volt, hogy bosszút állhatott. Egy hetet kaptunk, hogy elhagyjuk az országot. Mit csináljunk? Kérjük az amerikaiaktól vagy az oroszoktól segítséget? Aktivizáljuk a lámát? Tudtuk, hogy neki még a követségeknél is nagyobb ereje van Nepálban, és bár a legmagasabb posztokat betöltő emberek hinduk, mégis az ő erejére számítottak, hogy halálukkor átvigye tudatukat. Vagy intézzük el magunk a vízumot a főtt tojás klasszikus módszerét használva? Miközben a különböző lehetőségeket mértük fel, megjött a hír Delhiből, hogy végre megkaptuk a szikkimi vízumot.

Néhány nappal később elindultunk Szikkimbe a rengeteg ajándécsomag súlya alatt, amiket a tibeti barátok küldtek a Karmapának és lámáinak. Tibeti szokás, hogy az utazó egyben postás is; ennek nagy előnye, hogy az embert mindig szívesen fogadják. A képeket, szobrokat és más szent dolgokat, amiket ott-tartózkodásunk alatt gyűjtöttünk össze, néhány dán barátunk vitte vissza Európába egy VW buszban. Éppen jókor futottunk

össze velük, mivel fogalmunk sem volt arról, hogyan vihetnénk ezeket is magunkkal. Indulásunk előtt egész éjjel ünnepeltünk szorosabb baráti körünkkel, és annyit szívtunk, hogy az elkövetkező nap nagy részében csak szédelegtem. Ebben az állapotban nem vettem észre, hogy a vonaton ellopták egy csomag könyvünket, és hogy valamelyik észak-indiai vonat ablakán kifelé mászva, vigyázva, nehogy rálépjek néhány ajtóban fekvő emberre, összetörtem az egyik termoszuveget, amit ránk bízta. A könyvek eltűnését annak jeléül vettük, hogy a Gyémánt Úttal való csupán intellektuális kapcsolatunk véget ért.

Hannah, aki mindig bölcsőbb volt, már korábban rájött, hogy a hasis valószínűleg nem megfelelő dolog, és talán ez volt az oka, hogy nem kaptunk beavatásokat Csecsu Lámától. Akkor még nem tudtuk, hogy Karmapa speciális utasításokat adott neki velünk kapcsolatban. Karmapához vezető utunkon jó érzés töltött el minket, hogy a hasisszívás időszakából mindent Nepálban hagyunk, még egy kis darabkát sem hoztunk magunkkal.

Életem kilenc éve (Hannah-nak kb. feleennyi), ami felajánlásra került a kábítószerek oltárán, véget ért. Az, hogy képes voltam abbahagyni, a felébredés és a szabadság óriási, nem várt érzését adta. Noha ezeknek az éveknek a hosszú távú következményei, helytelen nézetei és eltömített belső csatornáik még gondokat okoztak az elkövetkező időkben, legalább megtettük az első lépést, és soha többé még érinteni sem akartuk a „témát”.

nyolcadik fejezet

Menedéket veszünk Buddhában

Mint minden utazás az észak-indiai vasúton, a Szikkimbe vezető út is már önmagában élmény. Ha egy tehetséges író néhány hetet utazgatással töltene itt a vonatokon, hamar összegyűjthetné az anyagot egy izgalmas könyvhöz. A vasút valójában kevésbé szállítási eszköz, sokkal inkább a megélhetés alapvető forrása számos indiai számára, akik a vonaton, a vonatból vagy a körül élnek. Itt az emberi létezés legkisebb részlete sem maradhat rejtve.

Utunk első részén a helyi vonatokon zötyögtünk, majd átszálltunk a hírhedt „Asszam Posta” nevű szerelvényre. Az út melletti falvak rendszerint csak néhány bambuszkunyhóból álltak. Először déli irányba utaztunk a hegyek lábainál lévő, malária fertőzte pordzsungelen keresztül, ahol három, Nepált meghódítani szándékozó angol expedíció egész egyszerűen eltűnt. Ezután keletnek fordultunk, és azokon az erősen túlnépesedett síkságokon haladtunk keresztül, amelyek az afgán határnál lévő Haibár-hágónál kezdődnek, és valahol Burmában végződnek. Az egyhangúságot csak a Bodhgajánál és Radzsgirnál – ott, ahol Buddha tanított – előbukkanó kisebb hegyek törik meg.

A vonatokon a látképpel együtt az emberek is változnak. Először az alacsonyabb, maláriának ellenálló, sötét típusú, „eredeti” indiaiakkal volt minden telezsúfolva. A jegyekkel itt nem törődött senki, mivel a kalauz fel sem mert szállni a vonatra. De amint arra a területre értünk, ahol a

nagy észak-indiai városok terülnek el, ez a típus fokozatosan eltűnt. Most a világos bőrű, eurázsiai indiaiak foglaltak el minden talpalatnyi helyet. Ezek az emberek Dél-Oroszországból vándoroltak ide háromezer évvel ezelőtt, és az eredeti, sötét bőrű népességet az ország sarkaiba szorították. Ezek az „oroszkok”, akik megalkották a Védákat és az Upanisádokat, megszilárdították a kasztrendszert (melyben természetesen ők voltak a magasabb kasztokban), és felépítettek egy kizárólag hindu alapokon nyugvó kultúrát, amit ma a világ a „tipikus indiaiként” ismer. Ez a vallási és viselkedési szabályok egy szorosan összefonódott rendszere, olyan, amit hasznosnak találtak az adott feltételek között az irányításra.

A csigalassúsággal megtett több ezer mérföld hamar unalmassá válik, örülhetünk, ha van mit olvasnunk, vagy ha mantrázhatunk. Két napig az ablak előtt pergő film síkságok, nádkunyhók, pálmák, óriási fák óriási légyökeirei és romba dőlt templomok egyvelegét mutatta. A fehér, hatalmas szarvú csontsovány tehének – akikkel ugyan jól bántak, mivel a hinduk istennek tartják őket – egyszerű ekéket és nagy kerekű szekereket húztak. Emberek, emberek és emberek, mind fehérben, közöttük nem kevés koldus; ez a teljes a kép.

Az volt az érzésünk, hogy fél India a vonaton vagy körülötte él, és ha a külvilág felé fordultunk, rögtön jött a standard kérdés naponta legalább százszor: „Melyik országból jöttetek?” Az emberek tényleg kommunikálni szerettek volna, de angol nyelvtudásuk általában nem haladt túl ezen a kérdésen, amit valószínűleg az iskolában vagy a barátaiktól tanultak. Bármit válaszolhattunk volna: Alsó-Burgundiából, a Holdról vagy akárhonnán – ők csak bölcsen bólintottak volna; az idősek így szóltak volna: „Ó, Anglia!”, a fiatalok pedig: „Ó, Amerika!” Egyszer egy indiai, valószínűleg egy nagy egzisztencialista guru, tökéletes álruhában előttünk termett, ránk meredt, és így szólt: „Hol vagytok?” Aztán eltűnt.

Két nap múlva, Kathmandutól keletre, Sziliguriban szálltunk le a vonatról. Ismét láthattuk a hegyi emberek kerek, mosolygós arcát, energikus, zömök testét. Nyugodtabb energiák vettek minket körül. Nem volt többé ordítózás és hangzavar, egyre jobban eltöltött minket az öröm, hogy hamarosan Karmapával lehetünk.

A vasútállomás második emeletén – miután keresztüljutottunk a mindenütt papírokon és vékony lepedőkön alvó embereken – megkaptuk

az ún. belső vonalengedélyt, azt a papírt, ami ahhoz kellett, hogy eljuthassunk Dardzselingbe. Ezt ugyan soha nem ellenőrizték, de be kellett mutatnunk, ha meg akartuk hosszabbítani a tartózkodásunkat, vagy ha Szikkim elzárt részébe akartunk bejutni. A rendőr aludt, fel kellett ébresztenünk, és így minden egy kicsit tovább tartott. Szerencsére visszatartották számunkra az utolsó dzsipet, ami, mint kiderült, igazi luxusutazást jelentett.

Csak hat vagy hét emberrel utaztunk együtt, nem úgy, mint Nepálban, ahol 23 felnőtt, néhány gyerek és több zsák rizs egy VW buszban normálisnak számított. Egy másik kellemes meglepetés a dzsip újszerűsége volt. Arra a következtetésre jutottunk, hogy eleve „réginek” gyártották. Hamarosan ez is úgy fog kinézni, mint egy látszólag öreg Landrover, amivel tízmérföldenként meg kell állni különböző javítások végett. Azonban addig is öröm volt úgy vezetni, hogy nem kellett kétszer körbefogatni a kormányt azért, hogy történjen valami.

Az út hol egy-, hol kétsávos volt, és gyakran a múlt századi, Skóciában épült kisvasút sínjei keresztelték. Úgy éreztük, hogy a mérnökök, akik az utakat építették, és akik a síneket rakták, nem túlságosan jöttek ki egymással. Többször is kellett várnunk, míg a játkvonal elhaladt előttünk, és a jelzés nélküli keresztelődések elég rázósak voltak. Azonban minden egyes zökkenővel közelebb kerültünk a Karmapához; így hát nem panaszkodtunk.

Sziliguritól hosszú ideig teaföldekkel tarkított síkságokon keresztül vezetett az út, azután pedig egy szubtrópusi erdővel borított emelkedőn felfelé. Az asszami határ mellett elterülő vidék a világ legcsapadékosabb tája, évente 13–17 méternyi eső esik, mindössze néhány hónap leforgása alatt. A hajtűkanyarok két órája után, körülbelül ezer méterrel a tengerszint felett elértük Kurszengot, az első várost Sziliguri után. Kellemes pihenőhely volt, finom teával, süteménnyel és pazar kilátással a környező síkságokra. Innen az út Szonadába vezet, ahol később oly sok fontos esemény történt. A következő nyolc kilométer a Ghoomnál lévő hágóhoz vitt minket. Ghoom két és fél kilométer magas, többnyire felhők takarják, a helyiek az angolt utánozva gloomnak (homály) nevezik.

Nem sokkal a hágó előtt található az egyetlen elágazás, ahonnan egy másik út meredeken lefelé vezet a teaföldek között a Tistán átívelő hídhoz,

ahol azután kettéválik Kalimpong és Szikkim felé. Az ösvény után a dzsippel üresjáratban tettünk meg hat vagy hét kilométert, végül megérkeztünk Dardzselingbe. Dardzseling a terület fővárosa és a közigazgatás központja. A név valójában Dordzse-Ling, a nem változó megvilágosodás helye. Ez az ősi szikkimi-tibeti település Dordzse Láma székhelye volt, de ezt ma már senki sem gondolná. A város az angol gyarmatosítók nyomait hordozza, akik Kelet-Indiából minden évben átjöttek ide az esős évszakban.

Első dardzselingi élményünk drámai volt. Egy nő egy sötét utcában vadul sikoltozott, a földhöz vagdosta magát, fejéből vér folyt. Azt gondoltuk, kirabolták, és indultunk, hogy felsegítsük, de ahogy közelebb léptünk, még hangosabban kezdett sikítani. Rájöttünk, hogy teljesen részeg; inkább haragból és felindulásból, semmint félelemből vagy a fájdalomtól sikoltozott. Mivel betegsége nem tarthatott tovább, mint részegsége, úgy hagytuk, ahogy volt, de a hangja akár operába is beillett volna.

A levegő friss volt, a város még így este is tisztábbnak és látványosabbnak tűnt, mint Kathmandu, bár hiányoztak a gyönyörű sztupák és az ősi kultúra. Olcsó hotelünk nem volt olyan bájos, mint a kathmandui, de annyira piszkos sem. A néhány vödörnyi meleg víz igazi luxusnak számított. A hidegben jó és erős álmaink voltak.

Másnap reggel napfényben ragyogott a fantasztikus Kancsendzönga-óriás, ahol a világ harmadik legmagasabb csúcsa található. Dardzseling hívogatott, vonzott minket. Az „alsó bazárból” (a város szegény részéből), ahol aludtunk, egy ösvényen felmentünk az elitebb negyedbe, a főposta fölé. A nagy villák, üzletek és éttermek megőrizték provinciális angol atmoszférájukat, és mivel a nyelvek és kultúrák gyakran megrekednek, ha elhagyják származási országuk élő gyökereit, sok dolog volt itt inkább angol, mint manapság Angliában. Az általános hanyatlás és a jól fizető turisták hiánya válságot idézett elő; a hozzánk hasonló utazók, akik nem bánják, ha várniuk kell a kiszolgálásra és először az árakat nézik, keveset segítettek.

Ma gazdag indiai turisták hulláma látogatja újra Dardzselinget, és ismét igényli a helyiek szolgáltatásait, főleg angyali türelmét. Sokkal könnyebb volt kielégíteni a korábbi birodalmi építőket, mint a Bombayből és Delhiből érkező kereskedőket, akik azért jönnek ide, hogy elköltsék az

adószedők elől eldugott pénzüket.

Csontjainkban is éreztük a tiszta, hűvös levegőt, és örömmel találtunk rá a jól működő postahivatalban több halom levélre, ami a családuktól és barátainktól érkezett. Azóta már ötször jártunk Dardzselingben, több száz tanítványt és barátot kalauzolva. A hely teljes sznobsága ellenére még mindig oázisként hat. Egyszerűen van stílusa.

A bíróság óriási épülete, ahol a szikkimi vízumokat adják ki, tíz órakor nyitott. Korán érkeztünk, ezért meditáltunk, és erős kívánságokat tettünk Karmapához, hogy a papírok ott legyenek. Elég hosszú ideje voltunk a világ ezen részén, hogy tudjuk, a Kathmanduban kapott irat egyáltalán nem jelentett biztosítékot arra, hogy a papírok valóban megérkeztek. Nagy örömünkre azonban már itt voltak, és minden nehézség nélkül megkaptuk a vízumot.

Következő lépésként egy Szikkimbe tartó dzsipet kellett találnunk. A járművek a város szegény, alsó részéről indulnak, a vágóhíd túloldaláról, ahol a hordárok, a taxisok és a favágók élnek. Az első megálló a Ghoomba vezető hegycsúcs. Mivel most nappal utaztunk, láttuk, hogy ezen a területen is vannak sztupák, amik ugyan távol álltak Nepál kifinomult művészetétől, ám a hegyormokon és a dombok tetején így is lenyűgözően hatottak. Ahogy az úton keresztülúszó felhők felemelkedtek, egy pillanatra még egy tibeti kolostor is előtűnt.

A Ghoom utáni kereszteződésnél az út meredeken lejtteni kezdett. 2500 méter magasból gyorsan néhány száz méterre zuhant. Itt egy stratégiailag fontos híd keresztezi a Tibetből érkező, széles Tista folyót. Dardzseling magaslati levegője után az ember úgy érzi, mintha ismét trópusi közegbe került volna. A teabokrok közötti területeken banáncserjék nőnek, melyeknek rövid, vastag, háromszögletű gyümölcseik van, valamint mandarinfák, amik mindig csupasznak látszanak. Az itteni banánok sokkal ízletesebbek, mint azok a pépszerű dolgok, amelyeket Európában lehet kapni; az olcsó gyümölcsök nagyon jól estek a sok zsíros étel után, amit a hegyekben ettünk.

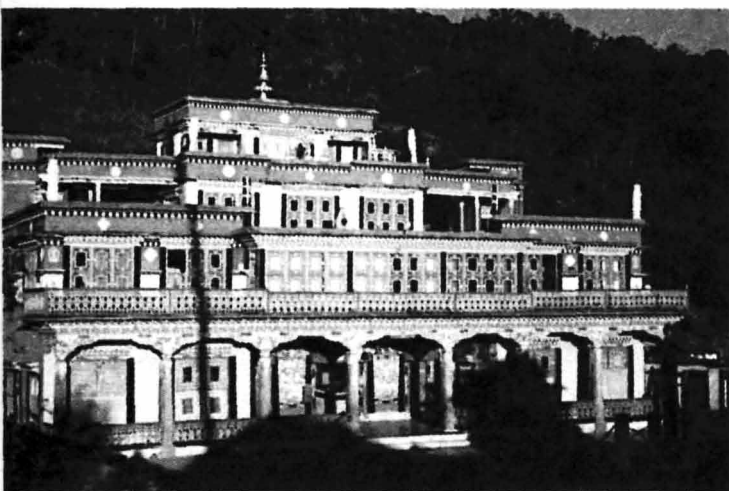
Papírjainkat a hídnál ellenőrizték; ez olyan esemény, mely ritkán tart fél óránál rövidebb ideig. Így sofőrünknek volt ideje, hogy találjon még néhány utast a már így is reménytelenül túlzsúfolt dzsipbe. Elhagytuk a Kalimpongba vezető, tőlünk jobbra meredeken emelkedő utat. A folyó

bal oldalán katonai sátrak sora mellett haladtunk a szikkimi határ, Rangpó felé. Papírjainkat ismét ellenőrizték, mindkét oldalon kétszer, mi pedig örömmel adtunk ilyen igazán jelentőségteljes munkát ennyi embernek! A hivatalosan „száraz” Nyugat-Bengál után a hirdetőtáblák Szikkim „nagy adományaként” tüntették fel a helyi whiskyt – valószínűleg a kémiai háború területén. A nyugatiak ezt a főzetet „majomwhiskynek” hívják, és azt állítják, hogy a lakkot és a festéket is lemarja az asztalról, ha véletlenül

a pohár mellé megy. A szikkimi oldalon jó volt látni az első tibeti betűkkel írt útjelzéseket, és egyre erősebben éreztük, hogy nemsokára tényleg találkozunk Karmapával. A többiek a dzsipben valószínűleg jó kis történeteket faragtak a kéz a kézben ülő fehér óriásokról, akiknek állandóan mozgott a meditációs

számlálójuk, és akik nagy lelkesedést mutattak olyan dolgok iránt, amik számukra teljesen hétköznapiak számítottak. A helyieket sokkal inkább az eső és a termés témája foglalkoztatta.

Gangtok előtt nyolc kilométerre megálltunk egy lepusztult szűk útnál, ami balra tért le. A vezető felfelé mutatott, és azt mondta: „Ott fenn van Rumtek, ahol a nagy Karmapa él.” Mivel rengeteg csomagunk volt (főleg ajándékok), dupla fizetséget ajánlottunk neki, hogy felvigyen minket. Mivel azonban erre a szakaszra nem volt engedélye, nem merte vállalni a fuvart. Azt tanácsolta, hogy aludjunk Gangtokban, és jöjjünk vissza reggel, akkor az idő is jobb. De Karmapától semmi nem tudott minket eltéríteni, még egy lépésre sem. Éppen átalakítottuk magunkat sétáló karácsonyfákká, hogy összes felszerelésünket és az ajándékokat gyalog vigyük fel, mikor az ellenkező irányból egy teljesen üres dzsip jelent meg. Bár a sofőr

A kolostor Rumtekben

bőrig ázott, hajlandó volt minket felvinni a kolostorba az igencsak rossz állapotú úton – harminc rúpiáért. Időközben az eső vízeséssé változott. Teljesen hihetetlen volt, sem a dzsip teteje, sem az esernyők, sem a körülöttünk lévő műanyag ablakok nem tudták megakadályozni, hogy a víz befolyjon. A vezető inkább az emlékezetére, mintsem a szemére hagyatkozott, ahogy a 11 kilométeres úton felvászorogtunk. A legfelül lévő dolgaink nagymosást kaptak.

Hirtelen a lámpák fénye egy szürkésfehér falra vetődött, egy hagyományos tibeti díszítésű ablaknyílásra, majd egy kapura. Megérkeztünk. Késő este volt. A kolostor már elcsendesedett, senkivel sem találkoztunk a lépcsőn felfelé menet. Mindent lepakoltunk egy váróteremnek látszó helyiségben. Miután több ajtón is kopogtattunk, néhány csodálkozó szemű szerzetes köszöntött minket, többüket már Kathmanduból ismertük. Páran körénk gyűltek, és élénk csevegésbe kezdtek, míg mások eltűntek, hogy kerítsenek valakit, aki beszél angolul. Végül is Dzsigmela jelent meg, Karmapa unokaöccse, aki ma a hivatalos képviselője Európában. Nem volt könnyű meggyőznie minket arról, hogy túl késő felmenni Karmapához – a kívánságteljesítő ékkőhöz, ahogy a tibetiek nevezik –, de végül mi is beláttuk, hogy másnap reggel szerencsésebb lenne találkozni vele. A kolostor vendégházában szállásoltak el minket.

Reggel – a sok hónapon keresztül tett mély kívánságok és remények után – végre ismét láthattuk Karmapát. Izgatottan rohantunk be, máris éreztük erejét. Erősen megáldott minket, és azt mondta: „Jó, hogy jöttetek, számíthatok rámm mint tanítótokra. Most mit akartok?” Nehéz volt szavakba foglalni, mit akarunk. Tulajdonképpen nem is gondolkodtunk ezen. Azt feleltük, hogy vele akarunk lenni, neki dolgozni, és ő tudja a legjobban, hogy mit kell tennünk. „Oké – mondta Karmapa – Holnap telihold van, különleges nap, amikor az esős időszak alatti elvonulás befejeződik. Holnap megadom nektek a Genyent”. Fogalmunk sem volt, hogy mi az a Genyen, de ha Karmapától jön, akkor csak valami jó lehet. Fejünkről leborotváltattuk a haját, nem tudtuk, hogy ezt csak a szerzeteseknek és az apácáknak kell; csak egy kis tincset hagytunk meg a fejünk hátsó részén. Palmó nővér – egy idősebb angol apáca, aki indiai állampolgárságának köszönhetően évekig Rumtekben tudott maradni, és sokat tett a tibeti menekültekért világszerte – segített elvégezni a tradíci-

onális felajánlásokat, amelyekre szükségünk volt. Hannah kimondhatatlanul bájos volt minden irányba ragyogó, hibátlan formájú fehér fejével. Izgatottan vártuk a másnap reggelt. Meditáltunk, amennyire csak tudtunk, és megpróbáltunk megnyílni az elkövetkező események felé.

Gyorsan eljött az este, kihunytak a kolostor fényei, és a hosszú kürtök bűgása bizonyosságot adott a völgyben élőknek, hogy Karmapa ott van és vigyáz rájuk. Egy fény azonban nem hunyt ki. Az épület legfelső részéről,

Karmapa két kutyájával

Karmapa szobájából jött, és beragyogta az egész völgyet. Amikor éjfél körül „sürgető dolgomra” felébredtem, a fény még mindig látszott, és kora reggel, amikor az izgalom lehetetlenné tette, hogy tovább aludjunk, még mindig égett, bár életnek egyéb jele nem mutatkozott a kolostorban. Karmapa pihenteti a testét éjszaka, de sosem alszik. Tudatának mindig jelen lévő, mindent átható tisztasága állandóan zavartalan. A gazdagon díszített, felső meditációs szobában is úgy ragyogott Karmapa, mint a nap. Egy kis asztal mögött ült, háttal az ablaknak, és mosolyogva fogadta a felajánlásainkat. Mikor beléptünk a szobába, a szerzetesek megmutatták, ho-

gyan kell leborulni. A fej, a torok és a mellkas közepét összetett kézzel megérintjük, és utána a homlokunkat a földre tesszük.

Karmapa az utolsó hajszálatokat is levágta fejünkről befogadva ezzel minket a gyakorlók csoportjába, az ún. Szanghába, és Dharma-nevet adott nekünk. Azt vártuk, hogy különleges meditációkba kapunk beavatást, vagy a levegőbe emelkedik, de egy hosszú szertartás következett, ami alatt a leglehetősebb testhelyzetekben kellett a földön kuporognunk, és hosszú tibeti mondatokat kellett utánaismételnünk. Nemsokára igazán fájni kezdtek a csontjaink, de Karmapa fenséges jelenlétében a fájdalom jelentősége fel sem merült. Végül Karmapa ezt mondta: „Amikor csettintek az ujjammal, megkapjátok a menedéket. Figyeljete!” És valóban, ebben a pillanatban éreztük, hogy valami belénk áramlott, és tudtuk, hogy ez az. A szerzetesek tovább énekeltek, és Karmapa rizst dobott ránk, de egyértelmű volt, hogy a fontos dolog már megtörtént. Aztán

Karmapa ezt mondta: „Bíznotok kell bennem, mint a Buddhában!” Mi pedig azt gondoltuk: „Még annál is több bizalmunk van benned.”

Kinn, a kolostor tetőteraszán az orvos lefordította nevünket. Igazán nem panaszkodhattunk. Hannah-é „Magasztos Lótuszvirág” volt, az enyém a „Bölcsesség Óceánja”. A név első része, a „Karma” azt jelenti, hogy megvilágosodott aktivitást fogunk használni minden lény javára. A menedék mélysége határtalan, és nem értjük meg teljesen minden aspektusát, amíg mi magunk is Buddhákká nem válunk. A menedékvétel után minden dolog jelentőségteljessé és fejlődésünk részévé válik, és ezután életünkben azt érezzük, hogy folyamatosan új dimenziók nyílnak meg. Ez sokkal több, mint egy „formális bevezetés a buddhista gyakorlatokba”, ahogy ezt gyakran jellemzik.

A menedék által megnyílunk a három értékes vagy ritka dolog: a Buddha, a Dharma és a Szangha felé. „Buddha” itt a teljes megvilágosodás állapotát jelenti, amit a mi időnkben először a történelmi, Sakjamuni Buddha mutatott meg 2550 évvel ezelőtt. Ez az állapot a mi elpusztíthatatlan igaz természetünk, még akkor is, ha ennek nem vagyunk tudatában. A Dharma (a tanítások) a tudat feltételekhez kötött állapotból a megszabadulás, a megvilágosodás állapotába juttat minket. A gyakorlók, vagyis a Szangha, társaink és segítők az úton. Segítségük nélkül a megvilágosodás nagyon nehéz lenne. A Szanghához tartoznak az elismert tanítók és azok is, akik igazán használják Buddha tanításait. Buddha, Dharma, Szangha – a buddhizmus minden iskolájában ez a menedék. Ezek ma több százmillió ember életének adnak új dimenziót és értelmet.

Annak érdekében azonban, hogy a leghatékonyabb meditációkat használhassuk, szükségünk van egy negyedik menedékre, arra a pontra, ahol a Buddha, a Dharma és a Szangha találkozik, és élő energiaként lép be az életünkbe: a tanítóra. Megvilágosodott állapotuk a kapcsolatunk a Buddhával. Tanításaik a Dharma azon megvilágításai, melyre az egyes lépéseknél szükségünk van az úton, és tevékenységük a legjobb példa, hogyan váljunk mások hasznára. Ez a negyedik menedék, a „Láma”, elengedhetetlen a tibeti buddhizmus gyors és közvetlen módszereinek esetében. Ő áldás, öröm és bizalom. A Láma mint menedék értelmezhető teljességként, vagy a három aspektus (Láma, Jidam, Csöcsong) egységként. A Láma itt a Buddha erejének töretlen átadását jelenti a meg-

világosodott tanítókon keresztül egészen napjainkig. A „Jidam” speciális erőket jelent, világi és szellemi értelemben is. A Buddha-tudat különböző energiaformáival való azonosuláson keresztül jelennek meg bennünk, lehetnek békések, haragosak vagy férfi és női formák egyesülésben. Megvilágosodott energiáik egy beavatás után a tudatalattinkban növekednek, olyan aktív erők, melyek összekötnek minket a Buddhák bölcsességével. Ahol a tudat nyílt tere kifejezi erejét, örömét és szeretetét, tiszta formák és mantrarezgések jelennek meg, amelyek a Buddhák és Bodhiszattvák igazságtermészetéből együttérzően sugároznak ki, a lények különböző nyitottsága szerint. Ez az a számtalan hatékony forma, melyeket a tibeti buddhizmusban használnak és ismernek. Ne vezessen félre senkit óriási számuk és különbözőségük, mindegyik ugyanazzal a lényegiséggel rendelkezik. Hogy elérjük a megvilágosodást, csak egyet kell gyakorolni ugyanúgy, ahogy csak egyféle ételt kell ennünk ahhoz, hogy elmúljon éhségünk – egy jó étteremnek mégis hosszú és változatos étrendje van.

A „Csöcsong” azok a Buddha-energiák, melyek minden lény javára dolgoznak. Gyakran vesznek fel haragvó, erőteljes formát, hogy eltávolítsák a belső gátakat és a külső akadályokat. A legfontosabbak a Buddhák bölcsesség-megnyilvánulásai, a hatalmas Mahakálák. Ezek a védelmezők nagyon fontosak a Gyémánt Út óriási ereje miatt. Számtalan módszerrel alakítják át a mentális zavarodottságot és a neurózist minden szinten – a tibeti buddhizmus gyors útja nem üdülés. Sok életen keresztül visszafelé dolgoznak: a dolgok, amelyek normálisan nem érnének meg az öregség, a halál vagy a halál utáni állapotig, illetve csak jövőbeli létezésekben jelennének meg, azok most néhány év alatt beérnek. Bár az öröm és szabadság egyre jobban mélyül és növekszik, ezek a karmikus tisztulások nem túl kellemesek. Könnyen elveszik a gyakorló bátorságát, ezért kell a védelmező energia, hogy ennek erejét megtörje és elnyelje, és csak azt engedje át, amiből tanulni tudunk. Ez a „védelmező erő” a hatalmas Fekete Kabát, Mahakála.

Tehát hívhatjuk a menedéket „Lámának” vagy „Láma, Jidam, Csöcsongnak”, a jelentése ugyanaz. Amikor azonban a hosszabb formulát használjuk, több dimenzió lesz világosabb. Beletelik egy kis időbe, míg a menedék igazi értelmét felfedezzük. Erős pozitív hatása azonban rögtön

érezhető. A menedéken keresztül minden Buddha megvilágosodott erejével kerülünk kapcsolatba, gyakorlásán keresztül a bennünk lévő gátak eltűnnek, és a sok ártó karma szertefoszlik. Mivel a Buddha-energiák jobb csatornáivá válunk, automatikusan többet fogunk tenni másokért. A mostani telihold mindenki számára különleges volt. Véget ért a hathetes „Jerne” vagy „esős évszak alatti elvonulás”, ami alatt a szerzetesek és apácák egész nap meditálnak és recitálnak. A mai napot ünnepi táncokkal köszöntik. Már kora reggel hallottuk a hosszú kürtök mormolását és az oboák zúgását. A vendégházból versenyt futottunk a kolostorba vezető rövid úton, hogy lássuk, mi történik. A meditációs cellákkal körbevett udvaron a Kagyü iskola hagyományos, széles arany-vörös sapkáját viselő szerzetesek vonultak fel, és három szertartásszerű kört tettek a kolostor körül. Bár egyértelműen az „egy-évben-egy-

Kacsek Palmo, az angol apáca

szer” használatos, legjobb szerzetesi ruhájukat viselték, mégsem volt az a merev, öntudatos kifejezésük, mint amelyet a nyugati felvonulásokon lehet látni. Nevettek, viccelődtek, fejükkel biccentgettek barátaiknak és családtagjaiknak, akik sokfelől jöttek, hogy részt vegyenek az ünnepsorozaton.

Az energia, amit a meditáció hat hete alatt építettek fel, még áthatóbb volt, mint általában, és mindenkit megérintett. A meggyújtott borókaágak erős füstje összekeveredett a mélyen ülő felhőkkel, amikből addig majdnem állandóan esett az eső, és emiatt csak ritkán lehetett látni valamit. A monszunnak még nem volt vége, és az esőt még kevésbé találtuk élvezhetőnek most, hogy a táncok kezdődtek. A kolostor mögött lévő négy-szögletes, leegyengetett rész fölé egy óriási fehér sátor tetőt feszítettek ki, rajta a nyolc szerencsés jellel. A tér távolabbi részében pedig egy kisebb, csak az egyik oldalán nyitott sátor állt. Ebből a kis sátorból jól lehetett látni az egész helyszínt, a kolostor tetejét és néha Tibet hegyeit

is a völgyön túl. A főépület körüli három kör után a lámák menete ideérkezett. A magas inkarnációk elfoglalták helyüket a kis sátorban, a többi láma, a szerzetesek és a világiak pedig körbejárták a tánchelyet. Mi a fejesek között találtunk helyet, a lehető legközelebb Karmapához. Időről időre láthattuk arcát és hallhattuk harsogó nevetését. A nevetése, ami testének legmélyéből jött, egész nap, újra és újra keresztülhőmpölygött a területen, és könnyedén betöltötte az egész teret. Az összes nagy láma közül, akikkel lehetőségem volt találkozni, Karmapa sugározta leginkább a megvilágosodás erőteljes örömét. Ez teljesen elválaszthatatlan tőle, a spontán boldogság állandó kitörése ellenállhatatlan, akár a természet erői.

Teljesen úgy tűnt, mintha bármelyik pillanatban vihar törhetne ki – valahogy azonban mégsem történt meg: a táncok elkezdődtek, és Buddha tanításainak szemléletes magyarázatát mutatták be. Először a fiatal Shamar Rinpoce előadását láthattuk. Ő a Határtalan Fény Buddhájának (tibetiül Öpame, szanszkritül Amitabha) megtestesülése. Japánul Amida Buddhának hívják, kínaiul pedig Amitofunak. Shamar Rinpoce tökéletes példája annak, ahogy a megvilágosodott tudat hatással lehet a génekre. Arcvonásai és testarányai pontosan egyeznek Amitabha Buddha egyetemes leírásaival és ábrázolásaival, melyek a különböző buddhista kultúrában valaha is megjelentek.

A játék arról szólt, hogy mi történik a nem-megvilágosodott tudattal az ún. bardó állapotban, amikor a tudat már megszabadult a régi testtől, de még nem kapcsolódott egy újhoz. Amit ez a tudat – amelyet a nem megvilágosodott lényekben saját kivetülései és elképzelései kötnek meg – ebben az állapotban tapasztal, részletesen elmagyarázza a Bardo Todól, a híres Tibeti Halottaskönyv. A szimbolikus előadásban megmutatják, hogyan jönnek fel a tárháztudatunkból (tudatalattinkból) az életünk során elüthetett benyomások a halál után akkor, amikor az újabb érzékszervi benyomások szerzésének folyamata megszűnik. Ekkor a képzetlen tudat a megjelenő dolgokat nem a tudat változó kivetüléseiként fogja fel, hanem valósnak hiszi, és attól függően, hogy mik ültetődtek el benne, erős élmények keletkeznek. Eltaszítás vagy büszkeség, mohóság vagy féltékenység, ragaszkodás vagy nemtudás jelenhet meg hét hét alatt, a hat világ közül az egyikké szilárdulva: a poklok vagy mennyországok, a

szellemek vagy félistenek, az emberek vagy állatok világaként. Ezek a változó álmok az élet és a halál élményei, az egyik létezésből a másikba kerülésé. Röviden: a játék megmutatta, hogy a feltételekhez kötött állapotok megjelenése hogyan folytatódik addig, amíg az állandóan változó tudatállapotokkal azonosulunk, melyek mindaddig megjelennek, amíg a tudat el nem kezdi felismerni nyitott, tiszta és határtalan mivoltát, amíg meg nem pihen időtlen Buddha-természetében, mely minden képzeletet

felülmúló öröm, együtt-
 érzés és félelemnélküiség.
 A kevésbé filozofikus közönség számára a tánc főleg azt mutatta meg, hogy érdemes támaszkodni a pozitív cselekedetekre, melyeket barátságos fehér alakok jelképeztek, és hasznos elkerülni azokat, melyek bűntudatot okoznak. Ezeket félelmetes fekete for-

Rumteki körmenet a monszun alatt tartott elvonulás alatt

mák jelenítették meg. A következő tánc nagyon régi volt, és egy királyról szólt (elképzelhető, hogy Buddhának egy korábbi inkarnációja volt), aki vagyonát, feleségét, sőt még a szemét is, egyszóval mindent másoknak adott. Igazán nagylelkű volt, de mivel hosszúra nyúló szavalási részek következtek, amit nem értettünk, valójában elég unalmassá vált a tánc, kezdtük azt gondolni, hogy a királynő is szívesen lelépne. Egy kis ideig megint teljesen Karmapára figyeltünk és a körülötte ülő inkarnációkra. Egyszerűen ő fontosabb volt.

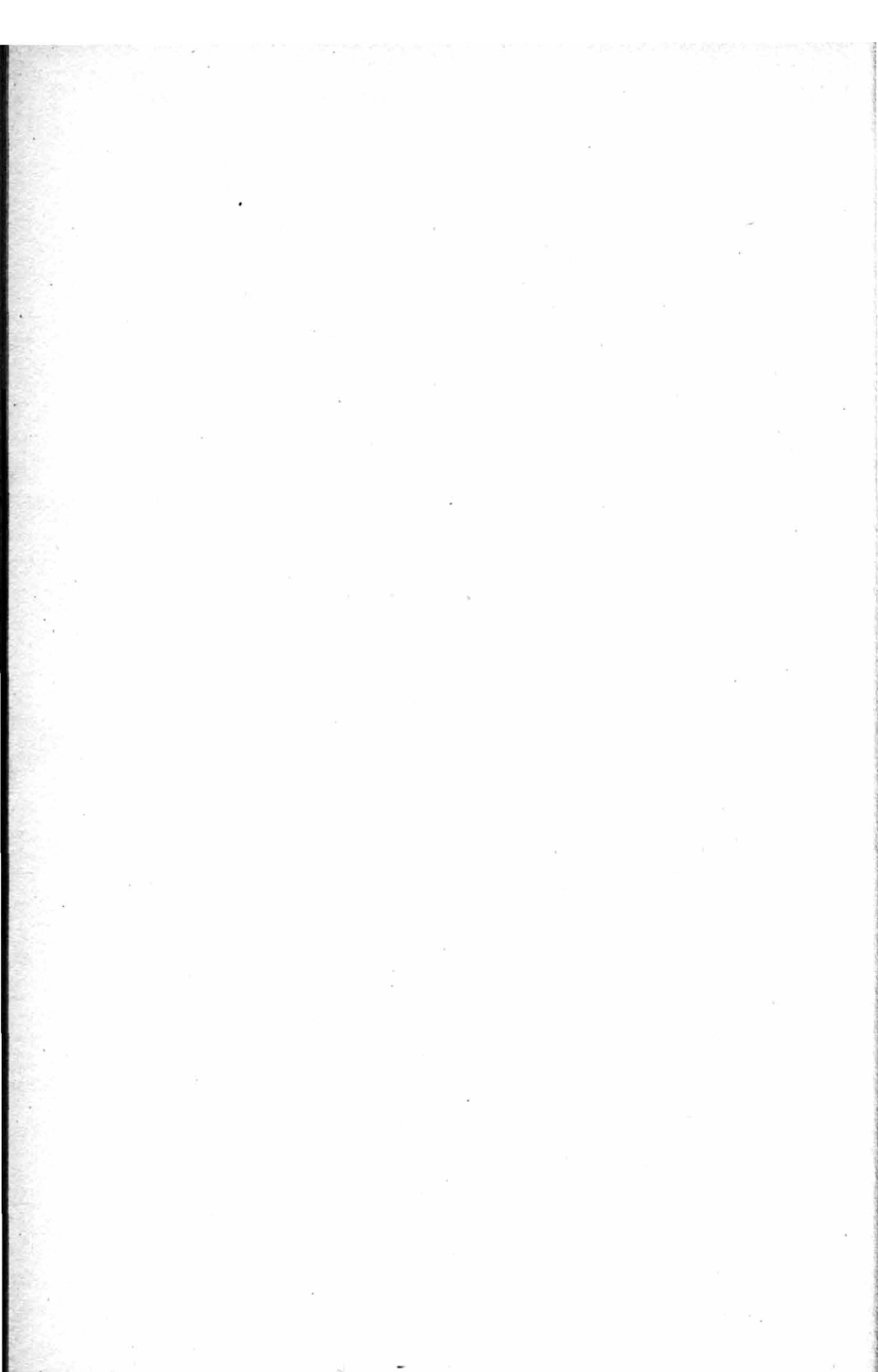
Délután felé el kellett magyaráznunk azt a keveset, amit a tibeti gyakorlatokról tudtunk egy luxuskörúton részt vevő olasz csoportnak. Érdekes volt megfigyelni, hogy még a dél-európaiak is milyen nagyok és erősnek látszanak a közép-tibetiekhez és a nepáliakhoz képest, és egyben azt is, mennyire éretlenek és egyénieskedők vagyunk. Ez volt az első alkalom, hogy a tibeti vallásról és kultúráról hivatalosan beszéltem nyugatiaknak, és ez teljesen felvillanyozott. Először kóstoltam bele abba az örömteli izgalomba, mely később állandóvá vált. Az átadás működött,

mély érdeklődésünk magával ragadta őket, és mindannyian áldást kértek Karmapától. Az áldás mélyen megérintette őket. A legfantasztikusabb az volt, hogy Karmapa és a többi láma is teljesen elégedett volt. Egyértelmű volt, hogy hidat akartak építeni, és azt szerették volna, ha mi, nyugatiak is megértjük őket. Ez a felismerés villámként csapott belénk, és azóta sem felejtettük el: egy nagyszabású feladat, aminek életünk középpontjává kell válnia.

Miután befejeződtek a táncok – az eső még mindig nem esett –, a világi emberek következtek. Spontán és mindenki legnagyobb örömeire megmutatták a képességeiket birkózásban, éneklésben és sok másban. Engem is megkértek, hogy mutassak néhány trükköt, és annak ellenére, hogy az iskolában a többi barátomhoz hasonlóan érdekesebb dolgokkal voltam elfoglalva, mint a testnevelés, sokfajta komplikált ugrástechnika volt a csontjaimban, olyanok, amelyet a tibetiek még soha nem láttak azelőtt. Ez alátámasztotta azokat a rólunk szóló történeteket, melyek eljutottak ide is Nepálból, és mivel úgy néztem ki és úgy is viselkedtem, mint a kelet-tibeti harcosok, a „Khampa” nevet kaptam. Naponta többször váltam a nem túl higiénikus, fiatal szerzetesek „vonakodó mászófájává”, vagy jól kidoigozott, nyugati izmaid keménységét kellett mutogatnom. Valószínűleg amúgy is csak ennyi volt rajtam az összes dicsérnivaló.

A táncok közötti szünetekben valaki egy tranzistoros rádiót hozott a bhutáni királytól ajándékba a Karmapának. Elég furcsán hatott ebben a környezetben. Meg akarták javíttatni. Ahogy mi azt gondoljuk, hogy a tibetieknek speciális meditatív erejük van, ami egyáltalában nem igaz, a tibetiek ugyanúgy elvárják tőlünk a „technikai erő”-t. Mindnyájan a nyitottan fekvő csodát bámulták, és bár sosem értettem igazán a rádiók és a hasonló dolgok működését, láttam, hogy egy vezeték szabadon lóg. Egy pillanat alatt visszatettem, és ahogy a rádió megint vette a helyi mennydörgéseket, mindenki le volt nyűgözve. Még Hannah és én is. A természet minden szabálya ellenére egész nap egy csepp eső sem esett körülöttünk, miközben a völgy többi részét elöntötte a víz. Csak miután a játék befejeződött és mindenki védett helyre ért, indult meg a felhőszakadás, majd órákon át esett. Az ünnepség három napja ezt a mintát követte. A táncok előtt elállt az eső, és amint este befejeződtek, újra el-

eredt. A harmadik nap estéjén mellékesen megkérdeztem egy angolul beszélő lámát, hogyan lehet ez. Egyszerűen válaszolt: „A Kívánságteljesítő Ékkő (Karmapa) nem kívánja, hogy essen az előadások közben, és nem messze néhány szerzetes füstölőt éget és mantrákat mond.” Nem ez volt az utolsó alkalom Karmapával kapcsolatban, amikor arra gondoltunk, hogy visszakérjük az iskolai tandíjunkat. A korábbi oktatás halovány volt ahhoz képest, amit Karmapa tanított.

kilencedik fejezet

Az út Bhutánba

Nap mint nap a legkülönbözőbb emberek jöttek a kolostorba csapatostul. Áldást és tanácsot kértek, és részesedni akartak Karmapa megvilágosodott tudatából az erőteljes Fekete Korona szertartásokon keresztül. Minél jobban feltöltödtünk és megtisztultunk azáltal, hogy Karmapa mellett voltunk, annál jobban változott a koronaszertartás hatása. Először inkább fizikai erőként hatott: mintha villám csapott volna belénk. Én erősen remegtem, de mindketten nyugodt és boldog állapotba kerültünk. A sokszerű élmények azonban fokozatosan egyre áramlóbbá, határtalanabbá és maradandóbbá váltak. Minden szertartás egy új látogatást jelentett az időn és a téren túlmutató állapotba; Karmapa tudatának élménye egy végtelen óceán.

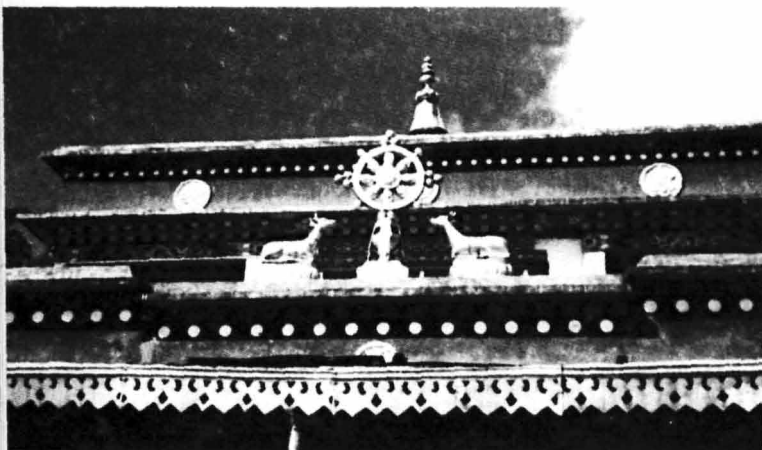
Most, hogy végre sikerült eljutnunk Karmapához, és nem is akartuk újra elhagyni, felmerült bennem a ragyogó ötlet, hogy a sofőrje legyek. Az autótak igazán ismertem, főleg azt, hogy hogyan lehet gyorsan és nem hagyományosan vezetni. Volt egy olyan hátsó gondolatunk is, hogy az indiaiak nem mernék Karmapa sofőrjét kiutasítani az országból. Általában a külföldieknek csak néhány napot engedélyeznek Szikkimben, Szikkim ugyanis a Tibetben tartózkodó kínai csapatok fennhatósága alatt áll.

Miközben több helyen ütöttük a vasat, hogy maradhassunk, nagy meglepetésünkre felfedeztük, hogy Karmapa közvetlen jelenlétének szükségessége fokozatosan csökkent. Erőmezeje annyira nyilvánvaló volt

mindenhol, hogy egyre kevésbé ragaszkodtunk ahhoz, hogy állandóan vele legyünk. Épp elég dolga volt az emberek végtelen áradatával, akik mindannyian valamit kapni szerettek volna tőle. Határtalan jósággal válaszolt mindenki kérdésére, megoldotta a problémáikat és beteljesítette az imáikat. Gyakran olyan helyzetekkel foglalkozott, amit mások már rég leírtak volna, úgy tűnt, nem tesz különbséget hasznos és haszontalan között. Számptalan életet látott a múltban és a jövőben, és olyan kap-

csolatokat hozott létre, melyek mindig hasznosak.

Csak magán a napi koronaszertartásokon keresztül Karmapa olyan sokat adott, hogy folyamatosan éreztük, ahogy ereje átáramlik rajtunk, és csupán az, hogy Rumtekben voltunk, határtalan lehetőségeket nyitott

A rumteki kolostor felső emeletei

meg. Hannah azonban úgy érezte, eljött az ideje, hogy módszereket kapjunk a további fejlődésünkhöz, több formális gyakorlatot végezzünk, és ne csak ott legyünk mindig, ahol a csodák történnek. Amikor megkérdeztük Karmapát, hogy hogyan gyakoroljunk, három rendkívül erős mantrát adott, amit a lehető legtöbbször kellett ismételnünk. Az első az ő tibeti második inkarnációjáé volt, Karma Paksié, a nagy jógié, akivel Marco Polo Mongóliában találkozott, és akinek mágikus erői még Kubiláj kánt is lecsendesítették. Ha az ő időtlen energiamezejét aktivizáljuk, akkor minden Karmapa áldását kapjuk meg. A második Gyémánt Emsének (Dordzse Pamo, a vörös, áttetsző, táncoló női forma, akin Milarepa is meditált), minden Buddha belső bölcsességének felébresztésére szolgált. A harmadik Fekete Kabát (Bernagcsen) természetes vibrációja volt, a Karma Kagyü vonal legfontosabb védelmező energiájáé. Ez a három mantra kulcs a buddha-tudat rendkívül erőadó aspektusaihoz;

és Karmapa megígérte, hogy ezután ezek az energiamezők mindig velünk lesznek.

A kép lassan összeállt a rumteki kolostor életéről. Egy tipikus nap a következőképpen nézett ki: Reggel három órától, az ébredés pillanatától kezdve a lámák és a szerzetesek saját meditációs gyakorlataikat végzik, amit csak a tanítóikkal beszélnek meg. Hat óra körül vidáman gyülekeznek az udvari mosakodóhelyen, gyakran ez az egyetlen működő csap a kolostorban. Ezután a saját cellájukban reggeliznek. Tibeti teát készítenek vajjal és sóval, amit kukoricadarával vagy rizzsel kevernek össze. Rumtekben a Bhutánból származó félig fényezett, vörös rizst eszik, a nagylelkű király ajándékát, és ezért egészségesebbek, mint a többi kolostorban élő szerzetesek, akik csak teljesen fényezett helyi magokat kapnak. Abban az időben még így is nyolcvan százalékuk tuberkulózisban szenvedett, és mindannyiuknak vitamin- és proteinhányuk volt. Ha egy családtagjuk vagy egy támogatójuk pénzt ad nekik, pörkölt campát vásárolnak: ez a kedvenc ételük.

Aztán hétkor a közös meditációnál találkozhatnak a nagyteremben, és energiáikat összpontosítják minden lény, egy család vagy egy személy javára. Együtt koncentrálna a szövegekre, mantrákra és a különböző Buddha-aspektusok vizualizációjára, aktivizálódnak a megszabadító energiák, és ha a karma engedi, az eredmények gyakran gyorsan és tisztán megjelennek.

A déli szünet közben a betűzni tanuló gyerekek magas hangja váltja fel a kürtöket és a dobokat, az idősebbek közülük pedig már az alapszövegeket memorizálják. Amit kiskorukban megtanulnak, az lesz további neveltetésük alapja, és Buddha tanításainak korai ismerete az oka, hogy a betegségek és a rossz külső körülmények ellenére sokkal kiegyensúlyozottabbak, mint a más kultúrákban élő gyerekek.

Délután a szertartások folytatódnak, vagy a szerzetesek a kolostor körüli házimunkával foglalkoznak: fatáblákra kézzel nyomtatnak könyveket, oldalanként; gyógyszereket készítenek vagy másokat tanítanak. Alkonyatkor megszólalnak a hosszú kürtök, és ismét mindenki visszatér a saját meditációjához.

A mindennapos gyakorlat azonban teljesen felborul, amikor Karmapa a kolostorban tartózkodik. Olyankor folyamatosan jönnek a látogatók, éjjel-

nappal folynak a szertartások és a beavatások. Ekkor látható igazán, hogy milyen jól tudnak a tibetiek rögtönözni. Amikor minden készen áll egy különleges szertartáshoz, akkor is mindenféle merevség vagy habozás nélkül könnyedén veszik az új fejleményeket. Úgy alakítják a dolgokat, hogy mindenki elégedett legyen és érezze, hogy valamit tettek érte. Mivel a többéves meditáció eltávolította a merev elképzelések és az egóhoz való ragaszkodás sok fátylát, ezért gyakran meglátják a lehetőséget ott is, ahol mások tehetetlenek.

Hannah és én több szabadságot szerettünk volna, különösen az időt illetően. Beállítottuk magunkat egy hosszú együttlétre Karmapával, lehetőleg egy egész életre, de a külső feltételek nem igazodtak ehhez. A telefonvonalak naponta többször izzottak Mr. Das, egy indiai hivatalnok miatt, aki azt akarta, hogy azonnal tűnjünk el Szikkimből. Amíg mi meg nem jelentünk, egy külföldi sem maradhatott Szikkimben hét napnál tovább, és már három nap után mindenkinek meg kellett hosszabbítania a vízumot. A kanyargós utakon a kolostortól húsz kilométerre fekszik a tibeti Csumbi-völgybe vezető hágó. Tele van kínai katonákkal, nemrég összeütközések is voltak ott, a híres Nathu-La-hágón és a környező csúcsoknál, melyeket a kezükben tartottak. Valójában azt tehettek, amit akartak, és ez nyomasztotta az indiaiakat. Régi barátunk, dr. Dzsigmé már többször is próbálta befolyásolni a hatóságokat. Azt mondta nekik, hogy a Karmapa hamarosan Bhutánba látogat, és mi is vele tartanánk, de mindez semmit sem változtatott a helyzeten.

Mi magunk rá sem hederítettünk a hatóságokra. Ha tovább maradunk, semmit sem tehettek volna azon kívül, hogy kidobnak minket, de előbb ránk kellett volna találniuk. Mivel azonban legális jogokkal sem rendelkező menekültek vendégei voltunk, akik ki voltak szolgáltatva az indiaiaknak, akaratunk ellenére meg kellett tennünk, amit kértek. Nagyon fájdalmas volt elválni Karmapától, még ha csak pár napra is. Ezt nem a türelem gyakorlásának és a tudatunk megfigyelésének lehetőségeként fogtuk fel. Irtó dühös voltam az indiai hatóságokra, akik különben is mindig feleslegesnek tűntek. Amikor elbúcsúztunk Karmapától a tetőn lévő szobájában, tudatállapotunkra reagálva azt mondta: „A nemtudás miatt választják szét a tanítót és a tanítványait. Az ilyen cselekedetek bajt hoznak később, ennél több nem telik tőlük.” Egy

szívünkig hatoló mosollyal folytatta: „Vegyetek engem példának. Én mindennap imádkozom Mao Ce-tungért. Nagy szüksége van a segítségre.” Úgy egyeztünk meg, hogy Kalimpongban várunk Karmapára, és az egyik autóját vagy teherautóját én vezetem Bhutánig. Arra számítottunk, hogy Kalimpongban majd kapunk bhutáni útleveleket, ami érvényes Indiába és a Himalájába, és minden, ami a Karmapával való együttléte akadályozná, véget ér.

Rangpónál, India és Szikkim határánál, ugyanazok a hivatalnokok vártak ránk, mint azelőtt; egyáltalán nem örültek, hogy ilyen hosszúra nyúlt az ottlétünk. Akkoriban sokat beszéltek háborúról, és mindenhol kémeket láttak. Ez gyakran előfordul azokban az országokban, ahol abszolút semmi kémkednivaló nincs. A szakadó esőben nem mentünk át a Tista-hídon, hogy ellenőrizhessenek minket a szokásos módon, hanem kicsivel előtte elfordultunk balra egy szűk, tekergős útra, ami Kalimpong felé vezetett. 1959-ig, Tibet megszállásáig Kalimpong volt az a pont, ahol Tibet, Nepál, Szikkim, Bhután és India találkozott, hogy a kereskedelemben és a politikában átvágják egymást. Bár a kínaiak lezárták a Tibetbe vezető legfőbb hágót, a Nathu-Lat, még mindig Kalimpong volt az a hely Kelet-Himalájában, ahol legtöbb dolgot lehetett látni és hallani, vásárolni és tapasztalni. Élt itt egy kínai jógi is, aki 24 éve nem távolodott el a házától hét lépésnél messzebbre. Amikor megérkezett, Kalimpong külvárosában ez a hely még egy szép lakónegyednek számított, de a város megnőtt, és most minden oldalról szomszédok veszik körül, hangos gyerekek áradatával. A világ legkülönbözőbb részein élő emberekkel levelezett a jógi, ő volt az, aki a Tara-meditációt elküldte nekünk Nepálba. Számításaink szerint legalább egy napot kellett várnunk Karmapa érkezéséig, így volt időnk, hogy meglátogassuk a kínai jógit.

Egy kemény munkanapnak megfelelő terhelést jelentett, hogy a városon keresztülvezető úton lerázzuk a keresztény és a hindu misszionáriusokat. A sárga háznál, ahol a jógi lakott, pont az a stílus köszönt vissza, mint amit Szingapúrban láttam, ahol először kerültem kapcsolatba a régi kínai atmoszférával. A kínai jógi kicsi, kerek, energikus ember volt, meghatározhatatlan korrallal. Később megtudtuk, hogy hetven körül járt. Sok szokatlan történetet tartogatott az élete, és miközben erről mesélt, dolgozószobájában körbeugrálva több füzetecskét szedett össze, amit ő írt,

és élénk halmozta az egészet. Sem könyvei, sem példája nem illett a mi világképünkbe. A könyvek összezavartak minket, mert minden szinten egyszerre adtak tanítást, a legegyszerűbb és a legmagasabb tantrikus szinteken is, ami pedig sok előkészületet és további információt igényel. A viselkedése sem volt könnyen érthető. Egyrészt egyértelműen speciális erőkre tett szert hosszú visszavonulása alatt, másrészt azonban olyan dolgokat csinált, amikről akkor azt gondoltuk, hogy mindenképpen elkerülendő: például bíralt magas szintű tanítókat, még a buddhista iskolák vezetőit is. Karmapa volt az egyetlen, akiről sosem hallottunk tőle egyetlen pletykát sem, mivel a KARMAPA CSENNO mantra egyszer megmentette az életét, amikor kutyák támadták meg.

Zseniális elbeszélőnek bizonyult. Mesélt az anyjáról, akinek az ő születésekor négy mellbimbója nőtt, melyekből őt szoptatta, a fiatakoráról, amikor még Kínában volt tanár, és az idő előtti haláltól való félelméről. Először a taoisták élethosszabbító gyakorlatait végezte, aztán a lámák ösvényére lépett, és Tibetbe ment meditálni. Khamban találkozott a híres francia hölgygel, Alexandra David-Neellel, aki egyike volt az elsőknek, akik Tibetbe utaztak, és akik a buddhizmus inkább mágikus oldalát teozófiai szempontból közelítették meg. A kínai jógi szerint a nő nem volt hajlandó egyesülésben lévő gyakorlatokat végezni a jógikkal, akiket a hegyekben meglátogatott, annak ellenére, hogy ez mindannyiuk számára gyors megvilágosodást eredményezhetett volna, és hozzátette, hogy ez milyen kár. Azután tibeti, saját barlangjában eltöltött éveiről is mesélt, arról, hogy jöttek el hozzá a „dakinek”, a felébredett belső bölcsesség női alakjai, és miképpen ösztönözték őt. Kétségtelenül tehetséges volt. Beszéd közben – tökéletes angolságát öröm volt hallgatni – kintről behívott egy kisfiút az ablak előtti csoportosulásból. A legjobb indiai hagyomány szerint sokan bámulták a furcsa embert és furcsa látogatóit. Pénzt adott a fiúnak, és azt mondta neki, hogy szerezzen momót.

Jól ismertük a momót. Tésztába hajtogatott kis húsdarabkák ezek, melyek nagyon népszerűek a tibetiek körében. Mivel már több mint három éve vegetáriánusok voltunk – azóta, hogy elkezdődtek a gyógyítások –, és azok is akartunk maradni, elmeséltük, miért nem szeretnénk momót enni. Visszahívtam a gyereket, és lemondtam a rendelést, de a jógi megint mondott neki valami „momósat”, és a fiú megint elszaladt. Azt gondol-

tuk, hogy sajtot rakatott bele hús helyett, ami szintén egy megoldás, de a megérkezett étel egyértelműen állatból készült. Amikor ismét, most már kissé mérgesen közöltük, hogy nem fogunk húst enni, azt válaszolta, hogy Buddha azt ette, amit kapott. Tudtuk, nem úszhatjuk meg a helyzetet, így valahogy lement az étel. Arra számítottunk, hogy most egy csomó probléma előjön a múltból. Én főleg attól tartottam, hogy az állat félelemhormonjai – mivel biztos nem egy óceánnyi békében halt meg – újra felébresztik korábbi agresszív hajlamaimat. Legfőképp azon tűnődtünk, hogy vajon ezüst karkötőink elveszítik-e gyógyító erejüket. Néhány órával az első gyógyítás előtt Koppenhágában Harold, „a próféta” ösztönzésére otthagytunk két darab sonkát a tányéron. Ki akartuk próbálni, hogy egy hónapig nem eszünk húst. Miután az első „csoda” megtörtént, egyértelműen kapcsolatot fedeztünk fel a kettő között, és egyszerűen úgy döntöttünk, hogy vegetáriánusok maradunk. Másrészt rosszul éreztük volna magunkat speciális védelmezőnk, a Fehér Megszabadító előtt, hogy azokat a lényeket esszük, akiket ő védelmez. Nagy meglepetésünkre azonban a húsevés egyáltalán nem volt rossz hatással sem testünkre, sem tudatunkra, talán csak mélyebben és kevésbé tudatosan aludtunk.

Az elkövetkező hetekben ismét kerültük a húsevést, és Karmapától még egy fogadalmat is kértünk, hogy távol maradhassunk a hústól, de nem adta meg. Egyértelműen azt akarta, hogy rugalmasak maradjunk. Ma azt csináljuk, amit a legtöbb elfoglalt buddhista mindenütt: elfogadjuk, amit adnak, mi magunk kevés húst veszünk. Nem engedjük meg, hogy egyetlen állatot is leöljenek miattunk, ami az ölés fő okává tenne minket. Segíthetünk az állatok és a hentes tudatán is jövőbeli fejlődésükért és újrászületésükért tett jókívánásokon keresztül olyan mantrák segítségével, mint az OM AMI DEVA HRI, amit az étel fölé hajolva mondunk. Ha hét hétnél nem telt el több az állat halála óta, ennek óriási a haszna.

Kalimpongban a kellemes Gompus Hotelben szálltunk meg, ahonnan látni lehetett az összes, a városba be- és kivezető utat. A tulajdonosnak, Tashinak, a feleségének és az anyjának jó kapcsolatai voltak a környéken. Elsőként tudták meg, ha történt valami. Tashi mesélt egy 100 éves mongol lámáról, aki a város feletti hegyen él, és aki speciális gyógyító erővel

rendelkezik. Szerettük volna meglátogatni őt, és megnézni azt a közeli barlangot, ahol a nagy Padmaszambhava meditált, de Karmapa autókaravánja bármelyik pillanatban megérkezhetett. Így reggeltől kezdve bepakolt hátizsákkal, a rendőrség elől rejtőzködve ültünk a hotel bejáratánál, indulásra készen. Elmúlt dél, és senki sem jelent meg. Ez több volt, mint a szokásos tibeti késés. Tudtuk, hogy nem sok az esélyünk Szikkimet telefonon elérni, mégis megpróbáltuk, és egyből sikerült. Dzsigmela tiszta hangja lerántotta az égről a napot, és megerősítette azt a híresztelést, ami már reggel óta keringett, és amit nem akartunk elhinni. Az utat Szikkimtől Kalimpongig megint elmosta az eső. Azért, hogy Karmapa egyáltalán el tudjon menni Bhutánba, már éjszaka elindult egy magasabban fekvő katonai úton. Talán már meg is érkezett.

Csak egy dologra tudtunk gondolni: követnünk kell Karmapát Bhutánba. Nem számított, hogy ez a külföldiek számára tiltott ország volt. Karmapa sofőrjeként senki sem állított volna meg minket a határnál, de most lehet, hogy ki kell játszsanunk a határőröket, ami elég izgalmassá válhat.

Ismét nőni kezdett a haj a korábban kopasz és leburnult koponyánkon, ezért kinézetre nem nagyon különböztünk a helyi kampáktól. A hagyományos tibeti kabátunk is – az ún. csuba – leplezte a származásunkat, csak arra kellet nagyon vigyáznom, hogy meg ne lássák kék szememet. Ha észrevennék, azonnal bajba keverednénk. Amikor felszálltunk Kalimpongban a Puncölingbe induló buszra – ami Timpu felé az első bhutáni város –, a vezető hosszan és furcsán végignézett rajtunk. Szerencsére tibeti volt, és amikor előadtuk neki történetünket, megígérte, hogy nem ad fel minket a határőrnek.

Az út Kalimpongból festői szépségű hegyeken keresztül és egy régi katonai tábor mellett vezetett egy hágóig, onnan lefelé olyan növényzeten át, ami még a magas páratartalom ellenére is valahogy a mediterrán növényzetre emlékeztetett minket. Ezután egy síkságra értünk, és jó tempóban hajtottunk keletnek mindvégig a hegy bal oldalán, majd végtelennek tűnő teaföldeken keresztül, melyeket lapos koronájú akakia fák védtek és árnyékoltak be. Az első ellenőrzésnél az előttünk lévő ülések mögé bújtunk. Gondoskodtunk róla, hogy minél hátrább, a sötétben üljünk. Micsoda kegyelem: az indiai határőrök csak benéztek az ajtóból, és továbbengedték a buszt; az első akadályon túl voltunk. A második

ellenőrzés kevésbé volt kellemes. A vámósok felszálltak a buszra, és az egyikük lassan elindult hátrafelé az ülések között. Olyan kicsire összehúztuk magunkat, amilyen kicsire csak tudtuk, és fejünket lehajtva úgy csináltunk, mintha rosszul lennénk a zötykölődéstől. Amikor a vámós az ülésünk mellé ért, szinte érzem a leheletét a nyakamban, de őt jobban érdekelte a felettünk levő csomag, és a félhomályban nem vette észre világosabb színű fejünket. Visszafordult, a busz továbbmehetett, és a sikertől mámorosan gurultunk át a határon Bhutánba.

Túl késő volt már ahhoz, hogy Timpuba, a fővárosba érjünk. Éjjel nem indultak buszok, és tudtuk, hogy még hét ellenőrzőponton kell átmenni odáig, és a következő reggelt egyébként is Puncölingben akartuk tölteni a szükséges papírok megszerzésével. Ebben az országban – ami olyan nagy odaadást tanúsított a Karmapa és a tanításai iránt – nem bántuk, hogy be kell tartanunk a szabályokat.

Egy nyugodt éjszaka nem is volt rossz ötlet. Ahogy átléptünk a határon, láthatóan beérett néhány nagyon erős karma. Hannah nagyon megbetegedett, így gyorsan kerestünk egy szobát, és máris aludtunk a szűnyogháló alatt. Az éjszaka közepén Hannah látott egy embert, aki átkutatta a hátizsákjainkat. Úgy látszik, mélyen a szívébe zárta azt a tanítást, hogy sohase gondoljon rosszat másokról. Ahelyett, hogy felkeltett volna engem, ami valószínűleg felpörgette volna az eseményeket, szemrehányóan gondolt magára amiatt, mert azt hitte, ellopják a dolgainkat, mindezt inkább egy lázalomnak tartotta, és ismét álomba zuhant. A következő reggelen holmink egyik felét a földön találtam, a másik felét pedig az ablakon kívül. Összeszedtük, és úgy tűnt, hogy semmi sem hiányzik. Érintetlen maradt még a régi, de megbízható Canon fényképezőgépünk és több tekercs színes film is, ami különösen értékes erre felé. Csak két dolgot nem találtunk: a Karmapa fotóját és a Fehér Megszabadító tankát, aki mindig olyan jó volt hozzánk. A kép az OM stúdióból származott, ami Kalimpongban a 11. mérföldkőnél van. Többet is vettünk ezekből a képekből; barátoknak küldtük vagy elajándékoztuk őket. Nem örültünk, hogy elvesztettük a tankát. Igaz, csak néhány részlet volt rajta megrajzolva, mégis nagyon-nagyon gyönyörű volt. Fehér Megszabadító (Dölkár) a tudat megvilágosodott lényege, egy tökéletes női Buddha. Szerető Szemekből, az együttérzés Bodhiszattvájából jelent

meg, és nagyon aktív a mi időszakunkban.

Dölkár a határtalan térből jelenik meg hétszemű formaként, a szemek minden lény szenvedése iránti érzékenységét és segítőkész erejét mutatják. A pluszszemek a homlokán, a tenyerein és a talpain vannak, melyek a lótuszpozíció miatt felfelé néznek. Jobb kezét a térdénél tartja az együttérző adás pozíciójában, bal kezével a szívénél pedig egy lótuszvirág szárát tartja, mely füle magasságában nyílik, minden dolog eredendő tisztaságának jeleként.

Ennek a tankának az elvesztése különösen fájdalmasan érintett minket, mert bár egyszerűen és gyorsan készült, igazán művészi darab volt. A rumteki kolostor idős festője, a formák zsenije készítette, aki kezdett megvakulni. Óriási fején már így is két szemüveget viselt, egyiket a másikon, hamarosan már csak a belső látása marad, és elhagyják a tanítványai. De valahogy nem tudtunk haragudni erre a furcsa tolvajra vagy titkosrendőrré, vagy akárki volt is. Úgy éreztük, hogy a képek előrementek a fővárosba Karmapához, sőt még arra is gondoltunk, hogy esetleg ott újra megtaláljuk őket.

Megkérdeztük, hogy hol találjuk a helyi SDO-t vagy DSO-t. Sosem váltak számunkra világossá azok a rövidített címek, amiket az emberek itt használtak, és amivel egyszerre próbáltak angolosnak és előkelően iskolázottnak tűnni. Valahogy nem tudtuk olyan komolyan venni ezeket a titulusokat, mint a viselőik.

Mivel még kora reggel volt, az illető otthonához mentünk. Már előre élveztük, hogy mekkorákat fogunk együtt nevetni azon, ahogy az indiaiakat csöbe húztuk; és arra számítottunk, hogy ő simán továbbküld minket a szükséges papírokkal, talán saját dzsippel, üdvözetét küldve Karmapának. Ahogy azonban álmos szemekkel megjelent a ház ajtajában, nem ez volt az első ajánlata. Reménykedve nézett, hátha még mindig álmodik, és ezt kérdezte: „Hát ti meg hogy kerültetek ide?” Elképzeléseink ellenére ennek az SDO-nak tipikus indiai kinézete volt, de mivel bhutáni területen voltunk, elmagyaráztuk, hogy Karmapa követői vagyunk, ő hívott meg minket Timpuba. Elkerültük egymást Kalimpongban, most pedig szeretnénk megkapni a szükséges papírokat, hogy átmehessünk az ellenőrzési pontokon. Ahogy az első sokkból magához tért, kiderült, hogy nagyon rendes ember, és szeretett volna segíteni

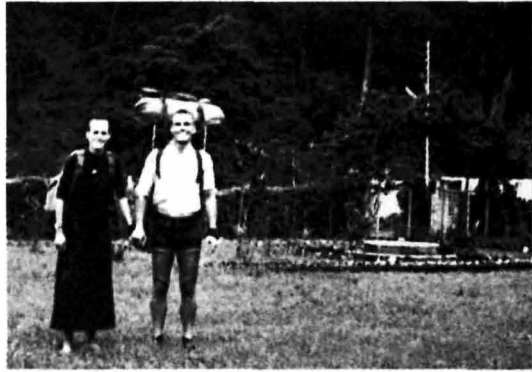
nekünk, de szigorú utasításokat kapott, miszerint egyetlen fehér embert sem engedhet a hegyek közé. Azt mondta, hogyha feljebb állítottak volna meg minket, börtönbe kerültünk volna. Megígérte, hogy kapcsolatba lép a hatóságokkal Timpuban, ami nem egyszerű feladat, mivel ilyenkor az egész kormány eltávozáson van, és mindenki Karmapát kíséri. Azt mondta, hogy addig, amíg a helyzetünk nem tisztázódik, tekintsük magunkat hivatalos vendégeknek a város felső részén levő vendégházban.

Egy gyönyörű nagy szobát kaptunk füves kerttel, kilátással a hegyekre és minden egyéb kényelemmel. Nepáli szolgálók gondoskodtak rólunk, a napi háromszori étkezés jóval meghaladta azt, amit mi évek óta megengedtünk magunknak. Annak ellenére azonban, hogy úgy éltünk, mint a gazdagok, nem tudtunk megnyugodni.

Úgy éreztük, Karmapa aktivitásának részei vagyunk, és tudtuk, hogy nap mint nap fontos beavatásokat ad Timpuban, míg mi itt lent üldögélünk válaszra várva. A szertartások elmulasztása egyre fájdalmasabbá vált, mivel már kezdtük felfogni hatásukat. Egészen addig csak tudat alatti szinten működtek bennünk, és egyikről a másikra rohantunk érezve, hogy jó, anélkül, hogy tudtuk volna, miért.

Az általunk „beavatásként” ismert szertartást a tibetiek „vang”-nak, az „erő átadásának” nevezik. Egy tanító, aki maga is megkapta az átadást a számtalan buddha-aspektus közül az egyiknek az erőmezejébe, aktivizálja a bölcsességenergiákat, hogy másokat gazdagítson. Ekkor átadja a test, beszéd és tudat alapvető tökéletességének megtapasztalásához szükséges képességet, addig, amíg a tiszta szint állandóvá nem válik.

A belső tisztánlátás és az energia átadásával mélyreható benyomások és energiaformák ültetődnek el a tudatunkban. Így az életünk során végzett meditációk következtében a feltételekhez kötött tudati folyamatok a megvilágosodássá alakulnak át. Még ha jelenleg nem is vagyunk képesek ezért túl sokat tenni, a beavatások nem vesznek kárba. A benyomások a

A bhutáni vendégháznál

felszínre kerülnek majd tudatalattinkból következő életeinkben, a megszabadító tanítások felé vezetnek minket, és velünk lesznek segítőként a megvilágosodáshoz vezető úton. Csak úgy érdemes részt venni egy beavatási szertartáson, ha odafigyelünk arra, hogy az adott beavatás ne kapcsolódjon olyan feltételekhez, amelyeket nem tudunk vagy nem akarunk betartani. A különböző iskolák átadási vonalait sem ajánlatos keverni, mivel ez káoszhoz vezethet. Anélkül, hogy más iskolákat alacsonyabb rendűnek tekintenénk, hasznosabb a számunkra legmegfelelőbb vonal tanításainál maradni.

Ott álltunk a vendégház kiváló szolgáltatásaival, miközben mindennap boldog helyiek tartottak a hegyekbe Karmapához. Az utazókkal leveleket küldtünk Karmapának és a doktornak, közben folyamatosan hívogattuk a miniszteri hivatalt Timpuban. Megdöbbenő, de ekkor a kormánynak csupán három telefonszáma volt, mellékvonalak nélkül. Amikor végre áttörtünk, a Tibeti Menekültek Minisztériuma jelentkezett, és mielőtt elmagyaráztuk volna, hogy mit szeretnénk, a vonal megszakadt.

Napról napra egyre bosszúsabbak és frusztráltabbak lettünk. Hannah boldogtalan volt, én pedig összetörtem mindent, ami a kezembe került, és tele voltam akasztófahumorról. Büszkeségünk nem akart szembenézni a helyzettel. Mi, a Karmapa speciális és kiválasztott tanítványai félre voltunk állítva, a drága időt vesztegetve. Egyértelmű volt, hogy Karmapának más dolga volt. Ezt elég nehéz volt lenyelni. Többször is eszünkbe jutott, hogy egy szép éjszakán elinduljunk gyalog az egy hétig tartó úton Timpuba, de ez szintén lehetetlen volt. A becsületszavunkat és az útlevelünket adtuk az SDO-nak. Egy hét elteltével visszajött megmondani, hogy nem tud minket tovább Puncölingben tartani. Nem jött válasz, így Indiában kellett tovább várakoznunk.

Most mit tegyünk? Még volt kb. húsz dollárunk, de nem volt vízumunk sem Szikkimbe, sem Bhutánba, és Kathmanduba sem volt kedvünk visszamenni. Ahogy gyászos hangulatban kibotorkáltunk Puncölingből, az indiai határőrök úgy néztek az ellenkező irányba, hogy majd nyakukat törték. Hivatalosan semmit sem tudtak rólunk, de most még ezt sem találtuk viccesnek. Minden mindegy volt, teljes vákuumban éreztük magunkat. Hogy erőre kapjunk, kimondtam azt, ami azelőtt mindig segített a reménytelen helyzetekben: „Elég! Egyenesen Dániába me-

gyünk.” Természetesen nem akartunk visszamenni. Még nem értük el azt, amiért jöttünk: még nem rendelkezünk biztos alapokkal a buddhista gyakorlatokban, ami garantálta volna a folyamatos fejlődést. Ugyan sokat tisztultunk az áldások által, mégis tudtuk, hogy alapvetően még nem változtunk meg. „A tudatosság bajnokságát” – amit célként gyakran tűztem ki – még nem nyertük meg.

De milyen lehetőségeink voltak? Mi mást tehettünk volna, mint hogy visszamegyünk Koppenhágába pénzt keresni egy rakás jó sztorival? Miközben a határnál álltunk a poros úton, egy nagy luxusbusz jelent meg, ami ebben a környezetben szinte hihetetlenül hatott. Gazdag, a legújabb divat szerint csomagolt francia turistákkal volt tele, csillogtak-villogtak a popart bizsuk. Egy Kalkuttából az asszámi teaföldekre vezető kirándulás során meg akarták látogatni a „felkapott” Bhutánt is. Az indiai katonák a határnál már Hannah-tól és tőlem is elég idegesek voltak, így ettől a másik világból érkező inváziótól teljesen kiborultak. Miközben kiabáltak és a puskáikat a busznak szegezték, hogy elzavarják a jelenséget, kihasználtuk a zavart és felkérkedtünk. Kedves emberek voltak, szívesen elvittek minket. Micsoda kaland: hirtelen jól működő gépezet és civilizáltak nevezett, haszontalan dolgok vettek körbe minket. Túlméretezett napszemüvegek között ültünk, melyek mindent visszatükröztek, amire neveltetésünk szerint törekednünk kellett. Mikor pár óra múlva leszálltunk a sziliguri vasútállomáson, ahonnan mehettünk volna Delhibe, haza vagy akár fel Dardzselingbe, egy dolgot biztosan tudtunk: Európába nem megyünk vissza. Nem tudtuk csak úgy otthagyni Karmapát.

Leveleket vártunk Dardzselingbe, és azt terveztük, hogy írunk a szüleinknek. Mivel nem kerestünk többé a hasis- és az aranycsempészéssel, keleti utunkat tanulásnak vették, és felajánlották, hogy a szükséges pénzt elküldik. Havi ötven dollárt akartunk kérni, ami számukra nem volt sok, de nekünk elég lett volna, és még másoknak is adhattunk volna belőle. Kis szerencsével meg tudtunk volna élni abból, ami megmaradt, amíg a többi meg nem érkezik. Legjobban az a híresztelés vonzott minket Dardzselingbe, ami még korábban Szvajambu mellett egy egész éjszaka tartó kerti mulatságon keringett, és ami most Hannah-nak újra eszébe jutott: Dardzseling mellett, Szonadában, élt egy nagyon magas szintű, öreg láma, az első olyan tibeti szerzetes, aki Karmapa engedélyével a nyugatiaknak

hagyományos Gyémánt Út tanításokat adott. Úgy hallottuk, a neve: Kalu Rinpoce.

tizedik fejezet

Kalu Rinpoce

Dardzselingbe érkezve felvettük az egyetlen szép ruhánkat, amit csak különleges alkalmakra tartogattunk, és elindultunk, hogy diákvízumot szerezzünk magunknak. A külföldiek hivatalában a rendőrök már akkor betegek voltak a hippiktől, így rövid hajam, fehér ingem és Hannah szépsége kedvező benyomást tett rájuk: engedélyezték a kérelmünket. Delhi „taposómalom” bürokráciájának köszönhetően ez hat hónap szabadságot jelentett, mielőtt bárki felfedezte volna, hogy ott vagyunk. Sok időt nyertünk ezzel a terveinkhez.

Egy kis panzióban találtunk egy szobát, napi nem egészen egy dollárért. Hamarosan azonban észrevettük, hogy a ház szellemekkel és furcsa energiákkal volt csordultig. Nem akarjuk egy kedves, spiritiszta öreg hölgy üzletét befolyásolni, aki szobák kiadásából él, és a kísérteteket sem akarjuk kifárasztani azáltal, hogy turistalátványosságot csinálunk belőlük, ezért nem adjuk meg a hely nevét. De ha valaki furcsa dolgokat tapasztal az egyik kis szállóban a dardzselingi postahivatal mellett, valószínűleg odatalált. Benyomásaink szerint a szellemek és energiáik nem különösebben negatívak, inkább zavarodottak voltak, de mivel nagyon erősek, nem volt nehéz bosszantaniuk az embert. Néhány szavahihető barátunk orra előtt könyveket löktek le az asztról, amik néha sorozatban zuhantak a földre, és dr. Dzsigmé, aki egyszer egy hétig tartózkodott itt, odáig jutott, hogy minden este álomba itta magát. Azt érezte, hogy többször

hátba vágják. Hannah-ra és rám is hatottak a szellemek. Reggelente egy-fajta ürességet és az áldás hiányát éreztük, nekem pedig mintha hűvösen tapadó szél súrolta volna a karomat. Amikor körülöttünk voltak, Karmapával való kapcsolatunk édes érzése is gyengült. Különben minden a megszokott mederben haladt: a szállásadó hölgy és fekete macskája különösen jó show volt.

Ebben a „leárnýékolt” környezetben – pénzre és Karmapával kapcsolatos

Kalu Rinpoce

hírekre várva – egy nap úgy döntöttünk, hogy meglátogatjuk Kalu Rinpocsét. A ragyogó, friss, tiszta időben gyalog tettük meg az utat egy amerikai barátunkkal, aki már járt nála azelőtt. A Ghoomhoz vezető első négy mérföldön jobb oldalunkon és hátunk mögött a hihetetlen Kancsendzönga magasodott, és a következő ötmérföldes szakaszon Sziliguri felé India fennsíkjai tárultak elénk. Közvetlenül Szonada előtt rátaláltunk a kolostorra, mely körülbelül két kilométerrel volt a tengerszint felett, egy összetákolt faházcsoport a dombtetőn balra. Az első tibeti, akivel itt találkoztunk, a jóképű Gyalszen volt, ő kísért minket Kalu Rinpocséhoz, és fordított is nekünk. Egy hosszúkás szobába vezetett minket, ahol derékmagasságig fakazetták borították a falat. Hátról az ágyon, egy alacsony faasztal mögött ült egy aszkétikus kinézetű ember, az arcát

nem lehet elfelejteni. Ő volt Kalu Rinpoce.

A törekeny öregember alig látszott jelenlèvőnek fizikai szinten, ugyanakkor nagyon nagy erőt sugárzott. Később, mikor körbeutaztunk vele Európában, több alkalommal is láttuk, hogy szívósabb, mint a legtöbb fiatal láma. Leborultunk előtte, ahogy azt tanultuk. Igaz, ezt még mindig nem éreztük természetesnek, de megbecsülést szerettünk volna szerezni

Rumteknek, és megmutatni, hogy jó neveltetést kaptunk. Kalu Rinpoce kedves mosollyal fogadott minket, és erős áldást adott. Aztán elővett egy iskolai diákterképet, és ahogy a meleg országokban mindig szoktam, megmutattam Grönlandot és Dániát, őszintén hozzátéve, hogy az emberek csak a kis zöld részen élnek, a nagy fehér terület pedig jég. Ismét előadtam a dánok szívósságának erejéről szóló történetemet. Megkérdezett minket a lámáinkkal kapcsolatos élményeinkről, és érdeklődött afelől, hogy milyen híreink vannak Karmapáról. Amikor megkérdezte, meddig akarunk maradni, ezt válaszoltuk: „Amíg Karmapa vissza nem jön Bhutánból”. „Jó – mondta –, itt maradhattok, és tanulhattok a többiekkel. Ez az unokaöcsém, Gyalszen – és a fiatalemberre mutatott, aki fordított – segít nektek szállást találni.”

Már kinn Gyalszen beszélt nekünk Sue-ról és Richardról, akik a szomszédságban laktak egy nagy régi házban. Azt mondta, hogy ott mi is biztosan találhatnánk szobát. Először nem nagyon akaródzott Szonadában letelepedni. A hely unalmas volt, csak egy elhanyagolt út vezetett a rozzant faházak között, és zajos is volt, mivel a kisvasút minden alkalommal füttyült, amikor keresztülhaladt. A lepusztult faluban mintha mindent szénpor takart volna. Leginkább az aggasztott minket, hogy így távol lennénk Mr. Singhtől és az egyetlen postahivaltól, amiben bízunk Keleten. Ráadásul a rendőrség sem szerette, ha a nyugatiaknak túl szoros a kapcsolatuk a lámákkal. Azt akarták, hogy a turisták turistaként viselkedjenek, és nem hosszabbították meg a vízumot, ha valaki nem illett a képbe. Kalu Rinpoce szavai azonban megragadtak bennünk, és amikor végül elégünk lett szállásunk szellemeiből, akik gyengítették meditációinkat és zavarták a kapcsolatunkat Karmapával, Szonada mellett döntöttünk. A hatóságok kedvéért azonban hivatalosan a dardzselingi szállásunkon voltunk nyilvántartva.

Egy maroknyi emberrel együtt – főleg amerikaiakkal és kanadaiakkal; közülük három-négy itt tartózkodó, a többi pedig átutazó – mentünk az első tanításra Kalu Rinpoce szobájába. Elcsodálkoztunk azon, hogy a tolmács Gyalszent kivéve nem jöttek tibetiek a szomszédos menekültáborokból; sem serpák, sem tamangók, akik szintén megértették volna, amit mondott. Még nem szoktuk meg a Dharmában való teljes bizalmuk és annak tökéletesítésére irányuló érdeklődésük hiányának keverékét.

Kalu Rinpoce a poklóról tanított, a poklok egész sorozatáról. Erre számítottunk a legkevésbé. Nem volt vallásos háttérünk, kivéve a kereszténységről szóló leckét az iskolában, amikor vagy nem csináltuk meg a házi feladatot, vagy lógtunk: boldogok voltunk a pokol félelmei nélkül, ahol a lények majd elégnék a halál után. Ezeket a tanításokat a gyenge emberek irányítását célzó gonosz trükknek és kizsebelésük eszközének tartottuk.

Kalu Rinpocsétól nagyon mély pszichológiai tanításokat vártunk, vagy csodatételeket, vagy a villámcsapásszerű megvilágosodás jeleinek bemutatását. Ehelyett előttünk ült, és egy nagy tekerésre mutatott, égő, szétvágott hegyek között összezúzott és óriási jégtömbök között megfagyó lények képeivel tele. Borzalmas történeteket mesélt a nyolc „forró” és a nyolc „hideg” poklóról, a „szomszédos poklóról” és a „néha-néha poklóról”. Többfajta volt: az egyikben a lények különböző módokon megölték egymást, aztán feléledtek egy hideg szélről, és miután feléledtek, ismét legyilkolták egymást. Más poklokban óriási üstökbe tették őket, melyben izzó fém volt, vagy férgek ették meg őket. Az egyik fájdalom rosszabb, az egyik pokol visszataszítóbb volt, mint a másik, és Kalu Rinpoce azt állította, hogy ha valaki nem vigyáz, könnyen idezuhanhat. Mindez nagyon tömény volt és túl sok! Több bölcs nyugati könyvben olvastuk, hogy ha valaki eléri az emberi szintet, nem eshet többé az állatok, szellemek vagy poklok birodalmába, a negatív cselekedetek csak „lefagyasztják” ezen a szinten, mielőtt továbbmenne. Kalu Rinpocsénak szóvá is tettem, hogy a spiritualisták, antropológusok, asztrológusok és általában mindenki Nyugaton egyezik ebben a véleményben, de a válasza csak ennyi volt: „Ezek Buddha tanításai.”

Akkor még Dardzselingben laktunk, és ahogy a ghoomi hágón át-zötykölődtünk a dzsippel, amiből dőlt a kipufogógáz, megvitattuk ezt az öreg lámát. Egyezett a véleményünk abban, hogy ezek a középkori történetek, melyek inkább egy népmesei tanulmányba illenek, mint a tibeti lámák magas szintű tanításaiba, elég egzotikusan hangzottak. Ugyan láttuk már jelét, hogy nyitott könyv vagyunk előtte, még mindig úgy gondoltuk, hogy „talán már kezd egy kicsit öregedni”.

A következő napon Sherab Tarcsen fordított. Egy dúsgazdag amerikai bankárcsalád sarja volt és tökéletesen beszélt tibetiül. Nyilvánvalóan

Gyalszen és ő váltották egymást. Teljesen készek voltunk megbocsátani az öregembernek az előző napi zavarba ejtő történeteit, ha érdekesebb információkkal szolgál. De nem ezt tette. Kalu Rinpoce megint a poklokról beszélt, ez alkalommal arról, hogyan élik meg a lények ezeket, és hány évet kell eltölteni a szenvedés különböző állapotában – csillagászatian magas számok száraz sivataga volt.

Az amerikaiak, a kanadaiak és a franciák, akikbe kevesebb lázadó hajlam szorult, nem borultak ki annyira ettől, mint mi Hannah-val. Szépen ültek, és mindent leírtak, amit mondott, miközben mi egyre dühösebbek lettünk. Bár szerettük ezt az öreg harcost – Kelet-Tibetből, Khamból származott: megfogott minket megnyerő mosolya és fantasztikus arca –, megkérdőjeleztük, hogy a tanításai tényleg nekünk valóak-e. Adtunk neki még egy esélyt, ezért a következő napon ismét Szonadába mentünk, hogy meghallgassuk, mi a mondanivalója. Nem akartuk elhinni: a tanítás a poklokról szólt. Most azt mondta el, hogy a harag mely fajtái és milyen ártó cselekedetek, gondolatok és szavak vezetik a lényeket a különböző poklokba. Amikor a negyedik napon ismét a poklokról kezdett beszélni, begurultam.

Nem szórakozásból jártunk ide. Mindennap egy órát utaztunk Dardselingből Szonadába és vissza. Nagyon kényelmetlen volt, mivel a nyitott dzsipeken kb. tizenöt ember nyomorgott belül és lógott kívül. Már szinte rosszul voltunk agyonhajszolt motorjaik kipufogógázától, és minden alkalommal meg kellett állnunk valami javítás miatt. A nehézségek miatt, amiken keresztül kellett mennünk és főként a költségek fejében, hogy hallhassuk a tanításokat, valami jobbra éreztük magunkat feljogosítva.

„Már hallottuk ezeket” – szakítottam félbe. Ironikus mosollyal nézett rám, és ezt válaszolta: „Ez igaz, de meg is értetted?” Hirtelen rádöbentünk, hogy nem értettük meg annyira, amennyire azt ő szerette volna. Hallottuk, ahogy a szenvedés leírhatatlan állapotairól beszélt, de motivációnk alig változott ezáltal. Belénk hasított a felismerés: az izgalmas utazások és váratlan beavatások ideje véget ért, és elérkezett az idő, amikor a tudattal való állandó és kemény munkán keresztül teljesen magunkévá kell tennünk a tanításokat. Az utazgatás megkönnyítette, hogy csak azt fogadjuk be, amit jólesik hallani, hogy hamis szellemiségünket, saját

elképzeléseinket és ötleteinket olajozzuk, és kikerüljük az ego gyökereinek kiásását.

Erős bizalmunk ébredt Kalu Rinpoce iránt: egy tanító, aki nem próbált meg kedveskedni az egónknak, hanem biztos kézzel azt adta, ami a leghatékonyabb és leghasznosabb volt. Így végül úgy döntöttünk, hogy Szonadába költözünk, és elmélyülünk tanításaiban. Most, hogy eltávolítottuk fenntartásainkat vele szemben, kezdtük megérteni, miről is

beszélt. Egyszerűen a rossz kivetítések voltak. Hiszen láhattuk már azoknál az embereknél, akiket átsegítettünk az LSD-s horrorélményeiken, hogy a tudat még akkor is képes a legfurcsább dolgokat valóságnak képzelni és szenvedni ezektől, amikor még össze van kapcsolódva az emberi testtel. Nem ugyanez a helyzet az elmebetegségekkel? Nem él-e leve sok lény a saját féltreírásainak és kétségeinek

poklában? Olyan állapotokban, mint amilyen a nem megvilágosodott tudat minden élménye? Nem olyan állapotok-e, melyeknek nincs alapja vagy szilárdsága, amik csupán kivetítések, ennek ellenére teljesen valóságnak éljük meg, és ezért szenvedést hoznak?

Arra is rájöttünk, hogy a lények állandó fejlődéséről alkotott népszerű teozófikus, antropozófikus hit a test genetikai fejlődését összekeveri a tudati élményekkel. Végül megértettük, hogy minden egyes lény tudata – ami a különálló „én” illúziójaként nyilvánul meg – a fogantatáskor olyan testtel kapcsolódik össze, mely tudatalattijának tartalmához illik, és ezután azt a világot tapasztalja, melyet érzékszervrendszere fel tud fogni. Ez azonban nem azt jelenti, hogy a tudatnak – melynek igazi lényege az üresség és a tisztaság – ez a test a „formája”. Ebből a félreértésből

Kalu Rinpoche kedvenc ülőhelye, Szonada

adódóan sokan azt gondolják, hogy miután a tudat elválik a testtől, egy hasonlóhoz kell kapcsolódnia. Ez azonban úgy működik, hogy a halál után a tudat tudatalatti benyomásai kelnek életre. A legerősebb tapasztalatok és motivációk egy meghatározó álmoként öltönek formát, ami tartalmának megfelelően a tapasztalás hat világának egyikébe viszi a tudatot. Ez a folyamat kezdet nélküli, mint a tér, és a megvilágosodás eléréséig ezt szenvedéssel teli börtönként tapasztaljuk.

Ha a büszkeség benyomásai legerősebbek, ennek beérése egy isteni világba való újraszületéshez vezet minket, míg a féltékenység a félistenek világába, a kötődés és a jó karma az emberi világba, a butaság egy állati világba, a mohóság egy szellemvilágba, a harag és az eltasztás pedig annak a sok pokolnak valamelyikébe visz, amikről Kalu Rinpoce világosított fel minket.

Az úgynevezett Crees-házban, egy óriási, európai stílusú faházban kapunk szobát Szonada felett a dombon. Egy olasz milliomos építtette, aki a hegyi levegővel akarta gyógyítani a tbc-jét, de meghalt, mielőtt láthatta volna. Most egy angol lelkipásztor fiatal nepáli özvegye élt ott, két vagy három világtól körülvéve. Az alsóbb emeleteken és a körben levő kunyhókban számtalan rokona élt hagyományos nepáli szokások szerint. Ezekben a nepáli családokban, ahol csecsemőkortól mindenkit bátyámnak és húgomnak szólítanak, nehéz volt kitalálni, hogy melyik gyerek melyik anyához tartozik; és abban sem voltunk biztosak, hogy ők vajon tudják-e, ki kinek az anyja. Mindegy, tény az, hogy egy állandóan hangoskodó társaság volt ott. Aztán ott volt az özvegynek a paptól született fia, aki rockzenész volt, öltözködésével és gondolkodásával az európai divathóbortot követte, persze az elkerülhetetlen indiai késéssel. Végül jöttünk mi: a felső emelet nagy részét mantramormoló, furcsa, nyugati csoportunk foglalta el.

Közben megérkezett az első 150 dollár a szüleinktől. A bank csak hat rúpiát akart adni egy dollárért, a dardzselingi feketepiac kilencet, de Kalkuttában luxusárat fizettek: tizenkettő rúpiát. Így lezavartuk az első gyors kalkuttai oda-vissza utunkat; a megbízható éjszakai vonatot használtuk, hogy időt takarítsunk meg. Ezek az egynapos túrák az elkövetkezendő hónapok rendszeres eseményeivé és a tanítások fontos gyakorlati kiegészítőivé váltak. Kalu Rinpoce örömteli és csendes kör-

nyezetéből indulva, áthaladva a város végtelen nyomornegyedének nyomasztó szenvedésén: különösen nyitottá váltunk a feltételekhez kötött világ játékossága felé. Amikor ismét visszatértünk a tanításokra, csak helyeselni tudtunk: „Tényleg így van. Ezek a dolgok tényleg így történnek. Épp most láttuk ezt a szenvedést.”

A lehető legjobban időzítettünk: a „poklok” után mentünk el, néhány szertartást kihagytunk, és az „éhes szellemekre” és az „állatokra” értünk vissza. Az éhes szellemek azok a lények, akik a végletes ragaszkodás és mohóság állapotában vannak. Mentális folyamatukat kizárólag a fukarság irányítja: állandóan próbálnak valamit megszerezni, és próbálják megtartani azt. De mivel véglegesen semmit sem lehet „birtokolni” vagy „megtartani”, mindig frusztráltak. Tapadóan mohó hajlamuk az alapvető szükségletekre korlátozódik: ételre, itatra; és az érzékelésük eltorzul. Sokuk számára az étel szemétté és tűzzé válik, ahogy a közelébe érnek, míg vannak, akik olyan illúziót élnek át, hogy városnagyságú hasukat tű fokának megfelelő méretű szájukon és torkukon át próbálják megötni. Sok leírás ráillett Bosch és Breughel festményeire. Csúnya állapotok, de hasznos, ha tudunk róluk azért, hogy felismerjük, ha egy vágy haszontalan.

Az „állati” születés a nemtudásból, a dolgok tudatos eltorzításából, valamint abból ered, hogy nem élünk a tudat lehetőségeivel. A háziállatok fő szenvedései szolgaságuk, és az, hogy az emberek lemészárolják őket. A természetben élők vadásznak, harcolnak és megeszik egymást. Legtöbbjük a föld alatt vagy vízben él, betegek, zavarodottak vagy tele vannak félelemmel. Nem rendelkeznek azzal a képességgel, hogy irányítsák a tudatukat, nincs lehetőségük arra, hogy elinduljanak a megszabadulás felé vezető úton. Ezt a hármat – a poklot, a szellemállapotot és az állati világokat – a három „alsó” világnak nevezik, és a tudatban keletkező negatív benyomások természetes beérései. Csak a józan észen múlik, hogy elkerüljük azoknak a magoknak az elültetését, melyeknek ilyen szerencsétlen eredményük lesz. Igazán semmi keresnivalónk sincs ezekben az állapotokban, mivel teljesen gúzsba kötnek minket, nincs lehetőségünk, hogy segítsünk magunkon és másokon.

Ezután a rinpocse azt mondta, hogy a „felső” világok, a „jó” újraszületés is szenvedéssel jár. Ezek sem adnak biztos menedéket. Az erős vágyak és

az előző életekből származó jó cselekedetek egy emberi születéshez vezetnek. Itt a következő nyolc szenvedés van automatikusan jelen: a születés, az öregség, a betegség és a halál közvetlen szenvedése, és a négy közvetett, melyek a fájdalom, amikor el vagyunk választva attól, amit szeretnénk, a frusztráció, hogy azzal kell lennünk, amit nem szeretünk, a szenvedés, hogy nem tudjuk megszerezni, amit szeretnénk és a gond, hogy vigyáznunk kell arra, amink már megvan. Mindegyiket a legkisebb részletig körbejárta, hogy rámutasson, milyen sok fájdalom rejlik abban, amit „természetesnek” veszünk. „Az istenekre és félistenekre sem kell irigykednünk” – mondta. A félistenek gyönyörű testtel és erővel születnek meg a korábbi jó cselekedeteiknek köszönhetően, azonban erős féltékenységük harccal és áskálódással tölti meg életüket. Soha nem elégedettek, és mivel általában nagyon haragos és gyűlölettel teli állapotban halnak meg, következő újraszületésük nagyon fájdalmas lesz.

Még a feltételekhez kötött világ legörömtelibb állapotai, az isteneké sem elég jók, mivel a különálló „én” illúziója nincs teljesen eltávolítva. Bár több eonnyi ideig maradnak a hihetetlen öröm állapotában, kívánságaik automatikus beteljesülését tapasztalva a tiszta forma világában vagy a teljes absztrakció szabadságában. Végül semmi sem tarthatja fenn a jó karmát, melyből ezek a tapasztalatok származnak, így elfogynak – és akkor más állapotokba zuhannak. A tudat fátylai az alany és tárgy, az „én” és a „te” illuzórikus elválasztásaként sűrűsödnek össze. Ebből olyan zavaró érzelmek keletkeznek, mint a kötődés vagy az eltasztás. Ezeket negatív cselekedetek és szavak követik, amelyeknek kellemetlen következményeik vannak – és már bele is ragadtunk a szenvedésbe. Mivel az istenek fokozott öröme megakadályozza őket, hogy túljussanak személyes korlátjaikon, és eltávolítsák tudatuk utolsó illúzióit, így az alacsonyabb létformákba való újraszületésük elkerülhetetlen. Bár hosszú ideig élnek, még az ő életük is korlátozott, és azt mondják, nincs nagyobb szenvedés, mint a haldokló istenek szenvedése. A hat létforma zűrzavarában élünk egészen a megvilágosodásig. Egyetlen állapot van, amely tartós és jelentőségeltjes: a buddhaság állapota. Egyetlen cél van, amit érdemes elérni: eljutni arra a szintre, ahol saját problémáink eltűnnek, és Bodhiszattvaként ténylegesen képesek vagyunk minden lényt segíteni.

Ezután az egyhetes, a feltételekhez kötött lét szegényes alkuját bemutató

erőltetett menet után Kalu Rinpoce váltott, és elmondta, hogy milyen egyedülállóan szerencsés létezésben vagyunk a számtalan lény közül, akik megtöltik a világegyetemet, mert elértük az értékes lehetőséget, hogy gyakorolhatjuk Buddha tanításait és szabaddá válhatunk. „Tizennyolc feltétel jött össze ahhoz – mondta –, hogy ez az állapot megjelenhessen. Nyolcfajta *nyugtalan* létezést kell elkerülni, míg öt feltételt másoktól kell megszerezni; és ötöt mi hozunk.” Mindegyiket felsorolta, és folytatta: „Ezek mind aktívak: itt és most egyedülálló lehetőséget nyújtanak számotokra.”

A nemtudás és a zavaró érzelmek fátylainak eltávolítása Kalu Rinpoce irányítása alatt személyessé és gyakorlatiassá vált, olyanná, amit tényleg meg tudtunk csinálni. A tökéletesség, amiről beszélt, és amit maga is tisztán jelenített meg, nem szenzáció vagy szépségverseny volt, hanem a lények igazi, nem változó lényege: valami, ami mindig jelen van. Mindezt szinte kézzelfoghatóvá tette, még a leglustábbakat is inspirálva, és a mulandóságról szóló következő tanítás az előzőeket sürgetővé tette. Megmutatta minden dolog továtűnő természetét, a halál bizonyosságát és az élet rövidegét. Felhívta figyelmünket a mindenhol jelen lévő változás és hanyatlás jeleire, gyakran a saját testére mutatott példaként. „Ebben az életetekben megvan a lehetőségetek, hogy megtaláljátok azt, ami soha nem hal meg vagy tűnik el: saját Buddha-természeteket – mondta – Értékes lehetőség, de az élet rövid. Ha most nem használjátok ki, ki tudja, hány zavaros életem kell még átmennetek, míg ismét lehetőségetek nyílik arra, hogy szabaddá váljatok, miközben képtelenek vagytok segíteni magatokon és másokon.”

Ezt Hannah és én egy pillanat alatt megértettük, de nehéz volt teljesen befogadni azt a tanítást, hogy minden, amit ismerünk, szenvedés. Először nem értettük, hogy ez a tanítás a Buddha szintjéről van megadva. Mivel szerintünk mi voltunk a legbolderabb emberek a világon, minden dolgot újnak és izgalmasnak éreztünk, mindez nem egy mögöttünk levő korbácsot jelentett, hanem egy állandóan növekvő répát előttünk, mely a tudattal való munkánkat motiválta. Az, hogy a legmagasabb szintű és legörömtelibb állapotok, amelyeket jelenleg ismerünk, csupán a határtalan tökéletesség és a teljes megvilágosodás gyönyörének gyenge árnyékai, túl szép volt ahhoz, hogy elhiggyük.

„Amíg el nem éritek ezt az állapotot – mondta Kalu Rinpoce –, a tudatokat mindig a következő hibák egyikének hatása alatt lesz:

1. A szenvedés szenvedése az az állapot, amikor a fájdalom felhalmozottságának mértéke elviselhetetlenné válik.
2. A változás szenvedése, hogy ami megjelenik, el is tűnik.
3. A nemtudás finom szenvedése, ami annak köszönhető, hogy nem tudjuk, mi is történik valójában.

A buddhaság állapota teljesen túl van ezeken a hibákon.”

Amerikai szomszédaink (Sue és Richard) a Crees-házban órákat töltöttek el valami furcsa gimnasztikával. Összetett kézzel megérintették a fejük tetejét, a torkukat és a szívüket, mint ahogy azt mi is tanultuk. De ahelyett, hogy civilizált módon, csak a homlokukkal érintették volna meg a földet, a kezükön csúszva elnyúltak a földön, és a kezek elől egy pillanatra érintkeztek. Egy pillanatra sem pihentek, ismét felálltak, és sokszor csinálták ugyanezt. Egy Ken nevű kanadai a kolostor főtermében végzett ezekből sokat, a többiek otthon csinálták, de mert mindenki annyira elfoglalt volt a saját gyakorlatával, hogy velünk, újjakkal nem tudott foglalkozni, nehéz volt erről információt szerezni. Aztán, annak ellenére, hogy a gyakorlat fizikális része felkeltette az érdeklődésemet, megfélekedtünk róla. Csak a szenvedésről és a nemtudásról szóló tanítások végén ért Kalu Rinpoce azokhoz a speciális tornagyakorlatokhoz, amit a többiek csináltak. Kiderült, hogy 100 000 ilyen „leborulás” a négy alapgyakorlat első része. A tibeti buddhizmus hiteles mesterei újra és újra elmondták, hogy az olyan gyakorlatok, mint a Shi-ne, Lhag-tong (Shamata, Vipaszána) és az igazán előrehaladott tantrikus meditációk csak az ilyen előkészítők által felhalmozott pozitívitás és tisztulás után hoznak igazi eredményt. Azon kívül, hogy nagyon hatékonyak a büszkeség eltávolításában, erősen hatnak a testre, a beszédre és a tudatra, kiegyenesítik a test közepén lévő energiacsatornát, és a tudatot a megvilágosodás felé fordítják. Igaz, hogy „százezernek” – vagy tibetiül „Bum”-nak – nevezik, mégis 111 111-szer kell megcsinálni.

Hannah készen állt, hogy egyből elkezdje, de az én büszkeségem kiszagolta a veszélyt, és gyorsan talált kifogást: „Ha csinálnunk kellene, Karmapa már mondta volna. Ha pedig mégis elkezdjük, egy nekifutással be is kell fejeznünk. Jobb lenne ülő meditációkat végezni addig, amíg

ismét együtt nem leszünk Karmapával.” Ez jó módja volt a gyakorlat nem-végzésének. Még ha napi ezret csinálunk, akkor is három hónapba került volna, míg az egészet befejezzük, ilyen sokáig azonban semmiképpen sem akartunk itt maradni. Még mindig teljesen Karmapára voltunk ráhangolódva, és bár boldogok voltunk, hogy Kalu Rinpoce a tanítónk, és napról napra egyre közelebb éreztük magunkat hozzá, mégis voltak odaadásunknak olyan szintjei, melyek csak Karmapa, a szívünkben levő hatalmas, nevető Buddha felé irányultak.

Ennek ellenére nem volt könnyű csak nézni a többieket, amint leborulásokat végeznek úgy, hogy én magam még meg sem próbáltam. Így aztán egy nap, pusztán kíváncsiságból megtisztítottam egy sávot a szobánk padlóján. Leterítettem egy hálóságot térdvédőnek, egy párnát a hasam alá és egy pár használt zoknit a kezemnek, amin csúszhattam, és megcsináltam jó néhányat. Mivel csak egyszeri próbálkozásnak tartottam, senkinek sem beszéltem róla. Különleges érzés volt, egészen izgalmas. Amikor 17 éves koromban az Egyesült Államokban voltam egy diákcsereprogram keretében, az amerikaifutball-edzésen a vetődő szerelés mindig nagy élvezetet okozott, és most itt ugyanarra a felfokozott érzésre találtam rá. A mozdulatok egyhegyűségére szinte rá lehetett szokni, és körülbelül 500-600-at csináltam megállás nélkül. Ennyit akartam csak tudni a hatásukról, és a fájó hasizmokat kivéve – iktattam a gyakorlatot. Amikor mentünk Kalu Rinpoce következő tanítására, szeretetteljes mosollyal azt mondta: „Jó, hogy elkezdted a leborulásokat. Nagyon fontos szerepük van a test, a beszéd és a tudat negatív benyomásainak eltávolításában.” Nagyon megdicsért, majd a többi tibeti átvette a szót, és arról kezdtek el beszélni, hogy milyen jó a százezer leborulás. Nagyon kínos volt. Szabotázs lett volna azt mondani reményekkel teli csoportunk előtt, hogy csak kísérleteztem, és valójában nem is akartam folytatni. A többieket ez megállította volna a gyakorlásukban; ezt nem tehettem. Nem volt kiút. Szakértő módon csöbe lettünk húzva. Napi háromszor kétszázal kezdtünk, így elég időnk maradt sok másra is, például feltérképezni az izgalmas hegyeket, melyek Nepál és Bhután között fekszenek, Szikkim határánál.

Az emberek szerint nem Kalu Rinpoce volt az egyetlen magas szintű tanító Dardzseling környékén. A város feletti fás lejtőkön élt egy láma,

Kandzsúr Rinpoce. Tibetből jött, Karmapa tanítványa, és ő az egyik legmagasabb tanítója a nyíngma vonalnak. Bár Hannah és én mindig ösztönösen csak egy vonallal foglalkoztunk, és nem kevertük a tanításokat (jobb egy dolgot nem érteni, mint tízfel kapcsolatban zavarodottnak lenni), mégis kíváncsiak és áldásra éhesek voltunk. Így egy nap átsétáltunk a gyönyörű erdőn, hogy meglátogassuk ezt a mestert.

A nyíngma iskola tanítása, ami körülbelül 750-ben érkezett Tibetbe, a mi kagyü vonalunk egyik aspektusa. A századok alatt a megvilágosodást eredményező leghatékonyabb módszerek kiegészítették egymást, ahogy azt a Mahamudra című könyvemben is olvashatjátok.

Kandzsúr Rinpoce feleségével és tudatosan inkarnálódott fiával élt egy még építés alatt álló gyönyörű, nagy kőházban. Francia tanítványok vették körül, legtöbbször nagyon gazdag volt. Ahhoz, hogy bemenjünk, először ki kellett nyitnunk a kaput, amit néhány mérges németjuhász őrzött. Rossz hangulatban voltak, és hallottuk, hogy pár napja ténylegesen megtámadtak valakit. Ennek ellenére egyik nyugati tanítványt sem érdekelt, hogy látogatók érkeztek. Olyanok voltak, mint akiket Kalu Rinpoce körül találtunk, Rumtekben viszont soha, és láthatóan túlságosan el voltak foglalva saját fejlődésükkel ahhoz, hogy másokra is gondoljanak. Újra megígértük magunknak, hogy ha valaha lehetőségünk lesz részt venni Európában tibeti központok kialakításában, nem fogjuk megengedni, hogy ehhez hasonló légkör alakuljon ki. Ezt azóta is észben tartjuk, és ez az a pont, ahol örömmel lépünk az emberek tyúkszemére. A mogorvaság, az egoizmus és a zavaró híresztelések olyasmik, amelyeket nem engedhetünk meg magunknak; ezek elárulják Karmapa szellemét. Sikertelen elmennünk a kutyák mellett anélkül, hogy bánatunk kellet volna őket. Kandzsúr Rinpoce csodálatos volt. Bevezetett minket a házba, papucsban és hosszú fehér hálóingben menetelt előttünk. A feleségének is nagyon szeretetteljes kisugárzása volt, lehetetlen volt nem szeretni őket. A Rinpoce leült a trónjára, feltett néhány kérdést, és meditációba merült. Amennyire tudtunk, vele meditáltunk, és ez hirtelen sokkal jobban ment, mint általában. A tudat lényegében pihentünk, túl a gondolatokon, teljesen elszállva, ugyanakkor teljesen tisztán. Ahogy visszatértünk a ki-vetítésekkel és megkülönböztetésekkel teli hétköznapi tudatossághoz, láttuk, hogy több óra telt el. Mikor felszálltunk a kései, Szonadába tartó

buszra, még mindig éreztük az áldását. Következő himalájai túránkon újra meglátogattuk, és megint valami hasonló dolog történt. Leült elénk egy székre, és elkezdte az OM AH HUNG BENZA GURU PEMA SZIDDI HUNG-ot énekelni. Ekkor a belső energiák olyan erővel indultak hirtelen felfelé, hogy egész testemben remegni kezdtem, és éreztem, hogy számtalan dimenzió nyílik meg. Hálával és örömmel telve a térdéhez hajtottam a fejem. A hetvenes évek közepén halt meg, amikor Karmapával Genovában voltunk. Néhány nappal a Karmapa 16. inkarnációjának halála előtt, 1981 novemberében Chicagóban Karmapa megtalálta Kandzsur Rinpoce új inkarnációját, másik húsz fontos lámáéval egyetemben. A korábbi inkarnáció, akit mi Dardzselingből ismertünk, Karmapa egyik szerzetese volt Tibetben. Miután sokat meditált, talált maga mellé egy bölcsességtartó nőt, és magas szintű tudatosságot értek el. A Ghoomnál a nyíngma iskola egy másik magas szintű tanítóját is meglátogattuk, akinek a kolostora nevezetességnek számít gyönyörű, régi Khadampa-stílusú sztupái miatt. A neve Csattar Rinpoce, és ebben az életében érte el a megvilágosodást. Nagyon közel áll Kalu Rinpocséhoz, és híres kemény, gyakorlatias tanításáról és jóslatairól, ami sok embert vonz hozzá. Egyszer egy nyugati okoskodó lánnyal fél évig takarítottatott egy istállót, mielőtt bármilyen meditációt adott volna neki. Amikor pénzt kap, gyakran lemegy Sziliguriba, és az ottani halászoktól rengeteg élő halat vesz, mantrát mond rájuk, majd visszaengedi őket a folyóba. Vegetáriánus, és mivel Guru Rinpoce tanítványa, a füstöt bármilyen formában károsnak tartja, kivéve a füstölőt. „A füst távol tartja a Buddhákat”, mondják ők. Az alkoholt illetően viszont nem ennyire merevek, szerintük alkalmanként és mértékkel fogyasztva még meg is hosszabbíthatja az életet. Tibetben barlangról barlangra járt azokon a helyeken, ahol Guru Rinpoce és Milarepa meditált. Két szamarat vitt magával, az egyikre a könyveit pakolta, a másikra pedig az élelmet. Sok helyen meditált, amíg el nem érte a célját. Nemrég egy elvonulási központot indított be Nepálban a nagylelkű bhutáni királyi család segítségével. Ahogy hallottuk, a kilencvenes évek közepén még mindig eredményes volt a munkája.

A nyíngma iskola akkori feje Dudzsom Rinpoce volt. Kalimpong és Kathmandu között ingázott; a 70-es, 80-as években többször is járt

Nyugaton, főként Londonban, Franciaországban és az USA-ban. Már Kalimpongban is próbáltuk meglátogatni, de akkor nem jött össze a találkozás. Hallottuk, hogy most Dardzselingben van, és éppen sikerült elkapnunk egy nappal távozása előtt. Dudzsom Rinpoce súlyos asztmától szenvedett, amin keresztül sok lény rossz karmáját vette magára, míg gyengesége sokaknak megadta azt a jó karmát, hogy hasznosak lehessenek számára. Nem engedte, hogy leboruljunk, és amikor megkérdeztük, hogy érzi magát, olyan egyszerűen és tényszerűen válaszolt, hogy egy világnyi tisztaság jelent meg: „Nyomorultul.” Egy csomag „lámagyógyszert” adott, kicsi, szabálytalan alakú gyógynövény szemeket, amit a lámák meditációk közben áldanak meg, és önmaga is könnyű áldást ad. Amikor 1981-ben, harmadik utazásunk alkalmával már száz barátunkkal együtt találkoztunk vele, még mindig képes volt megáldani mindannyiunkat.

Dardzseling és a Ghoom között a hegyoldalon élt Drugcsen Rinpoce valamint Thugce, aki azóta már új testben van. Nem nagyon kedvelték Kalu Rinpoce-t, valószínűleg azért, mert az orruk előtt vette meg Szonadát. Nagy kurzusokkal és csoportos mantrasméltéssel járultak hozzá a környék életéhez. Segítségükkel a helyi buddhisták kikerültek hagyományos „fogyasztói” szerepükből, és mindennapi életükben aktívabbá váltak. A kolostor épülete fejlett technikával épült, a pudzsáknak is csodálatos ritmusa volt, de minket eléggé felkavart, hogy egy elismert tulku megőrült. Akkor még ez nem fért bele a képbe.

Gyakran meglátogattuk a Bhutia Bhaszti közösséget, Dardzseling mögött. Ez azért volt érdekes, mert a közösség világi szervezetként működött. Volt még mit tanulniuk: működésük kevésbé volt termékeny és átlátható, mint az, ahogy később a nyugati csoportok számára lehetővé vált.

A sok láma meglátogatása ellenére sem felejtettük el, hogy Kalu Rinpoce az, akitől a módszereket tanultuk. Ha ez nem áttételesen történt, mint pl. a mi esetünkben, akkor a Karmapa gyakran egyből hozzá küldte a tanítványokat, hogy megtanulhassák a Dharma alapjait. Az ősi tibeti kolostorok hagyományos tanításai, a cölibátus és a hierarchia képezik a vázát még ma is a francia, az amerikai és a kanadai kolostoroknak, ahol a gyakorlatokat tibetiül végzik. Abban a több mint kétszáz világi centrumban, amelyet barátainkkal közvetlenül Karmapának alapítottunk – melyek szerkezetének elvi kialakulásában Künzig Shamar Rinpoce

tevékenysége fontos szerepet játszott –, a csoportok működése a barátságon alapul, és szervezési ügyekben maguk döntenek. A nyitott hozzáállás, a Nagy Pecsét (Mahamudra) gyakori tanítása, a tanítón (Karmapán) való meditáció széleskörű alkalmazása és a saját nyelv használata gyors fejlődést idézett elő.

Bár nap mint nap Kalu Rinpocséval voltunk, és az ő irányításával végeztük a leborulásokat, még mindig nem akartunk beavatásokat kapni tőle. Úgy éreztük, az valami olyan mély, hogy fájdalmas volt még a gondolata is annak, hogy ezen a szinten Karmapán kívül valaki más felé megnyíljunk. Egyszer éppen egy beavatás előtt hagytuk el a szobát, és emiatt nagyon furcsán éreztük magunkat. Kalu Rinpocse látta, milyen szorult helyzetben vagyunk, és egy nap azt mondta, hogy Karmapa hamarosan Bhután nyugati részébe megy, és fel kellene használnunk ezt az alkalmat arra, hogy megkérdezzük a beavatásokról. A legjobb, amit valaha is mondott. Majd kiugrottunk a bőrünkéből az örömtől és az izgalomtól, hogy újra láthatjuk Karmapát. Az elkövetkező napok alatt információt gyűjtöttünk az útvonaláról. Nem igazán tudtunk rájönni, hogy milyen csatornákon jönnek a hírek, néhány tibeti (gyakran az öreg harcosok) a szomszédságban mégis mindig tudta, hogy mit csinál Karmapa. Azt mondták, hogy a következő néhány napban Indián utazik keresztül. Mivel a Bhután két részét összekötő közvetlen útszakasz még nem volt kész, csak egy út jöhetett számításba. Így ott találkozhattunk vele, ahol előzőleg leállítottuk azt a luxusbuszt. Minden nehézség nélkül szedtük össze a papírokat Kalimpongba. Szerencsére onnan a bhutáni határig már nem volt több ellenőrzés.

Ez alkalommal még a kapu előtt leszálltunk a buszról, odamentünk a határőrökhöz és megkérdeztük, hogy várhatunk-e ott a Karmapára. A határőrök nem azok a zsenik voltak, akik az elmúlt alkalommal, de hasonlóan paranoiások, és azzal fenyegetőztek, hogy letartóztatnak minket, ha nem megyünk el azonnal. Valószínűleg attól féltek, hogy elveszítik az állásukat, és Indiában ennek fele sem tréfa. Elmondtuk a főnöknek, hogy a Karmapa tanítványai vagyunk, de nem hitte el. Nyilván tudott valamit a karmáról, és csak ezt ismételte: „Ilyen erős karmikus kapcsolatra nem tudtok szert tenni egy élet alatt.” Természetesen furcsán hangzott számára, hogy egy európai pár személyes tanítványa a magasan

megbecsült Karmapának, a legnagyobb jógik tanítójának. Az ő azonban kifejejtette filozófiájából, hogy sokan az erőscsontozatú, fehér arcú európaiak közül, akik most Keletre jönnek, minden bizonnyal itt éltek előző életeikben, míg azok az ázsiaiak, akiket vonz a kereszténység és akik számára ez nemcsak gazdasági kérdés, azokban valószínűleg a keresztény kultúra hagyott nyomokat a múltban.

Igazából a legmagasabb lámák felismerik tanítványaikat, amikor meglátják őket, de ritkán mondanak valamit az előző létezéseikről. Mivel látják, hogy az embereknek elég problémájuk van az egójukkal ebből az életből, a sok személyes drámát kihagyva ott folytatják a tanításokat, ahol abahagyták.

A határon lévő katonák nem voltak túl hálásak filozófiájuk eme gazdag kiegészítéséért. Láttuk, hogy csak vesztegetjük az időnket, sőt még kellemetlenné is válhat a helyzet – mindenre elszántak voltak –, így felvettük a hátizsákjainkat és visszafordultunk. Egy ideig sétáltunk a homokos úton, amit bütykös törzsű fenyők szegélyeztek, aztán felvett minket egy bhutáni dzsip. Elvitt bennünket a következő faluig, ami még mindig a tiltott területen belül volt. Örömmel láttuk, hogy semmilyen más út nem keresztezte a miénket; ez azt jelentette, hogy Karmapa biztos átjön a falun. Nem is kellett továbbmennünk. Gyorsan letértünk a főútról, hogy elkerüljük ezzel a titkos- és az egyenruhát viselő rendőröket, és elkezdtünk helyet keresni éjszakára. Sikeresen megszabadultunk a kíváncsi hatóságoktól, ráadásul ez volt a legkellemesebb városka, amit egész Indiában láttunk. Sok közvetlen, természetes és kedves emberrel találkoztunk ezen a helyen. Jó volt együtt lenni olyan emberekkel, akikkel nem kellett tanítószkodni. Amikor megkérdeztük, hol találjuk a hotelt, egyből a főtemplomhoz vezettek minket, leterítettek egy matracot, és kérték, hogy maradjunk. Még működő telefon is volt ebben a paradicsomban. Amikor felhívtuk Puncölinget és megtudtuk, hogy Karmapa nem jön másnapig, éppen erre a vendégszeretetre volt szükségünk.

A főoltár mellett helyezkedtünk el, ahonnan látni lehetett, amikor a helyiek belépnek, és megütik a gongot, hogy felébredszék az istenüket: felajánlják neki amijük van, utána imádkoznak és kívánságokat tesznek. Néhány hívő ételt hozott nekünk, és nem sokkal ezután néhány tamang, akik eredetileg buddhista törzshöz tartoznak, elhívott minket, hogy áldjuk

meg a templomukat. Olyan helyzet alakult ki, hogy egyetlen cselekedet nagyon sokat jelenthetett. Szedjük-e össze csomagjainkat és vigyük magunkkal, vagy bízzunk bennük? Indiában először és utoljára úgy döntöttünk, hogy kockáztatunk: otthagyjuk a csomagokat. Amikor elindultunk, és csak azt vittük magunkkal, ami mindig a zsebünkben van, úgy éreztük, hogy jólesett nekik.

A tamangok egy árnyas úton, újonnan ültetett fák alatt vittek minket fel. Arra gondoltunk, hogy ilyen gyönyörű lehetett India a népesség-robbanás előtt. A templom nem volt messze a falutól. Oszlopokon állt, hogy a kígyók és a patkányok kint maradjanak; félreismerhetetlen tamang stílusban épült. Mint mindenhol a hegyek lábánál, itt a síkságokon is ugyanazokat a négykarú, fehér Csenrézi-formákat láttuk: nagy kezekkel, szemekkel és a befejezetlennek látszó dordzsékkal és csengőkkel, a helyi kovácsok munkáival. Egyszerű ötvözeteket használtak, nem tudták a fémeket annyira felhevíteni, hogy a szennyeződések eltűnjének belőle.

Szemmel láthatóan nem túl gyakran használták a templomot, és bár volt egy olyan érzésünk, hogy a gyakorlásuk nagy része elég „elázott” lehet a sok alkohol fogyasztása miatt, mégis jelen voltak az alapvetően jó energiák, amelyek bárhol megjelennek, ahol az emberek a Buddhákra gondolnak. Megáldottuk a helyet az általunk ismert mantrákkal, rizst szórtunk szét, ők pedig elégedettek voltak.

A következő reggel olyan támaszpontot választottunk, ahonnan jól ráláthattunk az útra anélkül, hogy mi láthatóvá váltunk volna. Olyan hely volt, ahol várhatóan a falu bejárata és a bukkanók lassítják a menetet. Néhány óra és több tucat banán után konvojjal maga mögött egy nyitott Landroveren megjelent Karmapa. Kirohantunk a kocsi elé, Karmapa pedig megállította a meghökkenett vezetőt. Beszélgettünk egy nagyot, aztán hosszan és igazán megáldott minket. Egy pillanat múlva a teherautó tetején, a csomagok között ültünk. Egyszer csak újra Bhutánban voltunk. Puncölingben a régi turistaházunk előtt álltak meg az autók, egy sereg rumteki barátunkat ráztuk le, akik beszélgetni akartak velünk, és egyenesen Karmapához szaladtunk. Szinte észre sem vettük a várakozók raját, egyből berohantunk. Ez volt az a pillanat, amikor odaadtuk volna neki dán útleveleinket, hogy helyette bhutánit kapjunk, ha így nem kellett volna többé elválnunk tőle. Az a gondolat meg sem fordult a fejünkben,

hogy valaha visszatérjünk Európába, egyszerűen mellette akartunk lenni. Ahogy kezében tartotta útleveleinket, Karmapa azt mondta: „Szerencsések vagytok, hogy ilyen országotok van, és nem vagytok menekültek, ezt jó, ha tudjátok. Tartsátok meg, később még jó hasznát veszitek.” Megígérte, hogy minden tőle telhetőt megtesz, és hellyel kínált minket a mellette lévő bambuszszékeken.

Kényelmetlenül éreztük magunkat, nem találtuk helyünket a székeken, de túlságosan el voltunk foglalva a terveinkkel, hogy odafigyeljünk, miért. Amikor azonban egy erős felépítésű férfi lépett be a szobába, akinek ismertük az arcát a mindenhova kitett képekről, és leült a földre a Karmapa elé, gyorsan, minél észrevétlenebbül mi is lecsúsztunk ugyanúgy. Ez maga a bhutáni király volt.

Késő este lehetővé vált, hogy még egyszer találkozhassunk Karmapával. Ahogy beléptünk a szobába, megint majd hanyatt estünk a meglepetéstől. Nem volt bent lámpa, ami fényt adhatott volna, ennek ellenére mégis aranyló ragyogás világította be a szobát, amit én enyhén zöld árnyalatúnak érzekeltem. A fény Karmapából jött. Amikor eléggé magunkhoz tértünk ahhoz, hogy megszólaljunk, először a beavatásokról kérdeztük. Karmapa kedélyesen ezt válaszolta: „Ti hájfejúek, nem látjátok, hogy Kalu Rinpoce az én munkámat végzi? Hát persze, hogy részt vehettek a beavatásain. Menjetek vissza Szonadába, végezzétek el az előkészítő gyakorlatokat, és látogassatok meg Szikkimben, amikor csak tudtok.”

Aznap este a királyi családdal is találkoztunk, akik 1979-ben és 1987-ben voltak olyan kedvesek, és meghívtak minket Bhutánba a vendégeikként. Találkoztunk Karmapa unokaöccsével, Dzsigmelával is, aki felhívta a figyelmünket arra, hogy elvonulás alatt milyen hamar be lehet fejezni a leborulásokat. Egy utolsó Fekete Korona szertartás után – amelyet a hegyi emberek csoportja kapott, akik csak ezért jöttek – hajnali háromkor ismét útra keltünk, ez alkalommal az egyik teherautó utasterében, régi barátunk, a doktor társaságában. Mivel Karmapa többször állt meg, mint mi, hogy embereket és helyeket áldjon meg, mi értünk először a Tista hídra. Azokkal a képekkel és dolgokkal vártunk, amik a nagy sietségben nem kaptak áldást, és amit a barátainknak akartunk hazaküldeni. Miközben elment mellettünk dzsipjével, ráfújt a kezemben levő tárgyakra, és egy pillanat alatt már át is ért a hídon.

A Tisztától egy szolgálati dzsipen mentünk Dardzselingbe, kiszálltunk a Ghoomnál, és találtunk egy teherautót, ami Szonadába ment. Első alkalommal tartoztunk valahova. Karmapa azt mondta, hogy maradjunk és tanuljunk, mi mást tehettünk volna. Megpróbáltuk a legjobban kihasználni a helyet, a legtöbbet tanulni, kényszerítve magunkat napi 2000, majd 3000 leborulásra. Ez volt a maximum, mivel ezenkívül ételt is kellett csinálnunk, tanításokra kellett járnunk, és életben kellett tartanunk kapcsolatunkat Európával. Akkor, mint ahogy ma is: a levélírás volt az igazi nagy dolog, ezzel telt minden kihasználatlan percünk. Igaz, nyertünk időt, mivel egyre kevesebb alvásra volt szükségünk: Karmapa állandó áldása és a leborulások felfelé irányuló mozdulatai megtisztították az energiacsatornáinkat, így 4-5 óra alvás után felébredtünk. Szobánk jéghideg volt, nem ártott jó korán kezdeni, hogy bemelegítsük. Legnagyobb meglepetésünkre testünk a gyakorlat által igazi ajándékká vált, eszközzé, melyet szabadon használhattunk, és azóta a kemény munka sem esik nehezünkre.

Mély benyomást tett rám, ahogy Hannah végezte a gyakorlatokat – a bölcsesség, ahogy ezt a nagyon nehéz fizikai gyakorlatot kezelte. Egymás mellett csináltuk, Hannah adta a ritmust, mivel szívós és tudja, hogyan kell a dolgokat folyamatban tartani. Nem volt pihenő. Az övéit számoltuk, miközben én gyakran rádupláztam, hogy növeljem az élmény erejét. Ez egy átalakító, teljesen tantrikus gyakorlat, mivel a test (maga a leborulás), a beszéd (az ismétlések) és a tudat (a motiváció és a megtartott tudatosság) aktivitását hangolja össze. Amikor ezt csináljuk, tartós változások történnek. Nincs jobb módja az elzárt belső csatornák kitisztításának és a zavarodott energiaáramlatok kiegyenlítésének, melyek a többéves kábítószer-használatból vagy a tétlenségből származnak, mint hogy rendszerünket eme „lógyógyításnak” vessük alá. Bölcs dolog úgy bízni a gyakorlat ősrégi bölcsességében, ahogyan az kialakult. Amikor megpróbáltam feljavítani annak érdekében, hogy helyrerázzam a szívközpontomat, és egy kemény tárgyat helyeztem oda, ahol a mellkasom a földet érte, nemcsak egy csomó érdekes érzésem keletkezett a szívem körül, de egy törött bordám is. Nagyon fáj a mellkasom, és az utolsó 30 ezret egy kézen kellett csinálnom, többet nyögve, mint mantrázva. A gyakorlaton keresztül nagyon sok régi karma ért be, és egy hétig nem

értettem, micsoda fantasztikus áldás volt Mahakála nagy fekete kabátja, ahogy mozdulatlanul lógott előttem és minden más vizualizációt eltakart. A sok kábítószert és a helytelen nézeteket, melyek a belső csatornákat elzár-
ták, gyakran remegést és erős grimaszokat eredményeztek, amikor szét-
oszlottak. Szerencsére tudtam, hogy mindez tisztulás – valami olyan, ami-
től megszabadulok, nem pedig olyasmi, ami most jön. Az utolsó 10000-
et napi 4000-renként csináltuk a Bhutia Bhaszti kolostorban Dar-

dzselingben, a szent és nagyon régi Guru Rinpoce-szobor mel-
lett, míg a lámák, Thubten és
Lody, valamint dr. Dzsigmé és a
családja hordott nekünk ételt. Az
1971. év első reggelére befejez-
tük a 111 111 leborulást, ami az
előkészítő gyakorlat első része.

Egy beavatásra értünk vissza Szon-
adába, amit Kalu Rinpoce
adott. Ez volt az első a megszámlál-
hatatlan sok közül, amikor a
fehér, négykarú Szerető Szemek

(Csenrézi, minden Buddha aktív együttérzése) lényegét adta át. Köz-
vetlenül a Rinpoce jellegzetes arca elé nyomakodtunk be. Úgy tűnt,
mintha az éneke, a csengő és a dob hangja mindenhol áradna, arca
pedig szétszórt és egyre újabb formákban jelent meg. Hirtelen tisztán
láttam előttünk az áttetsző, négykarú Buddhát. Az áldás hihetetlen volt,
a lábaim alig bírtak el utána. Olyan beavatás volt, amit sosem felejtünk
el.

Mindenki nevetett a leborulásokon végzett „feljavításomon”, de bordám
nem javult a sok kötszer és az egzotikus kenetek ellenére, amit a barátaim
tettek rá. Nem akartam sokáig így maradni, és mivel a vasárnapi piacot
is meg akartuk nézni Kalimpongban, ahol még lehetett eredeti tibeti
dolgokat venni, elhatároztuk, hogy elmegyünk abba az érdekes városba
az első leágazásnál, és meglátogatjuk az ott élő gyógyító lámát.

Tasi a Gompus Hotelből, aki elmúlt látogatásunk kellemes és kellemetlen
szakaszait is ítélte velünk, jól tudta, merre jártunk. Úgy tűnt, hogy bele-

Hannah apáccákkal Szonadában

kerültünk a tibeti pletyka- és információs hálózatba. Azt azonban nem tudta és örömmel hallotta, hogy hagyományosan gyakorlunk, és azt tervezzük, hogy befejezzük az előkészítőket. Felkísért minket a mongol lámához, és frissen őrlött campát vett útközben. Boldogan fedeztük fel, hogy a felfelé vezető út, amit korábban nehéznek tartottunk, most szinte felüdülés volt. A testünk rátalált a ritmusára, a leborulások után akadálytalanul, erőfeszítés nélkül dolgozott. Ez nagyon fontos lépés volt. A testünk a tudatunkat szolgálta, és többé nem korlátozta annak szabadságát, nem tette lustává.

A hegygerince érve végigsétáltunk a kolostort körbevevő fal mellett. Ezután szürke kövekből épült alacsony kunyhók sorához értünk. Az ajtón belépve követtük Tasit a legtávolabbi sarokig. Először semmit sem láttunk, mert a vakító napfényről jöttünk be. Ahogy szemünk megszokta a sötétséget, egy barátságosnak tűnő öregembert vettünk észre, amint egy alacsony szobában ül dobozokkal és zacskókkal körülveve. Intett, hogy menjünk be. Leborultunk előtte, és úgy adott áldást, mint ahogy azt Cse-csu Rinpoce is gyakran szokta. Kezeit a fej két oldalára teszi, aztán lassan felfelé húzza a korona felé, felébresztve ugyanekkor minden Buddha áldását is. Campát és pénzt adtunk neki felajánlásként, elmeséltük a történetünket, majd ő következett.

Mint a legtöbb mongol, ő is a Gelugpák (szó szerint „erényesek”) iskolájába tartozott, akik Tibetben szervezetségük és tanultságuk miatt voltak híresek. Politikailag irányították az országot, és óriási kolostorokat alapítottak, melyek mindegyikében több ezer szerzetest láttak el; ilyen például a híres Szerá, Drepung és Ganden. Ezekben az intézményekben számos szerzetes tette le a vizsgákat évről évre logikából és a vita művészetéből. Annak képessége, hogy az okokat, és ne csak azok következményeit kezeljük – jöjjön ez főleg belülről, meditáción, vagyis a tanítóval és az átadás erejével való azonosuláson keresztül, mint a mi iskolánkban; avagy kívülről, tanuláson és vitán keresztül, mint az ő iskolájukban – Tibet igazi felajánlása a világ felé, Buddha ajándéka mindannyiunknak. Akár a nagyfokú odaadás gyors, akár a fokozatos képzés lassú, de biztos útját választjuk, mindenki számára adott a fejlődés lehetősége minden szinten.

Ez az öreg mongol láma, akiről Tasi azt állította, hogy körülbelül százéves,

ám ennyinek semmiképpen sem nézett ki, inkább jógitípus volt, mint gondolkodó. Fő gyakorlata a Csö, az „elvágás” volt. Ebben a meditációban vizualizáción és éneklésen keresztül, valamint egy nagy kézi dob, csengő és lábszárcsontkürt külső segítségével egy fehér, táncoló női Buddhát aktivizálunk, és az elmélyülés állapotába kerülünk. Ebben az állapotban minden éhes szellemet és lényt, aki akar tőlünk valamit, meghívunk, vizualizációban felajánljuk nekik testünket és minden értékünket, miközben tudatunkat a lámánkhöz küldjük. Ezt a gyakorlatot a tibeti buddhizmus régi iskoláiban használták, és a meditáció közbeni tapasztalatok nagyon meggyőzővé válhatnak. Először az invokált energiák csak a képzeletünkben jelennek meg, aztán valóban látjuk is őket, és aki képes ezt a teljes felajánlást és a kötődés elvágását a tökéletesség szintjére emelni, később jót nevet azokon a dolgokon, amelyektől mások félnek, vagy ami miatt idegesek.

A mongol láma felajánlotta, hogy ott és akkor megtanítja nekünk a gyakorlatot, ami meglehetősen nagy megtiszteltetés volt. Annyi lett volna az egész, hogy a helyi temetőkben maradunk vele hat hónapig. Mi azonban először be akartuk fejezni az előkészítő gyakorlatokat Kalu Rinpoceával. Mivel láttuk, mennyire hatékony volt az első része, már alig vártuk, hogy folytassuk, és eleget tudtunk már ahhoz, hogy ne váltsunk hirtelen meditációt anélkül, hogy először megkérdeznénk azt, aki eddig útmutatást adott nekünk. Ez biztos recept lenne a bajhoz. Ezért elmeséltük a lámának, hogy kinek a vezetése alatt és mit csinálunk. Mielőtt elváltunk a lámától, beszéltem neki a bordámról, és jót nevetett azon, mikor meghallotta, miként esett. Az ötlet, hogy valami keményet tegyek oda, ahol a mellkasom a földet éri, a völgyben lakó kínai jógi könyvéből származott, de úgy tűnt, hogy ő nem hallott róla. De Tasi jól ismerte. Az ő hoteljéből rendelte a jógi azt a bizonyos húsos momót.

Az öreg láma két különböző üvegből szürkéssárga port vett ki egy hosszú kanállal, és elosztva három rizspapírba tekerte. Jókívánságokat tett, és ezt mondta: „Ezeket holnap és holnapután reggel vedd be meleg vízzel, ezt pedig langyos vízzel holnap este.” Másnap reggel a hotelben, aztán Szonadában bevettem a gyógyszert. A fájdalom elmúlt, a bordámat azóta sem érzem. Nem tudom, hogy a por, vagy közvetlen áldása gyógyította meg. Valószínűleg a kettő együtt.

Röviddel ezután ismét Kalkuttába kellett mennünk. A dardzselingi rendőrség nem tudta meghosszabbítani az engedélyünket, így a főnökükhöz kellett folyamodnunk újért. A fiatal tanult férfi az Írók Házában levő irodában szimpatikus volt nekünk, és mi is neki. Megígérte, hogy teljes hat hónapot fog javasolni dardzselingi tartózkodásunkra. Mint általában, egészségügyi okokra hivatkoztunk, nevezetesen arra, hogy Hannah-nak az egészséges hegyi levegőre volt szüksége, hogy megerősödjön a Nepálban összeszedett vérhas után. A hivatalnokok azt gyanították, misszionáriusok vagyunk, de mivel nem volt ellenükre, nem érdekelte őket. Ha elmondtuk volna, hogy mi a valódi oka annak, hogy Dardzselingben tartózkodunk, azonnal kiutasítottak volna minket. Ezt rendszeresen tették kevésbé tapasztalt barátainkkal, és velünk is próbálkoztak néhány évvel később, amikor végül kitalálták, mi van. Számukra a tibetiek alacsony rangúak és piszkosak voltak, menekültek, akik talán titokban a kínaiaknak dolgoznak. Sehogy sem illett bele a világgépükbe, hogy a nyugatiak, titkolt bálványaik, azért jönnek az országukba, hogy a legalacsonyabb szintű menekültektől tanuljanak. Természetessé vált, hogy mikor hivatalos ügyben mentünk valahová, elrejtjük a számlálóinkat és begombolkozunk, hogy áldó-zsinórjaink ne látszódjanak.

Miközben az engedélyre vártunk, amit az ígéretek szerint tíz napon belül meg kellett kapnunk, úgy döntöttünk, hogy jobb lesz, ha nem megyünk vissza a hegyekbe. Ehelyett Puriba mentünk, a Bengáli-öböl egyik városába. Kalkuttától délre fekszik, és a tél közepén kellemes látvány volt. Azért is választottuk Purit, mert a turistáktól és a hippiktől is nagyon sokat hallottunk róla. Főleg azért érdekkelt minket, mert ott élt Joseph, W.Y. Evans-Wentz egykori szolgálója. A húszas években szolgálta Szikimben, míg Evans-Wentz elvégezte az első és nagyon fontos, korábban titkos tibeti szövegek fordítását.

Ez volt az a nyersanyag, amit Láma Kazi Dawa Szandup írt, és ami később négykötetű sorozatban jelent meg az Oxfordnál: *Tibeti halottaskönyv, Tibeti nagy jógija: Milarepa, Tibeti jóga és titkos tanok, A tibeti nagy megszabadulás könyve*. Ezek közül a két középső Kagyüpa, ezek nagyon sokat jelentettek nekünk a börtönben. Most itt volt a lehetőség, hogy valaki olyannal találkozzunk, aki jelen volt, és mesélni is tudott a két kultúra első találkozásáról. A két kultúráról, melyeknek szükségük van egymásra és me-

lyekről reméltük, hogy összekapcsolódnak. Még ma is úgy tartjuk, hogy maga a fordítás jó, bár a legtöbb meditációt nem lehet előkészületek és útmutatás nélkül gyakorolni. A kommentárok azonban zavarosak. Senkinek sincs hasznára, és a többfajta vallási rendszer szemléletének és kifejezéseinek keveredése miatt elveszti frissességét és erejét. Minden vallás, legalábbis azok, melyek ellenzik a szent háborúkat, hasznos, mégpedig oly módon, hogy segít a lényeknek jobban élni és meghalni; és mindezt jelentőséggel teszi. De az út és a cél különbözik mindenütt; mindent összekeverni csak a lusták számára lehet hasznos, a frissességet és az erőt így elveszítjük.

Puriban kellemes napokat töltöttünk el a tengerparton egy vendégházban, fürödtünk a meglepően tiszta vízben, és a leborulások után hihetetlen mennyiségű ételt voltunk képesek megenni. Megtanultuk kívülről a száz szótagú mantrát az előkészítő gyakorlatok következő részéhez, a helyi hippiktől begyűjtöttük a legfrissebb híreket, és lehoztunk egy csoportot egy rossz, agresszív LSD-ről. Néhányuk még a lámák bölcsessége felé is nyitott volt, és később eljött hozzánk Szonadába. Minden alkalommal, amikor Karmapáról beszéltem, éreztem, hogy valami átáramlik rajtam és a szavak maguktól jöttek. Alig beszélünk már olyan dolgokról, amelyek nem álltak valamilyen kapcsolatban a tudat megszabadításával, és minden élményt ennek a fényében láttunk. Buddha tanításainak nagy ereje minden tapasztalatot és energiát ebbe a tudati pontba sűrített össze. A meditáció és a mantrák állandó ismétlése egyre gyorsabban olvasztott fel mindent, ami korábban megszokásként vagy zavaró érzelmként jelent meg. Úgy éreztük, hogy a dolgok belülről jönnek, a fejlődés automatikus, de azt is, hogy a hosszú útnak még csak az elején járunk.

Amikor a hosszú lejárátú engedéllyel visszatértünk Szonadába, jó hírek fogadtak minket. Megérkezett már majdnem elfelejtett vízumunk Szikimbe, amit két hónappal korábban kérvényeztünk, és most engedélyezték. Pont időben érkezett. Karmapa éppen ekkor adta a nagy Dölma Naldzsorma-beavatást. Ez a fontos átadás, amit minden Karmapa csak néhányszor ad meg, több napon át tart, és más beavatásokkal is jár. Szonadai csoportunkból legtöbben már elmentek Rumtekbe, így gyorsan pakoltunk és két ausztrál barátunkat is magunkkal vittünk Puriból. Bár semmit sem tudtak Karmapáról, és keveset a buddhizmusról, egy nap,

valahol a Nyugat-Himalájában engedélyt kérvényeztek, és papírjaik éppen készen álltak. Már megint minden, ami Karmapával kapcsolatos, tökéletesen egybevág! Bár barátaink először nem tudták biztosan, hogy inkább a véletlenben higgyenek, mint az ok-okozatban, menedékkal távoztak, és azzal az erős meggyőződéssel, hogy mi formáljuk saját életünket. Ausztráliába visszatérve alapítottak egy központot.

Aznap este áthaladtunk az utolsó Szikkimbe vezető hídon. A rumteki

Tenga Rinpoce a Fekete Korona táncok alatt,
Rumtek

úton szálltunk le a dzsipről, nyolc kilométerre Gangtoktól. Ez alkalommal az idő száraz volt és csípős, az utolsó emelkedőn gyalog akartunk felsétálni a teraszos rizsföldek között a kolostorig. Egy gyorsabb ösvény újra és újra keresztelte az utat. Ahogy közeledtünk a kolostorhoz, lassan besötétedett. Állandóan a földön és az utakon heverő tehenekbe és kecs-

kékbe botlottunk. A legtöbbjüknek kötél lógott a nyakában, amivel korábban valószínűleg ki voltak kötve. A kolostornál néhány csupasz vilánykörte fényében sokan rohagáltak fel-alá. Erre az eseményre több száz tibeti és sok magas szintű láma érkezett a táborokból és a himalájai kolostorokból. Már csak a vendégházban, a földön volt hely, és Jeshe, akit már jól ismertünk, magyarázatként a Rinpocsek nevének tiszteletet parancsoló listáját sorolta fel. A szobák tömve voltak, és el tudtuk képzelni, mennyi dolga lehetett.

Következő reggel elkezdődtek a nagy beavatást előkészítő szertartások. Mivel egyrészt mi, nyugatiak a tibetiek vendégei voltunk, másrészt a legmesszebből érkeztünk, közvetlenül legelől kaptunk helyet, ahonnan tisztán láthattuk Karmapát és az őt körülvevő magas inkarnációkat. Ekkor valami fantasztikus történt. Dupla kézidobot és csengőt használva, megállás nélkül énekelve és meditálva Karmapa egy energiamezőt vont kö-

rénk és a kolostor köré. Azok a tehenek és kecskék, amelyeket félrelök-döstünk előző este, elkezdtek körbejárni az emberek sorai között. Semmi sem volt ott, amit megehettek volna, de egyértelműen vonzotta őket, amit Karmapa csinált. Azt hallottuk, hogy amikor nagy beavatásokat adnak, a völgy háziállatai elszakítják a köteleiket, és odamennek a kolostorhoz. Gazdáik végül feladják, hogy visszatartsák őket, mivel úgyszólván elszaladnak, és inkább hagyják, hogy a szertartás idejére ott maradjanak.

Amikor az véget ér, az állatok általában maguktól találják meg a hazavezető utat.

Mikor este aludni mentünk, fáradtak voltunk, de teli áldással. Mindenki két speciális fűszálat kapott Karmapától, egy hosszabbat és egy rövidebbet. A hosszabbat a derekunk alá helyeztük, a rövidebbet pedig a párnánk alá úgy, hogy a két szál egy T-t formáljon. Figyelnünk kellett az álmainkat, mert ami ezen az éjszakán történik, nagy jelentőségű lesz.

Nekem két erős és tiszta álmom volt. Az elsőben egy dán barátommal egy halom gyönyörű tankát nézegettünk. Ahogy a védelmező Fekete Kabátot ábrázoló tekercshez értem, azt mondtam: „ezt akarom”, gyorsan magamhoz húztam, a mellkasomhoz nyomtam, és a szívembe olvadt. A második álmomban egy öreg tibeti nőt kaptam el. Elesett a lejtőn, és én felsegítettem a hegyre. Emlékszem, hogy sok együttérzést éreztem iránta, és a hegyről káprázatos látkép tárult eléem. Hannah-nak is erős álmái voltak, reggel mindketten boldogan ébredtünk.

A beavatás maga még lenyűgözőbb volt, mint az előző napi előkészületek. Dölma Naldzsorma egy védelmező buddha-aspektus, egy félig haragos, nyolckarú, zöld női forma. Láttam, ahogy Karmapa egy gyönyörű, fiatal,

Láma-táncok Rumtekben: Mahakála

zöld lánnyá transzformálja magát, és éreztük, ahogy Dölma erős energiája belénk árad. Amíg Karmapa az energiamezőt tartotta, körbeküldte a fiatal tulkukat az összegyűlt emberek sorai közé, hogy mindenkit megérintsenek az általa feltöltött tárgyakkal. Megérintették az emberek fejét és kezét, ily módon ültetve el a megvilágosodás magvait, amelyek a buddha-állapotban érnek be teljesen. Egy ilyen beavatás ereje olyan nagy, hogy a megszabadulás állapotához vezethet a halál után, ahonnan már nincs

viSSzaesés, csak a teljes megvilágosodáshoz vezető belső tisztánlátás egyre mélyebb szintjei. Ez úgy történik, hogy a fizikai halál után, amikor már nincs szilárd testünk, akkor tudatosságunk egyesül a megfelelő meditációs formával és annak erőkörével, eggyé válik azzal a személytelen állapottal, ahol már nincs „én”. A fizikai halált követő megszabaduláshoz a vörös Amitabha Buddha, a Határtalan Fény Buddhájának erőmezeje különösen fontos. Azoknak, akik időről időre gondolnak ebben a testben való létezésük végére – ha a Gyémánt Úton járnak –, a lehető leggyakrabban kell Öpame (Amitabha) mantráját ismételni, és ha lehetséges, meg kell kapniuk az Öpame-beavatást.

Szangye Nyenpa Rinpoce
a rumteki kolostor udvarán táncol

A második nap estéjén véget ért a Dölma Naldzorma-beavatás, így visszatértünk a vendégházba, hogy mindezt megemésszük. Alig szólaltunk meg, túlságosan teli voltunk a nap élményeivel ahhoz, hogy még beszéljünk is róla. A vendégházba vezető úton egy szokatlanul takaros szerzetessel találkoztunk, aki a harmincas éveie elején járhatott. Mivel valamennyire tudott angolul, alaposan megismertük az elkövetkező napok alatt. Ajang Tulku volt a neve, és a Kagyüpa iskola egy kisebb testvérvonalához tartozott.

Bár a tibeti buddhizmus mindegyik régi iskolájának megvan a módszere a tudat átküldésére a halál pillanatában és a gyakorlás alatt is, ez a vonal gyakran tanította ezt egyidejűleg nagy csoportoknak. Ez egy olyan meditáció, amin keresztül a halál pillanatában engedjük, hogy a tudatosság

elhagyja testünket a fejünk tetején – nyolcujjnyira a hajvonalunktól -, hogy egybeolvadjon a Határtalan Fény Buddhájának energiamezejével. A tudatátküldés sikerének külső jele néhány laza hajsza a koponya azon területén, ahol a tudat kilépett, vagy néha egy kis seb, egy pattanás, egy csepp vér vagy nyirok. A halál belső élménye, hogy felfelé haladunk egy szűk csatornán, kihúznak minket a testünkből egy olyan örömteli állapotba, ami teljesen felülmúl mindent, amit ismerünk. Ez az örömteli, teljes állapot, ami jelentésében és dimenziójában állandóan növekszik, Amitabha erőmezeje, az úgynevezett „Tiszta Földje”. Tanítóként a legnagyobb örömöm mostanáig, hogy ezt a tapasztalatot intenzív kurzusok formájában barátok ezreinek adhatom át. Ezt a gyakorlatot azóta minden évben tanítom szerte Európában és Amerikában.

Ajang Tulku sok jó jelet fedezett fel álmainkban. Neki is nagyon jó álma volt, melyben találkozott

A Mahakála-táncok alatt a védelmezők kiáramlanak a rufiteéri kőbörtörből

Shamar Rinpocsével, aki Amitabha Buddha megtestesülése; imádkozott hozzá, majd gyümölcsöt ajánlott fel neki. Azután az álomfejtés tibeti módjáról magyarázott valamit, majd a Bangalor és Manga lot között levő tibeti táborokról beszélt, ahol lakott. Csodálkozva hallottuk, hogy több ezer, a Himalája magasán fekvő részeiről származó tibeti él a trópusi, számukra egészségtelen dél-indiai klímában. A legtöbbjük nyugat-tibeti nomád, akik a többiek után hét évvel később menekültek el. Hátrahagyták az állataikat, sátraikat, az összes holmijukat, és Indiába jöttek a kínai kulturális forradalom idején. A kínai kommunisták akik azt állították, hogy ezek a tibeti menekültek bűnözők, nyomást gyakoroltak az indiaiakra. Azt akarták, hogy küldjék őket vissza, emiatt hamar elvitték őket a határtól, és a korábban lakatlan, déli dzsungelekbe telepítették őket. Talán az egyharmaduk meg is halt a kedvezőtlen klíma miatt (nincsen hivatalos adat), de a túlélőknek gazdag lehetőségük nyílt, hogy

megmutassák jártasságukat az új helyzetek kezelésében. Az északi földről a dzsungelbe való ugrás nem volt könnyű, de megdöbbentő gyorsasággal alkalmazkodtak, és megmutatták az indiaiaknak, hogy a kitartás és az energia hogyan tud a földből jó termést kihozni. Ajang Tulku nagyon szerette volna, ha meglátogatjuk, és segítünk neki, így megígértük, hogy tartjuk vele a kapcsolatot, és nem fogjuk elfelejteni azokat a dolgokat, amiket kért tőlünk.

A beavatások elkövetkező napjai alatt Karmapa mindent átadott. Mindenki elültette az összes Buddha örömét, bölcsességét, együttérzését, aktivitását és védelmező erejét. Aktivizálta a tökéletesség energiáját, ami a buddhaság itt és most. Számunkra, akik éppen csak befejeztük az előkészítő első részét, ezek a beavatások inkább áldások voltak, mint a gyakorlás kezdete, de tudtuk, hogy hatásuk belül növekedik, és mélységet ad azoknak a meditációknak, amelyek még előttünk álltak. Mindenki ott tudott maradni arra a tíz napra, amíg a beavatások tartottak, és örültünk, hogy nem kellett harcolnunk érte.

Szonadába visszaérve indult az utazás új szakasza, a száz szótagú mantra és a vele járó meditáció. Ezt a mantrát is 111 111-szer kell elismételni, és ez gyakran hosszabb időt vesz igénybe, mint a leborulások. A meditációnak nagyon mély tisztítóereje van, ami kifejezetten szükséges, mivel hétköznapi tudatosságunk nem ismeri fel a tudat tökéletes, ragyogó természetét, és emiatt szenvedést tapasztal.

A dualitás illúziója, az alany és tárgy szétválasztása a tudatot felhőként takaró időtlen nemtudásból ered. Ebből fakadnak a káros szavakat és cselekedeteket okozó negatív érzelmek, amelyek eredménye szenvedésünk. Ha nehéz helyzetben vagyunk, nem könnyű megértenünk, hogy mi magunk ültettük azokat a kaktuszokat, amelyekben ülünk. Másokat okolunk szenvedéseinkért, és ilyenkor valami olyat teszünk, amellyel újra csak szenvedést aratunk. Mindezt valóságként éljük meg, holott nincs benne több valóság, mint egy tükörben megjelenő képben, vagy mint a folyamatosan változó felhőkben az égen.

Ezeknek az illuzórikus, de valóságként megélt zavaros és szenvedésekkel teli állapotoknak a megtisztításához minden Buddha megtisztító ereje Gyémánt Tudat (tib. Dordzse Szempa, sz. Vadzsraszattva) energia formájában jelenik meg. Gyémánt Tudat a gyémántszerű, tisztán ragyogó, elpusz-

títhatatlan tudat kifejeződése. Mantrákkal és erős motivációval aktivizálhatjuk; Dordzse Szempa a tudat számtalan gátját oldja fel és megszabadít minket.

A megtisztulás folyamatának megértéséhez mindenekelőtt tisztában kell lennünk az ok és okozat törvényének működésével életünkben: hogyan érvényesül a karma, hogyan működik és hogyan lehet gyengíteni. Néhány egyszerű mondatban összefoglalom, mit hallottunk mi erről tanárainktól. Ha valaki ennél többet akar tudni, elolvashatja az *Ahogy a dolgok vannak* című könyvemet.

Ahhoz, hogy karma – vagyis benyomások, melyeket most ültetünk el a tudatunkban, és melyek később eredményt hoznak – jelenjen meg, az alábbi négyből egy vagy több feltételnek találkoznia kell:

1. Ismernünk kell az adott helyzetet.
2. Kívánnunk kell, hogy valami történjen.
3. Meg kell tennünk, vagy mással kell elvégeztetnünk.
4. Végül elégedettnek kell lennünk.

E feltételek közül minél több együtt van cselekedeteinkben, annál erősebb lesz a hatás.

Az eredmény is négyféleképpen jelenik meg:

1. A halál utáni élményekben, amikor az újabb érzékszervi ingerek hiányában megérnek a tudatalatti benyomásaink, és az így alkotott kivetítéseinket valósan éljük meg. Ezek örömet vagy félelmet, mohóságot vagy zavart, féltékenységet vagy ragaszkodást eredményeznek, és hét hét múlva a hat létforma közül az egyikké szilárdulnak meg.

Amikor aztán – lehet, hogy csak nagyon hosszú idő múlva – a tudat újra emberi testtel kapcsolódik össze, három további eredmény jelenik meg:

2. Tudatunk olyan emberi petesejtből és spermából keletkezett testhez vonzódik, mely illik a tudati állapotunkhoz; ez lehet egészséges, hosszú életű, vagy ezek ellenkezője.

3. Amilyen környezetbe születünk: a másokon elkövetett szexuális erőszak például sivatagos országokba hoz újraszületést, míg ha a nagyon jó karma féltékenységgel és helytelen nézetekkel keveredik, akkor az egy északnyugat-európaihoz hasonló újraszületéshez vezethet.

4. Végül jönnek megszokásaink, amelyek az új életben alakulnak ki: pél-

dául természetesen barátságosak és kedvesek vagyunk, vagy keserűek és kellemetlenek. Ezek az érzések motiválják szavainkat és cselekedeteinket, így ültetjük el a magokat a következő körre.

Hogyan szabadítsuk meg tudatunkat, melyet időtlen idők óta megköt az ok és okozat béklyója, és mely oly messze van a megvilágosodás gyönyöréről? Szintén négy lépésen keresztül:

1. Azt tapasztaljuk, hogy valami nem kielégítő az életünkben (nem vagyunk megvilágosodva, fájdalmas tudatállapotaink vannak, nem tehetünk eleget másokért, és így tovább).
2. Megtisztítjuk a tudatunkat, a gyors eredmények érdekében erős tantrikus meditációt használva, például a Gyémánt Tudatot.
3. Megígérjük, hogy többé nem teszünk ártó dolgokat, és ha ígéretünket megszegjük újra megismételjük egészen addig, amíg sikerrel nem járunk.
4. Próbálunk tudatosan pozitív dolgokat cselekedni, amelyek ellentétesek azzal a szenvedéssel, melyet korábban okoztunk.

“Nincs olyan cselekedet, legyen az bármilyen súlyos, amit ne lehetne megtisztítani e négy lépésen keresztül” – mondta gyakran Kalu Rinpoce, ám figyelmeztetett is minket, hogy ezek csak akkor működnek, ha használjuk is őket. „Mi hasznod van egy darab szappanból, ha csak a zsebedben tartod? Még száz év múlva sem fog megtisztítani. Csak a gyakorlásnak lesz eredménye.”

Így kezdtük a száz szótagú tisztító mantra 111 111-szeri ismétlését. Megpróbáltunk a lehető legjobban tudatában lenni Gyémánt Tudat kristályformájának a fejünk felett, és mélyen kívántuk a teljes megtisztulást. Már a mantra első ismétlései után éreztük, hogy Gyémánt Tudat erőmezeje összegyűlik majd átáramlik rajtunk. Bár sokféle zavaró érzelem és ingerültség került felszínre a gyakorlás alatt, tudtuk, hogy ezek csak a tudatalattinkból kifelé áramló benyomások. Szerencsére ezek a problémák – melyek később jelentek volna meg, ha most nem oszlatjuk el a gyakorláton keresztül – csak a jéghegy csúcsai voltak. Napi 16 órát medítettünk az eljövendő bajok magjait égetve; igaz, hosszú időbe került, amíg térdünk megszokta az ülést a sok leborulás után.

A tisztító mantrák hatékonyan távolították el a korábbi negatív cselekedetek eredményeit. A belső csatornák kábítószer okozta gátjai feloldódtak a nektár folyamatos áramlatában, és beprogramozott szokásaink helyett

az adott helyzeteknek megfelelően tudtunk viselkedni. A gyakorlás végén erős álmaink voltak, melyek a tisztulás sikerességének jelei.

Ekkor szólt néhány barátunk, hogy a szikkimi vízumok ismét megérkeztek. Automatikusan kérvényeztük is a következőt, amint ezek megjöttek. Megint akkor érkeztünk Rumtekbe, amikor ott valami fontos dolog történt.

Éppen Karmapa előtt ültünk, és azokról a nagyon magas szintű meditációról meséltünk neki, amelyeket korábban a könyvek alapján csináltunk, és hogy milyen nagy erőt éreztünk anélkül, hogy tudtunk volna az olyan dolgok létezéséről, mint a menedék és a beavatás. Miközben azt válaszolta, hogy az erős élmények ellenére sincs maradandó hatás az ő áldása nélkül, és hogy a mostani, előkészítő gyakorlataink hatékonyabbak, történt valami, amit először nem értettünk.

Karmapa megkért, hogy mondjam meg neki, hány óra van, anélkül, hogy ránéznék az óramra. Körülbelül negyedórát tévedtem, mire azt felelte, hogy amikor a belső csatornák teljesen megtisztulnak, mindig tudni fogjuk, mennyi az idő. Miközben ezt magyarázta, hirtelen fennakadt a szeme, ahogy már többször is láttuk korábban. Szó nélkül felállt, és átment a másik szobába. Hallottuk a hangját, csengőjét és kézidobját, és tudtuk, hogy egy halott tudatát hívja és viszi át a tapasztalás egy tiszta szintjére. „Ki ment el?” – kérdeztük magunkban, és a kolostor többi lakója is ugyanezt kérdezhetette. Csak két órával később, amikor Karmapa még mindig egyedül volt a szobában, jött a válasz a rádióból, és terjedt, mint a tűz: Bhután királya, Rumtek nagy támogatója és Karmapa tanítványa éppen most halt meg Nairobiban, szívrohamban. Karmapa már nyilván átvitte a tudatát.

A bhutáni király, utódjához hasonlóan, éveken át Angliában tanult. Elféjtette, mekkora ereje van a lámáknak, így materialistábbá vált. Amikor azonban visszatért, hogy átvegye országa irányítását, Karmapa, aki akkor Bhutánban szeretett volna maradni, emlékeztette az átadás erejére. Megadta három olyan inkarnáció testi jeleit, családi körülményeit, születésének idejét és egyéb részleteket, akiket kolostoraikban már évek óta kerestek. Most Bhután távoli völgyében születtek újra. A király egyből helikoptereket küldött a völgybe, és a gyerekeket megtalálták. Karmapa összes információja tökéletesen pontos volt, pedig sosem járt ott. A gyere-

keket hagyományos módon tesztelték, sok hasonló tárgy közül azokat választatták ki velük, amelyeket előző életeikben használtak. Régi barátait is felismerték korábbi létezéseikből, és egyértelművé vált, hogy folytatták azoknak a tanítóknak a tudatáramlatát, akiket a kolostorok kerestek. Teljesen bízva Karmapa mindentudó természetében, a király a tanítványa lett: ez először gazdag és jelentőségteljes életet adott neki, most pedig megszabadulást a halála után. A király nagy támogatóvá vált,

Shamarpa

befolyását és anyagi eszközeit szabadon használta fel a Dharma érdekében. Könnyen megfigyelhettük, hogy Keleten mennyire fontos ez a feladat, amikor sem az egyház, sem a támogató csoport nem fizeti ki a szám-lákat.

Másnap Karmapa ötven lámát vitt magával Bhutánba. Karmapa jelenléte szükséges volt a temetési és az új király megkoronázási szertartásánál. Karmapa feje frissen volt borotválva, mint mindig, amikor speciális energiamezőket épít fel; nagyobbak tűnt, mint általában, hangja is nagyon erőteljes volt. Ahogy átment az udvaron a dzsipjéhez, a védelmező energiák szinte látható erőtérré váltak, és ahogy a köpenye széle hozzám ért, amikor elment mellettem, mintha áram ütött volna meg.

Távozása előtt Karmapa azt mondta, hogy maradjunk Rumtekben Künzig Shamar Rinpocséval és a többi magas inkarnációval, és tegyük le a Bodhiszattva-fogadalmat a rangidős Shamar Rinpocséval. Most lehetőségünk nyílt arra, hogy jobban megismerjük ezeket a tulkukat, nekik pedig arra, hogy kérdezősködhessenek a Nyugatról. Úgy tűnt, hogy India elfelejtett és békén hagyott minket egy kis időre. Pár szavas tibeti nyelvtudásunkat összetéve az ő bimbózó angol nyelvtudásukkal, együtt elmagyarázták nekünk a Bodhiszattva-fogadalmat, és tisztáztunk néhány fontos pontot. A kolostor nagy csarnokában, több száz meditáló szerzetestől körbevéve, igazi élmény volt együtt dolgozni velük. Hazafelé a dzsipben még mindig úgy éreztük, hogy a szívünkben ülnek, és folytatják a magyarázatot. Hihetetlen érzés volt.

A külső fogadalmak segítenek abban, hogy elkerüljük a bajokat, és így

felszabadítsuk a szellemi fejlődésünkhöz szükséges energiákat. A beavatások közben letett titkos és tantrikus fogadalmak pedig a hétköznapi tapasztalatok világát alakítják át tiszta Buddha-földdé. A Bodhiszattva-fogadalom hidat képez e kettő között, és erőt ad, hogy minden lény javára dolgozhassunk. Minden pozitív cselekedet hatása mérhetetlenül növekszik, ha mindenkiért tesszük, és a fogadalom minden kellemetlen eseményt a fájdalmas tisztulásból képzésünk egy részévé változtat, megadva a bölcsességet, hogy később másokat segítsünk hasonló helyzetekben.

A Bodhiszattva-fogadalom két részből áll. Az első részben tudati hozzáállásunkra összpontosítunk. Megígérjük, hogy elérjük a megvilágosodást minden lény javára, kerüljük a haragot és gondolunk másokra. Itt nagyon fontos, hogy egyetlen lényt se rekesszünk ki. Megtanuljuk úgy szemlélni a dolgokat, hogy azok a lények, akik ártó dolgokat tesznek vagy mondanak, a zavar és a fájdalom állapotában vannak, nem látnak tisztán, és később szenvedni fognak cselekedeteik miatt. Így a harag együttérzéssé alakul át, ez pedig életbevágóan fontos, mert semmi sem pusztítja el jó karmánkat olyan gyorsan és hatékonyan, mint a harag és a gyűlölet. Ha kiesünk az üresség és együttérzés e legmagasabb szintű látásmódjából, és ezért mindent, ami történik, valósnak élünk meg, és feldühödünk, azért nincsen minden veszve. Meg kell tisztánunk a haragot olyan hamar, amilyen hamar csak tudjuk. Ha ezt tesszük, akkor a harag pusztító ereje gyengül, és nemsokára növekvő örömmel vesszük észre, ahogy a gyűlölet és az agresszió fokozatosan eltűnik.

A fogadalom második része azokkal a cselekedetekkel kapcsolatos, amelyek számunkra és mások számára megvilágosodást hoznak, az ún. hat megszabadító cselekedettel. Ezek: nagylelkűség testben, beszédben és tudatban, melyen keresztül megnyílunk más lények felé. Ebben az állapotban nem tartjuk meg magunknak a kellemes dolgokat és élményeket, hanem szabadon megosztjuk: aki ad, aki kap és az adás folyamatát ugyanazon teljességgel, ugyanannak az álomnak részeiként látva. Második a

Dzjamgon Kongtrul Rinpoce

megfelelő életvitel, ami a test, beszéd és tudat tíz ártó cselekedetének az elkerülését jelenti, és azt a törekvést, hogy ezek ellenkezőjét tegyük. Harmadik a türelem, ami segít elkerülni azokat a cselekedeteket, szavakat és érzéseket, melyek elpusztítanak az előző két cselekedet által összegyűjtött jó benyomásokat. Következő a kitartás és az örömteli energia, ami a meglévő lehetőségek állandó növelését jelenti, azt, hogy ne elégedjünk meg az elért eredményekkel, hanem haladjunk tovább a végső cél felé.

Shamarpa, 1985.

Még azok is elismerik e négy cselekedet hasznosságát, akik nem a megvilágosodást keresik, ezeket általában mindenki jó tulajdonságoknak tartja.

Az utolsó két megszabadító cselekedet elvezet minket az „egyszerűen csak jó élettől” a megvilágosodás birodalmába. Ötödik a meditáció, ami erőt ad és elősegíti, hogy spontán módon felismerjük a tudat igaz természetét. A buddhista meditáció közvetlenül a hatodik megszabadító bölcsességhez vezet, ami nélkül az előző öt még mindig a feltételekhez kötött világon belül marad. Ez minden Buddha végső megszabadító bölcsessége, a tudat igaz természetének felismerése – istenen, ördögön és minden dualitáson

túl. Ha az első ötöt erős lábakként tekintjük, melyek előrevisznek minket, akkor a bölcsességet tekinthetjük a tiszta szemnek, ami megmutatja, merre kell mennünk ahhoz, hogy elérjük célunkat.

Egy gyönyörű szertartás keretében, miközben ismét sokkal többet dörzsöltgettük szemünket, mint amennyire akartuk volna, Shamar Rinpoce megadta nekünk a Bodhiszattva-fogadalmat. Kezdetben nem volt könnyű megtartani. Az első próbatétel hamar jött: az indiaiak ismét kidobtak minket Szikkimből, sokszor teljesen le kellett fagyasztanom a gondolataimat. Hosszú távon azonban soha véget nem érő áldást jelentett, mely azt eredményezte, hogy azok a bosszantó alakok, akiket máskor „megruháztam” volna, elkerültek az utamból. A külső fogadalmat csak

egyszer kell letenni, kivéve ha megszegjük és azt kívánjuk, hogy újra letegyük. A Bodhiszattva-fogadalmat bölcs dolog a vonal minden nagy tanítójától megkapni, és jó, ha mindennap emlékeztetjük rá magunkat. Életünk lehető legjobb motivációja az a kívánság, hogy minden lény javára váljunk.

Szonadába visszaérve elkezdtük a mandalafelajánlásokat, az előkészítő gyakorlatok harmadik részét. Mámorító volt. A gyakorlat közben, amit szintén 111 111-szer kell elismételni, hét kis színes rizshalmot kell egy fém-tányérra helyezni, miközben a tudatunkban a legértékesebb dolgok tengerét jelenítjük meg. Magunk előtt tartjuk a menedéket, és ezután a csuklónkkal leseperjük a rizshalmokat az ölünkbe. Ez minden dolog kötődés nélküli felajánlását jelenti. Ezután egy új világot építünk fel mindabból, ami szép és jó, és újra felajánljuk. Itt ismét a test (a mozdulataink), a beszéd (a felajánlás szövegének ismétlése) és a tudat (a belső vizualizációnk) dolgozik együtt. Az eredmény egyáltalán nem elméleti, inkább teljességünk gazdagítása. Akkoriban a rövid felajánlások százszori ismétlése után egy hosszabbat is csináltunk, ahol a hagyományos ázsiai világegyetem 37 kívánatos dolgát képzeljük el. Ma már ezt gyakran csak a gyakorlat elején és végén csináljuk. Miután elefántokat, táncoslányokat és az élvezetek királyságait ajánlottuk fel, rátérhettünk a sportautókra, ejtőernyős ugrásokra, szeretkezésre, gyors motorokra és az áttáncolt éjszakákra – mindarra, ami manapság különösen vonzó az életünkben.

A mandalafelajánlás a legrövidebb a gyakorlatok közül, kb. húsz nap alatt be lehet fejezni. Az utolsó tízezer ismétlést ennél a gyakorlatnál is a Bhutia Bhaszti kolostorban levő hatalmas Guru Rinpoce-szobor előtt csináltuk. A Bhutia Bhaszti kolostor története gyakran eszünkbe jutott, amikor a környéken lévő keresztény térítők nagyon beindultak, és mindenáron vitatkozni akartak velünk. Mindig azzal próbáltuk elkerülni ezt a kínos időpazarlást, hogy közöltük, számunkra a vallás olyan, mint a gyógyszer, aminek egyetlen értelme a lények segítése, ezért mindenki találja meg azt a gyógyszert, ami a legjobban illik hozzá, és hagyja, hogy a többiek is megtalálják a magukét. Ennek ellenére néhányuk nagyon kitartó volt, és addig erősködött, hogy kénytelenek voltunk sarokba szorítani őket. Így mindig szép hosszú szünet állt be a beszélgetésben, amikor elmeséltük, mi történt Dardzselingben. Ez a történet nagyon jó példa arra, amikor a

vallási dolgokat erőltették.

A Bhutia Bhaszti kolostor, amit a buddhista védelmezőknek ajánlottak, korábban annak a dombnak a legmagasabb pontján állt, amelynek oldalában később újra felépítették: ez a hely Dardzselingben a Chow Rastra tér és a Windermere Hotel, ahol az emberek többször látták Mahakálát. A századforduló körül az angolok lebontatták a kolostort, és azon a helyen épült újra, ahol jelenleg is áll. Az eredeti kiváló helyre inkább egy

A Bhutia Bhaszti kolostor, melyet elköltöztettek a Mahakála hegyről

templomot képzeltek el. Alig fejezték be azonban az építkezést, amikor minden ok nélkül az egész összedőlt. Újraépítették, megint összedőlt, és harmadszorra is ugyanez történt. Ezen a dombon később újra megjelent egy Mahakála-hely, és a terület bal oldalát elfoglalták a hinduk és a helyi vallások. Az angolok végül feladták, és templomukat Dardzseling központi utcájában építették fel. A templomból

mára mozi lett. Senkinek semmi haszna nem volt az egészből.

Karmapa hosszú ideig maradt Bhutánban. A király halála után sok tennivalója volt, és otlétét arra is használta, hogy új inkarnációkat találjon, valamint beavatásokat adjon mindenfelé. Amikor befejeztük a mandala-felajánlásokat, Kalu Rinpoce és unokaöccse, Gyalszen, szintén Bhutánba utaztak, de előtte még – legnagyobb örömünkre – a templomban egy nagy szertartáson a mi mandalafelajánlásunkból származó rizst használták. Röviddel a Rinpoce távozása előtt szemtanúi voltunk egy olyan fogásnak, amit a Rinpoce gyakran a saját érdekükben tett az emberekkel. Néhány félig-meddig alkoholista serpa jött a kolostorba elpanaszolni, hogy az esők már több hónapja késnek, és hogy ez nem tesz jót a termésnek. Kalu Rinpoce jól ismerte őket. Hétfévi kommunisták voltak, akik részegen ricsajozva tüntettek a városban. Ha meglátták Kalu Rinpocét, otthagyták a felvonulást, odarohantak hozzá egy gyors áldásért,

majd visszatértek a sorba, és folytatták a kiabálást. Bokar Tulku, a tibeti nomád törzsek egy nagyon érzékeny és fiatal rinpocseja, akit Kalu Rinpocse nevelt fel, és aki idejének legnagyobb részét visszavonulással töltötte, mindig elsápadt, amikor a vad serpák meghívták, hogy vezessen náluk szertartást. Azonban Kalu Rinpocse semmit sem tett, hogy megvédje őt. Egy cinkos mosollyal újra és újra elküldte a részeges ünnepegekre. Itt, Dardzseling területén, távol a gyökerektől, a serpák olcsó politikai szlogeneknek estek áldozatul, és a kiegyensúlyozott emberek, akikkel Nepálban találkoztunk, itt gyakran keserűek és frusztráltak voltak. A buddhista kultúra erős támasza nélkül a vallás és az alkohol közötti kapcsolat összezavarodott, és ők a kettő közül inkább a könnyebb felé húztak. Most itt álltak, és arra kérték Kalu Rinpocset, hogy csináljon esőt. Szokatlanul angyali ábrázattal, amit gyakran magára öltött, ha meg akart leckéztetni valakit, ezt mondta: „Megkapjátok, amire szükségetek van.” Kíváncsian vártuk, mi történik. És nemhiába! Néhány órán belül fekete felhők borították az eget, és mintha dézsából öntötték volna, elkezdett esni az eső. Mindent elárasztott, sok helyen a teraszos földek széleit is elmosta. Az embereknek a szakadó esőben kellett dolgozniuk, hogy helyreállítsák a kárt, miközben próbáltuk felidézni, milyen érzés lehet ennyi víz másnaposan.

Karmapa mindig „felemelt” minket találkozásainkkor, a lehető legjobbat hozva ki belőlünk, amíg néhány buta szokás vagy régi karma újra le nem rántott minket. Akkor újra felemelt, és a folyamat addig folytatódott, amíg a „fent és lent”-ek egyaránt a tudat erejének izgalmas kifejeződéseivé nem váltak, mikor már csak azzal a munkával törődtünk, ami maradandó megvilágosodást hoz. Kalu Rinpocse viszont élvezte, ha fel- és levihetett minket. Néha próbálta megzavarni az embereket, amikor úgy gondolta, hogy túl önteltté váltak. Ha pl. „jó” buddhista morállal jöttek hozzá, vagy merev elképzeléseik voltak azokról a dolgokról, amit még nem ismertek saját tapasztalatból, az ortodox tanítások helyett történeteket mesélt olyan „szeszélyes szentekről”, mint Drugpa Künli. Drugpa Künli egy bhutáni jógi volt, és lehet, hogy Karmapa egyik megtestesülése is. Nagy együttérzést tanúsított a szebbik nem iránt, és olyan módon szabadította meg az embereket, ami teljesen felülmúlja a polgári gondolkodás erkölcsseit. Az élettörténetéből származó kivonatok

megjelentek angolul, és bár tanításainak stílusa nem követendő példa azok számára, akik még nem érték el az ő szintjét, minden cselekedete megszabadulást hozott a lényeknek, és kikököntette az embereket körülményes gondolataikból és elképzeléseikből. Amit azonban mindenki használhat, azok a szavai, amit Lhasza nagy templomában, a Dzsokangban levő Buddhának mondott: „Ott vagy te, megvilágosodtál, mert másokra gondoltál, itt pedig én, aki csak magára gondol.”

Az alapgyakorlatok negyedik, utolsó részéhez további tanításokra volt szükségünk. A bevezető része igen hosszú, melynek során megnyílunk a vonal, a magas tudati tanítások és a megvilágosodás kívánsága felé. Majd egy meditáció következik, ahol Karmapán keresztül megkapjuk az összes Buddha áldását. Kalu Rinpoce elment Bhutánba, és mivel senki mástól sem fogadtunk volna el tanításokat, várnunk kellett, amíg visszajött. Most is minden pontosan úgy történt, ahogy kellett. Ez idő alatt kevés dolgunk volt, de nem vesztegettük az időnket. Sok barátunk jött el Szonadába: Kim Wunsh, Nick és Eva, Ole és Suzanne, Hara, Klaus és Rikke, néhányan azok közül, akiknek a karmájuk ekkor érett meg, és azért jöttek, hogy megkapják Karmapa áldását. Legnagyobb örömünkre Kalu Rinpoce már megkért minket, hogy adjuk át barátainknak azt, amit ő tanított nekünk, és a terület szent helyeit is megmutattuk nekik. Az egész kolostor boldog volt, amikor Kalu Rinpoce néhány hét múlva visszatért, Hannah és én pedig rájöttünk, hogy mennyit jelentett nekünk ez az öreg harcos. Mindannyian a kisvasút sínjeinél fogadtuk, és áldása után hosszú ideig megmaradt keze érintésének érzése a fejemen.

A Rinpoce távozása után mi, nyugatiak szétszórt nepáli stílusban éltünk a Crees-házban, nappal és éjjel egybefolyt. Örültünk, hogy barátaink elkezdték a formális gyakorlatokat, mi pedig folytathattuk a sajátunkat. Sosem felejttem el, milyen boldog voltam, amikor egy beavatás után Kalu Rinpoce megkért, hogy magyarázzam el a gyakorlatot és a belső vizualizációt. Itt halálbiztosnak kell lenni, mert minden nagyon fontos, ami a tudattal kapcsolatos, és mindig a tanításon keresztül tanulunk a legjobban.

Hannah és én magyarázatot kaptunk a gyakorlat utolsó részére, és végre nekikezdhattunk. Időközben kicsit hosszúra nyúlt a vakáció, és mivel túl sok barát vett minket körbe a régi viharos időkből, újonnan talált

érzékenységünket elűzték az újra előjött szokások, gondolatok és kifejezések. Láttuk, még sokat kell gyakorolnunk ahhoz, hogy ezek ne ragadjanak el minket, és elborzadva ismertük fel, hogy gyökereik nagyrészt pontosan azok az érzések voltak, amiket Kalu Rinpoce mentális mérgekként mutatott be nekünk: a harag, a mohóság, a büszkeség stb. A felismerés miatt még jobban örültünk, hogy folytathatjuk a gyakorlatot. Már majdnem befejeztük az előkészítőket, amikor Szonada körül a légkör kezdett megváltozni. Több szenvedést láttunk, mint azelőtt, és a kelet-pakisztáni háború miatt nagyon sok menekült került a hegyekbe. A harcterületek csak tíz kilométerre voltak légvonalban, és néha mintha ágyútüzet hallottunk volna a távolból, bár nehéz volt megkülönböztetni a monszun gyakori dübörgésétől. Minden alkalommal, mikor Dardzselingbe utaztunk, az utak tele voltak rózsaszín pamutruhába öltözött kelet-pakisztáni menekültekkel, akik mélyvörös, gyulladt szemekkel fagyoskodtak a szokatlan klímában. Az egyik Kalkuttába történő utazásunk alkalmával láttuk, hogy a vasút mellett évek óta felhasználatlanul heverő cementszelvényekből, amelyekből eredetileg a vízvezetékét építették volna, „otthon” vált egy egész menekültcsalád számára.

Néhány barátunk megpróbált önkéntesnek beállni, de nem engedték nekik, és a világ minden részéből érkezett segélyek sorsa is meglehetősen kétes volt. A dolgok széthullásának baljós érzésével ismételtgettük mantaráinkat. Mindenhol megmutatkoztak annak a jelei, hogy a szonadai nyugalom és a hagyományos tanulás ideje lejárt. Egyre erősödött bennünk a felismerés, hogy milyen nehéz lesz a zavartalan gyakorlás külső, harmonikus feltételeit megteremteni, így arra sarkalltuk magunkat, hogy minden hátralévő pillanatot kihasználjunk.

A külföldiek rendőrsége tudunkra adta, hogy szándékuk van velünk. Delhiben rájöttek a hivatalnokok, hogy mi arra használjuk a diákvízumot, hogy a korlátozottan látogatható területeken tudjunk tartózkodni, nem pedig lenni valahol egy egyetemen tanulunk, ahogy azt ők elképzelték. Örömteli választási lehetőséget kaptunk: vagy a hegyeket, vagy az országot hagyjuk el. Egy barátságos, semmitmondó levelet küldtünk, aminek az ottani bürokrácia segítségével még néhány hónap „szabad levegőt” kellett volna biztosítania számunkra. Most azonban nem működött. Bár Dardzselingben a hivatalnokok közül többen buddhisták

voltak, ezért az egész dolgot késleltetni tudták, ám néhány nagyfiú fenn a létrán Delhiben észrevett minket, így nem sokkal ezután ismét ezt a két lehetőséget ajánlották fel. Ekkor egy orvosi jelentést küldtünk nekik, de tudtuk, hogy már ezt sem veszik be. A rohanás közepén Szonadában, hogy befejezhessük a gyakorlatainkat, egy hír villámcsapásként ért minket. Egy kissé neurotikus amerikai, aki elmenekült Vietnamból, és mindig körülöttünk ólálkodott lerázhatatlanul, most futva jött a szobánkba, és

Karmapa és a magas szintű vonalartók megáldják a Kalu Rinpoce által építtetett kolostort Szonadában

azt kiabálta: „Kalu Rinpoce Amerikába megy! Már csomagolnak!” Ez 1971 őszén volt, és bár úgy éreztük, hogy mindenre felkészültünk, ez mégis akkora sokk volt, hogy a gyomrom görcsbe rándult, és egyből a WC-re kellett mennem. Ez tényleg lehet? Lázban égünk.

A hír igaz volt. Eljött az ideje, hogy a Buddhák aktivitását, Milarepa és a Karmapák hagyományos tanításait Nyugatra vigyük ennek az öreg lámának a se-

gítségével. Kalu Rinpoce, Gyalszen és az apáca, Ani Csögár éppen most tudták meg Karmapától, hogy útleveleik útra készen állnak.

Kalu Rinpoce egy „hosszúélet” beavatást adott búcsúajándékként tanítványainak. Sok feltöltött tárgyval áldott meg minket. Módszeresen és erőteljesen olyan energiákat távolított el, melyek megrövidítették volna az életünket, miközben gyarapította azokat, melyek meghosszabbítják azt. Csodálkozásomra a folyamat közben éreztem, hogy a jobb kezem teljesen átforrósodik és fáj. Amikor megnéztem, egy új, mély kézvonallal jelent meg a tenyeremen, amiben amúgy csak kevés, de tiszta vonal volt. Le voltunk nyugőzve anélkül, hogy tudtuk volna, mit jelent; úgy gondoltuk, hogy a Buddhák is arra készülnek, hogy Nyugatra vigyük a tanításokat.

Megható volt látni, milyen nehéz a tibetieknek búcsút venni Kalu Rin-pocsétól. Annyira ragaszkodnak tanítóikhoz, hogy minden távozás olyan nekik, mint egy amputáció. Igaz, a tanítások egy fő eleme, hogy a lámát ne személyként, hanem inkább mint tükröt lássuk, amely megmutatja saját tökéletességünket a Buddha-tudat kifejeződéséeként, ennek ellenére sokan kötődnek a külső fizikai formához. Míg tibeti barátaink komolyan szenvedtek, mi, nyugatiak teljesen fel voltunk dobva. Na végre, megtörténik! Kalu Rinpoce Nyugatra megy, és még több barátunk találkozhat vele. Ez fantasztikus!

Kalu Rinpocseval több nyugati, Szonadában élő tanítványa is együtt utazott, pl. a kanadai Ken és Ingrid, akik éppen akkor fejezték be az előkészítőket, valamint Denis és Rosemary Franciaországból.

Kalu Rinpoce Amerikába tartva Izraelt is útba ejtette, találkozott a pápával Rómában, majd Párizst is megnézte. Párizsban három hetet töltött, sok barátunk találkozott itt vele. A bátyám, miután megkapta levelünket svédországi farmján, megtöltött barátokkal egy autót, és egyenesen odamentek. Amikor arra gondolt, hogy most már meg kellene nézni a címet, éppen a ház előtt álltak. Felrohantak a lépcsőn, és pont egy Szerető Szemek-beavatásra estek be. Párizsból Kalu Rinpoce Észak-Amerikába repült. Egy évig nem mozdult el Amerikából, különösen Kanadában tartózkodott szívesen. Sherab Tarcsennek, aki fizette az utazását, tanácsokat adott szexuális életével kapcsolatban. Ezt ő egy idő után megelégette, és a Rinpoce visszaújtát már nem fedezte.

A Szonadában eltöltött hónapok számunkra is véget értek. Delhiből egyre fenyegetőbb üzenetek érkeztek, és nem lett volna tisztességes hagyni, hogy a rendőrség fedezze a további itt-tartózkodásunkat. Mivel megtanultuk, hogyan lehet kijátszani a különböző hivatalokat (amelyeknek láthatóan fogalmuk sem volt egymás működéséről), megint lementünk a hegyekből, hogy még két hetet szerezzünk magunknak. Pontosan ennyi időre volt szükségünk ahhoz, hogy befejezzük a gyakorlatokat. A második hét végén megjött a szikkimi vízumunk egy másik hivatalból, és boldogan mentünk Karmapához.

Csodálatos volt ismét Rumtekben lenni a barátainkkal, a mi „Tiszta Földünkön”. Karmapa ismét egy beavatássorozatot adott, köztük vonalunk legfontosabbjainak beavatását, és a tibetiek elámultak grima-

szaimon, amit az energia erős beáramlása még mindig okozott. A testem belső-felső energiacsatornáin még dolgoznom kellett, bár a remegés már majdnem teljesen eltűnt. A beavatások között Gelongma Palmo, a méltóságos angol apáca adott tanításokat a következő gyakorlatunkról, a 8. Karmapa meditációról és az ő energiamezejéről.

Az indiai hivatalnokok ismét kiborultak, főleg a közismert Mr. Das. Személyesen sértve érezte magát, amiért mindig becsaptuk őket, és tovább maradunk, mint lehet. Úgy érezte, hogy ez alkalommal túl messzire mentünk. Felhívtuk, persze semmit sem akart meghosszabbítani, és még meg is fenyegetett minket, hogy katonákat küld, ha nem hagyjuk el azonnal az országot. Roppant barátságos voltam a telefonban, és igazán élveztem, hogy többé nem tudott felbosszantani, de még ez az új hozzáállás sem eredményezett pluszidőt. Karmapa segítségével gyorsan dönteni kellett arról, merre tovább. Mi Nepálra gondoltunk, barátságos Csecsu Lámánkra, de Karmapának más tervei voltak. „Hazamentek!” – mondta. „Haza? Hova haza?” – kérdeztük. „Haza Európába, természetesen” – felelte Karmapa.

Ez kemény ütés volt. Más lehetőségek jártak a fejünkben. Ha nem Nepál, akkor Ceylon, vagy Karmapa áldásával talán még Bhután is. De Európa? Ez állt tőlünk a lehető legtávolabb. Karmapa szavai hideg zuhanyként értek minket. Az első megrázkódtatás után azonban az ötlet rendkívülinek tűnt. Saját lábunkon megállva kell megtartani és továbbfejleszteni, amit tanultunk. Ez nagy kihívás volt.

Amikor elbúcsúztunk, Karmapa egy gyönyörű tankát adott nekünk. Azok a meditációs formák voltak rajta, melyek minden Buddha bölcsességét, együttérzését és erejét fejezik ki. Karmapa megígérte, hogy áldása velünk marad. Egy teherautó vitt minket a gangtoki útig, ahol egy dzsip már várt ránk. Úton voltunk vissza Európába, utolsó szavaival fülünkben: „Mindig együtt vagyunk.” Dardzselingen mentünk keresztül, ahol hagytuk, hogy a rendőrség tisztázza magát azzal, hogy kidob minket, majd Delhi következett. Egy különös idős hölgy házában töltöttünk két napot, aki csak skandinávokat fogadott be, mikor egy távirat érkezett a szüleinktől száz dollárral. Úgy számoltunk, hogy azzal az ötvennel, ami még megmaradt, elég lesz a buszjegyre, ami akkor kb. hetvenöt dollárba került. Hamar megtaláltunk Jaquest-ot, a nagy, erős franciát. Tulajdonosa volt

egy ősrégi busznak, amit Nyugat-Európában vett, és bár az árak hirtelen fejenként száz dollárra ugrottak, mégis elvitt minket annyiért, amennyi nálunk volt, sőt naponta egyszer meg is etetett minket. Rendes volt tőle; könnyedén megtölthette volna a buszt a teljes árért is.

Így hagytuk el tehát Indiát. A busz első ablakainál meditáltunk, éberem tartottuk Jacques-ot, aki gyakorlottan, állandó dudálással vezette az ötvenfős hippicsapatot az autók, emberek és szekerek tömegén keresztül, Indián és Pakisztánon át. Az afganisztáni hideg éjszakák teljesen kikészítettek minket. Mivel két évig használtuk olcsó hálózsákjainkat, azok úgy elvékonyodtak, mint a papír, és teljesen együttéreztünk a területen korábban élő napimádókkal. Az egyik pokolian hideg éjszakán, amikor az összes ruhánk Hannah-n volt, én pedig minden félórában felkeltem, hogy ugráljak egy kört, és már majdnem kibírhatalan lett a helyzet, hirtelen néhány óriási, tiszta szagú és bolhátlan kutya jelent meg a sivatagból; akkora fejük volt, mint a miénk. Kétoldalt mellénk feküdtek és melegen tartották Ázsiában legyengült testünket, sok áldást és Karma-ma-mantrát kapva mindezért, egészen addig, amíg a nappal első fényei lehetővé nem tették, hogy továbbmenjünk. Jacques fantasztikusan vezetett, néhány óra alvással kibírta, helyette azonban sokat evett. Minden nap közelebb vitt minket Európához.

Megálltunk Isztambulban pár napra, és meglátogattuk a régi helyeket. A legrosszabb a Gulhane Hotel volt, a drogszintér központi találkozóhelye Európa és Ázsia között. Súlyos hely volt. A hotelt akár kórháznak lehetett volna nyilvánítani, és egyből elkezdeni a kezelést. Többé-kevésbé mindenki beteg volt, mély aranyzöld színtől fénylettek a májgyulladás legrosszabb esetei. A szellemi légkör is megváltozott. A két évvel ezelőtti nyitottság és barátság eltűnt. A törökök harminc évre zártak embereket börtönbe csupán azért, ha kábítószer volt náluk, és egy nyugatinak ezt túlélni (még néhány évet is) szinte lehetetlen. Mindenki paranoiás volt. Nemrég elkaptak egy amerikaiat, aki tudta, hogy a kormánya nem segít neki – egy rendőrtől elragadta a gépfegyvert, és mielőtt lelőtték volna, „kitakarította” a rendőrsöt.

Számunkra Isztambul még Ázsiának számított, Bulgária és Jugoszlávia meghatározhatatlannak, de Grazban a gyönyörű, kulturált, szabad és ezerarcú Európa jelent meg teljes erővel. Tudtuk, hogy megérkeztünk.

Találkoztunk szerető szüleimmel, akik lejöttek elénk Amszterdamba. Könnyek között estünk egymás karjaiba, Dániába már kényelmesen utaztunk az ő autójukban. Néhány napon belül sok régi barátunk bukkant fel. Hamar elterjedt, hogy ez a Gyémánt Út valami erős dolog lehet, ha egy ilyen nehéz esetet teljesen megváltoztatott, mint régi barátjukat, Olét. Ugyan mi magunk alig vettük észre, már nem azok az emberek voltunk, akik két évvel ezelőtt elhagyták Koppenhágát.

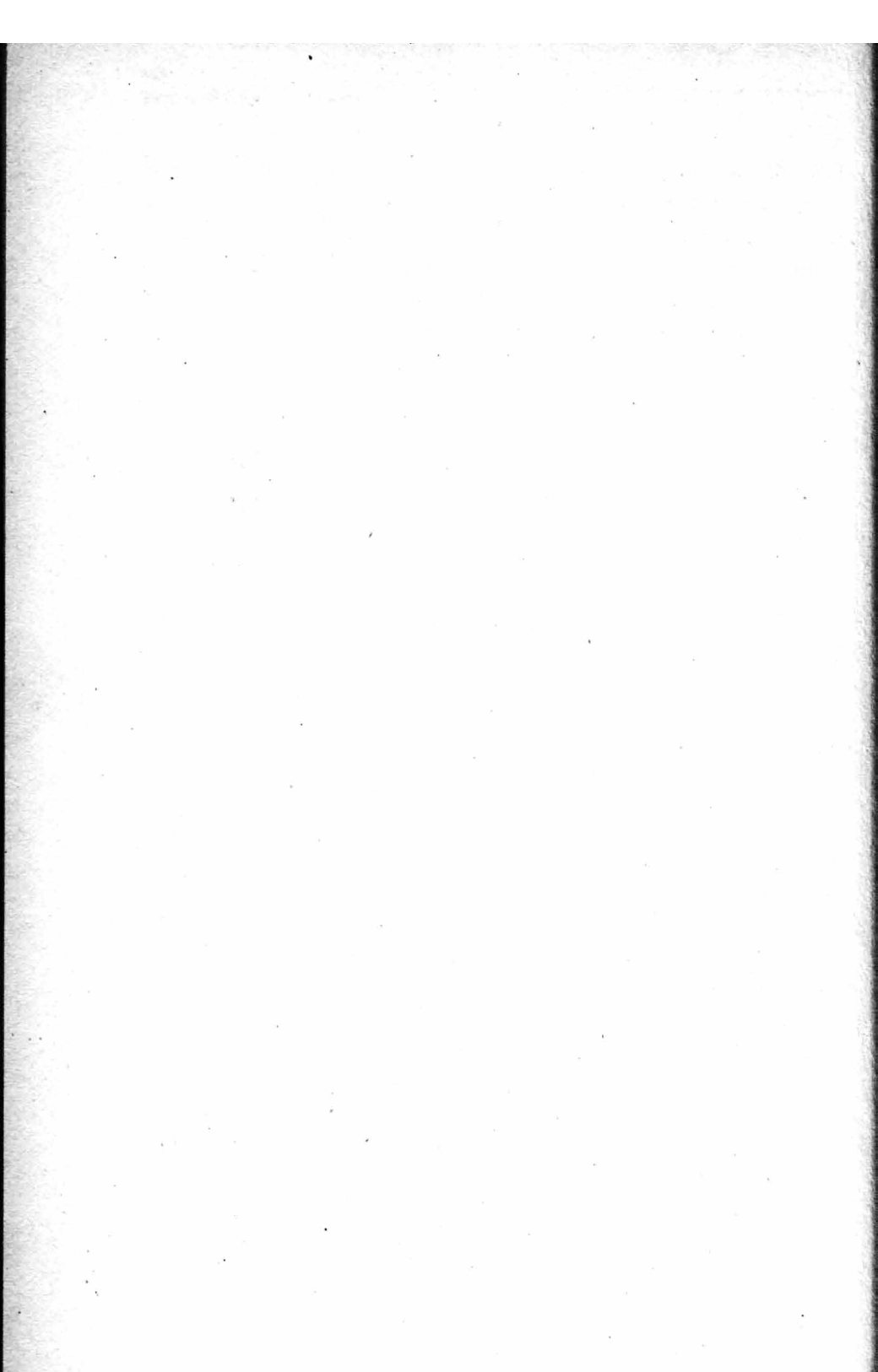
Miután visszatértünk, úgy éreztük, első feladatunk az, hogy mások számára elérhetővé tegyük, amit tanultunk, és olyan formában tanítsunk, ami a kulturális különbségeket áthidalja Tibet és a Nyugat között. Nagyon fontosnak tartottuk, hogy az emberek számára, akiket a sok egzotikus és félrevezető könyv összezavart, tisztává váljon: a tibeti buddhizmus nem mágikus és ezoterikus szertartásokról szól, hanem gyakorlatias módszereket jelent, teljes utat a megvilágosodáshoz, segít az embereknek jobban élni, meghalni és újraszületni, és abban, hogy jelentőségteljes életük legyen, és mások hasznára váljanak. Erre tökéletesen alkalmas volt az az anyag, amit öt kézzel írt vastag noteszben hoztunk el: Kalu Rinpoce Szonadában adott tanításai. Sok ismétlés volt bennük, mivel gyakran kezdte előlről, amikor új tanítványok jöttek hozzá, de még ez is példaértékű volt, hogy ne mindig az új és izgalmas tanításokat keressük, hanem inkább szilárdítsuk meg az alapot a későbbi fejlődéshez. Bőven volt anyag egy kis füzethez, így visszavonultunk a svéd erdőben levő nyaralónkba összeállítani.

Miközben mi napi tíz-tizenkét órát meditáltunk a nyolcadik Karmapán, különben pedig írtunk és aludtunk, a Buddhák áldása energiamezőt vont a ház köré, és távol tartott minden zavart. Mikor kimentünk a húsz méterre lévő WC-re, nagy megdöbbenésünkre azt tapasztaltuk, hogy szokatlan gondolatok nagy mennyisége jelent meg. A visszavezető úton ismét ugyanazon a helyen léptünk be az energiamezőbe, tudatunk újra tisztává vált, így teljesen a munkára összpontosíthattunk. Újholdtól teliholdig összegyűjtöttük az anyagot, és teliholdtól a védelmező Fekete Kabát (Maha-kála) napjáig pedig megírtuk a könyvet. *A Tanítások a tudat természetéről* – elkészült.

A következő dolog, amire szükségünk volt: a pénz. Az ötven német szövegkönyvnek köszönhetően, amit az apám írt, a nevünknek jó csengése

volt a dán akadémiai világban, így hamar kaptunk tanári állást. A tanítások teljes órái mellett esténként portásként is dolgoztunk egy másik iskolában. Különbözik pedig együtt voltunk azokkal a barátainkkal, akik meg akartak tudni valamit. A reggeli és az esti munkával jó pénzt kerestünk, sok örömmünk telt ezekben a „külső” tevékenységekben.

Egy pillanatra sem felejtettük el, hogy ez az időszak Európában csak egy bizonyos ideig tart, és Karmapa majd jelt ad nekünk, hogy mikor térjünk vissza Keletre. Egy nap, amikor Hannah tanított, visszavonultam az iskolában egy kis szobába, hogy meditáljak. Néhány hónap pénzkeresés után úgy éreztük, hogy valaminek megint történnie kell, és teljesen megnyitottam magam Karmapa felé, hogy útmutatást adjon. Ebben az állapotban voltam, mikor kinyílt az ajtó, és három gyerek behozott egy nagy fehér táblát, amin Ázsia körvonalai voltak. A térképen sem határok, sem jelek nem voltak megjelölve, India délnyugati részét kivéve, ahová egy nagy labdát rajzoltak, amire nagy, esetlen betűkkel ANGALORE volt ráírva. Mintha villám csapott volna belém: a szó Bangalor és Mangalor is lehetett tulajdonképpen, és e két város között volt a dél-tibeti tábor. Ez lesz a következő úti célunk! Megerősítésként következő reggel levelet kaptunk Ajang Tulkutól, attól a lámától, aki Rumtekben a nagy Dölma-beavatáson beszélt nekünk a táborról. Újra megkért minket, hogy látogassuk meg. A jelek tiszták voltak, és újra Keletre készültünk. Miután a karácsonyt és a szilvesztert szüleinkkel és barátainkkal töltöttük, bepakoltunk hátizsákjainkba, és elindultunk.

tizenegyedik fejezet

A déli táborok

Egy olcsó arab járáttal repültünk Szírián át Bombaybe. Nagyon fáradtak voltunk, csak néhányszor ébredtünk fel, hogy együnk, és megnézzük a sivatagot. Indiában voltunk. Mivel nem volt könnyű Bombay iránt lelkesedni, Kalkutta zavaros, Delhi zaklatott, itt Bombayben pedig a büszkeség virágzik, még ugyanaznap este felszálltunk egy Maiszúrba menő rázós vonatra. Onnan busszal lehet elérni a tibeti táborot. Egész éjjel rázkódtunk a tömött fülkében, másnap többször át kellett szállnunk, ami megnehezítette, hogy kialudjuk magunkat. Sok ajándékot tudtunk átmenekíteni a vámon baj nélkül, nem akartuk, hogy másvalaki vigye haza. Amikor a második reggel átszálltunk egy másik vonatra, láttuk egy térképen, hogy alig hagytuk el Bombayt. Sajnálatos fehér folt volt ez az információs rendszerünkben: nem tudtuk, hogy az ország nyugati részében a buszjáratok, sőt még a gőzösök is gyorsabban közlekednek, mint a vonatok. Az állandóan változó tájkép megkapó volt, és most minden eddiginél jobban megfigyelhettük, hogy India mennyire sok nemzetiségű csoportból álló ország. Minden állomásnál különböző kinézetű emberek tömege – különböző vibrációval és nyelvvél – töltötte meg a vonatokat, és egyedül a nagy új-indiai mantrák (a „rúpia” és a „paisza”) voltak kivehetőek minden nyelvből és mondatból.

Egy, a vonaton töltött további éjszaka és reggel után végre megérkeztünk Maiszúrba, ami félúton fekszik Mangalor és Bangalor között. Riksával

mentünk, amit egy egészséges ló húzott; ritka látvány Ázsiában, kivéve Afganisztánt és Tibetet. (Irán a legrosszabb, ott csontvázak húzzák a szekereket három merev lábon, Meshed szent városában.) Elértük a pályaudvart, egy csomó narancsot pakoltunk fel az utazás utolsó óráira, és benyomakodtunk a már így is túlsúfolt buszba. Elég kellemetlen volt a városban lenni. Sok indiai városhoz hasonlóan itt is egy hippieellenes filmet játszottak, és az indiaiak mindent elhisznek, amit látnak. Ronda filmnek kellett lennie, mert az emberek egyértelműen nem szerettek minket, és egy kicsit „odébb kellett tennem” őket, amikor helyet csináltam magunknak a buszban. Miután órákig utaztunk a virágzó fákkal teli sikátorok mellett, jobbra megjelentek az első tibeti imázszlók-, sehogy sem tudtam megállítani a szememből folyó könnyeket. Köhögéssel és tüszögéssel próbáltam álcázni, és nagy érdeklődéssel néztem ki az ablakon, de igazából sírtam. Nagyon boldog voltam, hogy ez a kultúra itt is létezik, és mint mindig, az ígéretek hosszú sora jelent meg bennem, mindent megtennék, hogy megmaradjon.

Az indiaiak nem akarták, hogy nyugatiak látogassák a tábort, ezért nem a főbejáratnál szálltunk le, hanem néhány kilométerrel távolabb. Onnét néhány tibetivel mentünk egy szűk ösvényen és egy fás-bokros tisztáson keresztül. A rengeteg csomaggal hátunkon ez a rövidített út a negyedik táborig (fő célunkig) lehetővé tette, hogy megússzuk az indiai katonák kérdéseit a főkapunál. Igaz, nem tehettek velünk semmit, de sok irigység volt bennük, mert a menekültek jól fejlődtek, és szépen szerveződtek, ezért az indiaiak minden lehetséges alkalmat kihasználtak, hogy megszorongathassák őket.

Kora február volt, és a tibeti újévi ünnepségek még mindig tartottak. A terület kb. 1000 méter magasságban feküdt, így az esték kellemesen hűvösek voltak, és a nappalok sem égettek még. Az út sűrűn ültetett kukoricamezők között vezetett, és láttuk, hogy a tibetiek, akiknek ismertük szorgalmát, itt is jól tudtak élni, ha békén hagyták őket.

A négyes számú tábort és a kettes számú házat könnyű volt megtalálni. Egyszerű, ágakból készült tákolmány volt földpadlóval; Ajang Rinpoce három bátyjával lakott ott. A tibetiek figyelmeztetőrendszere megint jól működött: hamarosan hihetetlenül jól nevelt gyerekcsoport vett bennünket körül, majd a nyolcas számhoz vezettek minket, ahol minden

készen állt a fogadásunkhoz. Miközben kistányérokon a különlegességek sora érkezett folyamatosan (a legtöbbjük emészthető volt egy európai számára is), jó kapcsolatot teremtettünk velük. A láma már néhány hete távol volt, de a táviratunkat utánaküldték. Ő pár nap múlva volt várható, addig is három bátyjával maradtunk, akik néhány óra múlva jöttek vissza. Az önkéntelen késés lehetővé tette, hogy barátságot kössünk házigazdáinkkal, felújítva berozsdásodott tibeti nyelvtudásunkat, és hogy gyönyörködjünk az oltárban, ami egy egész falat beborított. Bár nem pont a mi hagyományunkhoz tartozott, jó volt, hogy régi Buddhaszobrok, tankák vettek minket körbe, és hogy olyan világban lehettünk, ahol a tárgyak a megvilágosodás eszközeit jelentették.

Ajang Tulku testvéreivel és szerzeteseikkel

Miután előszedtük az ajándékokat, és megmutattuk vendéglátóinknak, hogyan működik a ragasztószalag és az írógép, megérkezett a láma. Fő gyakorlata a „phowa”, a tudatátvitel volt, és most mi voltunk az első nyugatiak, akik megtanulhattuk ezt a meditációt. Már másnap egy nyílt terep egyetlen fája alatt ültünk, és elkezdtük a gyakorlatot. Mivel túl sok báméskodó vett minket körül, a gyakorlatot egy félkész betonházban mélyítettük tovább Kusha Lugár faluja mellett. Nedves és egészségtelen környezet volt, de rendelkezett néhány, Indiában ritka és értékes tulajdonsággal: békével és csenddel. Mikor elhagytuk az elvonulási helyünket, Ajang Tulku továbbutazott. Mungod táborába indult, ami csak pár órányira van a hippik Mekkájától, Goától. Néhány nap múlva mi is követtük. Mungod tábora nagy élmény volt. Az indiaiak teljesen elzárták a nyu-

gatiak elől, bár senki sem tudta megmondani, hogy miért. A Hubli egy nagyobb városa előtti megállóban szálltunk le egy gyors éjszakai buszról, és egy korai teherautóval elértük a tábor bejáratát, mielőtt az indiai rendőrség felébredt volna. Ellenőrzés nélkül haladtunk át az állásaik között, és a táj egyik magas pontjáról, egy szövetkezeti bolt mellől tizenkét falut számoltunk meg, melyeket földek vettek körül. Egy nemrég megtisztított dzsungel enyhén dombos, nagy területén szóródtak szét.

Khampa menekült
a déli táborban

A hely valahogy szokatlan érzéssel töltött el minket. Volt benne valami különleges. Nemcsak a lobogó imazászlók és a sok helyen lévő újonnan épített kolostorok miatt éreztünk így; az egész terület rezgése egyedülálló volt. Fokozatosan felfedeztük, hogy mi az, ami ilyen nagy hatással volt ránk ezzel a táborral kapcsolatban. Egy teljes világba érkeztünk meg. Itt, Mungodban egy igazi kis Tibet kelt életre olyan teljességben, amit csak Bhután völgyeiből ismertünk. Bár az időjárás és a környezet homlokegyenest ellenkező volt itt Közép-Ázsiában, mégis úgy tűnt, hogy minden önmagában nyugszik, és a hagyományos tibeti kultúra energiamezeje is teljesen működött. Sikerült eltűnnünk néhány hétre, hogy újra egyé válhassunk az itt élő emberekkel, és visszataláljunk gyökereinkhez. Ez az időszak különleges élmény volt. Közvetlenül a megélhetés határán sok dolog értéke rendkívül megnő,

ilyenek például az öröm, a nagylelkűség. Nagy hatással volt ránk, ahogyan az emberek a puszta valóságához viszonyultak, és az, hogy milyen ragyogóan működtek együtt.

Egyik akkori élményem az átadás jelentését és hatását nagyon világossá tette. Egy Amitabha-beavatás közben, amelyre a gyakorlathoz van szükség, egy tuberkulózisos beteget hoztak a szobába lepedőben. Még harminc kiló sem volt. Az emberekkel átültünk a vendégszönyegről a szálló porba, hogy a beteg a puhább felületen feküdhessen. Csoda, hogy még élt, csak csont és bőr volt. Rendszeresen váladékot és vért köhögött fel egy csészébe, amit mi takargattunk le egy darab papírral a rohamai között. Amennyire tudtam, szemléltettem az embereknek, hogy hogyan viszik to-

vább a legyek a baktériumokat.

Miközben a beteg előttünk feküdt, és áldást kapott a feltöltött szertartási tárgyakkal, egyértelmű változás jelent meg szemeiben: percről percre erősebben ragyogtak belülről, a „fájdalom-vonalak” fokozatosan ellazultak az arcán. Végül egyértelműen olyan állapotba került, ahonnan egyre növekvő örömmel látta a körülöttünk lévő dolgok tiszta lényegét. Világa a Hatalmas Gyönyör Buddha-mezejévé, Amitabha Tiszta Földjévé vált.

Két órával a beavatás után abba a tudati birodalomba léphetett be, amire hosszú ideje várt: leromlott testét óriási szabadságra cserélhette. Megvolt a belépője. Az orvosok szerint már egy éve halottnak kellett volna lennie.

A mungodi emberek egyenesebbek voltak, mint a legtöbb közép- és nyugat-tibeti. Sok szabad teret hagytak maguknak, jó jellemmel rendelkeztek, ami a belső érettség jele. Nem elégedtek meg azzal, amit elértek: napfelkeltekor és naplementekor az egész táborban a szövegek ismétlését, a csengő éles hangját és a kézidobokat lehetett hallani. Sokat szenvedtek a melegtől, és bár legtöbbször náluk a tbc vagy a vérhas már előrehaladott fázisban volt, mindnyájan igazi példák a világi gyakorlók számára. A belső gazdagságot és élettapasztalatot összekötik meditációval, és a megvilágosodás teljes útjává teszik. 1950-ben nem menekültek el a

khampa harcosok védelme alatt, mint sokan, hanem még nyolc évet maradtak a vörös kínaiak uralma alatt békés nomádokként. A kulturális forradalom elvágta azt a kevés szabadságot is, ami megmaradt, meditációs helyeiket is lerombolták, és ez még számukra is sok volt.

Több ezer birkát és minden vagyonukat hátrahagyva körülbelül nyolcezren menekültek Ladakon át Indiába. Kína nyomására az indiaiak vonaton szállították őket a déli dzsungelbe, ahol a halottégető tűz folyamatosan égett hónapokon át. Jó harminc százalékuk képtelen volt megszokni az idegen éghajlatot és a betegségeket. A túlélők mostanra különböző módszereket fejlesztettek ki a mezőgazdaságban, és már ők

Nomád-király
Nyugat-Tibetből

tanították a helyieket. Majdnem minden indiai, aki eredetileg ezen a területen élt, most jó állást talált az északról jött leleményes emberek mellett.

Kezdetben az egyik legnagyobb problémát az elefántcsordák jelentették, amik megöltek néhány letelepedőt. De aztán a tibetiek megkérték Karmapát, hogy helyezzen védelmező energiát a település köré, és ezután az állatok nem jöttek többé. Valami hasonlót hallottunk Bilakuppéről is.

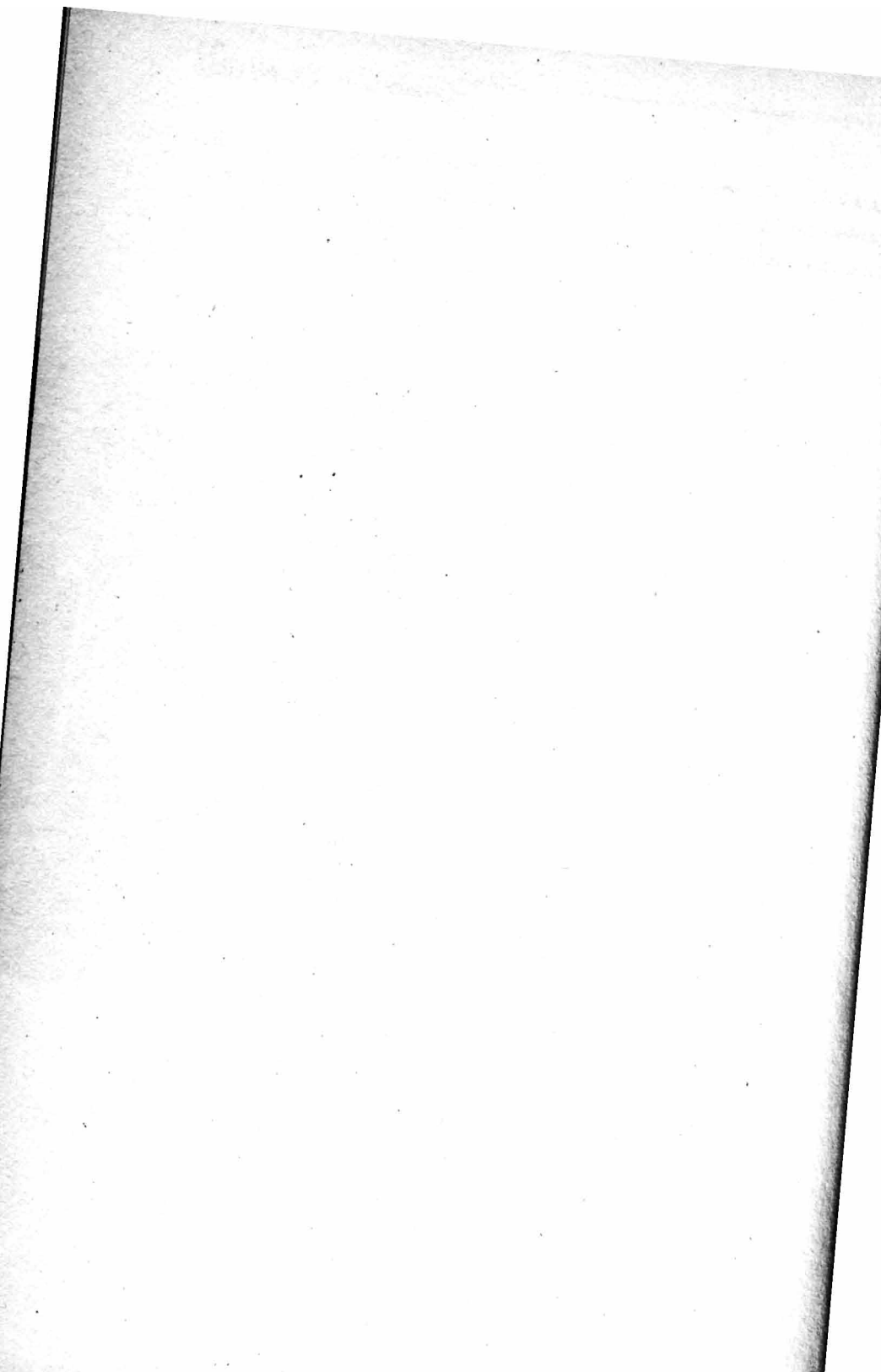
Hannah-val a koppenhágai centrumban

Ezt a helyet is durván zaklatták az elefántok, míg egy napon a Dalai Láma ellátogatott oda: azóta azt a helyet is békén hagyták.

Ez egy teljes világ volt önmagában, de nem maradhat így sokáig. Ennek két vészjósló jele van; a hanyatlás első jele a kultúra elsekélyesedése. Kevés fiatal élt itt, a legtöbbször a városokba költözött, és itt is elkezdtek bevezetni az elektromos áramot. A póznák már álltak, az első vezetékeket kezdték húzni, így nyitva állt az út a zavaró és jelentőség nélküli rádió zaj és az álmos reggelek előtt. Elmondtuk nekik, mire vigyázzanak, de lehet, hogy nem a legnagyobb meggyőződéssel tettük azt. Tantrikus gyakorlóként a dolgok átalakítására és beolvasztásának képességére támaszkodunk inkább, ahelyett, hogy elkerülnénk őket. Semmi sem hoz nagyobb spirituális érettséget és kitartást, mint ez a szemlélet; ez egy rendkívül gyors, de veszélyes út. Az

elkövetkező évek majd megmutatják, vajon meg tudják-e csinálni? Mint ahogy néhány hónappal korábban Dániában – amikor megjelentek a jelek, hogy látogassuk meg a déli táborokat –, egy nap tudtuk: eljött az ideje, hogy megint elinduljunk. Ismét úgy éreztük, hogy Karmapa hív minket, de azt is tudtuk, azt szeretné, ha útközben Csecsu Rinpocset is meglátogatnánk Nepálban. Így elbúcsúztunk mungodi barátainktól,

akikkel az élmények egész világa kapcsolt össze minket, és ismét hátunkra vettük csomagjainkat. Ahogy hat hét elteltével kísértünk a kapun, az indiai rendőrség csak bámult, mintha az égből pottyantunk volna oda.

tizenkettedik fejezet

Az élet egy álom

Kathmandu nem sokat változott. A téli hideg, ködös idő elmúlt, és régi barátaink örömmel üdvözöltek minket; éppen a Kathmandu-völgy gyönyörű tavaszára készültek. Legtöbb barátunk a Bodnath sztupa körül vagy attól kicsit távolabb élt, és gyorsan találtak nekünk is egy szobát, ami a lenyűgöző épületre nézett. A déli táborokban tisztán éreztük, most kell megkérnünk Csecsu Rinpocsét, hogy adja meg az álommeditációt, így most újra eltölthettünk néhány kellemes napot Kathmandu völgyében, míg első tanítónk visszatértét vártuk.

A következő fontos meditációra való felkészülés napjaiban nagy hasznunkra vált a phowa, amit most tanultunk. Nagyon rövid időn belül félig halálra éhezett kutyák hordáit sikerült magunk köré gyűjtenünk a sztupánál. Mindenre ugrottak, ami táplálékot jelenthetett, még a gyerekek ürülékét is beleértve. Az ablakunkba kitett sajt és a száraz kenyérdarabok kiváltképp népszerűvé váltak. Sosem jöttünk rá azonban, hogy mit gondoltak a mantrákról és jókívánásokról, amit az étellel együtt adtunk. Ők viszont rájöttek, hogy honnan jönnek az ajándékok. Az egyik este nagyon későn jöttünk vissza a városból. Amikor átmentünk a sztupa és a házunk közötti elhagyatott területen, mintha jelzésre áramlottak volna felénk minden irányból. Egy pillanat alatt több tucat éhes és ugató kutya vett minket körbe, a helyzet tényleg veszélyesnek lárszott. Mind betegek voltak, egy harapás egy ilyen állattól azonnal mérgező lehet. Hannah-t

a sztupa falához nyomtam, és egy kést tartottam a kezemben. Ekkor a helyzet hirtelen megoldódott. Melegséggel a szívünkben rájöttünk, hogy nem támadni akarnak, hanem „köszönetet mondani”. A vad ugatás volt az egyetlen dolog, amit tenni tudtak, és valami olyasmit jelenthetett: „Köszönjük az ételt.” Hallottam, hogy az állatok is lehetnek hálásak, de most tapasztaltam először. Ez mélyen meghatott minket, és erős kívánságokat tettünk, hogy képesek legyünk valamivel többet tenni ezekért a szegény párákért. Ennek nagyon hamar el is jött az ideje.

Néhányan – lehet, hogy a turisták – panaszkodtak a vad és gyakran veszett kutyákra, melyek a Bodnáth körül éltek. Aztán egy nap érkezett egy csapat rendőr. Egy zsákból szürke, mérgezett ételdarabokat szórtak szét a kutyáknak, ami aztán lassan és nagy fájdalmat okozva ölte meg őket. Bár a tibetiek minden kutyát megpróbáltak elbújtatni a házakban, csak azt a néhányat tudták megmenteni, akik bíztak bennük. Mi akkor értünk vissza Kathmanduba, amikor a rendőrség már elment. Munkájuk eredményét nem volt nehéz észrevenni. A sztupa körül egymás mellett heverték a haldokló kutyák levegő után kapkodva. Míg Hannah-t vízért küldtem, hogy oltsa a szomjukat, a Karmapától kapott ereklyékkel megáldottam a szenvedő állatokat, majd mindegyiket hozzásegítettük egy könnyű halálhoz. A teherautónak, ami azért jött, hogy összeszedje a tetemeket, várnia kellett, amíg befejeztem. A tibetiek örömmel nézték mindezt.

Akkoriban folyton azzal viccelődtek, hogy sok érdes hangú és hosszú orrú tanítványunk lesz, azoknak a kutyáknak az inkarnációi, akik ilyen erőteljes helyen haltak meg és a mi segítségünkkel.

Végre megérkezett Csecsu Láma. Jólesett újra látni őt. Részletesen akarta tudni, hogy mit csináltunk eddig. Amikor az álommeditációt kértem tőle, lefelé nézett, mintha valami jelre várna. Nyilvánvalóan megkapta, és hirtelen olyan pillantást vetett ránk, amit sosem felejték el. Még mielőtt meghallottuk volna, hogy „igen”, érzékelésünk megváltozott.

Ez a meditáció Naropa hat tanához tartozik. Nagy felületen támadja nemtudásunkat, és a tisztaság olyan szintjére juttat el minket, amely magában foglalja mind az alvó, mind az éber állapotot. Először felismerjük az álom állapotát éjszaka, majd megtartjuk ezt a tisztánlátást nappal is, mint benyomások áramlatát, amit megosztunk másokkal is. Amikor ez

az élmény stabilizálódik, a dolgok valóságába vetett hitünkön alapuló zavaró érzelmek maguktól széthullanak, és a tudat időtlen, határtalan tere a megvilágosodásként felismeri önmagát.

Hat héten keresztül álmotunk folyamatosan a Csecsu Láma szobája alatti poros raktárszobában, és akár ébren voltunk, akár aludtunk, állandóan éreztük erejét. Naponta többször egy hosszúra nyúlt orrú patkány jött az ajtónkhoz. Mindent ellenőrzött, nyugodtan az ételhez sétált, amit kitettünk neki, elvette, majd továbbállt. Ezt a patkányt kivéve nem voltak külvilági látogatóink, az elvonulás nagyon mélyé vált. Azóta olyan, hogy „korlátolt” vagy „unalmas” nem létezik.

Miután a gyakorlatot befejeztük, Csecsu Láma megint megszokott megjelenésében látogatót meg minket. Azt mondta, ismét itt az ideje, hogy Karmapához menjünk. Annak érdekében, hogy gyorsabban odaérjünk, és mivel csak kilenc dollárba került, Biratnagarba, Nepál legkeletibb részébe repültünk. Csecsu Rinpoce is elkísért minket a repülőtérrig. Két nappal később pedig már Szonadában voltunk, ahol tudták Karmapa Szikkimbe való visszatérésének pontos dátumát. Ismét tökéletesen pontos volt: már a következő napon megérkezett.

Szonada eget fekete felhők takarták. Szemmel láthatóan szenvedett a kolostor a láma nélkül. Kalu Rinpoce már több mint egy éve tartózkodott Kanadában. A kolostorban nem változott semmi. Megható volt, de hátorzongató is. Éreztük, hogy Karmapa nemcsak odaadásunkat fejlesztette ki, hanem függetlenségünket is. Nem is tudtuk volna ezt másképp elképzelni.

Az időzítés tökéletes volt, és nem kellett sok időt eltöltenünk a Tista hídnál, amíg Karmapa autói megjelentek. Elmosolyodott, és katonai dzsekim belső zsebére mutatott, ahol egy levél volt számára, amiről mi teljesen megfeledkeztünk. Addig áldott minket, amíg fényt láttunk, és a szívünk kinyílt. Boldogan szálltunk fel az egyik teherautójára. Útközben a gyönyörű kék ég alatt meditáltunk, és Karmapával együtt érkeztünk meg Szikkimbe.

Az elkövetkező napok Rumtekben sajátosan teltek, nagyon tudatosak voltunk. Karmapa hagyta, hogy bepillantást nyerjünk a dolgaiba úgy, mint azelőtt soha, megmutatta, hogyan kezeli az embereket. Ezt teljesen nem érthettük meg addig, amíg nem vállaltunk felelősséget mi is mások

fejlődéséért. Elintézte, hogy ott legyünk, amikor tanácsot adott a központok működésével és az elvonulásokkal kapcsolatban, vagy amikor elmagyarázta, hogy milyen gyakorlatokat kell végezni és hogyan. Gyakran megkérdezte, hogy mit gondolunk, hogyan csinálnánk mi valami ilyet Nyugaton. Mindig meghallgatta elképzeléseinket, de sohasem mondott „igent” vagy „nemet”. A következő meditációnkban vagy álmunkban azonban mindig megjelent az egyértelmű megoldás.

Egy nap, amikor minden jel kedvező volt, és mielőtt még az indiaiak újra nyomást gyakorolhattak volna ránk, Karmapa magához hívatott minket. Kim Wunsch barátunknak és nekünk egy szép, különleges ajándékot adott. Azt mondta: a nyugatiak közül elsőként megkaptuk az áldást, hogy központokat indítsunk be, és az első dániai munka után mindenhol taníthatok Európában. Megígérte: vezet majd minket, biztosítja, hogy az átadása és az áldása mindig hasson általunk. Visszaküldött minket Európába, hogy végezzük el ennek az életnek a munkáját. Akkor mi teljesen megdöbbenünk, de mind a mai napig növekvő, kirobbanó energiával ezt tesszük.

Tehát ennyi volt. A dolgok beindításának lázában rájöttünk, hogy igazán eljött a munka ideje. Eljött annak az ideje, hogy megbecsülést hozzunk tanítóinknak és a Kagyü vonalnak, és hogy áldásukat elvihessük másoknak. Ámulva és hálával figyeltük azt a sok kedvező eseményt, ami az alatt a három hét alatt történt, amíg fel tudtunk szállni a többszörösen eladott helyjegyű, Bombayból induló repülőjáratra. Ezek a siker jelei voltak, melynek akkor és később is még nagyobb lett a jelentősége. Amikor Bodhgajában gyorsan elbúcsúztunk a sztupában lévő nagy arany Buddhától, mindketten láttuk, amint az életre kel, és valóban ránk mosolyog. Teljesen felvillanyozva kihátráltunk a sztupából, mielőtt a riksák eltűnnek a csomagjainkkal együtt. Az egyetlen gondolat, ami mindkettőnk fejében járt, ez volt: „Van humorérzéke!” Mit lehet még mondani vagy gondolni?

A jelenség egy nagyon erőteljes tisztulást indított be: egész úton Bilakuppé felé olyan beteg lettem, mint még soha. Állandóan fájdalmain voltak, úgy éreztem, mintha a fejem és a torkom éppen szét akarna robbanni. Időben érkezünk (a kellemes Kalkutta – Madrasz – Maiszúr vonattal, még hely is jutott mindenkinek) – az új Kagyüpa kolostor első

épülete belső munkálatainak kezdetére. A kolostort egy dombra építették, ahonnan jó kilátás nyílt a többi menekülttáborra. Fontosnak éreztem, hogy csináljak itt is valamit, mielőtt elkezdjük a munkát Európában. A helyi vonat Bombaybe nem lett gyorsabb, de legalább volt foglalásunk a repülőre.

Koppenhágában, a gyönyörű városban egy tiszta, hideg, októberi estén szálltunk le.

tizenharmadik fejezet

Kezdődik a munka

Drága szüleink a vártak minket, és örültek, hogy ezúttal nem évekig maradtunk távol. Tucatnyi régi barátunk is ott várt minket, közülük sokan velünk egy időben felhagytak a kábítószerekkel, és az 1972-ben kiadott első könyvünk, a Tanítások a tudat természetéről, nagy hatással volt rájuk. Korábbi élettapasztalatainknak köszönhetően készek voltak Buddha tanításainak befogadására. Mint később sok tanítvány szerte a világon, ők is mások fejlődésének elősegítésére akarták szentelni idejüket és erejüket. Megvolt tehát a lehető legbiztosabb alap a munka megkezdéséhez: idealisták jól összeforrott csapata.

Karmapa átadása már a következő este életre kelt baráti körünkben, és ekkor értettük meg hozzánk intézett utolsó szavait: „Mostantól mindig és mindenhol veletek vagyok.” A csodálatos dél-dániai naplementével a háttérben életemben először közvetítettem a vonal erejét. Legnagyobb meglepetésemre hallottam saját hangomat beszélni, és láttam a kezemet, ahogy Karmapa ereklyéivel megáldom az embereket. Valami végtelenül erős és annál az „én”-nél, amellyel az ember általában azonosul, sokkal tudatosabb erő tört elő mindent elsöprő öröm kíséretében.

Ugyanakkor számunkra ez azt is jelentette, hogy vége a gondtalan „fogyasztói” buddhista életünknek. Saját magunk számára eldönthetjük, hogy mi az, amit kritika nélkül fogadunk el, de ha felelősséget vállalunk másokért, akkor a „terméknek” biztosan jónak kell lennie.

Ennek a könyvnek a folytatása, a Határtalanul, a Karma Kagyü vonal nyugati elterjedésének példátlan fejlődéséről szól, amelyben Hannah és én egyre nagyobb felelősséget vállaltunk. Elfogultság nélkül mondhatjuk, hogy ennek a fejlődésnek egyértelmű jele a több mint 200 jól működő központ szerte a világon.

1250 év elteltével Guru Rinpocse nagy jóslata beteljesedik: „Amikor a tűzbivály kerekéken megy (vonat), vasmadarak röpködnek mindenütt (repülőgép), és a tibetiek mint a hangyák szétszóródnak a világban, Dharmám eljön a fehér emberek földjére.”

Őszentsége a koppenhágai centrumban 1976 decemberében

D. C. CENTRE
RUMTEK, SIKKIM,
INDIA.

H. H. SHAMARPA

11-8-1983

To Whom It May Concern.

This is to certify that Mr. Ole Nydahl, Denmark, is appointed Buddhist Master, and that he transmits the blessing and activity of the Karma Kagyud Lineage.

His qualifications are these: He has been a close, personal disciple of H.H. the Gyalwa Karmapa since December 1969, when he met Him at the Swayambhu Stupa in Nepal, and he has taken initiations and Mahamudra teachings from His Holiness and the highest Kagyud Lamas which he has practiced accordingly.

For the last 10 years he has been starting centres, teaching and protecting the practitioners all over the world on the request of His Holiness, and he is fully qualified in guiding meditations and leading people in the Dharma.

His wide-ranging activity has been of great benefit for countless students so far, and it is my request that Mr. Ole Nydahl may be recognised in accordance with the above declaration and receive all help in his important work.

Shamarpa

His Holiness Shamarpa Rinpoche

Az illetékeseknek

E levél igazolja, hogy a dán Ole Nydahl kinevezett buddhista mester, és hogy átadója a Karma Kagyü Vonal áldásának és aktivitásának.

Kvalitásai: Ószentsége a Gyalva Karmapa közeli, személyes tanítványa 1969 decembere óta, amikor is Nepálban, a Szvajambu Sztupánál találkoztak. Beavatásokat és Mahamudra tanításokat kapott Ószentségétől és a legmagasabb szintű kagyü lámáktól, és e szerint is gyakorol.

Az elmúlt 10 évben Ószentsége kérésére központokat alapított, tanított, és védelmezte a gyakorlókat szerte a világon. Teljes mértékben felhatalmazott a meditációk vezetésére, és arra, hogy az embereket bevezesse a Dharmába.

Széleskörű tevékenysége eddig már számtalan tanítvány nagy hasznára vált. Kérésem, hogy Ole Nydahlt e fenti nyilatkozatnak megfelelően ismerjék el, és kapjon meg minden segítséget fontos munkájához.

Ószentsége Shamarpa Rinpocse

Meditáció a 16. Karmapán

Guru Jóga meditáció

Érezzük a formátlan levegő áramlását orrunk hegyénél, s hagyjuk, hogy a gondolatok, hangok jöjjenek-menjenek anélkül, hogy megítélnénk őket... Ezután a négy alapgondolatra összpontosítunk, melyek tudatunkat a megvilágosodás felé fordítják:

- Felismerjük nagyszerű **lehetőségünket**, hogy ebben az életünkben – Buddha módszereit használva – számtalan lény javára válhatunk. Csak kevesen találkoznak a dualizmuson túllépő tanításokkal, s még kevesebben képesek ezeket használni...
- Emlékezünk minden összetett dolog **mulandóságára**. Csak a tudat határtalan, tiszta tere maradandó, és senki sem tudja mennyi ideig állnak rendelkezésünkre a feltételek, hogy felismerjük ezt...
- Megértjük az **ok és okozat** viszonyát. Csak tőlünk függ, hogy mi történik velünk. Korábbi gondolatok, szavak, cselekedetek váltak jelenlegi állapotunkká, s most ültetjük el jövőnk magjait...
- Végül megnézzük, miért is dolgozunk a tudatunkkal. Egyrészt azért, mert a **megvilágosodás** a legmagasabb szintű időtlen öröm, másrészt pedig azért, mert nem válhatunk mások hasznára, amíg zavarodottak vagyunk és szenvedünk...

S mert a világot nem mindig tapasztaljuk úgy, ahogy szeretnénk, ezért most megnyílunk azok felé, akik rendelkeznek ezzel az erővel.

Minden lény javára menedéket veszünk:

Célunkban, a **Buddhában**, a tudat teljesen megvalósított állapotában, a **tanításokban**, melyek elvezetnek bennünket erre a szintre, **barátainkban** és segítőkinkben az úton,

s különösképpen **Lámánkban**, a tanítónkban. Ő a Karma Kagyü hagyományban mindig Karmapát képviseli, aki most Tháje Dordzse. Magában egyesíti az áldást, a módszereket és a védelmet, melyek gyors fejlődésünkhöz szükségesek.

Most előttünk a térben összesűrűsödik a 16. Karmapa aranyló, áttetsző alakja, ragyogó fény és energiamező. A Fekete Koronát viseli, azt a formát, ami felébreszti a tudat legmélyebb tudatosságát. Arca sugárzó arany és szelíd. Tisztán lát bennünket, ismer minket, és minden jót kíván nekünk. Karjait szíve előtt keresztezi, kezeiben dordzsét és csengőt tart. Ezek az elválaszthatatlan együttérzés és bölcsesség, gyönyör és tér megnyilvánulásai. Dordzse pozícióban ül, tengernyi ragyogó fény veszi körül.

Megértjük, hogy ő nem egy korlátozott lény, hanem a tér igazságként való kifejeződése, és minden buddha lényege. Jelen van függetlenül attól, hogy alakját tisztán látjuk vagy sem. Erősen kívánjuk, hogy megvalósíthassuk tulajdonságait minden lény javára.

Ismerve kívánságunkat, Karmapa egyre közelebb jön, s egy kellemes távolságra előttünk megáll.

Gondoljuk vagy mondjuk: „*Legdrágább Láma, minden buddha lényege, téged kérünk, add erődöt, mely eltávolítja a nemtudást és az elhomályosulásokat minden lényből és belőlünk. Ébreszd fel bennünk tudatunk időtlen fényét...*”

Erős kívánságunkra elmosolyodik. Most egy erőteljes, kristálytisztá fény sugárzik ki homlokából. Szemöldökünk között beáramlik, s megtölti fejünket. Hatására minden zavaró benyomás feloldódik agyunkban, idegeinkben és érzékszerveinkben. Minden káros megszokás és betegség oka eltűnik, testünk tudatos eszközzé válik, mely mások számára védelmet, szeretetet és anyagi dolgokat nyújt.

Ebben a kristálytisza fényben időzünk, amíg csak jólesik, közben halljuk az **OM** szótag belső rezgését...

Most Karmapa torkából egy ragyogó vörös fénysugár tör elő, szánkba és torkunkba árad. Áttetsző és erőteljes, minden nehézséget felold beszédünkben. A negatív, zavaros szavak benyomásai eltűnnek, beszédünk bölcsességgé és együttérzéssé válik, mások javát szolgáló tudatos eszközzé.

Elválaszthatatlanul a vörös fénytől halljuk az **AH** szótag mély, belső rezgését...

Most Karmapa mellkasa közepéből, szívközpontjából egy intenzív kék fény tör elő. Mellkasunk közepébe áramlik, megtölti azt. Hatására eltűnnek a mentális nehézségek. A zavaró érzelmek és merev elképzelések feloldódnak, tudatunk spontán örömmé válik. A tér és öröm elválaszthatatlan.

A kék fényvel együtt vibrál a **HUNG** szótag...

Most a három fény egyszerre sugárik belénk.

A kristálytisza fény a fejünket, a vörös fény a torkunkat, a kék fény pedig a szívünket tölti meg. Így elérjük azt a lényegi állapotot, mely mindent áthat. Ezalatt használhatunk egy mantrát, mely még jobban egyesíti a külső és belső igazságot. A **KARMAPA CSENNO** (minden Buddha ereje hasson általunk, legyen egy velünk) mantra ismétlése a megvilágosodott tevékenység áramlatába helyez minket. Ismétélhetjük hangosan vagy magunkban, ameddig akarjuk, miközben teljesen belénk olvadnak a fények...

Végül Karmapa aranyló formája és a Fekete Korona szívárványfényé olvad. Teljesen elvegyül velünk, és minden forma eltűnik. Most csak időtlen, mindenhol jelen lévő tudatosság, éberség van, középpont és határok nélkül. Ha mégis megjelenének gondolatok és érzéki benyomások, az csupán a tér szabad játéka...

Amikor már nem tudjuk tovább tartani ezt az állapotot, újra megjelenik egy világ, mely tökéletes és tiszta. Minden atom örömtől vibrál, és a szeretet tartja össze. Minden friss, jelentőségteljes, ragyogó és korlátlan lehetőségekkel teli. A

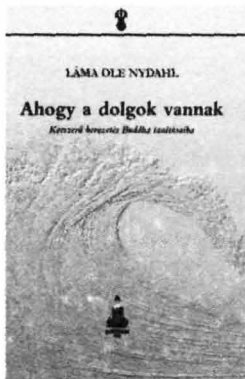
lények – közel és távol – férfi és női buddháként jelennek meg, akár tudják ezt, akár nem. A hangok mantrákká, a gondolatok bölcsességgé válnak csupán azért, mert megtörténhetnek...

Most saját testünk is összesűrűsödik a térből, mint egy buddha, mely hozzánk legközelebb áll, mint a Lámánk, vagy mint saját megszokott formánk, de egy jelentős különbséggel a meditáció előtti állapothoz képest. Akkor mi *voltunk* a testünk, sebezhető öregség, betegség és halál által. Most azonban *van* egy testünk. Test és beszéd – mások javát szolgáló eszközeink. Ami valójában vagyunk – s most már tudjuk ezt – az a *TISZTA FÉNY*, ami tudatos volt már akkor is, amikor még nem létezett forma.

Elhatározzuk, hogy ezt a tiszta látásmódot az élet minden helyzetében megtartjuk, és amikor csak lehetséges, megerősítjük.

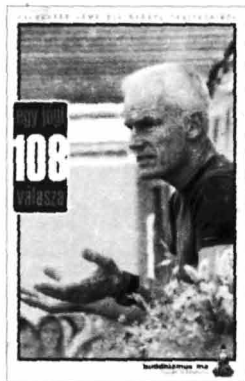
Végül azt kívánjuk, hogy minden jó, amit itt felhalmoztunk, váljon határtalanná, sugározzon ki minden lényhez mindenhová, távolítsa el minden szenvedésüket, megadva nekik az egyetlen tartós örömet: tudatuk megismerését.

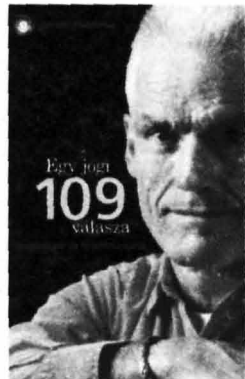
Ahogy a dolgok vannak

Láma Ole Nydahl könyve több, mint egy buddhista tankönyv. Itt Buddha mély bölcsességének élő átadásáról van szó – egy nyugati buddhista mester által megírva. Láma Ole Nydahl a tanítások ezeréves gazdagságát közvetlenül érthetően és őszintén. A mellékelt négy meditáció lehetővé teszi az olvasó számára, hogy a tibeti buddhizmus lelszabadító és erőteljes módszereivel szert tegyen első tapasztalataira. 82 oldal.

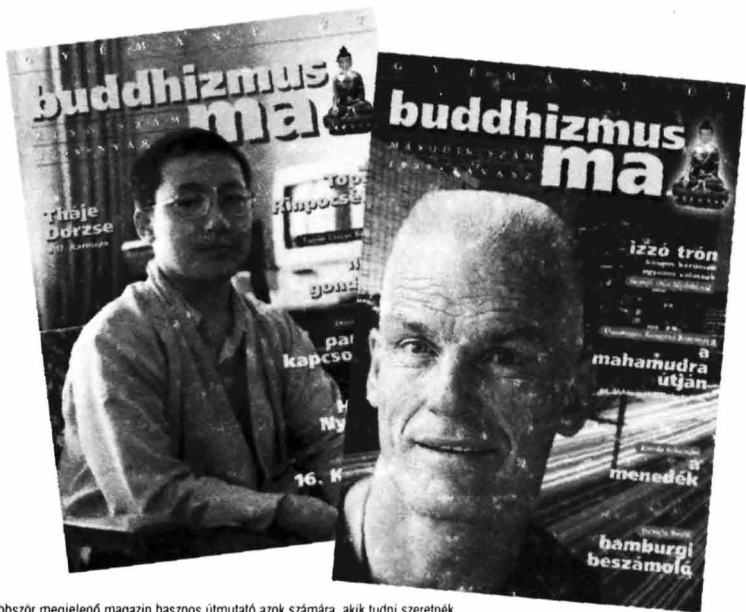
Egy jogi 108 válasza

Könyvünket Láma Ole Nydahl nyilvános tanításain elhangzott kérdésekből és válaszokból szerkesztettük. Az *Egy jogi 108 válasza* után ez a második része ennek az izgalmas és hasznos sorozatnak. 74 oldal.

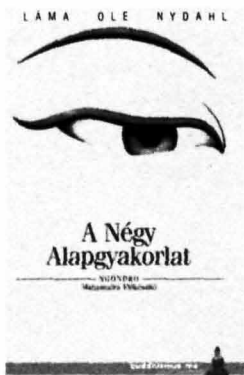
Egy jogi 109 válasza

A könyvben szereplő kérdések és válaszok 1991 augusztusában Láma Ole Nydahl lengyelországi látogatása során hangzottak el; jó lehetőség azok számára, akik „első kézből” szeretnének megismerkedni a tibeti buddhizmus egyes vonalaival. 74 oldal.

Buddhizmus Ma

Ez az évente többször megjelenő magazin hasznos útmutató azok számára, akik tudni szeretnék mi történik a Kagyu Vonalban világszerte. Interjúk, tanítások, gyakorlati tanácsok tanítóinktól nem csak gyakorlóknak, és cikkek arról, hogy hogyan működnek ma Buddha 2500 éves „élet-tapasztalatai”.

ELŐKÉSZÜLETBEN

A Négy Pecsét

Láma Ole Nydahl magyarázata A Végső Mahamudra elérését ösztönző imához, amelyet Őszentsége Rangdzsug Dorzse (3. Karmapa) alkotott.

ELŐKÉSZÜLETBEN

A Négy Alapgyakorlat – NGÖNDRO

Láma Ole Nydahl könyve tanításokat tartalmaz a tibeti buddhizmus alapvető gyakorlatairól. Nem lehet helyettesíteni ezeket az előkészítőket, nincsenek más olyan módszerek, melyek hasonló alapot adnának a folytatódagos és tartós fejlődéshez.

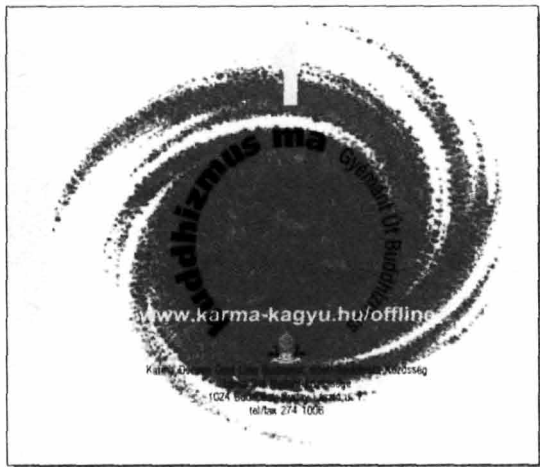
Buddhizmus ma

videokazetta, 35 perc
1991-ben, Püspökládányban készült riportfilm Láma Ole Nydahlal

Meditációs füzetek, videokazetták

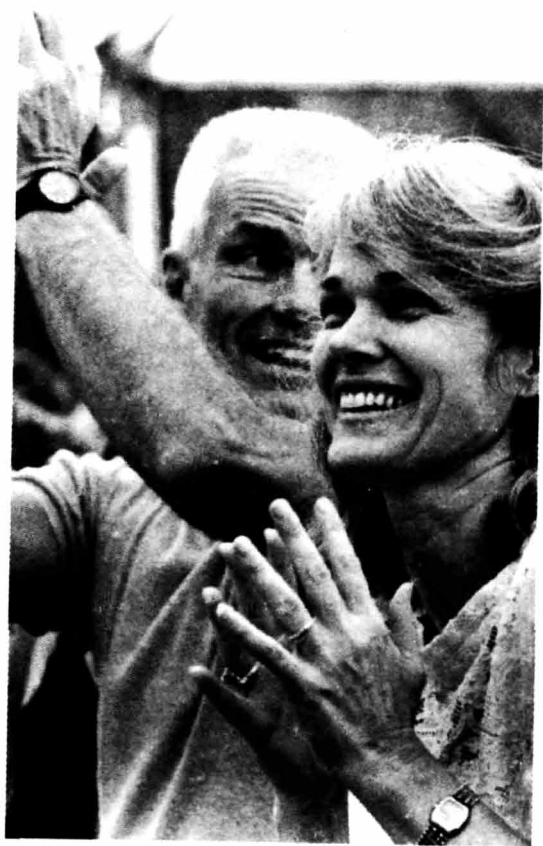
Guru Jóga meditáció a 16. Karmapán
füzet: 12 oldal, kazetta: 2x24 perc
Menedék meditáció
füzet: 12 oldal, kazetta: 2x23 perc

www.karma-kagyu.hu/offline

CD-ROM

A CD-n megtalálható az *Ahogy a dolgok vannak* és az *Egy jógi 109 válasza* című könyvek, a *Guru Jóga* és *Menedék* meditációk szövegei és audio formában, a www.karma-kagyu.hu teljes anyaga, valamint több mint 100 féto.

TARTALOM

- első fejezet* Nászút 7
- második fejezet* Az áttetsző láma 29
- harmadik fejezet* Szabadság a börtönben 39
- negyedik fejezet* A fekete korona 47
- ötödik fejezet* Az elfelejtett völgy 69
- hatodik fejezet* A serpák földjén 79
- hetedik fejezet* Az utolsó utazás 99
- nyolcadik fejezet* Menedéket veszünk Buddhában 105
- kilencedik fejezet* Az út Bhutánba 121
- tizedik fejezet* Kalu Rinpocse 135
- tizenegyedik fejezet* A déli táborok 183
- tizenkettedik fejezet* Az élet egy álom 191
- tizenharmadik fejezet* Kezdődik a munka 197

Karma Decsen Özel Ling Budapest, Tibeti-buddhista Közösség
1024 Bp., Buday László u. 7. tel/fax: 274 1006

Közösségünk központi telefonszámán felvilágosítást tudunk adni a következő városok programjáról:

**Budapest, Veszprém, Szolnok, Debrecen, Eger, Szeged, Pécs,
Inárcs, Dabas, Székesfehérvár, Miskolc,
Kecskemét, Szekszárd, Bonyhád, Tatabánya.**

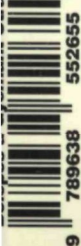
*a borítón: Szvajambu sztupa, fotó: Bajtai Tibor
Láma Ole Nydahl portré: Jung Zseni*

Belépés a Gyémánt Utra

„...beszéltem Karmapának a dánokról; a népszerűség tipikus példájaként barátaimat, bátyámat és magamat hoztam fel. Ez úgy hangzott, mintha még mindig bátor vikingek lennénk – nem „milliméterdemokraták”, amilyenekké oly sokan váltak. Karmapa nevetett. Azt mondta: ő is erős, régen *khampa* volt, Kelet-Tibet harcos törzséhez tartozott. Miközben beszélt, néhányszor belevágott a vállamba. Anélkül, hogy arra gondoltam volna, ki is ő, visszaütöttem. Úgy rázkódott a nevetéstől, hogy majdnem leesett a székéről. Amikor ráébredtem, mit tettem, eléggé elszégyelltem magam...”

MIND kiadó

Köszönjük barátainknak, hogy támogatásukkal, segítségükkel kiadhattuk ezt a régen várt könyvet.

MIND kiadó, Láma Ole Nydahl tanítványai